

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

Průmyslové a autorské právo

učební text

Roman Pavlas

Ostrava 2012

Recenze: Ing. Jaromír Škuta, Ph.D.
Ing. Aleš Oujezdský, Ph.D.

Název: Průmyslové a autorské právo
Autor: Ing. Roman Pavlas, Ph.D.
Vydání: první, 2012
Počet stran: 313
Náklad: 20

Studijní materiály pro studijní obor Automatické řízení a inženýrská informatika Fakulty strojní

Jazyková korektura: nebyla provedena.

Určeno pro projekt:

Operační program Vzděláváním pro konkurenceschopnost

Název: Personalizace výuky prostřednictvím e-learningu

Číslo: CZ.1.07/2.2.00/07.0339

Realizace: VŠB – Technická univerzita Ostrava

Projekt je spolufinancován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR

© Roman Pavlas

© VŠB – Technická univerzita Ostrava

ISBN 978-80-248-2611-0

POKYNY KE STUDIU

Průmyslové a autorské právo

Při studiu každé kapitoly doporučujeme následující postup:

Čas ke studiu: xx hodin

Na úvod kapitoly je uveden **čas** potřebný k prostudování látky. Čas je orientační a může vám sloužit jako hrubé vodítko pro rozvržení studia celého předmětu či kapitoly. Někomu se čas může zdát příliš dlouhý, někomu naopak. Jsou studenti, kteří se s touto problematikou ještě nikdy nesetkali a naopak takoví, kteří již v tomto oboru mají bohaté zkušenosti.

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- ...
-

Ihned potom jsou uvedeny cíle, kterých máte dosáhnout po prostudování této kapitoly – konkrétní znalosti.

Pojmy k zapamatování

Zde jsou uvedeny nejzákladnější pojmy, jejichž význam je v kapitole objasňován. Upozorňuje studenta předem, na které pojmy se má při studiu soustředit (a dotazy na něž se vyskytují také v kontrolních otázkách).

VÝKLAD

Následuje vlastní výklad studované látky, zavedení nových pojmů, jejich vysvětlení, občasně doprovázeno obrázky, tabulkami, řešenými příklady.

Shrnutí

Na závěr kapitoly jsou zopakovány hlavní pojmy a poznatky, které si v ní máte osvojit. Pokud některému z nich ještě nerozumíte, vraťte se k nim ještě jednou.

Kontrolní otázky

Pro ověření, že jste dobře a úplně látku kapitoly zvládli, máte k dispozici několik teoretických otázek.

Úlohy k řešení

U některých kapitol jsou obsaženy i náměty na samostatně zpracovávané úkoly.

Zdroje

Na tomto místě jsou uvedeny tištěné a internetové zdroje, z nichž bylo čerpáno při tvorbě kapitoly.

KLÍČ K ŘEŠENÍ

Výsledky zadaných teoretických otázek výše jsou uvedeny v závěru každé kapitoly v Klíči k řešení. Používejte je až po vlastním zodpovězení, jen tak si samokontrolou ověříte, že jste obsah kapitoly skutečně úplně zvládli.

Úspěšné a příjemné studium s touto učebnicí Vám přeje autor výukového materiálu

Roman Pavlas

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A POJMŮ	8
1. POJETÍ AUTORSKÉHO PRÁVA	12
Pojmy k zapamatování.....	12
1.1. Obecně o autorském právu	12
1.2. Novela autorského zákona	19
1.3. Kořeny autorského práva na území České republiky	26
1.4. Prameny autorského práva.....	30
Shrnutí	34
Kontrolní otázky	35
Zdroje.....	35
Klíč k řešení.....	36
2. AUTORSKÉ DÍLO A PRÁVA K NĚMU NÁLEŽEJÍCÍ	37
Pojmy k zapamatování.....	37
2.1. Autorské dílo	37
2.2. Autorství k dílu	43
2.3. Vznik a obsah AP	44
2.4. Omezení AP.....	51
2.5. Ochrana AP.....	56
Shrnutí	58
Kontrolní otázky	60
Zdroje.....	61
Klíč k řešení.....	62
3. UŽITÍ AUTORSKÉHO DÍLA, ZVLÁŠTNÍ AUTORSKÁ DÍLA	63
Pojmy k zapamatování.....	63
3.1. Užití autorského díla.....	63
3.2. Díla, která mají zvláštní úpravu.....	71
3.3. Počítačové programy	77
3.4. Databáze	81
Shrnutí	85
Kontrolní otázky	88
Zdroje.....	88
Klíč k řešení.....	89
4. PRÁVA SOUVISEJÍCÍ S PRÁVEM AUTORSKÝM.....	91
Pojmy k zapamatování.....	91
4.1. Právo výkonného umělce k uměleckému dílu	92
4.2. Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu	102
4.3. Právo výrobce zvukově-obrazového záznamu	104
4.4. Právo rozhlasového a televizního vysílatele.....	105
4.5. Právo nakladatele.....	107
Shrnutí	108
Kontrolní otázky	109
Zdroje.....	110
Klíč k řešení.....	111
5. KOLEKTIVNÍ SPRÁVA AUTORSKÝCH PRÁV	112

Pojmy k zapamatování.....	112
5.1. Kolektivní správci.....	115
5.2. Veřejné provozování hudebních děl.....	124
5.3. Zdanění autorských honorářů.....	128
5.4. Novela Autorského zákona č. 81/2005 Sb.....	132
5.5. Zajímavosti.....	135
Shrnutí.....	139
Kontrolní otázky.....	141
Zdroje.....	141
Klíč k řešení.....	142
6. ÚVOD DO PRŮMYSLOVÉHO PRÁVA, VYNÁLEZY.....	144
Pojmy k zapamatování.....	144
6.1. Základní pojmy.....	144
6.2. Právní úprava v oblasti vynálezů.....	148
Shrnutí.....	172
Kontrolní otázky.....	174
Úlohy k řešení.....	174
Zdroje.....	174
Klíč k řešení.....	176
7. UŽITNÉ VZORY, PRŮMYSLOVÉ VZORY.....	177
Pojmy k zapamatování.....	177
7.1. Právní ochrana technických řešení užitným vzorem.....	177
7.2. Právní ochrana průmyslových vzorů.....	185
7.3. Poplatky a úhrady.....	190
Shrnutí.....	211
Kontrolní otázky.....	214
Úlohy k řešení.....	215
Zdroje.....	215
Klíč k řešení.....	216
8. OCHRANA DALŠÍCH TYPŮ PŘEDMĚTŮ PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ	217
Pojmy k zapamatování.....	217
8.1. Právní ochrana topografií polovodičových výrobků.....	217
8.2. Ochranná práva k novým rostlinným odrůdám.....	221
8.3. Podniková průmyslová práva.....	224
8.4. Právo na označení.....	227
Shrnutí.....	242
Kontrolní otázky.....	247
Úlohy k řešení.....	247
Zdroje.....	247
Klíč k řešení.....	248
9. SPRÁVA PRÁV K PRŮMYSLOVÉMU VLASTNICTVÍ.....	250
Pojmy k zapamatování.....	250
9.1. Porušování práv k průmyslovému vlastnictví.....	250
9.2. Oceňování průmyslového vlastnictví.....	262
9.3. Působnost státních a jiných orgánů a organizací v oblasti průmyslového a jiného duševního vlastnictví.....	269
Shrnutí.....	273

Kontrolní otázky	277
Zdroje.....	277
Klíč k řešení.....	278
10. LICENČNÍ SMLOUVA, MEZINÁRODNÍ SPRÁVA PRÁV K PRŮMYSLOVÉMU VLASTNICTVÍ	279
Pojmy k zapamatování.....	279
10.1. Smlouvy o poskytování práv k průmyslovému vlastnictví.....	279
10.2. Mezinárodní smlouvy v oblasti průmyslového vlastnictví	288
10.3. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví	301
Shrnutí	304
Kontrolní otázky	307
Zdroje.....	308
Klíč k řešení.....	308
SEZNAM LITERATURY:.....	310

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A POJMŮ

Access	nástroj na správu relačních databází od společnosti Microsoft
AKA	Asociace komunikačních agentur
AP	autorské právo
AutZ	Autorský zákon
AVD	autoři výtvarných děl
BU	Bernská úmluva
CBT	Computer Based Training = výcvik s využitím počítačové techniky
CC	Creative Commons = „Tvůrčí společenství“
CD-ROM	Compact Disc Read-Only Memory = nepřepisovatelné optické záznamové médium (paměť cca 700 MB)
CMS	Content Management System = systém pro správu obsahu
CSS	Cascading Style Sheets = tabulky kaskádových stylů
ČSN	České technické normy
Dilia	Divadelní a literární agentura
DiV	distanční vzdělávání
DVD-ROM	Digital Versatile Disc nebo Digital Video Disc = digitální optický datový nosič (paměť cca 4,7 GB)
EHS	Evropská hospodářská společenství
e-learning	vzdělávací proces, využívající informační a komunikační technologie k tvorbě kursů, k distribuci studijního obsahu, komunikaci mezi studenty a pedagogy a k řízení studia
ERP	Enterprise Resource Planning je informační systém, který integruje a automatizuje velké množství procesů souvisejících s produkčními činnostmi podniku. Typicky se jedná o výrobu, logistiku, distribuci, správu majetku, prodej, fakturaci, a účetnictví.
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
ex nunc	označuje okamžik, od kterého nastávají účinky určité právní skutečnosti
FO	fyzická osoba
FS	Fakulta strojní

GATT	General Agreement on Tariffs and Trade = Všeobecná dohoda na clech a obchodu
GNU	svobodný operační systém
googwill	dobré jméno obchodní značky, firmy, výrobku
HR	Human Resources = lidské zdroje
ICT	Information and Communication Technologies = informační a komunikační technologie
IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions = Mezinárodní federace asociací knihoven
Interbase	proprietární relační databáze, která je spravována a vyvíjena společností Borland
IPRs	Intellectual Property Rights
IQ 151	osobní počítač vyráběný firmou ZPA Nový Bor v bývalém Československu
ISO	International Organization for Standardization = Mezinárodní organizace pro normalizaci
LCMS	Learning Content Management System = systém, který slouží k vývoji e-learningových kurzů a současně řeší týmový proces vytváření a údržby kurzů, který zahrnuje didaktické zpracování, tvorbu, sdílení, distribuci a změny obsahu za spolupráce znalců obsahu, didaktických pracovníků, tvůrců médií a programátorů
LMS	Learning Management System = systém řízení výuky
LPS	Listina základních práv a svobod
MFF	Matematicko-fyzikální fakulta
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
Moodle	Modular Object-Oriented Dynamic Learning Enviroment – Modulární objektově orientované dynamické prostředí pro výuku
MP3	formát ztrátové komprese zvukových souborů, založený na kompresním algoritmu MPEG (Motion Picture Experts Group)
MySQL	databázový systém
ObčZ	Občanský zákoník
ObchZ	Obchodní zákoník

ODBC	Open Database Connectivity je standardizované softwarové API (rozhraní) pro přístup k databázovým systémům
OHIM	Office for Harmonization in the Internal Market = Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu
On demand	na vyžádání
OOA S	Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl
Oracle	systém řízení báze dat
OS	operační systém
OSA	Ochranný svaz autorský
OSI	Open Systems Interconnection = propojení otevřených systémů
OSŘ	Občanský soudní řád
OSS	Open source software
PC	Personal Computer = osobní počítač
PCT	Patent Cooperation Treaty = Smlouva o patentové spolupráci
Pdf	Portable Document Format – Přenosný formát dokumentů
PHP	„Hypertextový preprocesor“, původně Personal Home Page je skriptovací programovací jazyk, určený především pro programování dynamických internetových stránek
PO	právnícká osoba
PostgreSQL	relační databázový systém s otevřeným zdrojovým kódem
PUÚ	Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (tzv. Pařížská unijní úmluva)
sui generis	svého druhu, mající svérázný ráz
TRIPS	Trade Related Intellectual Property Rights = Dohoda o právních aspektech práv duševního vlastnictví
TU	Technická univerzita
Tutor	nejbližší spolupracovník studujícího, vyškolený pracovník pověřený vzdělávací institucí pro řízení studujících v určitém výukovém modulu
UPOV	The International Union for the Protection of New Varieties of Plants = Úmluva na ochranu nových rostlinných odrůd
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví

VŠB	Vysoká škola báňská
VÚA	Všeobecná úmluva o právu autorském
WBT	Web-Based Training = vzdělávání pomocí webových technologií
WCT	WIPO Copyright Treaty (Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o autorském právu)
WIPO	World Intellectual Property Organization = Světová organizace duševního vlastnictví
WPPP	WIPO Performance and the Phonograms Treaty (Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech)
WTO	World Trade Organization = Světová obchodní organizace
www	World Wide Web = celosvětová pavučina = internet
XML	eXtensible Markup Language = rozšiřitelný značkovací jazyk
ZDP	Zákon o dani z příjmu
ZoR	Zákon o rodině
ŽÚ	Ženevská úmluva

1. POJETÍ AUTORSKÉHO PRÁVA

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co je předmětem autorského práva (AP).
- Jaká je věcná působnost Autorského zákona (AutZ).
- Jak je AP začleněno do právního řádu.
- Jaké jsou systémy AP.
- Co je to novela AutZ, proč vznikla a co upravuje.
- Jaké jsou kořeny AP na území ČR.
- Jaké jsou prameny AP.

Pojmy k zapamatování

Předmět AP, Autorský zákon, princip teritoriality, subjektivní a objektivní smysl AP, nehmotný statek, hmotný substrát, kontinentální systém AP, copyrightový systém AP, novela AutZ, národní prameny AutZ, mezinárodní prameny AutZ.

Výklad

1.1. Obecně o autorském právu

Předmět autorského práva

Za právo autorské považujeme právní normy upravující [Autorské právo; Průmyslová práva, ..., 2008]:

- a) práva autora k jeho autorskému dílu,

- b) práva související s právem autorským:
 - 1. práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu,
 - 2. právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,
 - 3. právo výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho záznamu,
 - 4. právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho původnímu vysílání,
 - 5. právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv,
 - 6. právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu,
- c) právo pořizovatele k jím pořízené databázi,
- d) ochranu práv podle tohoto zákona,
- e) kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.

Věcná působnost autorského zákona (AutZ)

Bernská úmluva jako první na konci 19. století zakotvila princip, podle kterého se určí, jaký právní řád je nutno aplikovat při posouzení užití díla. **Bernská úmluva** řeší tento problém tak, že požaduje striktní aplikaci práva toho státu, na jehož území se uplatňuje ochrana, tedy toho státu, kde k výše uvedenému aktu užití díla došlo. Tato zásada se nazývá **princip teritoriality**. Konkrétně to znamená, např. Čech nelegálně vypaluje v Anglii CD s hudbou Beatles, toto vypalování se bude posuzovat podle zákonů Velké Británie, neboť na jejím území došlo k užití díla. Podmínkou užití principu teritoriality je, aby daný stát přistoupil k Bernské úmluvě.

Autorská díla a umělecké výkony

Působnost AutZ se vztahuje na díla autorů a výkony výkonných umělců bez ohledu na to, kde byly zveřejněny nebo provedeny, pokud jsou příslušní nositelé práv občany České republiky. Na autorská díla či výkony výkonných umělců – státních občanů České republiky – se AutZ vztahuje vždy, a to bezpodmínečně. Ve vztahu k cizincům se AutZ vztahuje na díla a výkony, pokud tak stanoví mezinárodní předpisy, a na díla a výkony, které byly poprvé v České republice zveřejněny, nebo má-li autor či výkonný umělec v České republice bydliště. Pokud neexistuje žádná mezinárodní smlouva, která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů České republiky, je rozhodující, zda existuje zásada vzájemnosti mezi danými teritorii. Neexistuje-li

ani zásada vzájemnosti, pak je rozhodující místo zveřejnění anebo bydliště autora, resp. umělce.

Ostatní předměty ochrany

Autorský zákon se vztahuje na ostatní předměty ochrany, tedy zvukové záznamy výrobců zvukových záznamů, zvukově-obrazové záznamy, rozhlasové a televizní vysílání, zveřejněná volná díla, díla vydaná nakladatelem a databáze, pokud mají subjekty práv (např. výrobce, nakladatel) bydliště nebo sídlo na území České republiky. V případě zvukových záznamů zahraničních výrobců zvukových záznamů platí to, co bylo uvedeno u autorských děl a uměleckých výkonů.

Začlenění autorského práva do právního řádu

Autorské právo je jednou ze specifických oblastí širšího komplexu právních disciplín označených souhrnně jako **práva k duševnímu vlastnictví**. Tato svébytná disciplína rovněž úzce souvisí s oblastí občanskoprávních vztahů a ve vztahu k občanskému zákoníku je třeba autorský zákon chápat jako *lex specialis*, tedy jako zákon zvláštní, speciální. Obecně je pojem autorského práva chápán a vykládán ve dvojím smyslu, a to v objektivním a subjektivním. Ve smyslu objektivním jej chápeme jako soubor právních norem upravujících společenské vztahy vznikající z tvorby a společenského uplatňování literárních, vědeckých a uměleckých děl, souhrnně označovaných jako díla autorská. Z širšího hlediska se nejedná pouze o právní normy obsažené v autorském zákoně, ale můžeme sem zahrnout i mnoho dalších norem obsažených v jiných právních předpisech, které rovněž regulují výše vedenou kategorii právních vztahů.

Pokud hovoříme o kategorii autorského práva v subjektivním smyslu, pak pod tímto pojmem rozumíme oprávnění, která autorovi vznikají a která může realizovat ve vztahu k jím vytvořenému dílu [Knap, K., 1998].

Zjednodušeně můžeme říci, že **autorské právo ve smyslu objektivním** je soubor právních norem upravujících vytvoření a užití uměleckých děl a **autorské právo ve smyslu subjektivním** jsou autorova oprávnění ve vztahu k vytvoření a užití uměleckých děl.

Předmětem autorského práva je dle AutZ dílo literární a jiné dílo umělecké, a dílo vědecké, přičemž takové dílo je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Pro vyjádření předmětu autorského zákona v co nejkratší

podobě se užívá snad až archaický výraz „nehmotný statek“. Předmětem ochrany tedy není hmotný předmět, ve kterém či na kterém je dílo vyjádřeno či zachyceno, ale pouze nehmotné individuální tvůrčí sdělení daného díla. Právě touto podstatou, kdy předmětem ochrany je daná nemateriální hodnota spojená s daným druhem tvůrčího vyjádření, se řadí autorské právo do systému práv k nehmotným statkům.

Nehmotné statky (intangibles) mají „nehmotnou podobu“, avšak musí být obvykle vyjádřeny v objektivně vnímatelné podobě. Je to určitá myšlenka, označení, román, skladba a je třeba jej odlišovat od hmotného substrátu, na němž je zachycen. Vlastnictví k hmotnému substrátu, tedy např. obrazu (malířskému plátnu), zvukovému nosiči, může být převedeno na jinou osobu, ale autorské právo k dílu zůstane stále stejné osobě, autorovi. Autor samozřejmě může poskytnout jiné osobě oprávnění k výkonu svého autorského práva, pouze však svého majetkového autorského práva; tzv. osobnostní práva (část autorských práv) nejsou na jinou osobu z vůle autora převoditelná.

Charakteristickým znakem, který nehmotné statky výrazně odlišuje od statků hmotných, je jeho samotná duševní povaha nehmotného statku. Znamená to, že vnímání a konzumace této nemateriální hodnoty je nezávislé na existenci hmotného substrátu, na kterém je nehmotný statek zachycen. Právě proto může být vnímáno a užíváno hudební dílo jeho interpretací nezávisle na jeho hmotném substrátu v podobě partitury. Z toho vyplývá, že nehmotné statky se nespotřebovávají ani neničí, práva k nim trvají i nadále po zničení, poškození či opotřebování hmotného substrátu, na kterém jsou zachyceny. Dalším významným charakteristickým znakem je způsobilost nehmotného statku být kdykoli a kdekoli, a to současně na mnoha místech najednou, a to i následně, vnímán a užíván neomezeným počtem subjektů, a to bez jakékoli újmy na své podstatě, protože ani tímto neomezeným počtem užití se ve své hodnotě nesnižuje a neopotřebovává.

Nehmotné statky můžeme dělit podle různých kritérií a diferenčních prvků. Uvedme zde např. **dělení z hlediska předmětu práva a prvku individualizace**. Zvolená diferenční kritéria vedou především k rozdělení celého systému nehmotných statků **do čtyř základních skupin**:

1. všeobecná práva osobnostní

(právo na ochranu osobnosti dle § 11 a násl. ObčZ) Předmětem práva je zde přímo osobnost člověka. Jednotlivá práva vznikající v této skupině jsou proto pouze dílčími právy téhož

práva, upínajícími se k různým stránkám lidské osobnosti.

2. práva k výsledkům tvůrčí činnosti

Tato skupina je tvořena celou řadou předmětů právní ochrany. Tvůrčí činnost je v nejširším slova smyslu každá činnost, která vede ke vzniku nových hodnot. Tyto nové hodnoty lze v podstatě rozdělit do tří podskupin:

- a) nové hodnoty spočívající v objevení něčeho, co v přírodě sice objektivně existuje, avšak dosud objeveno nebylo. Tvůrčí činnost může spočívat u této podskupiny jen v individuálním hledání cesty vedoucí k objevu (individuální, tj. tvůrčí může být výlučně jen tento postup, nikoli i sám výsledek);
- b) nové hodnoty spočívající ve vyřešení určitého problému, který dosud vyřešen nebyl, vyřešení je však objektivně determinováno do té míry, že k němu může nezávisle na sobě dospět neomezený počet osob. I zde je tedy tvůrčí jen postup vedoucí k řešení, nikoli sám výsledek. Do této podskupiny lze zařadit právo k vynálezu, právo k průmyslovému vzoru, právo k užitému vzoru;
- c) poslední podskupinou výsledků tvůrčí činnosti tvoří podskupina práv k individuálním výsledkům tvůrčí činnosti, u níž je právně relevantní až její ryze individuální – tvůrčí – výsledek (nikoli tedy postup či cesta k němu). Do této skupiny patří právo autorské.

3. práva k výkonům netvůrčí povahy

Mezi práva k výkonům netvůrčí povahy náleží zejména právo výrobců zvukových záznamů, právo výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho záznamu, právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho původnímu vysílání.

4. právo na označení

Mezi tato práva řadíme právo k obchodní firmě, právo k ochranné známce a právo k označení původu výrobků [Knap, K., 1994].

Příbuznost autorského práva s jinými právy

Právo na ochranu osobnosti

Autorskému právu je velmi blízké právo na ochranu osobnosti, zakotvené v § 11 až 16 ObčZ. Autorské právo stejně jako právo na ochranu osobnosti je svojí podstatou právem osobnostním. Tak jako jsou jednotlivé složky osobnosti fyzické osoby vázány na danou konkrétní osobnost, je autorské dílo odrazem osobnosti svého autora. Z tohoto hlediska jsou předmětem práva na ochranu osobnosti bezprostředně jednotlivé složky lidské osobnosti a předmětem práva autorského jsou z tohoto pohledu specifické projevy osobnosti autora, které jsou výsledkem zvláštní tvůrčí činnosti, jejímž výsledkem jsou originální díla literární, umělecká a vědecká. Právo na ochranu osobnosti má však obecnou osobnostní povahu a náleží tudíž každé fyzické osobě bez rozdílu. Naproti tomu autorské právo řadíme do skupiny zvláštních osobnostních práv, jejichž vznik je vázán na realizaci výše zmíněné specifické tvůrčí činnosti, a proto mohou tato práva příslušet pouze tomu, kdo takovou činnost směřující ke vzniku díla jako jeho autor vyvíjí. Právě tento poměrně významný rozdíl bývá někdy v praxi opomíjen, takže vznikají pochybnosti, zda na daný příklad aplikovat ustanovení autorského zákona nebo příslušnou pasáž občanského zákoníku. Pokud např. je popíráno autorství daného autora k jeho dílu, jde o porušení jeho osobnostního autorského práva podle § 11 odst. 2 AutZ. Pokud však někdo naopak označuje určitou osobu za autora díla, které tato nevytvořila (např. denní tisk označí osobu XY za autora hanlivého výroku na billboardu), nemůže jít o porušení autorského práva této osoby (protože autorem daného díla není), ale může se jednat podle konkrétních okolností daného případu např. o porušení jejího práva na ochranu osobnosti (zejména pokud by tvrzené autorství s ohledem na charakter díla bylo schopno způsobit újmu na cti a vážnosti této osoby). Je třeba zdůraznit, že ve vztahu k právu na ochranu osobnosti dle občanského práva jako právu obecnému, je autorské právo právem speciálním. V některých situacích a konkrétních případech však může být použito pro právní kvalifikaci daného skutkového stavu i ustanovení obou těchto předpisů.

Průmyslová práva

V oblasti průmyslových práv má autorské právo poměrně blízký vztah k právu k vynálezu, k právu průmyslového vzoru a zejména k právu k ochranné známce. Podobně jako autorské právo jsou i tato práva právy k výsledku tvůrčí duševní činnosti. Hlavní rozdíl však spočívá

vtom, že v případě autorského práva se individualita, která je základním předpokladem poskytování ochrany, promítá přímo do tohoto díla jako výsledku originální tvůrčí činnosti autora. V případě průmyslových práv se tato individualita promítá výhradně do postupu, který vede k výsledku a který sám o sobě nemá individuální povahu zejména proto, že je objektivně determinován určitými přírodními zákonitostmi. U práva k vynálezu a průmyslovému vzoru je předmětem ochrany vyřešení určitého problému, který ve stanoveném rozsahu dosud vyřešen nebyl, a tento postup musí vykazovat určitou objektivní novost. Předmětem ochrany je zde tedy vlastní myšlenka vyjádřená ve zvládnutí tohoto nového postupu či řešení. Naopak předmětem autorského práva nikdy nemůže být myšlenka, což je i výslovně uvedeno v § 2 odst. 6 AutZ. Předmětem autorského práva ve vztahu k myšlence je konkrétní tvůrčí ztvárnění této myšlenky, a to v objektivně vnímatelné podobě. Z hlediska formálnosti či neformálnosti bychom mohli u odlišností autorského práva a průmyslových práv uvést, že autorské právo nevyžaduje podmíněnost právní ochrany na splnění formálních podmínek a právní ochrana vzniká v okamžiku jeho vytvoření. Naopak u průmyslových práv se vyžaduje jejich registrace v předemných rejstřících a teprve přihlášením konkrétních předmětů průmyslové ochrany do těchto rejstříků je vlastník chráněn před třetími osobami.

Naprosto nejbliže z průmyslových práv mají k autorskému právu práva k ochranné známce. V řadě případů může být předmět ochranné známky totožný s předmětem autorského práva. Autorské dílo může být dokonce podstatou ochranné známky, anebo alespoň její součástí. Nejčastěji se toto prostoupení obou práv dá pozorovat u ochranných známek kombinovaných (tzv. ochranná známka skládající se z textu a obrazu, např. loga) či ochranných známek obrazových. V každém případě je třeba pro užití ochranné známky ošetřit autorská práva např. výtvarné části loga, konkrétně tedy upravit rozsah licence k užití díla v rámci ochranné známky. Samozřejmě je, že autorské právo k dílu vzniká v těchto případech dříve než právo k ochranné známce, neboť vzniká již vytvořením díla, zatímco právo k ochranné známce vzniká teprve na základě rozhodnutí v příslušném správním řízení, byť zpětně ke dni podání přihlášky ochranné známky.

Systémy autorského práva

Z hlediska formálnosti či neformálnosti ochrany autorského díla, tedy zda dílo vzniká a stává se dílem autorským již okamžikem jeho vzniku či teprve jeho formálním označením, nebo dokonce zápisem do úředního rejstříku, je možné systémy autorského práva rozdělit takto:

Evropský kontinentální systém autorského práva

Kontinentální systém zdůrazňuje osobnost autora a jeho tvůrčí aspekt. Autorské právo k dílu vzniká okamžikem jeho vytvoření, a to bez jakýchkoliv dalších formalit. Dílo je v tomto pojetí plodem tvůrčova ducha, tedy zvláštním osobním projevem jeho osobnosti. Kontinentální systém vychází z koncepce osobnostních (morálních) práv autorů a jiných subjektů chráněných autorským zákonem a dále pak majetkových (ekonomických) práv, která jsou protipólem práv osobnostních.

Angloamerický, resp. Copyrightový systém autorského práva

V tomto systému je předpokladem ochrany autorského díla jeho registrace v rejstříku autorských děl.

1.2. Novela autorského zákona

Dne 4. května 2006 podepsal prezident republiky novelu AutZ, dne 22. května 2006 byla novela vyhlášena ve Sbírce zákonů. Novela nabývá účinnosti dnem jejího vyhlášení ve Sbírce zákonů, a proto je účinná od 22. května 2006. Jakou má novela historii? Jedná se o vládní návrh, který byl 7. září 2005 předložen do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. S pozměňovacími návrhy jak Poslanecké sněmovny, tak Senátu, byl návrh 25. dubna 2006 přijat Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR.

Proč novela vznikla?

Novela AutZ je dalším krokem k harmonizaci českého autorského práva s právem Evropské unie, zejména v oblasti digitálního šíření děl, práva na odměnu v souvislosti s půjčováním autorských děl, práva na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla a v oblasti ochrany autorských práv. Nově jsou upraveny skutkové podstaty přestupků a správních deliktů právnických osob a podnikajících fyzických osob. Podstatnou měrou se zvyšují pokuty za přestupky, které mohou v některých případech dosáhnout až 150 tisíc Kč.

Přestože Česká republika v roce 2000 ještě nebyla členem Evropské unie, text zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, již vycházel ze směrnice Evropských společenství 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační

společnosti a směrnice 2001/84/ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla. Tyto směrnice však v době tvorby autorského zákona existovaly pouze v podobě návrhů, a proto nynější novela autorského zákona harmonizuje český autorský zákon s těmito směrnicemi a dále pak se směrnicí novou, a to 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví [Šebelová, M., 2006].

Co novela autorského zákona upravuje?

Novela AutZ upravuje celou řadu paragrafů, avšak pouze některé z nich jsou ustanoveními novými a zásadními. Velmi mnoho změn je pouze změnami upřesňujícími, resp. lingvistickými. Za hlavní změny je možno považovat rozšíření zákonné licence užití autorského díla pro osobní potřebu fyzické osoby také na užití pro vnitřní potřebu právnické osoby. Přestože se tato novinka vztahuje pouze na tiskové rozmnoženiny autorského díla, nikoliv na rozmnoženiny zvukových, zvukově-obrazových nebo obrazových záznamů, jedná se o velký posun. Další novinkou je zákonná licence pro užití díla pro účely karikatury, parodie, parafráze nebo koláže, knihovní licence nebo licence pro zdravotně postižené. Zpřesnění autorský zákon přináší u zákonných licencí pro dočasné rozmnoženiny a nově upravuje zákonnou licenci pro nepodstatné vedlejší užití díla, kterým může být např. uvedení díla v rámci díla audiovizuálního. Podstatné změny novela přinesla také v oblasti ochrany práva autorského. Zpřesňuje se právo autora požadovat informace o neoprávněném užití předmětu ochrany a sjednocují se nápravná opatření, kterých se může autor domáhat v případě neoprávněného zásahu do jeho práva. Autorský zákon se doplňuje o úpravu sjednávání sazebníku odměn. Na její absenci úpravy upozorňovali uživatelé při uzavírání smluv s kolektivními správci práv. Upravují se jednotlivé fáze sjednávání sazebníku a postavení zprostředkovací komise, které smluvní strany předkládají návrhy na úpravy sazebníku odměn v případě, že se nedohodnou. Rovněž se doplňuje ustanovení o dohledu ministerstva nad činností kolektivních správců, kterým ministerstvo udělilo oprávnění ke kolektivní správě práv. V souladu s novou koncepcí správního trestání se v autorském zákoně upravují přestupky a právní delikty [Důvodová zpráva k novele AutZ, s. 2].

Podrobněji k některým změnám autorského zákona [Šebelová, M., 2006]

Počítačový program

§ 2 odst. 2 novely AutZ upřesnil definici počítačového programu. Počítačový program je nově definován jako vlastní duševní výtvor autora, bez ohledu zda se jedná o jedinečný výsledek duševní činnosti autora. Změna definice počítačového programu je reakcí na reálný stav, kdy počítačové programy většinou nesplňují náležitosti jedinečného výsledku tvůrčí činnosti autora, také programy jsou jen spíše výjimkou.

Právo autora na uvádění jeho autorství k dílu

§ 11 odst. 2 novely AutZ byl upřesněn. Autor má nově právo rozhodnout se, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při dalším užití jeho díla. Právo na uvedení při zveřejnění díla zůstalo zachováno v původním znění. Novela však stanovila z výše uvedeného výjimku, a to pro případ, je-li uvedení autorství při takovém způsobu užití obvyklé. Z této výjimky tedy vyplývá, že obvyklé nebude uvádět autora při užití autorského díla, které je součástí ochranné známky nebo reklamy.

Výčet způsobů užití autorského díla

§ 12 AutZ uváděl úplný výčet způsobů užití autorského díla. Novela AutZ nyní tento výčet změnila na výčet příkladný. Nově je tedy možné užívat autorská díla jakýmkoliv způsobem, a to bez ohledu na to, zda je daný způsob uvedený v AutZ, či není.

Volné užití autorských děl – užití pro vnitřní potřebu právnické osoby

Novela AutZ de facto opisuje ustanovení původního § 30, kde je uvedeno, že za užití díla podle AutZ se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení hospodářského nebo obchodního prospěchu. V nezměněné podobě zůstává také zákonné ustanovení, které stanoví, že užití počítačových programů a databází pro osobní potřebu fyzické osoby není volným užitím. Novinkou však je § 30a novely AutZ, který doplnil stávající volné užití pro osobní potřebu fyzické osoby o zákonnou licenci pro právnické osoby a podnikající fyzické osoby. Nově jsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby

oprávněny zhotovit si rozmnoženinu díla na papír nebo podobný nosič, vyjma rozmnoženiny notového záznamu díla hudebního či hudebně dramatického. Za rozmnoženinu na papír nebo podobný nosič přísluší autorovi odměna, která je uvedena v § 25 AutZ.

Zákonná licence pro předvedení přístroje zákazníkovi

§ 30 b upřesňuje AutZ již známou zákonnou licenci pro užití autorského díla v souvislosti s předvedením či opravou přístroje zákazníkovi v rozsahu k tomu nezbytném. Tato zákonná licence je velmi užitečnou pro prodejny přehrávacích zařízení všeho typu.

Citace

Novela AutZ uvedla ustanovení § 31 AutZ do souladu se směrnicí Evropských společenství 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, avšak rozsah této zákonné licence je v podstatě nezměněn.

Zákonná licence užití díla pro karikaturu, parodii, parafrázi a koláž

§ 31 novely AutZ uvádí novou zákonnou licenci. Bez souhlasu autora je dle novely možné užít dílo pro účely karikatury, parodie, parafráze nebo koláže, pokud takové užití bude v souladu s dobrými mravy a v rozsahu vyžadovaném s konkrétním účelem. Užití nad rámec tohoto omezení bez souhlasu autora původního díla by bylo zásahem do jeho autorského práva. Mohlo by jít např. o zpracování díla, ke kterému je třeba souhlasu autora díla, které se zpracovává, nebo o nedovolenou napodobeninu díla.

Zákonná licence užití díla umístěného na veřejném prostranství

Užití autorského díla umístěného na veřejném prostranství se dle § 33 novely AutZ týká pouze autorských děl trvale umístěných na veřejném prostranství, tedy prakticky pouze děl architektonických a některých sochařských. Zákonná licence se již nebude vztahovat na obrazy, fotografie a zejména také reklamy, neboť se jedná o díla, která nejsou trvale umístěna na veřejném prostranství. Novinkou je tedy zúžení této zákonné licence pouze na autorská díla trvale umístěná na veřejném prostranství.

Zpravodajská licence

Novela upřesňuje rozsah zpravodajské licence. Zpravodajská licence se stále vztahuje na užití díla ve spojitosti se zpravodajstvím týkajícím se aktuální události, tedy např. při informování o nové výstavě obrazů je možno letmo nějaké obrazy prezentované na výstavě v televizním zpravodajství uvést, avšak rozsah zpravodajské licence je nově zúžen na rozsah odpovídající informačnímu účelu. Z definice tedy vyplývá, že zpráva o nové výstavě by již neměla podrobně zabírat jednotlivé obrazy, aby nedošlo k překročení nově definovaného rozsahu.

Knihovní licence

Knihovní licence v § 37 novely AutZ zcela nově upravuje zákonnou licenci pro užití díla knihovnou, archivem, muzeem, galerií, školou a jiným nevýdělečným školským a vzdělávacím zařízením. Tato zařízení mohou bez souhlasu autorů zhotovovat rozmnoženiny děl pro účely archivní a konzervační, dále pak mohou rozmnoženinami děl nahrazovat rozmnoženiny poškozené nebo ztracené, v neposlední řadě pak mohou zpřístupňovat díla prezenčně, vyjma zpřístupňování děl prostřednictvím Internetu, konkrétně on-line interaktivně nebo on demand (na požádání). Výše uvedená zákonná knihovní licence je licencí bezúplatnou. Novela AutZ dále v § 37 odst. 2 zakotvuje úplatnou zákonnou knihovní licenci, a to pro půjčování knih a časopisů veřejnosti. Odměna za půjčování bude hrazena ze státního rozpočtu kolektivním správcům. Výše odměny byla stanovena na 0,50 Kč za jednu výpůjčku. Knihovny a další zařízení jsou povinny oznamovat příslušnému kolektivnímu správci, a to vždy jednou za kalendářní rok, informace o počtu uskutečněných výpůjček za dané období. Výše uvedená knihovní licence se týká pouze knih a časopisů, nikoliv děl zaznamenaných na zvukovém či zvukově-obrazovém záznamu, vyjma případů prezenčních výpůjček.

Licence pro zdravotně postižené

Novela AutZ komplexně upravuje novou zákonnou licenci k užití díla pro potřeby zdravotně postižených. Podmínkou užití díla na základě této licence je nekomerční povaha užití a zhotovení rozmnoženiny v rozsahu odpovídajícím zdravotnímu postižení. Zákonná licence pro zdravotně postižené se tedy vztahuje na každého, kdo výhradně pro potřeby zdravotně postižených zhotoví nebo dá zhotovit rozmnoženinu vydaného díla. Tato rozmnoženina může být výhradně pro potřeby zdravotně postižených dále rozšiřována a sdělována. Pro potřeby zrakově postižených je touto zákonnou licencí dále povoleno opatřit zvukově obrazový

záznam slovním vyjádřením. V neposlední řadě je v § 38 novely AutZ uvedeno, že zařízení uvedená v ustanovení o knihovní licenci jsou oprávněna půjčovat originály či rozmnoženiny vydaných děl pro potřeby zdravotně postižených.

Licence pro dočasné rozmnoženiny

§ 38 a novely AutZ zpřesňuje zákonnou licenci pro dočasné rozmnoženiny autorského díla. Smyslem dané licence je vyloučit z výlučného práva autora takové úkony rozmnožování autorského díla, které samy o sobě nemají žádnou vlastní hospodářskou hodnotu. Mezi úkony splňující tyto náležitosti zcela jistě patří prohlížení (browsing) a ukládání do vyrovnací paměti (caching) a účinné fungování přenosových systémů, a to za předpokladu, že zprostředkovatel neupravuje informace a jeho činnost není v rozporu s oprávněným užíváním technologie k získávání údajů o užívání informací. Užívání se považuje za oprávněné, pokud k němu nositel práv dal souhlas nebo pokud není omezeno právním předpisem. K těmto úkonům např. dochází při přenosu on demand z databáze poskytovatele do počítače uživatele [Důvodová zpráva k novele AutZ, s. 14].

Licence pro nepodstatné vedlejší užití díla

Podstatou této licence uvedené v § 38 c novely AutZ je náhodné (nezamýšlené) užití autorského díla v souvislosti se zamýšleným hlavním užitím jiného díla, např. při natáčení filmu.

Licence pro sociální zařízení

V § 38 c novely AutZ je nově zakotvena licence pro sociální zařízení, která upravuje výjimku z výlučného práva na zhotovení záznamu vysílaného díla pro sociální zařízení, kterými jsou zejména nemocnice a věznice. Licence zahrnuje i následné provozování takového záznamu v rámci sociálních zařízení. Autor má právo za daný způsob užití na odměnu, a to dle § 25 AutZ.

Ochrana autorského práva

Novela AutZ v § 40 rozšířila ochranu autora, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo. Autor měl v souladu s předchozí právní úpravou právo na určení svého autorství, na zákaz

ohrožení svého práva, na informace o původu, o způsobu a rozsahu užití neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla. Nově mu nyní přibylo právo na informace o ceně neoprávněně zhotovené rozmnoženiny a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní. Dále je nově definováno právo požadovat stažení rozmnoženin, zařízení, výroků, ale i materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k nelegální výrobě rozmnoženin nebo napodobenin díla a právo autora domáhat se zákazu poskytovat službu, která je třetí stranou využívána k porušování jeho práva. Z hlediska rozhodování soudu o nápravném opatření je třeba brát v úvahu nejen míru závažnosti porušení práva, ale také zájmy třetích stran, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře. Právo na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení zůstalo nedotčeno, a to včetně výše bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku ceny obvyklé. Novela však přinesla možnost autora domáhat se místo skutečně ušlého zisku náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem.

Nový způsob uzavření licenční smlouvy

Ze specifického prostředí internetu vyplývá nový způsob uzavření licenční smlouvy, který je zakotven v § 46 odst. 5 a 6 novely AutZ. Jedná se o sjednávání smluv prostřednictvím prostředků komunikace na dálku neumožňující individuální jednání. Návrh na uzavření smlouvy může nově směřovat také vůči neurčitému okruhu osob. Následné vyjádření souhlasu s návrhem na uzavření smlouvy může být provedeno i bez vědomí navrhovatele smlouvy. Tato novinka bude zcela jistě velmi praktická pro tvůrce a distributory krabicového softwaru a počítačových programů, i když se vztahuje na všechny předměty chráněné autorským zákonem. Standardní způsob uzavření licenční smlouvy samozřejmě zůstává zachován, tedy uzavření na základě udělení oprávnění k výkonu díla užit ze strany autora konkrétnímu uživateli.

Oprávněný uživatel počítačového programu

Původní § 66 AutZ je novelou doplněn o odst. 6, 7 a 8; v odstavci 6 je definován oprávněný uživatel počítačového programu. Tato změna byla vyvolána dosavadní nedostatečnou úpravou vyvolávající pochybnosti, zda oprávněným uživatelem je jen oprávněný nabyvatel licence, nebo i oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu [Důvodová zpráva k novele AutZ, s. 20]. Podle novely je oprávněným uživatelem počítačového programu

oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině, a to za účelem jejího využití, nikoli za účelem jejího převodu, dále je jím oprávněný nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu. Taková osoba pak nezasahuje do autorského práva, jestliže rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program v souladu s jeho určením [Novela autorského zákona významně ovlivní také práci se softwarem].

Přestupky na půdě autorského práva

V souladu s novou koncepcí správního trestání se v § 105 a a násl. novely AutZ objevují přestupky a správní delikty. Přestupky fyzických osob lze pokutovat až do 150 000 Kč, a to v případě neoprávněného užití autorského díla, uměleckého výkonu, záznamu, rozhlasového nebo televizního vysílání nebo databáze. Stejná výše pokut je nastavena i pro právnické osoby či podnikající fyzické osoby, které by se dopustily správního deliktu, konkrétně opět neoprávněného užití autorského díla, uměleckého výkonu, záznamu, rozhlasového nebo televizního vysílání nebo databáze.

Zatím není možné předpovídat, zda bude novela AutZ pro praxi užitečná či nikoliv, je však jasné, že většinu změn bylo nutné přijmout s ohledem na harmonizaci českého autorského zákona s právem Evropské unie.

1.3. Kořeny autorského práva na území České republiky

Na území ČR bylo autorské právo poprvé upraveno rakouským císařským patentem z roku 1846 a pak zákonem o právu původském z roku 1895. V roce 1923 byl pak vydán zvláštní zákon o nakladatelské smlouvě a v roce 1926 zákon o právu původském (na území ČR již druhý v pořadí), který zavedl registraci děl, u nichž nebylo uvedeno pravé jméno autora. V roce 1953 byl pak vydán třetí autorský zákon odpovídající novým ideologickým východiskům a v roce 1965 opět další – již čtvrtý autorský zákon ve vazbě na tehdejší úzké pojetí čs. občanského zákoníku, přijatého jako světový (nepovedený) experiment v roce 1964, a na Ústavu ČSSR v roce 1960. Tento zákon byl v období let 1990 až 1996 pětkrát novelizován, jeho úplné znění bylo vydáno pod č. 175/1996 Sb. K tomuto zákonu byla vydána řada prováděcích předpisů, které byly vesměs zrušeny. Zůstala vyhl. MK ČR č. 115/1991 Sb. o úpravě odměn a náhrad oprávněným subjektům za užití předmětů ochrany podle autorského

zákona pořízením zvukové nebo zvukově-obrazové rozmnoženiny a veřejným půjčováním snímků pro osobní potřeby ve znění vyhl. MK ČR č. 520/1992 Sb. (tzv. zpoplatnění prázdných kazet) a dále je to vyhl. MK ČR č. 261/1996 Sb., o odměnách autorům děl, která lze vzhledem k jejich povaze rozmnožovat pro osobní potřebu na podkladě tiskovin nebo jejich rozmnoženin přenesením pomocí technického zařízení na jiný hmotný podklad (zpoplatnění kopírovacích zařízení). V obou případech se jedná o určitou formu odškodnění autorům za ušlé příjmy v důsledku pořizování kopií děl uživateli pro jejich osobní potřebu, k čemuž dochází často právě v knihovnách. Pravdou ovšem zůstává, že zcela ignorována zůstala práva těch, co kopírovací zařízení využívali výlučně pro svoji potřebu (rozuměj k rozmnožování vlastních děl) a i takoví měli hradit zcela jiným osobám – autorům, tzv. „odměnu“. Ostatně tento problém se opět vynořuje u zpoplatnění zapisovatelných a přepisovatelných CD a DVD a zařízení jich užívající, přičemž není pochyb, že záloha digitálních fotografií z vlastní dovolené právě jedno CD plně využije – a zde o autorství nemůže být ani pochyb. Poslední novela AutZ byla vydána v roce 1999 [Boháček, M., 1997]. V roce 2000 byl vydán nový autorský zákon, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Tento zákon platí dodnes.

Zhodnocení autorského zákona [Šebelová, M., 2006]

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů je zcela novou právní úpravou z hlediska obsahového i koncepčního, který po více než 35 letech nahradil zákon č. 35/1965 Sb., autorský zákon, a zároveň zákon č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů. AutZ je vysoce progresivní právní úprava, odpovídajícím způsobem reagující na vývojové tendence v oblasti autorského práva, a to jak z hlediska vnitrostátních vztahů, tak i z hlediska komunitárního práva. AutZ, stejně jako autorské zákony minulé, koncepčně vychází z kontinentálního pojetí autorského práva. Velká změna nastala v tom, že zatímco autorský zákon z roku 1965 vycházel z monistické koncepce kontinentálního pojetí autorského práva, což znamená, že osobnostní a majetková autorská práva tvořila nedílný celek, nový autorský zákon naopak vychází z dualistické koncepce, která jednoznačně odděluje autorská práva na práva osobnostní (morální) a práva majetková. Především autorský zákon vyhlášený pod č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a

uměleckých (autorský zákon) byl po roce 1989 šestkrát novelizován. V důsledku řady novel a kvůli potřebě sblížení právních předpisů České republiky s právními předpisy EU se zákon stal nepřehledným a zastaralým, proto Ministerstvo kultury ČR vypracovalo návrh nového autorského zákona, který by měl, jak je uvedeno v důvodové zprávě k tomuto zákonu, odpovídat úpravám duševního vlastnictví obvyklým v zemích s tržní ekonomikou. Poslanecká sněmovna návrh AutZ schválila naprostou většinou hlasů. AutZ nabyl účinnosti 1. prosince 2000.

Zákon přinesl velké množství změn – mezi nejdůležitější z nich patří [Šebelová, M., 2006]:

Komplexnost úpravy

AutZ nám přinesl komplexní úpravu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským, mezi něž je vedle práva výkonného umělce, práva výrobce zvukového záznamu a práva rozhlasového a televizního vysílatele poprvé zařazeno i právo výrobce zvukově-obrazového záznamu a právo nakladatele. AutZ obsahuje také prostředky ochrany práva autorského a práv souvisejících s právem autorským a zahrnuje i kolektivní správu práv, která dříve byla upravena v samostatném zákoně. Účelem kolektivní správy práv je podle zákona zejména efektivně spravovat majetková práva autorů a nositelů práv souvisejících, zpřístupňovat předměty ochrany veřejnosti, ale také uplatňovat ochranu těchto práv. AutZ taxativně vypočítává práva, která jsou povinně kolektivně spravována. Jako příklad povinně kolektivně spravovaného práva můžeme uvést právo na odměnu výkonného umělce a výrobce zvukového záznamu a rozhlasové a televizní vysílání zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům. Zákon dále v hlavě V věnované kolektivní správě práv upravuje náležitosti, které musí splňovat kolektivní správce, náležitosti žádosti o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy a v neposlední řadě také kolektivní a hromadné smlouvy, kterými kolektivní správce poskytuje oprávnění k užití předmětů ochrany.

Autor – fyzická osoba

AutZ vychází z kontinentálního pojetí práva a přiznává právo k výsledkům duševní činnosti pouze fyzické osobě na rozdíl od angloamerického pojetí, podle něhož může být právo přiznáno i osobě právnické.

Dualismus práv osobnostních a majetkových

Velká změna nastala v chápání osobnostních a majetkových práv. Podle předchozí právní úpravy tvořila tato práva nedílný celek. Naopak základem AutZ je koncepce dualismu práv osobnostních – zde dochází i k terminologickým změnám – a majetkových. Vzhledem ke své nehmotné podobě jsou osobnostní práva nepřevoditelná, autor se jich nemůže vzdát a zanikají smrtí autora. Po smrti autora originárně (tj. z moci zákona) vzniká osobám v zákoně výslovně uvedeným pouze právo na uvedení jména autora, a právo, aby dílo bylo užíváno způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Tato práva jsou časově neomezená. Naopak majetková práva přecházejí smrtí autora na dědice a v případě odúmrti případnou státu. V důsledku této koncepce se dílo nemůže stát tzv. dílem volným před uplynutím doby trvání práv, tak jak tomu bylo podle autorského zákona z roku 1965.

Citace

Ustanovení AutZ umožňuje citovat z díla (jakéhokoliv díla) v odůvodněné míře v jiném autorském díle. Návrh neuvádí záměrně rozsah dovolené citace, který závisí vždy na konkrétních okolnostech daného případu. Vždy však musí jít o citaci v díle jiném. Za dovolené užití se nepovažuje, jestliže autor vytvoří dílo souborné pouze z citátů chráněných děl. Citát je nutno vždy jako takový zřetelně označit. Citace dle AutZ je možné stejně jako dle předchozího autorského zákona použít bez svolení autora k užití díla a bez uhrazení odměny.

Trvání majetkových práv

Zatímco AutZ prodlužuje dobu trvání majetkových práv z 50 na 70 let po smrti autora, u práv souvisejících s právem autorským ponechává 50 let. K této změně došlo hlavně z důvodu harmonizace našich právních předpisů s předpisy EU, pro které je lhůta 50 let nedostačující. Podle předchozích předpisů se posuzují všechny lhůty, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti AutZ, kromě lhůt pro trvání majetkových práv. Ty by se měly řídit AutZ i tehdy, začaly-li běžet před nabytím účinnosti tohoto zákona. K prodloužení doby trvání majetkových autorských práv dochází vlastně ve dvou případech. Jednak v těch případech, kdy doba trvání ke dni účinnosti AutZ ještě neuplynula a dále v případech, kde původní padesátiletá doba ochrany již sice uplynula, ale neuplynula ještě návrhem zákona prodloužená doba sedmdesátiletá. K obnovení pak dochází jen v rozsahu zbytku doby počítané od jejího počátku do uplynutí sedmdesáti let. Podle konkrétního případu tak půjde o obnovení trvání majetkových autorských práv v rozsahu od jednoho roku do 20 let.

Licenční smlouva

AutZ upouští od dosavadního spíše formálního rozlišování autorských smluv podle způsobu užití, jež byly všechny svou povahou vždy smlouvami licenčními a výslovně zavádí smlouvu licenční jako základní smluvní typ obvyklý pro celou oblast práv duševního vlastnictví a upravuje podstatné náležitosti licenční smlouvy. Licenční smlouva je pojata jako smlouva zásadně úplatná, avšak ve výjimečných případech v zájmu zachování principu smluvní volnosti se připouští bezúplatnost, čímž se odstraňuje předchozí právní nemožnost uzavřít bezúplatnou smlouvu. Jednou z podstatných náležitostí licenční smlouvy je určení způsobu a rozsahu užití, k němuž se licence uděluje. Jejich neuvedení ve smlouvě však nemá za následek neplatnost smlouvy, jak tomu bylo dosud. Nově také AutZ vymezuje obsah pojmů výhradní a nevýhradní licence.

1.4. Prameny autorského práva

Národní prameny autorského práva [Šebelová, M., 2006]

Autorské právo je bezesporu ovládáno zásadou teritoriality, ze které vyplývá, že základ právní úpravy autorského práva je v národním právu. V právních předpisech České republiky je třeba hledat prameny autorského práva zejména v těchto:

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod – čl. 34, odst. 1

Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem. Na tomto článku LPS je založena česká ústavní a podústavní ochrana všech tvůrčích práv. LPS sama nevyjmenovává tvůrčí práva, přesto je však zřejmé, že se jedná o právo autorské, práva souvisejících s právem autorským, tvůrčí práva průmyslová atd. V souladu s LPS jsou tedy výsledky tvůrčí činnosti chráněny zákonem.

Zákon č. 40/1964 sb., občanský zákoník

Občanský zákoník obsahuje obecnou úpravu občanskoprávních vztahů, mezi něž jako zvláštní oblast náleží i právo autorské.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Autorský zákon obsahuje komplexní úpravu práv autora k jeho dílu a práv souvisejících s právem autorským, kterými ve smyslu autorského zákona jsou práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu, právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu, právo výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho záznamu, právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho původnímu vysílání, právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv, právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu a dále pak právo pořizovatele k jím pořízené databázi.

Mezinárodní prameny autorského práva: [Šebelová, M., 2006]

Vedle právních předpisů České republiky jsou další prameny autorského práva obsaženy v mezinárodních smlouvách, a to mezinárodních smlouvách mnohostranných či dvoustranných, které navazují na mezinárodní pakty o lidských právech a dále pak v dokumentech Evropských společenství.

Mezinárodní pakty

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z 16. 12. 1966, který vstoupil v platnost pro ČSSR 23. 3. 1976 ve znění vyhlášky č. 120/1976 Sb., uvedený pakt v čl. 15 stanoví, že státy účastníci se na paktu uznávají právo každého účastnit se kulturního života, užívat plodů vědeckého pokroku a jeho využití a požívat ochrany morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby; zavazují se respektovat svobodu nezbytnou pro vědecký výzkum a tvůrčí činnost a uznávají prospěch plynoucí z mezinárodních styků a spolupráce ve vědecké a kulturní oblasti. Na tato ustanovení navazuje i Mezinárodní pakt o občanských a politických právech ze dne 16. 12. 1966, který nabyl platnost 23. 3. 1976 pod zněním vyhlášky č. 120/1976 Sb.

Mezinárodní smlouvy

Mezi nejdůležitější mezinárodní smlouvy, jejichž signatářem je i Česká republika, patří tyto:

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. září 1886 (dále jen „BÚ“) KBÚ přistoupilo bývalé Československo s účinností od 22. 2. 1921, BÚ byla vyhlášena ve Sbírce listin pod č. 401/1921 Sb. Následně byla BÚ v letech 1896, 1908, 1914, 1928, 1948, 1967 a

1971 doplňována a revidována. Její konečné znění bylo vyhlášeno pod č. 133/1980 Sb. Státy, které jsou signatáři BÚ, tvoří Unii pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům. V současné době je Unie tvořena 160 státy světa. BÚ je založena na zásadě teritoriality a asimilace. Podle zásady teritoriality se autorskoprávní vztahy řídí vždy právem státu, pro jehož území se ochrana uplatňuje. Zásada asimilace znamená uplatňování národního režimu, tedy povinnost smluvního státu nakládat s příslušníky ostatních smluvních států jako se svými vlastními příslušníky. Subjekty ochrany jsou podle článku 3 BÚ autoři, kteří jsou občany některého ze států Unie. BÚ stanoví dobu ochrany autorských děl po dobu autorova života a padesát let po jeho smrti, přičemž článek 19 zakotvuje právo států Unie stanovit širší ochranu autorských děl.

Všeobecná úmluva o právu autorském ze dne 6. 9. 1952 (dále jen „VÚA“) Bývalé Československo přistoupilo k původnímu znění s účinností od 6. ledna 1960. VÚA byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 2/1960 Sb. VÚA byla naposledy revidovaná v roce 1971. V současné době je 99 členských zemí VÚA. VÚA je ve srovnání s BÚ stručnější a obsahuje obecné formulace. V zásadních věcech vychází ze stejných principů jako BÚ. Pro Českou republiku má VÚA právní význam pouze ve vztahu ke státům, které nejsou členskými státy Unie pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům a zůstávají tudíž mimo BÚ. Jedná se např. o Kambodžu, Laos.

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací z 26. 10. 1961 tzv. **Římská úmluva**. Bývalé Československé přistoupilo k Římské úmluvě s účinností od 14. 8. 1964. Římská úmluva byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 192/1964 Sb. Římská úmluva má 79 členských států.

Ženevská úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů tzv. protipirátská úmluva z 29. 10. 1971 (dále jen „ŽÚ“) Bývalé Československo přistoupilo k protipirátské úmluvě s účinností od 15. 1. 1985. ŽÚ byla vyhlášena pod č. 32/1985 Sb. ŽÚ má 74 členských států.

Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví TRIPS z 15. 4. 1994 Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (dále jen „**Smlouva TRIPS**“) Tato dohoda vznikla společně s vytvořením Světové obchodní organizace WTO. TRIPS obsahuje autorskoprávní ustanovení ve svých čl. 9 až 14.

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o autorském právu z 20. 12. 1996 WIPO Copyright Treaty (dále jen „**Smlouva WCT**“) Česká republika ke Smlouvě WCT přistoupila

v roce 2002. Smlouva WCT byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 33/2002 Sb. m. s. (Sbírky mezinárodních smluv).

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech z 20. 12. 1996 WIPO Performance and the Phonograms Treaty (dále jen „**WPPP**“) Stejně jako WCT i tato smlouva byla sjednána na půdě WIPO. Česká republika k ní přistoupila s účinností od 20. 5. 2002. Vyhlášena byla pod č. 48/2002 Sb. m. s.

Evropské prameny autorského práva [Šebelová, M., 2006]

- Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. 5. 1991 o právní ochraně počítačových programů,
- Směrnice Rady 92/100/EHS o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví ze dne 19. 11. 1992,
- Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. 9. 1993 o koordinaci některých pravidel z oboru práva autorského a práv příbuzných právu autorskému vztahujících se na satelitní vysílání a na kabelový přenos,
- Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. 10. 1993 o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES z 11. 3. 1996 o právní ochraně databází,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti ze dne 22. 5. 2001,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES o právu autora na odměnu z opětovného prodeje originálu uměleckého díla – tzv. právo na slušné vypořádání droit de suite (resale směrnice) ze dne 27. 9. 2001,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o prosaditelnosti práv k duševnímu vlastnictví ze dne 29. 4. 2004,
- dále pak směrnice související se směrnicemi upravujícími autorskoprávní problematiku, a to zejména Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. 6. 2000 o některých aspektech služeb informační společnosti, zejména

elektronického obchodu, na vnitřním trhu (Směrnice o elektronickém obchodu), Směrnice 98/94/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. 11. 1998 o právní ochraně služeb založených na podmíněném přístupu nebo na něm spočívajících, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/93/ES ze dne 13. 12. 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy.

Shrnutí

- AutZ upravuje: práva autora a práva související s právem autorským.
- Působnost AutZ se vztahuje na díla autorů a výkony umělců, kteří jsou státními občany ČR.
- AutZ se vztahuje na díla a výkony cizích státních příslušníků a osob bez státní příslušnosti, pokud tak stanoví příslušná mezinárodní smlouva. Pokud smlouva neexistuje, pak je-li zaručena vzájemnost.
- Neexistuje-li ani mezinárodní smlouva, ani zásada vzájemnosti, pak se AutZ vztahuje na díla a výkony, byla-li v ČR poprvé zveřejněna, anebo má-li v ČR autor či umělec bydliště.
- O autorském právu můžeme hovořit v objektivním nebo subjektivním smyslu:
Autorské právo ve smyslu subjektivním = autorova oprávnění ve vztahu k vytvoření a užití uměleckých děl
Autorské právo ve smyslu objektivním = soubor právních norem upravujících vytvoření a užití uměleckých děl.
- Existují dva základní systémy autorského práva: kontinentální a copyrightový.
- První zmínky o právu autorském se objevily v rakouském císařském patentu z roku 1846.
- Platný autorský zákon – zákon č. 121/2000 Sb.
- Národními prameny autorského práva jsou:
 - Listina základních práv a svobod,
 - Občanský zákoník,
 - Autorský zákon.
- Nejdůležitějšími prameny mezinárodního autorského práva jsou:
 - mezinárodní smlouvy, pakty
 - směrnice Evropského parlamentu a Rady

Kontrolní otázky

1. Co upravuje AutZ?
2. Co je to princip teritoriality?
3. Součástí jakého práva je právo autorské?
4. Co je to subjektivní a objektivní smysl AP?
5. Co je to nehmotný statek a hmotný substrát?
6. Proč vznikla Novela AutZ a co např. upravuje?
7. Jaké jsou prameny AP?

Zdroje

ŠEBELOVÁ, M. 2006. *Autorské právo : zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2006. 196 s. ISBN 80-251-1090-7.

Citace dle Šebelové, M. *Autorské právo*.

Knap, K. 1998. *Autorský zákon a předpisy související*. Praha : Linde, 1998, s. 15.

Knap, K. – Opltová, M. – Kříž, J. – Růžička, M. 1994. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: CODEX, 1994, s. 21–22.

Důvodová zpráva k novele AutZ.

Novela autorského zákona významně ovlivní také práci se softwarem,

www.zive.cz.

Boháček, M. 1997. *Autorské právo a knihovny*. Katedra práva VŠE Praha, 1997.

Autorské právo ; Průmyslová práva : autorský zákon, patenty, užitné a průmyslové vzory, vynálezy a zlepšovací návrhy, ochranné známky, označení původu topografie polovodičových prvků, biotechnologie, odrůdy rostlin, patentová zástupci, vymáhání práv, vybraná ustanovení souvisejících předpisů : podle stavu k 11.2.2008. Ostrava : Sagit, 2008. 224 s. 978-80-7208-670-2.

Další zdroje:

HOLCOVÁ, I., KŘEŠŤANOVÁ, V., VOBORNÍK, M. *Ochrana autorských práv : Informační materiál pro učitele k výuce na základních a středních školách*. 2005.

38 s. Dostupný z WWW:

<http://www.oaz.cz/krizovatka/materialy/manual_k_autorskym_pravum.pdf>.

Autorské právo [online]. c2007. Dostupný z WWW:

Klíč k řešení

1. AutZ upravuje nejen **práva autora**, ale také **práva související s právem autorským** a nově také **právo pořizovatele k jím pořízené databázi**. AutZ dále upravuje ochranu práv podle tohoto zákona, kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.
2. Princip teritoriality vychází z Bernské úmluvy a požaduje striktní aplikaci práva toho státu, na jehož území se uplatňuje ochrana, tedy toho státu, kde k výše uvedenému aktu užití díla došlo.
3. AP je součástí práva duševního vlastnictví.
4. Autorské právo ve smyslu objektivním je soubor právních norem upravujících vytvoření a užití uměleckých děl. Autorské právo ve smyslu subjektivním znamená autorova oprávnění ve vztahu k vytvoření a užití uměleckých děl.
5. Nehmotné statky mají „nehmotnou podobu“, avšak musí být obvykle vyjádřeny v objektivně vnímatelné podobě. Je to určitá myšlenka, označení, román, skladba a je třeba jej odlišovat od hmotného substrátu, na němž je zachycen.
6. Snaží se o harmonizaci českého autorského práva s právem Evropské unie, zejména v oblasti digitálního šíření děl, práva na odměnu v souvislosti s půjčováním autorských děl, práva na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla a v oblasti ochrany autorských práv.
7. Prameny AP dělíme na národní (Listina základních práv a svobod, Občanský zákoník, Autorský zákon) a mezinárodní (mezinárodní pakty, smlouvy a směrnice Evropského parlamentu a Rady).

2. AUTORSKÉ DÍLO A PRÁVA K NĚMU NÁLEŽEJÍCÍ

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co je autorské dílo a jak je chráněno.
- Co je to copyrightová doložka.
- Jaké jsou kategorie autorských děl.
- Co je to nechráněné a neautorské dílo.
- Co je to souborné dílo.
- Jak je to s autorstvím k dílu.
- Co je obsahem autorského práva.
- Jak je autorské právo omezeno a chráněno.

Pojmy k zapamatování

Autorské dílo, copyrightová doložka, nechráněné dílo, neautorské dílo, souborné dílo, autor, spoluautor, pseudonym, anonym, osobnostní práva, majetková práva, omezení AP, ochrana AP.

Výklad

2.1. Autorské dílo

Autorským dílem je dle AutZ takové dílo literární, umělecké nebo vědecké, které kumulativně splňuje tyto dva znaky:

1. je **výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti autora** jako fyzické osoby a
2. je **vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě**. V některých publikacích bývá uváděn ještě třetí znak – absence vyloučení z autorskoprávní ochrany [Telec, I., 1994].

Ad. 1 Jedinečnost autorského díla

Autorské dílo musí tedy být v první řadě **jedinečným, resp. originálním výtvorem autora**. Originalitu je třeba chápat ve smyslu autorskoprávní individuality. Autorské dílo je výkonem osobnosti autora (jeho tvůrčí fantazie) a tím statisticky jedinečné. Z toho vyplývá, že předmětem autorského práva nemůže být to, co existuje bez ohledu na tvůrčí činnosti autora (např. fakta) nebo to, co je předem do té míry determinováno, že pro autorskou tvůrčí činnost nezbyvá již dostatečný prostor, takže při splnění určitých podmínek by mohly nezávisle na sobě k témuž výsledku dospět různé osoby. Předmětem autorskoprávní ochrany není proto myšlenkový obsah sám o sobě, nýbrž výlučně jeho tvůrčí ztvárnění v autorskoprávním smyslu [Knap, K., 1993].

Ad. 2 Objektivně vnímatelná podoba díla

Dílo musí být vyjádřeno v **objektivně vnímatelné podobě**. Dílo tedy musí být alespoň pro určitou skupinu lidí srozumitelné. Objektivně vnímatelná podoba neznámá, že dílo musí rozumět, přečíst si ho, poslechnout apod. všichni, kdo se s ním setkají, ale postačí omezený okruh osob. Konkrétně je tedy autorským dílem i dílo zaznamenané v Brailově písmu, na notovém papíře, přednesené ve znakové řeči apod. Zachycení díla může být trvalé nebo i dočasné. Dílo tedy nemusí mít svůj trvalý hmotný substrát. Pokud AutZ stanoví, že dílo musí být „vyjádřeno“, pak postačí například, aby byla skladba zahrána, báseň přečtena a nemusí být již například nahrána či vepsána do notového papíru. „Postačuje tedy jen pomíjivě zhmotnělé vyjádření díla, tzn. vyjádření například pouze zvukovými či světelnými vlnami apod.“ AutZ stanoví, že zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká autorské právo k dílu (§ 9 odst. 2 AutZ). Pokud tedy např. bude zničen notový záznam symfonie, symfonie samotná jako autorské dílo bude existovat dál, i když bez svého hmotného substrátu, notového záznamu. AutZ dále stanoví, že dílo může být vyjádřeno i v elektronické podobě, což představuje speciální úpravu pro počítačové programy. Pokud tedy dílo splňuje obě zákonné podmínky, jedná se o dílo autorské, které je předmětem práva autorského, a jako takové je chráněno podle autorského zákona [Telec, I., 1997].

Podmínky ochrany autorského díla

Dílo se stává dílem autorským **bez splnění jakýchkoliv formálních podmínek**. Autorská díla se tedy nikam nepřihlašují, neregistrují apod. V praxi je právě tento fakt často velmi

problematický, a proto se hledají cesty, jak pro budoucnost prokázat, že dané autorské dílo v určitém konkrétním okamžiku vzniklo. U některých druhů děl, jako jsou např. obrazy, knihy, stavby, je nejjednodušším způsobem prokázání vzniku díla jejich první prezentace na veřejnosti. Konkrétně se může jednat o vystavení díla, vydání díla či veřejný přednes. U ostatních typů děl, jako hudebních skladeb, reklamních sloganů, log, jakýchkoliv projektů apod., je situace složitější. Proto se hledají cesty, jak zpětně dokázat okamžik jejich vzniku. V současné době se vyskytuje tzv. **registrace či evidence autorských děl** prováděná některými institucemi, např. Asociací komunikačních agentur (AKA). Dále se praktikuje uložení hmotného substrátu autorského díla do notářské nebo advokátní úschovy nebo sepsání díla notářským zápisem. Takovéto úschovy či výše uvedené registrace nenahrazují splnění formálních znaků autorského díla, ale mají pouze procesní význam. Uložení autorského díla k jakékoliv veřejné autoritě má význam pro případné doložení termínu vzniku daného autorského díla. Bohužel zatím nevíme, když v této věci neexistuje žádný soudní judikát, zda zmíněná uložení či registrace budou brány jako relevantní důkazy v soudním řízení. Při ukládání autorského díla do úschovy je zapotřebí podepsat s notářem, advokátem apod. smlouvu o úschově, ve které bude přesně vydefinované dílo, které bylo do úschovy uloženo [Šalomoun, M., 2003].

Copyrightová doložka

Podle českého autorského práva je zcela irelevantní, je-li na autorském díle uvedena tzv. **copyrightová doložka**. Jejím účelem je zajištění autorskoprávní ochrany v zemích, které pro vznik právní ochrany autorského díla vyžadují splnění rozličných formálních náležitostí, ať již copyrightovou doložku či registraci nebo zaplacení poplatků apod. Copyrightová doložka obsahuje: **symbol ©, jméno subjektu autorského práva, rok prvního uveřejnění**. Copyrightová doložka se užívá v zemích angloamerického práva, pokud jsou účastny Všeobecné úmluvy o právu autorském. Jedná se konkrétně o Velkou Británii a USA. Vedle uvádění copyrightové doložky se na rozmnoženinách autorských děl objevují tzv. zápovědi (zákazy přetisku), které jsou s výjimkou práva přetisku podle § 34 odst. 1, písm. c) AutZ zcela nadbytečné a nemají jakoukoli právní relevanci [Šalomoun, M., 2003].

Poslední možnou zkratkou, kterou můžeme nalézt na rozmnoženinách zvukových záznamů je ®. Tato zkratka vyplývá z Římské úmluvy [Mezinárodní úmluva o ochraně ..., 1961]. Tato

zkratka se užívá v zemích, jejichž zákonodárství vyžaduje splnění formalit jako podmínku ochrany práv výrobců zvukových snímků nebo výkonných umělců, anebo obou k zvukovým snímkům. Římská úmluva stanoví, že dané formality se budou považovat za splněné, jestliže všechny rozmnoženiny vydaného zvukového snímku uvedeného do prodeje nebo jejich obaly ponesou poznámku skládající se ze znaku ® s připojením roku prvního vydání a jména vlastníka práv výrobce, resp. osoby, která vlastní práva výkonných umělců ve státě, kde se trvalý záznam uskutečnil.

Kategorie autorských děl

AutZ dále stanoví základní **dvě kategorie autorských děl**: za prvé **díla umělecká**, pod která patří dílo literární, a za druhé **díla vědecká**. Dále pak uvádí demonstrativní **výčet druhů děl**. Díla v tomto výčtu nejsou řazena podle žádného klíče, a proto výčet působí velmi nesystematicky až zmateně. Jedná se o:

- díla slovesná,
- díla hudební,
- díla dramatická,
- díla hudebně-dramatická,
- díla choreografická,
- díla pantomimická,
- díla fotografická,
- díla vyjádřená postupem podobným fotografii,
- díla audiovizuální,
- díla kinematografická,
- díla výtvarná,
- díla architektonická,
- díla užitého umění,
- díla kartografická.

Autorským dílem mohou být i jakákoliv jiná díla, která nejsou uvedena v AutZ, avšak splňují zákonné pojmové znaky autorského díla.

V zákonném výčtu druhů autorských děl není výslovně uveden počítačový program, i když je v souladu s Bernskou úmluvou a evropskou směrnicí č. 91/250 EHS chráněn jako dílo literární. AutZ neuvádí definici počítačového programu. Přestože tedy AutZ neobsahuje žádnou definici, je možné počítačové programy z hlediska výše uvedených pojmových znaků autorského díla, zejména z hlediska jedinečnosti, rozdělit do dvou kategorií:

1. počítačové programy, které splňují oba znaky autorského díla. Konkrétně se jedná o takové programy, které jsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a jsou chráněny podle § 2, odst. 1 vedle děl uměleckých a vědeckých;
2. počítačové programy, které jsou původní, avšak ne jedinečné. I tento druh počítačových programů je chráněn AutZ, avšak podle § 2, odst. 2. Takový počítačový program je dílem původním, je tedy vlastním duševním výtvorem autora, není však jedinečný.

Rozsah a zpracování autorského díla

Autorské dílo nemusí mít žádný zákonný rozsah, aby bylo předmětem autorského práva. Autorský zákon **chrání i nedokončená díla a názvy či jména postav**, pokud splňují zákonné znaky autorského díla. V případě rozepsané knihy jsou tedy i její jednotlivé části již autorským dílem. Originální jména postav, jako např. Křemílek či Maxipes Fík, jsou sama o sobě autorským dílem, a proto jsou i ona chráněna AutZ. Úpravou či zpracováním vytvořeného autorského díla vzniká autorské dílo nové, které je stejně jako dílo původní chráněno autorským zákonem, pokud splňuje znaky autorského díla, tedy jedinečnost a zachycení ve vnímatelné podobě. Vytvoření úpravy či zpracování autorského díla **není možné bez svolení autora díla původního** (originálního). Kromě svolení autora původního díla k jeho zpracování je třeba souhlas i k dalšímu nakládání s dílem zpracovaným, neboť každé takové nakládání s dílem zpracovaným je i nakládáním s dílem původním. Za zpracování díla původního se považuje také **překlad** do jiného jazyka. Příkladem zpracovaného autorského díla může být aranžmá hudebních děl, filmové zpracování románu, překreslení výtvarného díla apod.

Souborné dílo

Autorský zákon v § 2, odst. 5 definuje dílo souborné (databázi) jako **soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, jenž je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora**. Nezávislá díla či prvky nemusí být samy o sobě autorskými díly. Soubornými díly jsou dle AutZ časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiná databáze. Autorský zákon používá termín **databáze** ve dvou významech, jednak v § 2, odst. 5 jako označení pro dílo souborné, které je autorským dílem. Dále pak se termín databáze objevuje v § 88. Takovéto databáze nejsou autorskými díly, avšak jsou chráněny speciálním způsobem dle § 88.

Autorem souborného díla je ten, kdo soubor prvků tvůrčím způsobem vybral a uspořádal. Jednotlivé části databáze mohou být samy autorskými díly či pouze prvky bez znaků autorského díla. Autorská práva autora části databáze nejsou vytvořením databáze dotčena, a proto může být toto dílo užito, resp. zařazeno do databáze pouze se souhlasem tohoto autora. V případě, že by autor souborného díla zařadil do díla jiné autorské dílo bez souhlasu autora tohoto díla, jednalo by se o neoprávněné užití díla. V takovém případě má autor díla vůči neoprávněnému uživateli jeho díla nárok na dvojnásobek ceny obvyklé za užití autorského díla, na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

Nechráněná díla a díla neautorská

AutZ v § 3 uvádí tyto zákonné výjimky z ochrany podle autorského zákona, a to ve veřejném zájmu.

Ochrana podle práva autorského se nevztahuje na:

- a) úřední dílo, jímž je právní předpis, rozhodnutí, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany,

- b) výtvořů tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní (§ 7); užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu,
- c) politický projev a řeč pronesenou při úředním jednání; autorovo právo k užítí takových děl v souboru zůstává nedotčeno.

AutZ, na rozdíl od autorského zákona z roku 1965, vedle pozitivního vymezení díla obsahuje také jeho **negativní definici**, když uvádí, co autorským dílem není: Dílem podle tohoto zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a odborný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.

AutZ tedy uvádí výčet toho, co nesplňuje znaky autorského zákona, a proto není chráněno autorským právem. Zákonný výčet je pouze demonstrativní. Podmínky autorskoprávní ochrany tak nesplňuje i jakýkoliv jiný předmět sám o sobě, který je podobný např. vypočteným věcem, které nejsou autorskými díly.

2.2. Autorství k dílu

Autor

Autorem díla je fyzická osoba, která svou duševní tvůrčí činností dílo vytvořila, a to v jeho nehmotné, éterické podobě. Jedná se o fyzickou osobu, jejíž jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak. Autorem může být fyzická osoba bez ohledu na její věk, subjektem licenční smlouvy však může být pouze fyzická osoba, která je **způsobilá k právním úkonům**, tj. způsobilá vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti. Způsobilost fyzické osoby k právním úkonům vzniká podle ObčZ (§ 7 ObčZ) v plném rozsahu zletilostí. V případě autorů nezletilců je tedy nutné, aby byly vždy zastupováni jejich zákonnými zástupci, kterými dle zákona o rodině jsou jejich rodiče (§ 36 ZoR). Výše již bylo uvedeno zákonné zastupování nezletilého autora jeho rodiči. Častější jsou však případy, kdy se autor nechává zastupovat na základě plné moci. Plná moc musí mít písemnou formu, pokud musí být také písemná smlouva, která je na základě plné moci uzavírána. Pokud se tedy uzavírá výhradní licenční smlouva, která musí mít písemnou formu, musí být i plná

moc písemná. V případě nevýhradních licenčních smluv je možné mít plnou moc i v ústní formě. Pokud je dílo vytvořeno za pomoci počítačového programu (např. grafické dílo, text aj.), je autorem uživatel programu [Šebelová, M. 2006].

Spoluautoři

Pokud vytváří autorské dílo několik autorů společně, jedná se o **spoluautory**. Vytvořené autorské **dílo** pak musí být **nedílné a jediné**. Není rozhodující, jaké jsou vztahy mezi autory a zda na autorském dílu pracují zároveň či postupně. O spoluautorství se jedná většinou u autorské spolupráce na díle v témže oboru, např. u díla literárního. Spoluautorským dílem naopak není hudební a literární složka jednoho díla, tedy např. písničky. V tomto případě se jedná o dvě samostatná díla, která jsou spojena v jednom souborném díle. Právo autorské náleží všem spoluautorům společně a nerozdílně. Všem spoluautorům svědčí ohledně autorského díla všechna osobnostní a majetková autorská díla. Z právních úkonů týkajících se díla spoluautorů jsou oprávněni a povinni všichni společně a nerozdílně. Zákon zde tedy zakotvuje princip solidárnosti. Spoluautorem není ten, kdo ke vzniku díla přispěl pouze poskytnutím pomoci nebo rady, nebo ten, kdo dal ke vzniku díla impuls, podnět. Pro nakládání s dílem je třeba souhlasu všech spoluautorů, a to bez ohledu k velikosti jejich tvůrčích příspěvků [Šebelová, M. 2006].

Anonym a pseudonym

Nelze prozradit totožnost autora, bylo-li podle jeho vůle jeho dílo zveřejněno bez udání jména (anonymní dílo) nebo pod krycím jménem (pseudonymní dílo), a to dokud se sám veřejně neprohlásí autorem, ledaže jeho skutečné jméno je obecně známé. Do té doby autora zastupuje osoba, která dílo zveřejnila, není-li prokázán opak [Šebelová, M. 2006].

2.3. Vznik a obsah AP

Český autorský zákon vychází z principu neformálnosti vzniku autorského díla. **Autorská díla není nutné nikde registrovat, přihlašovat či za ně platit jakékoliv poplatky.** Právo autorské k dílu **vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv vnímatelné podobě.** Je-li dílo vyjádřeno prostřednictvím hmotné věci, na nosiči nebo substrátem díla (obraz), je jeho existence právně nezávislá. Zničením hmotné věci autorské právo k dílu nezaniká. Pokud jiná osoba než autor nabude vlastnická práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno,

nenabývá oprávnění k výkonu práva dílo užít, ledaže se s autorem dohodla jinak. Vlastník originálu díla nebo jeho rozmnoženiny nemá žádné povinnosti k tomuto předmětu, nemusí tento udržovat ani chránit před zničením, nesmluvil-li si s autorem tyto povinnosti, nebo pokud mu tak ukládá zákon (ochrana kulturních památek). Obsah práva autorského je určen spojením dvou druhů práv: výlučných práv osobnostních a výlučných práv majetkových. Tím je umožněn jejich různý režim. Osobnostní práva se mají k podstatě a formě díla a k osobě autora ve vztahu k jeho dílu, zatímco práva majetková regulují nakládání s dílem a jeho společenské využití. Osobnostní práva smrtí autora zanikají, majetková práva přecházejí na dědice. Práva osobnostní i majetková jsou nepřevoditelná na jinou osobu a autor se jich nemůže nikdy vzdát. Existují tedy nezávisle na jeho vůli [Šebelová, M. 2006].

Osobnostní práva

Za osobnostní práva se považují práva autora díla:

1. Rozhodnout o zveřejnění díla

Jen autor je oprávněn rozhodnout o prvním oprávněném veřejném přednesení, předvedení, vystavení, vydání či jiném zpřístupnění veřejnosti.

2. Osobovat si autorství

Jen autor díla se může prohlásit jeho autorem a rozhodnout o uvedení svého jména při zveřejnění díla.

3. Na nedotknutelnost díla

- a) bez svolení autora nelze zasáhnout do jeho díla (např. změnit),
- b) dílo musí být jiným užíváno tak, aby nebyla snížena hodnota díla,
- c) autor má právo na autorský dohled nad užíváním díla.

4. Právo autora na odstoupení od smlouvy, kterou uzavřel s uživatelem díla, a to z důvodu změny jeho přesvědčení

Toto odstoupení je však možné pouze tehdy, pokud dílo ještě nebylo zveřejněno. Důvodem odstoupení tedy není žádné porušení na straně uživatele, ale pouze a jedině změna přesvědčení autora ve vztahu k dílu. Konkrétně půjde o případy, kdy autor ještě před zveřejněním zjistí, že dílo neodpovídá jeho přesvědčení a zveřejnění díla by způsobilo narušení jeho osobních zájmů. Odstoupení je nutné učinit písemně a smlouva se od počátku

ruší okamžikem doručení písemného odstoupení uživateli. Autor je v případě odstoupení povinen nahradit uživateli škodu, která mu jeho odstoupením od smlouvy vznikla.

5. Právo na autorskou korekturu

Toto právo je zakotveno v § 56 odst. 3 AutZ. Právo na autorskou korekturu je zákonným právem, které je však možné smlouvou vyloučit či omezit. Právo na autorskou korekturu je uvedeno pouze v části AutZ věnující se nakladatelské smlouvě, a proto je třeba zdůraznit, že autor má zákonné právo na autorskou korekturu u děl, která jsou vytvářena na základě smluv nakladatelských.

Ani po smrti autora si nemůže nikdo osobovat autorství k dílu, nesmí užít dílo snižujícím jeho hodnotu a musí uvádět jméno autora, přičemž ochrany se může domáhat osoba autorovi blízká, později právnická osoba sdružující autory nebo kolektivní správce autorových práv (např. OSA).

Majetková práva

Dle § 12 AutZ má autor právo své dílo užít a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva; jiná osoba může dílo užít bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených tímto zákonem. Poskytnutím oprávnění podle odstavce 1 právo autorovi nezaniká; autorovi vzniká pouze povinnost strpět zásah do práva dílo užít jinou osobou v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy. Autor má právo požadovat na vlastníku věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, aby mu ji zpřístupnil, pokud je toho třeba k výkonu práv autorských podle tohoto zákona. Toto právo nelze uplatnit v rozporu s oprávněnými zájmy vlastníka; vlastník není povinen autorovi takovou věc vydat, je však povinen na žádost a náklady autora zhotovit fotografii nebo jinou rozmnoženinu díla a odevzdat ji autorovi.

AutZ definuje tyto způsoby užití

- a) právo na rozmnožování díla,
- b) právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- c) právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla,
- d) právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- e) právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- f) právo na sdělování díla veřejnosti.

Způsoby užití pod písmeny a) až e) jsou jednotlivé způsoby užití, naopak sdělováním díla veřejnosti se rozumí zejména zpřístupňování díla v hmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově. Zde je tedy dán prostor pro užití díla v nehmotné podobě novými prostředky, dosud neznámými.

Rozmnožování díla

Rozmnožování díla je jeho reprodukce jakýmikoliv prostředky (manuálně, kopírkami, skenery, fotoaparáty apod.) a v jakékoliv formě (tiskové, fotografické, zvukové, obrazové apod.) za účelem zpřístupňování díla prostřednictvím těchto rozmnoženin. Přičemž rozmnoženinami díla se rozumí dočasné nebo trvalé, přímé či nepřímé rozmnoženiny. Rozmnožování, jak je definováno v čl. 9 Bernské úmluvy, se plně vztahuje i na digitální způsob rozmnožování, respektive na převod děl do digitální formy.

Rozšiřování

Rozšiřování díla je vymezeno jako zpřístupňování originálu díla nebo jeho rozmnoženiny v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva, např. darováním. Pojem rozšiřování díla zahrnuje i jeho nabízení za tímto účelem. V AutZ se objevil nový institut vyčerpání práva, který zakotvuje, že prvním prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, kterým je dílo oprávněně rozšířeno na území ČR, je autorovo majetkové právo k převedenému originálu či rozmnoženině na tomto území vyčerpáno. Příkladem vyčerpání práva na rozšíření může být tento: zcela nový výtisk knihy je v knihkupectví prodán kupujícímu XY a ten jej pak prodá na inzerát osobě ZX. Protože se autorovo právo na rozšiřování vyčerpalo již v případě prvního prodeje (XY), nevznikají autorovi v důsledku následného prodeje (XZ) nová práva. Nejsou však vyčerpána autorova majetková práva na pronájem, půjčování a sdělování veřejnosti. Tento institut vychází z evropské legislativy.

Pronájem

Pronájem díla je definován jako zpřístupňování díla k dočasné osobní potřebě, a to za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Základním znakem pronájmu díla je tedy prospěch v jakékoliv podobě, tedy finanční, věcné i ve formě

protiplnění. Osobní potřebu je třeba vykládat v kontextu s § 30 AutZ, který definuje volné užití díla pro osobní potřebu. Osobní potřebou ve smyslu pronájmu díla je v případě fyzické osoby její soukromá potřeba a v případě potřeby právnické osoby její vnitřní, interní potřeba. V žádném případě tedy pod pronájem díla není možné podřadit zpřístupnění díla na veřejnosti, neboť by nebyl dodržen jeden ze znaků tohoto typu užití – osobní potřeba.

Půjčování

Tak trochu opakem pronájmu je půjčování díla. Půjčování díla je zpřístupňování díla zařízením přístupným veřejnosti, které nemá znaky pronájmu. Zařízením přístupným veřejnosti může být např. knihovna. Půjčování díla nesmí vést k hospodářskému nebo obchodnímu prospěchu. Tato zákonná podmínka však nevylučuje úplatnost půjčky, pokud nevede k prospěchu, ale např. pouze pokrývá náklady. Osobou, která pronajímá či půjčuje dílo, může být autor sám, osoba vykonávající majetková práva autora nebo nabyvatel licence.

Vystavování

Vystavováním se rozumí klasické zpřístupnění díla veřejnosti např. na výstavě v galerii. Podmínkou vystavování je hmotná podoba díla, a proto pod tento způsob užití nespadá užití díla na webu apod. Vystavování je vhodné zejména pro díla výtvarná, díla fotografická, díla architektonická, díla užitého umění a díla kartografická. Úplatnost či bezplatnost výstavy není rozhodující.

Sdělování díla veřejnosti

- a) živé provozování a jeho přenos,
- b) provozování ze záznamu a jeho přenos,
- c) vysílání rozhlasem nebo televizí,
- d) přenos rozhlasového nebo televizního vysílání,
- e) provozování rozhlasového či televizního vysílání.

Obchodování s majetkovými právy

Nabyvatel majetkových práv autora může licenci poskytnout třetí osobě, pak se jedná o tzv. podlicenci. Nabyvatel dále může licenci třetí osobě postoupit.

Poskytnutí podlicence

Podle § 48 odst. 1 AutZ může nabyvatel licence poskytnout zcela nebo zčásti oprávnění, které tvoří součást licence, třetí osobě. Podlicenci může nabyvatel poskytnout pouze v případě, je-li tak sjednáno ve smlouvě. Rozsah podlicence je vždy omezen licencí, kterou smluvně získal nabyvatel licence.

Postoupení licence

Vedle poskytnutí podlicence AutZ definuje druhý způsob, jak obchodovat s licencí, a tím je její postoupení. Nabyvatel licence ji však v souladu s § 48 odst. 2 AutZ smí postoupit pouze s písemným souhlasem autora. Nabyvatel je dále povinen autora informovat o postoupení licence a také o osobě postupníka. Výjimkou je prodej podniku, jehož součástí je i licence, kdy se autorův souhlas nepožaduje. Z výše uvedeného je pravděpodobně zřejmý rozdíl mezi poskytnutím podlicence a postoupením licence. V případě poskytnutí podlicence nedochází ke změně smluvních stran licenční smlouvy, naopak postoupením licence dochází ke změně nabyvatele licence.

Trvání majetkových práv

Majetková práva trvají **po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti**. Tato lhůta vyplývá ze směrnice Rady č. 93/98/EHS, o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných z dne 29. října 1993. Prodloužení trvání majetkových práv z 50 let na 70 let se vztahuje nejen na díla vytvořená za platnosti AutZ, ale i na díla, jejichž doba trvání majetkových práv byla započata během předchozí právní úpravy, avšak nedoběhlo ještě 70 let po smrti autora. Došlo tedy k obnovení trvání majetkových práv. Např. díla Karla Čapka, který zemřel v roce 1938, byla již dle autorského zákona z roku 1965 volná. Po prodloužení majetkových práv na 70 let jsou však jeho díla chráněna až do roku 2008. Od 1. prosince 2000 bylo trvání majetkových práv prodlouženo na dobu 70 let od smrti autora.

U děl spoluautorů se trvání majetkových autorských práv **počítá od smrti spoluautora, který ostatní přežil**. U děl anonymních a pseudonymních trvají majetková práva k dílu 70 let od oprávněného zveřejnění díla. Majetková práva k dílu kolektivnímu trvají 70 let od zveřejnění. U děl audiovizuálních se trvání majetkových práv počítá od smrti poslední osoby z těchto: režisér, autor scénáře, autor dialogů, skladatel hudby, a to bez ohledu na velikost jejich příspěvku na audiovizuálním díle.

Doba trvání majetkových práv se **počítá od prvního dne následujícího po roce, v němž došlo k rozhodné události.**

Po době trvání majetkových práv autorských jsou díla tzv. díly volnými. Volná díla je možné užívat bez jakéhokoli omezení s výjimkou dodržení osobnostních práv zbytkových, která trvají i po smrti autora.

Jiná majetková práva

U některých autorských děl Zákon přiznává autorům další majetkové právo:

Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého

Toto majetkové autorské právo znaly i předešlé právní úpravy, a proto se nejedná o žádnou novinku. Uměleckým dílem se rozumí zejména obraz, kresba, malba, koláž, tapiserie, rytina, litografie či jiná grafika, socha, keramika, autorský šperk, fotografie nebo autorská rozmnoženina, která je podle zvyklostí považována za originál. **V případě, že je originál uměleckého díla dále prodáván** (tedy z vlastnictví třetí osoby na osobu další), **autor má právo na odměnu.** Tato odměna je stanovena v příloze AutZ a pohybuje se od dvou do pěti procent z kupní ceny originálu uměleckého díla. Plátcem této odměny je prodávající, v konkrétním případě tedy majitel obchodu či pořadatel dražby. Správcem tohoto práva je kolektivní správce, konkrétně se jedná o občanské sdružení **GESTOR**, které bylo oznámením Ministerstva kultury ČR o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy podle autorského zákona ze dne 24. května 2002 ustanoveno kolektivním správcem pro správu majetkového práva na odměnu za opětovný prodej originálu díla uměleckého. Toto právo se nevztahuje na díla architektonická, díla užitého umění a na rukopisy spisovatelů a skladatelů.

Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu

Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožením autorského díla pro osobní potřebu je rovněž právem autora na zvláštní odměnu. Na její zaplacení má autor nárok v souvislosti s rozmnožením autorského díla pro osobní potřebu, a to **vůči výrobcům a dovozcům přístrojů** k zhotovování rozmnoženin zvukových nebo zvukově-obrazových záznamů, výrobcům nebo dovozcům přístrojů k zhotovení tiskových rozmnoženin, výrobcům nebo dovozcům nenahraných zvukových a zvukově-obrazových záznamů jako osobám povinným platit tuto odměnu, popř. vůči dopravcům nebo zasílatelům namísto dříve uvedených osob povinných,

pokud na písemnou výzvu příslušného kolektivního správce bez zbytečného odkladu nesdělí údaje potřebné pro určení totožnosti dovozce či výrobce, a **vůči poskytovatelům rozmnožovacích služeb za úplatu**, pokud jde o tiskové rozmnoženiny. Jde o právo na odměnu nikoli za užití, resp. za skutečné pořízení rozmnoženiny pro osobní potřebu, nýbrž o právo na odměnu za vytvoření či získání možnosti a podmínek pro pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu. Právo na zvláštní odměnu v souvislosti s pořizováním rozmnoženin pro osobní potřebu mají v různém rozsahu i výkonný umělec, výrobce zvukového záznamu, výrobce zvukově-obrazového záznamu, zveřejnitel doposud nezveřejněného díla a nakladatel. Jde o právo povinně kolektivně spravované. Sazebník odměn v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu je uveden v příloze AutZ. Správcem tohoto práva je na základě oprávnění Ministerstva kultury České republiky Ochranný svaz autorský – OSA.

2.4. Omezení AP

Autorský zákon taxativním způsobem uvádí jednotlivá **omezení autorského práva**. Jedná se o omezení, která jsou uvedena jak v Bernské úmluvě, tak v Dohodě TRIPS [Dohoda o obchodních aspektech ..., 1994]. Zákon stanoví tzv. volné užití autorského díla, které se nepovažuje za užití díla dle AutZ a užití autorského díla bez souhlasu autora autorského díla a bez zaplacení odměny, tzv. **bezúplatnou zákonnou licenci**. Tato omezení musí autor strpět.

Volná užití

1. užití pro osobní potřebu (vyjma rozmnoženiny počítačového programu či elektronické databáze nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou), přičemž osobní potřebu nutno vnímat u osoby jak fyzické, tak právnické. Rámec tohoto užití u fyzické osoby přesahuje ji samu (např. zahrnuje i rodinné příslušníky ve společné domácnosti), avšak nemůže překročit hranici veřejnosti. U právnické osoby je osobní rámec dán vnitřní potřebou této osoby.

Fyzická osoba konkrétně může:

a) zhotovit si pro osobní potřebu záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla je tedy povoleno stahovat si např. z internetu písničky a filmy a vypalovat si originální CD a DVD, avšak pouze a jedině pro svou osobní potřebu. Nemohu vypalovat pro osoby třetí, a to bez

ohledu na to, zda toto činím úplatně či bezúplatně. Na tomto místě je vhodné zmínit, že počítačové programy je v souladu s § 66 AutZ možné rozmnožovat, překládat, zpracovávat, upravovat a zhotovit si jejich záložní rozmnoženinu, a to v případě, je-li to potřebné pro jejich užívání a není-li dohodnuto jinak. Dá se tedy říct, že přestože se § 30 AutZ nevztahuje na počítačové programy, je obdobná zákonná licence uvedena jako speciální zákonná licence v části AutZ, která se věnuje pouze počítačovým programům.

b) užít autorské dílo při předvádění zboží v obchodě - pokud si kupujete v obchodě CD přehrávač, pak předvedení tohoto přístroje za pomoci nějaké rozmnoženiny díla je volným užitím tohoto díla ve smyslu § 30 AutZ.

Za volná užití pod písmeny a) a b) **není třeba souhlasu autora a zaplacení odměny.**

2. zhotovení záznamu, rozmnoženiny nebo napodobeniny díla - rozmnoženina nebo napodobenina díla výtvarného musí být jako taková zřetelně označena.

3. zhotovování tiskových rozmnoženin díla (vyjma vydané partitury hudebního díla) na objednávku pro osobní potřebu objednavatele za úplatu, pokud zhotovitel platí řádně a včas odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla (např. kopírovací služby).

AutZv § 25 s odkazem na přílohu AutZ stanoví tyto odměny:

Poskytovatelé rozmnožovacích služeb za úplatu jsou povinni odvádět odměnu jednou ročně příslušnému kolektivnímu správci, jemuž bylo podle tohoto zákona uděleno oprávnění k výkonu kolektivní správy v rozsahu zahrnujícím vybírání odměn od těchto osob.

Odměna činí za jednu tiskovou rozmnoženinu:

- a) černobílou 0,10 Kč,
- b) barevnou 0,20 Kč.

AutZ výslovně stanoví, že toto **volné užití se nevztahuje na zhotovení tiskové rozmnoženiny partitury hudebního díla**. Zajímavé je, že AutZ definuje zhotovení rozmnoženiny v jednotném čísle, což by nasvědčovalo tomu, že volně užívat mohou pouze jednu rozmnoženinu. Zde se názory odborníků rozcházejí. Díla, jejichž rozmnoženinu si fyzická osoba zhotoví sama či na objednávku v copycentru, **nesmí použít k jinému účelu, než pro svojí osobní potřebu!** V případě užití veřejného by se jednalo o standardní užití díla

dle § 12 AutZ a nikoliv o užití volné.

4. šíření a dočasné zhotovení rozmnoženiny díla pro účel podpory prodeje autorských děl nebo technických přístrojů sloužících k jejich rozmnožování nebo sdělování veřejnosti.

Bezúplatná zákonná licence

AutZ uvádí taxativní výčet bezúplatných zákonných licencí. Konkrétně se jedná o:

1. citaci,
2. katalogovou licenci,
3. užití na veřejném prostranství,
4. úřední a zpravodajskou licenci,
5. užití v rámci občanských a náboženských obřadů, školních představení,
6. užití díla rozmnožením a rozšiřováním rozmnoženin,
7. užití díla půjčováním.

Tyto způsoby užití autorských děl jsou tzv. bezúplatné zákonné licence, a proto je možné autorská díla danými způsoby užívat **bez předchozího souhlasu autora a bez placení odměny**.

1. Citace

Pokud uvede jméno autora nebo pseudonym, název díla a pramen, pak do práva autorského nezasahuje ten, kdo:

- a) cituje ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů,
- b) zařadí do svého samostatného díla vědeckého, kritického, odborného nebo do díla určeného k vyučovacím účelům pro objasnění jeho obsahu drobná celá zveřejněná díla,
- c) užije zveřejněné dílo v přednášce výlučně k účelům vědeckým nebo vyučovacím či k jiným vzdělávacím účelům.

AutZ definuje tři typy citací:

- a) malé citace (výňatky v odůvodněné míře),
- b) velké citace (drobná celá díla – povídky, písničky apod.),
- c) citace ke vzdělávacím účelům (využita v rámci přednášek).

U všech typů citací je shodný požadavek: uvedení jména autora, názvu díla a pramenu. Toto uvedení je nutné přímo u citace, nikoliv např. seznamu použitých děl či v titulcích.

2. Katalogová licence

Do práva autorského nezasahuje ten, kdo zařadí do katalogu jím pořádané výstavy, dražby, veletrhu nebo podobné akce vyobrazení díla vystaveného při takové příležitosti; autorovo svolení není třeba ani pro užití vyobrazení tohoto díla rozmnožováním a rozšiřováním katalogu. Vždy je však nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen. **Katalogová licence** je tradiční zákonnou bezúplatnou licencí. Osobou, která je oprávněna k zařazení díla do katalogu je pořadatel výstavy, dražby, veletrhu či podobné akce.

3. Užití díla umístěného na veřejném prostranství

Do práva autorského nezasahuje ten, kdo kresbou, malbou či grafikou, fotografií nebo filmem zaznamená nebo vyjádří dílo, které je umístěno na náměstí, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství; autorovo svolení není třeba ani pro rozmnožování, rozšiřování a sdělování veřejnosti díla takto zaznamenaného nebo vyjádřeného. Ustanovení § 31 věty za středníkem se použije přiměřeně. Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na rozmnožování a rozšiřování díla formou trojrozměrné rozmnoženiny.

4. Úřední a zpravodajská licence

Do práva autorského nezasahuje ten, kdo v odůvodněné míře dílo užije:

- a) k úřednímu účelu na základě zákona,
- b) při zpravodajství o aktuální události, při které je takové dílo provozováno, vystaveno nebo jinak užito,

c) převezme do periodického tisku či jiného hromadného sdělovacího prostředku články s obsahem časového významu o věcech politických, hospodářských nebo náboženských, uveřejněné již v jiném hromadném sdělovacím prostředku, či jejich překlad; takové převzetí není přípustné, je-li výslovně zapovězeno.

5. Užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního

Do práva autorského nezasahuje: a) ten, kdo nevýdělečně užije dílo při občanských a náboženských obřadech (např. hudební dílo při svatbě), b) ten, kdo nevýdělečně užije dílo při školních představeních, v nichž účinkují výlučně žáci, studenti nebo učitelé školy nebo školského či vzdělávacího zařízení (např. absolventské představení), c) škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nevýdělečně ke své vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

Rozmnožování a rozšiřování rozmnoženin

Do práva autorského nezasahuje:

- a) knihovna (jiné obdobné zařízení), zhotoví-li rozmnoženinu pro své archivní a konzervační účely, zejména jako náhradu za ztracenou, poškozenou nebo zničenou rozmnoženinu,
- b) ten, kdo zhotoví dočasnou nebo náhodnou elektronickou rozmnoženinu dílu, nemající ekonomický význam jako nezbytnou technologickou pomůcku pro přístup k dílu nebo umožňující funkci přenosného systému,
- c) fyzická osoba zhotovující si rozmnoženinu díla fotografického – své podobizny, úplatně objednaného,
- d) kdo zhotoví nebo dá zhotovit rozmnoženinu vydaného díla pro potřeby zdravotně postižených k nevýdělečným účelům.

2.5. Ochrana AP

Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah má dle AutZ, § 40 tyto nároky:

- a) **Nárok určovací** – autor má právo na určení svého autorství, tedy na podání žaloby na určení autorství. Ve vztahu k § 80 písm. c) OSŘ se jedná o speciální ustanovení, proto není podmínkou pro podání žaloby na určení autorství prokázání oprávněného zájmu, jako je tomu u určovací žaloby obecně. Tento nárok může uplatnit pouze autor.
- b) **Nárok zdržovací** – autor má právo na to, aby ti, kteří zasahují do jeho práva, se svého konání zdrželi. Zdržovací nárok lze uplatnit pouze v případě, pokud zásah trvá nebo reálně hrozí. V případě, že zásah již netrvá ani nehrozí jeho opakování, není možné tento nárok uplatnit.
- c) **Nárok odstraňovací** – autor má nárok na odstranění neoprávněného zásahu do svých práv. Tento nárok není možné uplatnit, pokud došlo pouze k ohrožení práv. Podmínkou uplatnění tohoto nároku je, aby následky porušení trvaly, i když porušení jako takové již trvat nemusí.
- d) **Nárok satisfakční** – autor má nárok na satisfakci. Autor se může domáhat morálního zadostiučinění, zejména omluvy a materiálního zadostiučinění ve formě peněz. Omluva jako forma morální satisfakce je zmiňována výslovně v AutZ. Materiální zadostiučinění není spojeno s každým zásahem do práv autora, ale pouze v případě, pokud se přiznání morálního zadostiučinění nejeví dostačujícím. Tato úprava je naprosto totožná s úpravou nároků z porušení osobnostních práv podle § 13 ObčZ.

Autor má dále v případě neoprávněného zásahu do svých práv **právo domáhat se sdělení údajů o původu, způsobu a rozsahu užití díla a totožnosti osob**, které se rozšiřování zúčastnily v případě, že se jedná o nelegální rozmnoženiny nebo napodobeniny díla. Tímto nově zakotveným právem autora se výrazně posiluje prosaditelnost a vymahatelnost práva, neboť autor využitím tohoto práva zjistí totožnost osob, které zasahují do jeho práv, a následně bude moci uplatňovat některý z výše uvedených nároků.

Stejně jako v obchodním zákoníku u ustanovení o nekalé soutěži i zde má autor **právo na**

uveřejnění rozsudku, kterým mu byl přiznán některý z výše uvedených nároků. Uveřejnění rozsudku ve sdělovacích prostředcích jde na náklady toho, kdo ve sporu neuspěl.

V neposlední řadě má autor **nárok na náhradu škody**, kterou však konkrétně neupravuje AutZ, ale pouze a jedině § 415 a násl. ObčZ, dále pak na vydání bezdůvodného obohacení. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení podle současné právní úpravy získává nový význam. Zákon opustil koncepci absolutního nároku na odměnu za každé, tj. i neoprávněné, užití díla. Namísto zaplacení odměny za neoprávněné užití díla je ten, kdo neoprávněně nakládá s dílem, povinen vydat bezdůvodné obohacení, přičemž zákon v takovém případě posiluje postavení autora a stanoví, že výše bezdůvodného obohacení činí dvojnásobek obvyklé odměny [Kříž, J. a kol, 2005].

Soudní spory

O nárocích vycházejících z AutZ rozhodují z hlediska věcné příslušnosti podle § 9 odst. 2 písm. b) OSŘ **soudy krajské jako soudy prvního stupně**. Přestože § 9 odst. 2 písm. b) OSŘ výslovně nezmiňuje nárok na náhradu škody, bude Krajský soud jako soud prvního stupně věcně příslušný i zde. Z hlediska místní příslušnosti budou podle § 84 OSŘ příslušné obecné soudy účastníků řízení, proti kterým nároky směřují. V případě fyzické osoby by to tedy byl soud, v jehož obvodu má bydliště, a u právnické osoby soud, v jehož obvodu má sídlo.

Promlčení

Promlčení majetkových autorských práv se řídí ustanovením § 101 až 114 ObčZ. Doba **promlčení činí tři roky** a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. Nároky na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení jsou promlčeny za dva, resp. tři roky. Dva roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě, popř. o bezdůvodném obohacení a o odpovědné osobě (subjektivní promlčecí lhůta), nebo tři roky ode dne, kdy došlo ke škodě, popř. k neoprávněnému majetkovému prospěchu (objektivní promlčecí lhůta). Byla-li škoda, popř. bezdůvodné obohacení způsobeno úmyslně, doba promlčení činí deset let.

Shrnutí

- Autorské dílo = dílo literární, umělecké nebo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.
- Pojmovými znaky autorského díla jsou:
 - autorské dílo je výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti autora jako fyzické osoby,
 - autorské dílo je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě.
- Podle AutZ se dílo stává dílem bez jakýchkoliv formálních podmínek. Autorské dílo se nikde neregistruje, neplatí se za jeho vznik poplatky apod.
- Copyrightová doložka pochází ze států angloamerického práva a signalizuje splnění formálních podmínek pro vznik autorského práva k autorskému dílu, a to dle právního řádu daného státu.
- AutZ stanoví dvě kategorie autorských děl:
 - díla literární,
 - díla vědecká.
- AutZ dále definuje přibližně deset druhů autorských děl, např. dílo slovesné, hudební, fotografické, audiovizuální.
- AutZ chrání autorská díla bez ohledu na jejich rozsah.
- AutZ chrání díla nedokončená, názvy děl, jména postav atd.
- Zpracováním autorského díla vzniká dílo nové. Ke zpracování díla a k dalšímu nakládání s ním musí mít zpracovatel souhlas autora díla původního!
- Souborným dílem je např. encyklopedie, časopis nebo výstava. Dílo souborné je souborem nezávislých děl, která jsou uspořádána tak, že se jedná o jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora.
- AutZ ve veřejném zájmu některá autorská díla ze své ochrany vylučuje. Podle AutZ není chráněno:
 - úřední dílo, jako např. právní předpisy, úřední dokumentace, státní symboly,
 - výtvary tradiční lidové kultury,
 - veřejné projevy.
- Autorským dílem není pouhý námět, myšlenka, denní zpráva či údaj sám o sobě.

- Autorem je vždy fyzická osoba.
- Zástupcem autora může být:
 - zákonný zástupce – autor je neproletý,
 - smluvní zástupce – na základě plné moci fyzická či právnická osoba,
 - zaměstnavatel.
- Autor má dva typy práv:
 - osobnostní práva,
 - majetková práva.
- Autor má tato osobnostní práva:
 - právo na zveřejnění díla,
 - právo na autorské označení,
 - právo na nedotknutelnost díla,
 - právo na odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení,
 - právo na autorskou korekturu.
- Osobnostní práva autora jsou nepřevoditelná a autor se jich nemůže vzdát.
- Po smrti autora trvá postmortální ochrana autorského díla.
- Autor má tato majetková práva:
 - právo dílo užít,
 - právo udělit jiné osobě svolení k výkonu práva dílo užít,
 - právo na odměnu při opětovném prodeji originálu,
 - právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu.
- S majetkovými autorskými právy lze obchodovat. Práva lze:
 - postoupit – změna na straně nabyvatele práv,
 - poskytnout podlicenci – smluvní strany zůstávají totožné, nabyvatel pouze poskytuje část svých práv dál.
- Majetková autorská práva trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.
- Užití pro osobní potřebu -jedná se o úplatnou zákonnou licenci.
- Užití pro osobní potřebu = soukromé užití v rámci rodiny, přátel či osob blízkých
- Fyzická osoba si může:
 - zhotovit rozmnoženinu záznamu,
 - užít autorské dílo při předvádění zboží v obchodě.

- AutZ definuje tyto zákonné bezúplatné licence:

Citace = užití úryvku díla:

- ve svém „novém“ díle,
- úryvek musí být v odůvodnitelném rozsahu,
- uvede autora, dílo a pramen, ze kterého je citováno.

- Další bezúplatné zákonné licence:

- katalogová licence,
- užití díla umístěného na veřejném prostranství,
- úřední a zpravodajská licence,
- umístění díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního.

- Autor, do jehož práva bylo neoprávněno zasaženo nebo mu zásah hrozí, má tyto nároky:

- určovací – nárok na podání žaloby na určení autorství
- zdržovací – nárok na zdržení zásahu do jeho autorských práv
- odstraňovací – nárok na odstranění neoprávněného zásahu do jeho práv
- satisfakční – nárok na satisfakci

- Autor má dále právo domáhat se sdělení údajů o původu, způsobu a rozsahu užití díla a totožnosti osoby, která do jeho práv zasáhla, právo na uveřejnění rozsudku a nárok na náhradu škody.

- Promlčení majetkových autorských práv nastává po třech letech ode dne, kdy mohla být vykonána poprvé.

Kontrolní otázky

1. Jaké znaky musí splňovat autorské dílo?
2. Jaké 2 hlavní kategorie děl stanoví AutZ? Vyjmenujte alespoň 3 druhy děl.
3. Jsou i části děl chráněny AutZ?
4. Na jaká díla se nevztahuje ochrana podle AutZ?
5. Co jsou osobnostní a co majetková práva?
6. Jaká autorská díla vylučuje AutZ ze své ochrany?
7. Co znamená bezúplatná zákonná licence a na co se vztahuje?

Zdroje

ŠEBELOVÁ, M. 2006. *Autorské právo : zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2006. 196 s. ISBN 80-251-1090-7.

Citace dle Šebelové, M. *Autorské právo*.

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví ze dne 15. dubna 1994. Knap, K.. 1993.

Autorský zákon a předpisy související. Čtvrté podstatně přepracované vydání. Praha: Linde, 1993, s. 34.

Kříž, J. – Holcová, I. – Kordač, J. – Křesťanová, V. 2005. *Autorský zákon. Komentář*, 2005, s. 146.

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových snímků a rozhlasových organizací, uzavřená v Římě 26. října 1961.

R 8/1979: Hromadná výroba napodobenin díla není volným užitím díla, je proto k ní zapotřebí souhlasu autora.

Šalomoun, M. 2003. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. C. H. Beck, 2003, s. 15.

Telec, I. 1997. *Autorský zákon. Komentář*. Praha : C.H.Beck, 1997, s. 25.

Telec, I. 1994. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 1994, s. 81–87.

GODICKÝ, P. 2003. *Základy práv k nehmotným statkům*. Ostrava : Vysoká škola báňská -Technická univerzita, 2003. 91 s. ISBN 80-248-0392-5.

Další zdroje:

BOHÁČEK, M., JAKL, L. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

Klíč k řešení

1. Autorské dílo musí splňovat 2 znaky – být **výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti autora** jako fyzické osoby a být **vyjádřeno** v jakékoliv **objektivně vnímatelné podobě**.
2. AutZ stanoví základní dvě kategorie autorských děl: za prve díla umělecká, pod která patří dílo literární, a za druhé díla vědecká. Dále pak uvádí demonstrativní výčet druhů děl – např. díla slovesná, audiovizuální, fotografická apod.
3. Autorský zákon chrání i nedokončená díla a názvy či jména postav, pokud splňují zákonné znaky autorského díla. V případě rozepsané knihy jsou tedy i její jednotlivé části již autorským dílem.
4. Ochrana se nevztahuje na úřední dílo, výtvary tradiční lidové kultury a politický projev a řeč pronesenou při úředním jednání.
5. Autor má tato osobnostní práva: právo na zveřejnění díla, právo na autorské označení, právo na nedotknutelnost díla, právo na odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení a právo na autorskou korekturu. Osobností práva autora jsou nepřevoditelná a autor se jich nemůže vzdát. Po smrti autora trvá postmortální ochrana autorského díla.
6. Podle AutZ není chráněno: úřední dílo, jako např. právní předpisy, úřední dokumentace, státní symboly, výtvary tradiční lidové kultury, veřejné projevy.
7. AutZ uvádí taxativní výčet bezúplatných zákonných licencí. Konkrétně se jedná o: citaci, katalogovou licenci, užití na veřejném prostranství, úřední a zpravodajskou licenci, užití v rámci občanských a náboženských obřadů, školních představení, užití díla rozmnožením a rozšiřováním rozmnoženin, užití díla půjčováním. Tyto způsoby užití autorských děl jsou tzv. bezúplatné zákonné licence, a proto je možné autorská díla danými způsoby užívat bez předchozího souhlasu autora a bez placení odměny.

3. UŽITÍ AUTORSKÉHO DÍLA, ZVLÁŠTNÍ AUTORSKÁ DÍLA

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co je to užití autorského díla.
- Co je licenční smlouva a jaké jsou její náležitosti.
- Co je to bezesmluvní užití autorského díla.
- V jakých případech lze odstoupit od licenční smlouvy.
- Co je to licenční nakladatelská smlouva.
- Co patří mezi díla, která mají zvláštní úpravu.
- Jak je upravena ochrana počítačových programů a databází.

Pojmy k zapamatování

Licenční smlouva, výhradní licence, nevýhradní licence, poskytovatel licence, nabyvatel licence, odměna, zaměstnanecké dílo, kolektivní dílo, dílo na objednávku, dílo audiovizuální, počítačový program, databáze.

Výklad

3.1. Užití autorského díla

Užití na základě licenční smlouvy

AutZ definuje jeden smluvní typ, a to **smlouvu licenční**, a dále pak její podtyp **licenční smlouvu nakladatelskou**. Ve srovnání s právní úpravou z roku 1965, která obsahovala šest základních typů smluv, je AutZ z hlediska smluvních typů značně zjednodušen. Zákon jasně stanoví obsahové náležitosti smlouvy a pro případ jejich absence platí „záchranná síť zákona“. AutZ posílil smluvní volnost účastníků licenčních smluv.

Licenční smlouva

Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užit (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se zavazuje, není-li podle § 49 odst. 2, písm. b) sjednáno jinak, poskytnout autorovi odměnu. Autor nemůže poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užit způsobem, který v době uzavření smlouvy ještě není znám. Nabyvatel je povinen licenci využít, ledaže je ve smlouvě sjednáno jinak. Ustanovení § 53 tím není dotčeno. Smlouva vyžaduje písemnou formu, poskytuje-li se licence jako výhradní.

Výhradní nebo nevýhradní licence

Licence může být poskytnuta jako licence výhradní nebo licence nevýhradní. Nevyplyvá-li ze smlouvy jinak, má se za to, že jde o licenci nevýhradní. V případě výhradní licence autor nesmí poskytnout licenci třetí osobě a je povinen, není-li sjednáno jinak, se i sám zdržet výkonu práva užit dílo způsobem, ke kterému licenci udělil. V případě nevýhradní licence je autor nadále oprávněn k výkonu práva užit dílo způsobem, ke kterému licenci udělil, jakož i k poskytnutí licence třetím osobám. Nevýhradní licence získaná nabyvatelem před následným poskytnutím výhradní licence třetí osobě zůstává zachována, pokud není mezi autorem a nabyvatelem takové nevýhradní licence sjednáno jinak. Smlouva, kterou autor poskytne třetí osobě licenci v době, kdy trvá výhradní licence nabyvatele k těmto způsobu užití, je neplatná, ledaže nabyvatel výhradní licence k uzavření takové smlouvy udělí písemný souhlas.

Smluvní strany licenční smlouvy:

- a) **poskytovatel licence** – na straně autora může stát autor (fyzická osoba) samotný, dědic autora nebo osoba, která vykonává majetková autorská práva, např. zaměstnavatel autora. Tato smluvní strana se obvykle nazývá jako autor;
- b) **nabyvatel licence** – jakákoliv fyzická či právnická osoba, která má zájem užit autorské dílo.

Licenční smlouva je zvláštním druhem smlouvy občanskoprávní, která se řídí především AutZ, podružně (subsidiárně) občanským zákoníkem, a to zejména ustanovením § 43 a násl. ObčZ.

Forma licenční smlouvy

Licenční smlouva může být uzavřena **v písemné i v ústní formě**. V případě, že se poskytuje výhradní licence, musí být smlouva písemná. V opačném případě se vždy jedná o licenci nevýhradní, i kdyby si smluvní strany domluvily, že uzavírají licenci výhradní. V praxi je samozřejmě vždy výhodou (z důvodu prokazatelnosti), pokud se smlouva uzavře v písemné formě.

Souběh licencí

Z hlediska časového souběhu licencí AutZ stanoví, že následné poskytnutí výhradní licence neomezuje předcházející nevýhradní licenci. Nevýhradní licence poskytnutá dříve tedy nezaniká a zůstává platná. Naopak při poskytnutí výhradní či nevýhradní licence třetí osobě v době trvání výhradní licence k témuž způsobu užití je později poskytnutá licence neplatná.

Další výjimkou z neformálnosti licenčních smluv jsou smlouvy kolektivní a hromadné, které musí být uzavřeny taktéž v písemné podobě, a to přestože se jedná o smlouvy nevýhradní. Důvodem pro tuto výjimku stát shledal pravděpodobně v tom, že z kolektivních licenčních smluv vzniká licenční oprávnění přímo třetím osobám, členům nabyvatelské smluvní strany. Nicméně u hromadných licenčních smluv tento důvod chybí [Telec, I., 1994].

Odměna

Není-li dále stanoveno jinak, musí být ve smlouvě dohodnuta výše odměny nebo v ní musí být alespoň stanoven způsob jejího určení. Není-li ve smlouvě dohodnuta výše odměny nebo alespoň způsob jejího určení, smlouva je neplatná s výjimkou případů, kdy a) z jednání stran o uzavření smlouvy vyplývá jejich vůle uzavřít smlouvu úplatně i bez určení výše odměny; v takovém případě je nabyvatel povinen poskytnout autorovi odměnu ve výši, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za smluvních podmínek obdobných obsahu této smlouvy pro takový druh díla, nebo b) strany ve smlouvě sjednají, že licence se poskytuje bezúplatně. Pokud autor poskytne licenci k pronájmu originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově-obrazový záznam výrobcí takového záznamu, vzniká mu vůči osobě, která bude originál nebo rozmnoženinu takto zaznamenaného díla pronajímat, právo na přiměřenou odměnu; tohoto práva se nemůže vzdát. Je-li výše odměny dohodnuta v závislosti na

výnosech z využití licence, je nabyvatel povinen umožnit autorovi kontrolu příslušné účetní nebo jiné dokumentace k zjištění skutečné výše odměny. Poskytne-li nabyvatel takto autorovi informace označené nabyvatelem jako důvěrné, nesmí je autor prozradit třetí osobě ani je použít pro své potřeby v rozporu s účelem, k němuž mu byly poskytnuty. Nabyvatel je povinen poskytovat autorovi pravidelná vyúčtování odměny podle odstavce 4 ve sjednaných časových obdobích; není-li sjednáno jinak, je povinen tak učinit alespoň jednou ročně. Není-li odměna stanovena v závislosti na výnosech z využití licence a je-li tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu díla pro dosažení takového zisku, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, není-li sjednáno jinak.

Náležitosti licenčních smluv

Formální náležitosti licenční smlouvy:

Jako celé soukromé právo, taktéž i smluvní licenční je postaveno na zásadě neformálnosti. A proto záleží pouze na dohodě smluvních stran, jakou formou licenční smlouvu uzavřou, zda tedy **písemně nebo ústně**. AutZ vyžaduje písemnou formu licenční smlouvy pouze v případě, poskytuje-li se licence výhradní, kolektivní nebo hromadná. Nedostatek písemné formy smlouvy tam, kde to zákon vyžaduje, znamená absolutní právní neplatnost smlouvy.

Obsahové náležitosti licenční smlouvy:

Obligatorní obsahové náležitosti licenční smlouvy jsou uvedeny v § 46 odst. 1 AutZ a jsou to tyto tři:

- a) **způsob užití**, přičemž jednotlivé způsoby užití jsou legálně definovány (§13 a násl. AutZ), což lze systematicky doplnit též o užití licencovaného předmětu v jeho původní nebo přetvořené či jinak změněné podobě. Podle způsobu užití zákon rozlišuje:
 - aa) licenci neomezenou, tzn. udělenou ke všem způsobům užití, které jsou v době uzavření smlouvy známy,
 - ab) licenci omezenou na jednotlivý způsob užití; například licenci pouze k rozhlasovému vysílání nebo pouze k vystavení;
- b) **rozsah užití**, a to:
 - ba) neomezený, takovou licenci lze využít celosvětově po celou zákonnou dobu trvání majetkových práv a v libovolném množství,

bb) omezený, který je určen zejména místem, časem a množstvím, a to z hlediska jednotlivých způsobů užití anebo všech těchto způsobů; například tedy licenci k rozmnožování a rozšiřování hudebního díla s textem pouze pro území České republiky, na dobu tří let a v nákladu 2000 až 2500 kusů zvukových nosičů typu CD audio;

c) **odměna za licenci**, nebo ujednání o bezúplatné licenci, která znamená smluvní výjimku ze zásady úplatnosti licenční smlouvy.

Dalšími náležitostmi licenční smlouvy jsou:

- údaje identifikující poskytovatele licence,
- údaje identifikující nabyvatele licence -jednoznačná a nezaměnitelná specifikace díla, ke kterému se poskytuje licence.

Poskytovatel a nabyvatel licence

Poskytovatel a nabyvatel licence musí být identifikováni jménem, příjmením, datem narození (příp. rodným číslem) a bydlištěm. V případě nabyvatele právnické osoby pak obchodní firmou, sídlem a IČ.

Specifikace díla

Dále by licenční smlouva měla obsahovat specifikaci díla, a to v takovém rozsahu, aby i třetí strany při čtení licenční smlouvy pochopily, k jakému dílu se licence poskytuje. U děl, které je možné zaznamenat, např. na papír, na CD, lze doporučit, aby se staly přílohou licenční smlouvy.

Absence obsahových náležitostí licenční smlouvy

Ve srovnání s autorským zákonem z roku 1965 AutZ obsahuje velmi užitečné ustanovení § 50, které stanoví **zákonnou právní domněnku** pro případ, že si smluvní stany nedohodly veškeré náležitosti licenční smlouvy.

Pro případ, kdy uzavřete ústní či písemnou licenční smlouvu, avšak bez jejich obsahových náležitostí, pak **platí, že licence se poskytuje:**

- ke způsobům užití dle účelu smlouvy,
- na území ČR (k tomu je nutné dodat, že se nejedná jen o území ve smyslu jednoho z prvků státní svrchovanosti (suverenity), ale též o prostor dopravního prostředku imatrikulaného v ČR (loď, letadlo),
- na jeden rok,
- pro obvyklé množství užití u daného díla a způsobu užití.

Licenční smlouva podle AutZ ve vztahu k licenčním smlouvám podle jiných zákonů

Vedle typové úpravy licenční smlouvy v autorském zákoně český stát stanoví též typovou **úpravu licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví** v § 508 a násl. ObchZ a dále pak též některá **zvláštní ustanovení o licenčních smlouvách v jednotlivých průmyslově-právních zákonech**. Kriticky poznamenejme, že dosavadní trojí roztříštěnost licenčního smluvního práva nijak nepřispívá k přehlednosti a srozumitelnosti českého právního řádu. Proto byl přijat legislativně politický záměr sjednocení licenční smlouvy v připravovaném novém českém občanském zákoníku, které má zohlednit jak různá práva vyplývající z autorského práva, tak různá práva průmyslového vlastnictví. Přitom má dbát na zvláštní právní povahu těchto práv [Telec, I., 2001].

Bezesmluvní užití autorského díla

Autorské dílo **lze užít bez smlouvy** ve třech případech, a to konkrétně:

- 1) autor zemřel před více než 70 lety,
- 2) užití díla pro osobní potřebu,
- 3) využití bezúplatné zákonné licence.

Ve všech ostatních případech a pro všechny způsoby užití nad rámec výše uvedený je nutné uzavřít smlouvu a díla užívat v souladu s danou smlouvou.

Odstoupení od licenční smlouvy a výpověď licenční smlouvy

AutZ výslovně upravuje dva typy odstoupení od licenční smlouvy, oba jsou odstoupením ze strany autora. V § 53 AutZ je uvedeno **odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele** a v § 54 AutZ **odstoupení pro změnu přesvědčení autora**.

Odstoupení pro nečinnost nabyvatele

Tento typ odstoupení je výrazem spravedlivého požadavku autora na využití licence v případě, kdy sám nesmí dílo užít a nesmí ani licenci udělit jinému, tj. v případě výhradní licence. **Právo autora na odstoupení nelze smluvně vyloučit ani omezit.** Zakotvení tohoto typu odstoupení do AutZ je jednoznačné, zabránit spekulativnímu získávání licencí, které neslouží k využití licence, ale pouze k blokování užití licence třetí osobou. Od smlouvy autor může pro shora uvedený důvod odstoupit pouze v případě, že dílo nebylo zveřejněno a byly **splněny zákonné podmínky odstoupení**. Těmi jsou:

- a) nečinnost nabyvatele licence, tedy nevyužívání licence nebo využívání nedostatečné;
- b) značně nepříznivé dotčení oprávněných zájmů autora;
- c) výzva nabyvateli licence, aby odstranil nečinnost;
- d) lhůta dvou let, resp. tři měsíců.

Autor může od smlouvy odstoupit **nejdříve po dvou letech** od poskytnutí licence, v případě příspěvků autora poskytovaných do periodického tisku (deníků) po třech měsících. Před odstoupením musí nabyvatele licence vyzvat, aby v přiměřené lhůtě začal licenci využívat. Odstoupení je třeba učinit písemně, přičemž licence se ruší dnem doručení odstoupení nabyvateli. **Smlouva se odstoupením ruší od počátku.** Autor je povinen nahradit nabyvateli licence škodu, kterou mu odstoupením od smlouvy způsobil, jestliže existují důvody hodné zvláštního zřetele. Zřejmě by bylo v rozporu s AutZ, kdyby pro ten případ bylo sjednáno odstupné dle § 497 ObčZ, neboť citované ustanovení má svůj význam z hlediska smluvní (tj. volní) výhrady (AutZ naproti tomu dává tuto možnost autorovi na základě kogentního ustanovení) a dále odstoupení autora od smlouvy nemůže být spatřováno jako jeho výhoda, za kterou by byl povinen poskytnout protiplnění – odstupné.

Odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele je ojedinělým případem, neboť naplnění zákonných podmínek je velmi problematické.

Odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora

Právo autora odstoupit od smlouvy pro tento důvod **nelze smluvně vyloučit ani omezit** a je spjata s osobou autora, tedy nepřechází na dědice. Podmínkou pro odstoupení není v tomto případě výhradnost či nevýhradnost licence, ani porušení povinnosti nabyvatele licence, ale

změna okolností, za kterých byla licence udělena. Na rozdíl od možnosti odstoupení pro nečinnost nabyvatele licence není třeba splnění nějaké lhůty či učinění výzvy. Podmínkou je však to, že **dílo nebylo dosud zveřejněno.** Odstoupení je třeba učinit písemně a smlouva se dnem doručení odstoupení nabyvateli licence od počátku ruší [Chaloupková, H., 2001]. I v tomto případě odstoupení je autor povinen nahradit nabyvateli licence škodu, která mu vznikla, a to bez jakýchkoliv dalších podmínek. Nabyvatel licence, od které autor odstoupil, má přednostní právo k uzavření nové licenční smlouvy. Pokud by tedy autor chtěl uzavřít jinou licenční smlouvu, slovy AutZ projevil opětovný zájem o užití díla, pak by měl přednostní právo.

Výpověď

AutZ výslovně stanoví pouze dva typy odstoupení od smlouvy, a proto bude vhodné si u některých licenčních smluv smluvně **dohodnout i jiné možnosti odstoupení, popř. možnosti výpovědi.** Výpověď licenční smlouvy není v AutZ stanovena vůbec. Proto **platí vzájemná dohoda stran, je-li uzavřena.** Tou lze postihnout jak právo jednostranné výpovědi, tak i jednotlivé výpovědní důvody a lhůty [Telec, I., 2001]. Dohoda o výpovědi není v žádném případě zakázána, jak se domnívají někteří autoři, ale je nutné si ji zakotvit do licenční smlouvy, neboť nelze uplatnit obecné ustanovení o výpovědi smlouvy dle § 582 ObčZ.

Zánik licence

Pokud si smluvní strany nestanoví něco jiného, zánikem právnické osoby – nabyvatele licence – práva a povinnosti z licenční smlouvy přecházejí na právního nástupce. U nabyvatele licence, jenž je fyzickou osobou, jeho smrtí práva a povinnosti z licenční smlouvy přecházejí na dědice pouze tehdy, pokud je to v licenční smlouvě výslovně stanoveno.

Licenční smlouva nakladatelská

Licenční smlouvou nakladatelskou **autor poskytuje nabyvateli licenci k rozmnožování a rozšiřování díla slovesného, hudebně-dramatického nebo hudebního, výtvarného, díla fotografického či díla vyjádřeného způsobem podobným fotografii, pokud nejde o užití díla v provedení výkonnými umělci.** Nakladatelská smlouva se tedy vztahuje pouze na výslovně stanovené druhy děl, a to k jejich rozmnožování a rozšiřování. Rozmnožování je AutZ definováno jako zhotovení dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých

rozmnoženin díla. Rozšiřování je pak zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo rozmnoženině díla. Ve srovnání s obecnou úpravou licenční smlouvy je nakladatelská smlouva **uzavírána vždy jako výhradní**, existuje tedy právní domněnka výhradnosti. Nevýhradnost stejně tak jako výhradnost u obecné úpravy licenční smlouvy nemusí být sjednána výslovně, ale musí z ní alespoň jednoznačně vyplývat. Výjimkou právní domněnky o výhradnosti je rozmnožování a rozšiřování díla v periodické publikaci, kde platí naopak právní domněnka nevýhradnosti. V § 56 odst. 3 AutZ je upraveno právo na autorskou korekturu, kterou však lze smluvně vyloučit nebo omezit. Pokud k omezení smluvně nedojde, platí, že autor má před vydáním díla právo na drobné tvůrčí změny díla. V případě, že právo na autorskou korekturu nebude poskytnuto, autor může od smlouvy odstoupit, pokud v důsledku toho dojde k užití díla způsobem snižujícím jeho hodnotu. V nakladatelských smlouvách se často řeší **právo dotisku**, na které je třeba upozornit. Dotiskem je myšleno vydání autorského díla nad rámec dohodnutého nákladu. Pozor na odměnu za tento dotisk, aby nebyla zahrnuta v odměně za „prvotní“ náklad, ale odvíjela se od nákladu dotisku [Telec, I., 2001].

3.2. Díla, která mají zvláštní úpravu

Zaměstnanecké dílo

AutZ zakotvil novou právní úpravu autorského díla, které vytváří zaměstnanec v pracovním či služebním vztahu k zaměstnavateli nebo člen družstva v pracovním vztahu k družstvu. Toto ustanovení se vztahuje na autorská díla vznikající **dle jakýchkoliv smluv uzavřených podle zákoníku práce**. Jedná se konkrétně o:

- pracovní smlouvu
- dohodu o provedení práce
- dohodu o pracovní činnosti

Veškerá zákonná **ustanovení jsou dispozitivní**, a proto platí v případě, že si smluvní strany nesjednají něco jiného. Veškerá níže uvedená práva a povinnosti ze zaměstnaneckého díla vyplývající platí i po skončení pracovního poměru či ukončení smluvního vztahu z dohod vyplývajících. **Autorem** zaměstnaneckého díla samozřejmě nadále **zůstává konkrétní fyzická osoba**, která dílo vytvořila, v tomto případě zaměstnanec, **zaměstnavatel pouze**

vykonává majetková autorská práva zaměstnance a náleží mu (zaměstnavateli) z toho plynoucí výnosy.

Majetková práva u zaměstnaneckého díla

Zaměstnavatel tedy ze zákona vykonává majetková autorská práva k dílům (**právo dílo užít a právo na autorskou odměnu**), která autor ke splnění svých pracovních povinností vyplývajících z pracovní smlouvy či dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr vytváří. Zaměstnavatel vykonává za zaměstnance tato majetková práva:

- právo dílo užít
- právo na autorskou odměnu

Podstatou zaměstnaneckého díla je skutečnost, že zaměstnanec autorské **dílo vytváří v rámci své pracovní náplně**, ne tedy nad její rámec. Pokud např. redaktor vytvoří autorský článek (předpokládám, že redaktor má uzavřenou pracovní smlouvu s redakcí), pak k tomuto dílu vykonává majetková autorská práva zaměstnavatel, neboť vytváření článků je zcela jistě náplní práce daného redaktora. Naopak pokud by stejný článek vytvořil moderátor zpravodajských pořadů, pak by majetková autorská práva vykonával moderátor sám, neboť moderátor obvykle nemá v náplni práce vytvářet autorské články. Vytvoření díla při plnění pracovních povinností neznamena, že musí být v pracovní smlouvě či dohodách přímo sjednáno, že zaměstnanec vytváří nebo bude vytvářet autorská díla. Něco podobného předem ani není možné s jistotou říci, neboť autorské dílo je až výsledkem určité činnosti. Nicméně je třeba, aby dílo bylo vytvořeno v rámci sjednaného druhu práce, čili při naplňování příslušné pracovněprávní smlouvy [Chaloupková, H., 2001]. Někdy se stává právě tato otázka mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem spornou.

Osobnostní práva u zaměstnaneckého díla

Autorova osobnostní autorská práva k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčena, nicméně z AutZ vyplývá, že vykonává-li zaměstnavatel majetková autorská práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor svolil i k některým způsobům nakládání s dílem a zásahům do jeho díla. Konkrétně ke zveřejnění, úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jako i k uvádění zaměstnaneckého díla na veřejnost pod svým jménem. I toto zákonné ustanovení je dispozitivní, zaměstnanec si tedy se

zaměstnavatelem může dohodnout úpravu odchylnou. Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel tedy může:

- zaměstnanecké dílo zveřejnit
- upravit
- zpracovat včetně překladu
- spojit s jiným dílem;
- uvádět dílo na veřejnost pod svým jménem

Odměna

Odměnou za vytvoření autorského díla v rámci plnění pracovních povinností **je mzda**, v případě dohod odměna. Pouze v případě, že by se mzda, resp. odměna, dostala do zjevného nepoměru k zisku zaměstnavatele z využití práv k dílu, pak má zaměstnanec **právo na přiměřenou dodatečnou odměnu**. Toto může nastat např. u grafika, který navrhuje loga firem. V případě, že zaměstnavatel nějaké logo prodá třetí osobě s výrazným ziskem, pak by grafik měl pravděpodobně právo na dodatečnou přiměřenou odměnu dle § 58 odst. 6 AutZ. I toto **ustanovení je však dispozitivní**, a proto se zaměstnavatel a zaměstnanec se mohou dohodnout na odchýlné úpravě.

Trvání práv ze zaměstnaneckého díla

Práva zaměstnavatele ze zaměstnaneckého díla trvají i po skončení pracovního či obdobného vztahu, konkrétně **po celou dobu autorskoprávní ochrany**, v případě práv autora tedy 70 let po smrti autora. Práva ze zaměstnaneckého díla zanikají smrtí zaměstnavatele fyzické osoby nebo zánikem zaměstnavatele právnické osoby, pokud nemá právního nástupce.

Zaměstnanec má právo požadovat od zaměstnavatele licenci k užití autorského díla, pokud zaměstnavatel majetková práva k dílu nevykonává vůbec nebo nedostatečně. Právní úprava zaměstnaneckého díla se vztahuje i na počítačové programy, databáze a kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, a na jakákoliv kolektivní díla.

Z hlediska staré právní úpravy AutZ je třeba říci, že AutZ a tedy nová úprava zaměstnaneckého díla se vztahuje na všechna autorská díla vytvořená v rámci plnění pracovních povinností, která byla vytvořena v době od 1. 12. 2000, a to bez ohledu na to, kdy

byla uzavřena pracovní smlouva či dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Naopak autorská díla vytvořená před 1. 12. 2000 se řídí předchozí právní úpravou, i když zaměstnavatel vykonává autorova majetková práva v době účinnosti AutZ.

Kolektivní dílo

Definice kolektivního díla se v AutZ objevila nově, předešlá právní úprava tento pojem vůbec neobsahovala. AutZ zavádí tento pojem v souladu s článkem 1 odst. 4 Směrnice Rady 93/98/EHS. Kolektivní dílo je tedy dílo, které je **vytvořeno tvůrčí činností několika autorů, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití**. Kolektivní dílo vzniká z podnětu a pod vedením jedné osoby, a to ať fyzické, či právnické, a pod jejím jménem je kolektivní dílo uváděno na veřejnost. Tato osoba nemusí být členem autorského kolektivu. Podnětem k tvorbě kolektivního autorského díla ze strany „vedoucí“ osoby může být jakýkoliv legální podnět, např. rada, motivace či inspirace. Příkladem kolektivních děl jsou díla kartografická.

Díla kolektivní jsou na první dojem velmi podobná dílům souborným, není možné je však zaměňovat. U děl souborných, kterými jsou např. časopisy, encyklopedie, jsou jednotlivé autorské příspěvky schopny samostatného užití, naopak u děl kolektivních platí opak.

Kolektivní díla se považují za díla zaměstnanecká i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Díla audiovizuální a díla audiovizuálně užitá nejsou díly kolektivními. Doba ochrany kolektivního autorského díla trvá po 70 let od oprávněného zveřejnění kolektivního díla.

Dílo vytvořené na objednávku

Dílo na objednávku, ač není fakticky novotou, je vzhledem k předešlé právní úpravě upraveno novým zákonným ustanovením. AutZ však nedefinuje žádný speciální druh licenční smlouvy, jak tomu bylo ve staré úpravě, ale pouze vyjadřuje zásady obsažené v obchodním zákoníku. V případě smlouvy o dílo platí stále stejná zákonná ustanovení. Pokud si smluvní strany nedohodnou režim obchodního zákoníku, platí pro smlouvu o dílo § 631 a násl. ObčZ. Při volbě obchodního zákoníku platí pro smlouvu o dílo podle § 536 a násl. ObchZ. V obou

případech pak bude platit, že **dílo je možné užít pouze k účelu vyplývajícimu ze smlouvy**. Ustanovení § 61 AutZ se vztahuje pouze na smlouvy o dílo, kde na straně zhotovitele stojí přímo autor; v opačném případě § 61 užít nelze. Při uzavírání smlouvy o dílo mezi objednatelem a autorem je samozřejmě pro právní jistotu velmi užitečné upravit si obsah licence, pokud se tak nestane, platí, že objednatel dílo může užít pouze k účelu vyplývajícimu ze smlouvy. Pokud tedy např. půjde o vytvoření loga, pak účelem vyplývajícím ze smlouvy asi bude užití v rámci tzv. „corporate identity“.

Dílo audiovizuální

Pojem audiovizuální dílo

AutZ nově zařazuje pojem audiovizuální dílo, a to **namísto termínu „dílo filmové a dílo vyjádřené podobným způsobem“**. Obsahově však jde o synonyma. Pojem audiovizuální dílo se objevuje nejen v předpisech Evropských společenství v Úmluvě o mezinárodním zápisu audiovizuálních děl, ale také v zákoně č. 237/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů.

Audiovizuálními díly jsou zejména díla kinematografická, která jsou uvedena v § 2_{odst. 1} AutZ, dále pak díla televizní a videografická. Audiovizuální dílo je definováno těmito znaky:

- a) dílo, které je vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, které sestává z řady obrazů;
- b) dílo, které je doprovázené zvukem či nikoliv;
- c) dílo, které je vnímatelné zrakem a sluchem, pokud je zvukem doprovázeno.

Audiovizuální dílo je tedy **„sled obrazů“, který je vnímatelný zrakem i sluchem, nebo pouze zrakem**, a který naplňuje znaky autorského díla, tzn. vzniká autorským zpracováním a uspořádáním děl a jiných složek audiovizuálně užitých. V případě, že sled obrazů postrádá autorské zpracování, nepůjde o audiovizuální dílo ve smyslu § 62_{AutZ}. Audiovizuálním dílem např. není záznam sportovního utkání, divadelního představení, záznam svatebního obřadu, a to právě z toho důvodu, že se (povětšinou) nejedná o autorské zpracování.

Režisér

AutZ výslovně stanoví, že **autorem audiovizuálního díla je režisér**. Režisér audiovizuálního díla = zákonný autor audiovizuálního díla. Tato právní úprava vyplývá z článku 2 Směrnice rady Evropských společenství 93/98/EHS o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných. Všechny státy Evropské unie považují za autora audiovizuálního díla režiséra s tím, že dále mají možnost za spoluautory označit kohokoli jiného. AutZ nevyužil možnosti stanovit si spoluautory, a proto podle českého autorského zákona je autorem audiovizuálního díla pouze režisér, příp. spoluautoři, dva či více režisérů. Od osoby autora díla audiovizuálního je třeba odlišit hlavního režiséra, autora scénáře, autora dialogů a skladatele hudby, neboť tito se uvádějí v § 27 odst. 5 AutZ za účelem stanovení speciálního počítání doby trvání majetkových práv k audiovizuálnímu dílu, které závisí nejen na smrti autora, ale i těchto osob. Doba trvání majetkových práv k dílu audiovizuálnímu se počítá od smrti poslední z výše uvedených osob.

Výrobce

Zákonná vyvratitelná právní domněnka uděluje výrobci prvotního záznamu audiovizuálního díla **výhradní a neomezenou licenci k vlastní výrobě filmu a k další exploataci filmu s výjimkou rozmnožování pro účely rozšiřování**. Výrobce tedy může dílo užít např. při veřejné produkci, televizním vysílání, k přeložení díla či otitulkování. Výrobce prvotního záznamu je ze zákona oprávněn udělit dokonce i podlicenci třetím osobám. Tato zákonná právní domněnka však platí pouze pro případ, že autor udělil výrobci písemný souhlas se záznamem audiovizuálního díla na prvotní záznam. Ustanovení o zákonné domněnce je dispozitivní, a proto je možné ho vyloučit. S ohledem na zákonný požadavek písemné formy souhlasu jde o ustanovení, které není příliš praktické, neboť lze předpokládat, že pokud výrobce a autor audiovizuálního díla již přistoupí k písemnému právnímu úkonu, upraví své vztahy kompletně smlouvou, která aplikaci zákonné domněnky vyloučí [Kříž, J., 2005]. Kromě vyvratitelné právní domněnky o rozsahu licence nám AutZ stanoví ještě jednu, a to ohledně odměny. Pokud si autor a výrobce nedomluví něco jiného, pak pro případ, že autor audiovizuálního díla udělil výrobci písemný souhlas se zaznamenáním díla na prvotní záznam, platí, že se dohodli na obvyklé odměně.

Díla audiovizuálně užitá

Díla audiovizuálně užitá nejsou v AutZ výslovně definována, ale je jasné, že se jedná o **složky audiovizuálního díla jako např. kamera, scénář, hudba**. Dílo audiovizuálně užitě může být pro audiovizuální dílo užito v podobě původní (např. architektonické dílo) nebo v podobě zpracované (např. kamera), dále se může jednat o díla vytvořená pro audiovizuální dílo (např. hudba k filmu) či o díla vzniklá bez ohledu na dílo audiovizuální (např. námět filmu). Základním předpokladem existence audiovizuálně užitého díla však je, aby dílo audiovizuální bylo opravdu dílem audiovizuálním dle AutZ, neboť v opačném případě by ani složky takového díla nebyly díla audiovizuálně užitá. Také u audiovizuálně užitého díla platí zákonné právní domněnky, a to v téměř stejném rozsahu jako u audiovizuálního díla. Pokud tedy autor audiovizuálně užitého díla (např. scénárista) udělí výrobci prvotního záznamu audiovizuálního díla písemné svolení k zařazení díla do díla audiovizuálního, platí, že **výrobce je oprávněn audiovizuálně užitě dílo zařadit do audiovizuálního díla**, zaznamenat je na prvotní záznam. Za tímto účelem může provést i zpracování či jinou změnu audiovizuálně užitého díla. Výslovně se pak uvádí, že takové dílo lze dabovat nebo opatřit titulky, čili slovesná díla, kterých se to nesporně dotýká, lze de facto za daných podmínek překládat. Pokud autor díla audiovizuálně užitého udělí výrobci prvotního záznamu audiovizuálního díla písemné svolení k zařazení díla do díla audiovizuálního, platí, že udělil i výhradní licenci. Licence je omezena tak, že se nevztahuje na pořizování rozmnoženin díla za účelem jejich rozšiřování, na rozšiřování díla a na sdělování díla veřejnosti ve smyslu § 18 odst. 2 (např. internet) [Chaloupková, H., 2001]. Stejně platí i zákonná domněnka o dohodě mezi autorem a výrobcem o odměně obvyklé, pokud si smluvně nestanovili odměnu smluvní. Po uplynutí deseti let od udělení svolení může autor díla audiovizuálně užitého zařadit toto dílo či udělit svolení k zařazení díla do jiného díla audiovizuálního. Zákonná právní domněnka pro díla audiovizuálně užitá neplatí pro díla hudební.

3.3. Počítačové programy

Krátký historický exkurz

Historie počítačových programů je velmi mladá, a proto ji většina z nás dobře zná. V šedesátých a sedmdesátých letech minulého století, v éře velkých sálových počítačů, nevznikalo příliš mnoho problémů s nelegálním šířením počítačových programů, a to ani ve

světě. Bylo to samozřejmě jednak proto, že počítače ještě nebyly tak rozšířené jako dnes, a jednak proto, že tehdejší média pro uchovávání dat (děrovací štítky, magnetické pásky a velké magnetické disky) neměly dostatečnou kapacitu a byly poměrně málo přenosné, nehledě na to, že výpočetní oddělení (tehdejší výpočetní střediska) byla zabezpečena organizačně, neboť byla většinou oddělena od ostatních oddělení. Koncem sedmdesátých let minulého století se situace začala výrazně měnit, počítače a s nimi i softwary modernizovat a rozvíjet ve všech směrech. Technický rozvoj s sebou přinesl jednak masové rozšíření osobních počítačů, vznikly lokální i rozlehlé počítačové sítě a došlo i k miniaturizaci záznamových médií při neustálém zvyšování jejich kapacity (diskety, streamerové pásky). Vysoká cena softwaru a všechny tyto technické skutečnosti umožnily, že řada uživatelů si začala obstarávat svůj software nelegálně, ať už kopírováním disket či přenosem pomocí počítačových sítí a telefonních modemů. V roce 1989 byla dvanácti největšími světovými producenty softwaru (mj. Microsoft, Autodesk, Ashton-Tate) založena Business Software Alliance, která se od počátku zaměřuje na potírání počítačového pirátství. Z údajů této aliance ze začátku devadesátých let minulého století vyplývá, že na jeden prodaný počítač ve Spojených státech amerických připadá 1,65 prodaného programu, v EU 0,54 a ve východoevropských zemích dokonce pouze 0,18 prodaného programu. Tato čísla jsou opravdu alarmující, vždyť průměrné počítačové vybavení je v dnešní době několik desítek programů, v devadesátých letech minulého století např. tři až pět, avšak běžný Evropan neměl dle statistik Business Software Alliance program ani jeden. První požadavky na právní úpravu užití počítačových programů se začaly objevovat v okamžiku většího technického rozvoje této oblasti, tedy koncem sedmdesátých let. Pod záštitou World Intellectual Property Organisation (WIPO – Světové organizace duševního vlastnictví) byl v roce 1979 skupinou vládních expertů vypracován projekt typového zákona na ochranu počítačových programů. Situace v praxi se však už dávno předtím stala neudržitelnou a v mnoha zemích byly vytvořeny vlastní úpravy softwarové právní ochrany ještě před vytvořením uvedeného návrhu zákona, konkrétně se jednalo např. o USA a Japonsko. Nakonec bylo v řadě vyspělých zemí přijato kompromisní řešení v podobě autorskoprávní ochrany počítačových programů, které byly podřazeny pod díla literární a v rozsahu těchto děl chráněny. Také na mezinárodní úrovni se začala daná problematika v sedmdesátých letech minulého století, zejména prostřednictvím Bernské úmluvy o ochraně děl literárních a uměleckých ze 4. května 1886 a Ženevské všeobecné úmluvy o autorském právu z roku 1952, obě dvě byly revidovány v roce 1971 v Paříži.

Ochrana počítačových programů v Československé republice se vyvíjela obdobně jako v ostatních státech východní Evropy. Pravděpodobně první zmínky o ochraně počítačových systémů se objevily v zákoně č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, a to v § 235 odst. 1 a § 256. Tehdy se jednalo o ochranu autorských práv zahraničních subjektů, tuzemský software nebyl chráněn. Od účinnosti zákona č. 513/1991, obchodní zákoník, je počítačové programy možné chránit na základě ustanovení o nekalé soutěži, konkrétně dle § 47 – vyvolání nebezpečné záměny. Tato ochrana se však vztahuje pouze na vytvoření obdobného či zaměnitelného softwaru, nepostihuje pirátské šíření kopií originálu. Dne 1. června 1990 nabyla účinnosti novela zákona č. 35/1965 Sb., autorského zákona. Novela sice zakotvila ochranu počítačových programů, avšak ne příliš šťastně. Problematickými byla ustanovení o pořizování kopií pro osobní potřebu, dlouhé trvání majetkových práv nebo požadavek na splnění všech pojmových znaků autorského díla. Základním pojmovým znakem každého autorského díla je jeho individualita, což v případě počítačových programů není možné vždy splnit. Od roku 2000, tedy od okamžiku účinnosti AutZ, má Česká republika chráněny počítačové programy na mezinárodní úrovni [Chaloupková, H., 2001].

Platná právní úprava počítačových programů

AutZ v souladu se Směrnicí Rady ES 91/250/EHS poskytuje ochranu počítačovým programům, a to **jako dílu literárnímu**. S ohledem na to, že AutZ neobsahuje pro díla literární žádnou speciální úpravu, jsou počítačové programy chráněny jako jakákoliv jiná autorská díla.

Pojem počítačový program

AutZ definuje, ale pouze mezi řádky, dva typy počítačových programů: jednak počítačové **programy jedinečné** či v pravém slova smyslu a dále pak počítačové **programy původní**:

- a) jedinečné počítačové programy – takové počítačové programy, které jsou jedinečnými výsledky tvůrčí činnosti autora;
- b) původní počítačové programy – takové počítačové programy, které nejsou jedinečné, ale jsou původní v tom smyslu, že jsou vlastním duševním výtvořem autora.

Oba dva typy počítačových programů požívají naprosto rovnocenné ochrany podle § 65 a 66 AutZ. V případě, že počítačový program není jedinečný ani původní, ochraně autorského práva nepodléhá.

Ochrana počítačového programu se vztahuje na vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware) nebo přípravných koncepčních materiálů, které vedou k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu. Přípravné koncepční materiály mohou být v mnoha případech chráněny dle AutZ jako díla literární a mohou mít i jiného autora než autora počítačového programu. Ochrana počítačového programu se vztahuje na jakýkoliv počítačový program bez ohledu na stupeň jeho rozpracovanosti. Obvyklou formou vyjádření počítačového programu je v souladu s čl. 10 TRIPS [Dohoda o obchodních ..., 1994] **strojový nebo zdrojový kód počítačového programu**. Myšlenky a zásady, na kterých je založen kterýkoliv z prvků počítačového programu včetně myšlenek a zásad, na kterých je založeno jeho rozhraní, nejsou chráněny AutZ. AutZ v souladu se Směrnicí Rady 91/250 EHS nechrání ani logiku, algoritmus či programový jazyk počítačového programu.

Počítačové programy lze dělit podle různých kritérií. Např. z hlediska jejich funkce můžeme rozlišit operační systémy, textové editory, grafické programy. Podle pojetí evropského práva nejsou chráněny pouze programy rutinní (např. program na sčítání a násobení čísel) [Chaloupková, H., 2001].

Autor počítačového programu

AutZ neobsahuje definici autora počítačového programu. Čl. 2 Směrnice Rady 91/250 EHS uvádí, že autorem je fyzická osoba nebo skupina fyzických osob (pak by se jednalo o dílo kolektivní), které počítačový program vytvořily. Směrnice Rady 91/250/EHS dokonce stanoví, že autorem počítačového programu může být i právnická osoba, pokud to právní předpisy členských států dovolí. Přestože AutZ nestanoví definici autora počítačového programu, je třeba vycházet z definice autora literárního díla, kterým může být **pouze a jediné osoba fyzická**. Tedy i autorem počítačového programu může být z hlediska AutZ pouze fyzická osoba. Počítačový program může také být dílem zaměstnaneckým či dílem na objednávku v souladu s příslušnými ustanoveními AutZ. Počítačový program bývá velmi

často spojen s dílem jiným, přičemž tato dvě díla mohou existovat pouze ve vzájemném spojení, neboť jsou již tvořena s myšlenkou spojení. Může se jednat např. o PC hry, kde je propojen počítačový program s dílem výtvarným či hudebním. Pro praktické nakládání s počítačovými programy je obrovským přínosem úprava licenční smlouvy dle AutZ, která v § 50 stanoví rozsah licence, pokud smluvní strany neuzavřely smlouvy nebo smlouva neobsahuje všechny náležitosti. Díky tomu se velmi zjednodušilo poskytování tzv. „krabicového softwaru“ a softwaru zpřístupněného prostřednictvím internetu.

Zákonné licence

AutZ v § 66 definuje omezení výlučných práv autora počítačového programu. Jedná se konkrétně o tyto **zákonné licence**:

- a) uživatel počítačového programu ho může rozmnožovat, zpracovávat či jinak měnit, jeli to potřebné k jeho užití;
- b) uživatel počítačového programu si může zhotovit záložní rozmnoženinu, je-li to potřebné pro jeho užití;
- c) uživatel počítačového programu může zkoumat, studovat a zkoušet fungování programu;
- d) uživatel počítačového programu může rozmnožit kód, pokud je nutný k funkčnímu propojení programu s nezávisle vytvořeným programem jiným.

Tyto zákonné licence však nesmí být vykládány nepřiměřeně, tedy na újmu oprávněných zájmů autora počítačového programu, ani v rozporu s běžným využíváním počítačového programu.

3.4. Databáze

Definice databáze

Definice databáze se v roce 2000 objevila poprvé, v zákoně z roku 1965 databáze jako takové upraveny a chráněny nebyly, i když některá díla, v dnešním pojetí databáze, mohla být chráněna např. jako díla souborná i dle předchozí právní úpravy. Označení a definice databáze nicméně již dříve existovala v technických normách, konkrétně podle ČSN ISO/IEC 2382-1

se databází rozuměl souhrn dat uspořádaných podle pojmové struktury, v níž jsou popsány vlastnosti dat. Podle ČSN 369001, části 17, jsou databází strukturované údaje [Smejkal, V., 2001]. V AutZ nalezneme zmínky o databázi na dvou místech, jednak v § 2 a dále pak v § 88 a 89 AutZ. Autorský zákon chrání jednak způsob výběru a uspořádání obsahu databáze (§ 2), tak i obsah databáze (§ 88 a 89) jako takové, a to i když není autorským dílem. Podle AutZ je databází **souhrn nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na jejich formu vyjádření**. Databáze je v AutZ definována naprosto totožně jako ve Směrnici o právní ochraně databází. Databáze se musí skládat ze souboru nezávislých, tedy i mimo databázi samostatně nevyužitelných prvků, mezi něž mohou patřit i autorská díla, není to však podmínkou. Jednotlivé prvky databáze musí být systematicky či metodicky uspořádány, nicméně nemusí být fyzicky organizovaným způsobem uloženy [Leščinský, J., 2003].

Ochrana databází dle AutZ se vztahuje na databáze v jakékoliv formě vyjádření, tedy jak na databáze v elektronické podobě, tak na databáze neelektronické. Tyto neelektronické databáze uvádí § 2 odst. 5 AutZ; **sborník, časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava**. Jedná se o demonstrativní výčet databází. Podle AutZ je možné databáze rozdělit na databáze požívající ochrany autorskoprávní a databáze požívající ochrany podle zvláštního práva pořizovatele databáze. Ochrana se v souladu se Směrnicí o právní ochraně databází vztahuje též na prvky nezbytné pro provoz nebo vyhledávání v určitých databázích, jako jsou thesaurus nebo systémy indexace. Pod pojem databáze není možné podřadit počítačové programy použité pro vytvoření a pro fungování databáze přístupné elektronickými prostředky, záznamy audiovizuálního či hudebního díla, ani kompilace zvukových záznamů na CD.

Databáze je předmětem autorskoprávní ochrany pouze tehdy, splňuje-li znaky autorského díla, a to konkrétně díla souborného. Databáze musí způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu představovat vlastní duševní výtvor autora. V opačném případě není databáze předmětem autorskoprávní ochrany. Autorské právo k databázi vzniká ve stejném okamžiku, jako vzniká databáze samotná, přičemž ochranu požívají i jednotlivé vývojové fáze databáze. Směrnice o právní ochraně databází rozlišuje osobnostní a majetková práva autora databáze, avšak bez podrobné úpravy. Autorský zákon definuje osobnostní a majetková autorská práva v § 11, 12 a násl., které se samozřejmě vztahují i na autora databáze.

Stejně jako pro jakákoliv jiná autorská díla, také pro databáze platí, že zničením hmotného substrátu díla nezanikají práva autorská, ani práva pořizovatele databáze k předmětné databázi. A naopak vlastník věcného substrátu díla automaticky nenabývá autorského či zvláštního práva pořizovatele databáze. Jedná se o nezávislost databáze na jejím hmotném substrátu, nezávislost nehmotných práv na právech věcných [Leščinský, J., 2003].

Autor, pořizovatel databáze

V souladu s § 89 AutZ je **pořizovatelem databáze fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost pořídí databázi** nebo pro kterou to z jejího podnětu učiní třetí osoba. Pořizovatel databáze tedy buď sám databázi vytvoří, nebo její tvorbu iniciuje u třetí osoby, učiní tak např. na základě objednávky a do tvorby takto objednané databáze samozřejmě investuje. Pořizovatel databáze může být i právnická osoba, a v tomto jediném případě je jako taková chráněna AutZ. U všech ostatních práv chráněných autorským zákonem mohou být jednotlivými subjekty pouze fyzické osoby a právnické osoby pak mohou být oprávněny k výkonu autorských majetkových práv. Pořizovatelem databáze může být také zaměstnavatel, který zadal zaměstnanci, aby v rámci svého pracovního poměru pořídil databázi, databáze pak bude v režimu § 58, zaměstnaneckého díla. Autorem databáze pak v souladu s § 5, odst. 1, 2 AutZ je vždy pouze a jedině **fyzická osoba, která databázi vytvořila**, tedy např. zaměstnanec, zhotovitel – fyzická osoba. Souběh pořizovatele databáze a autora databáze je samozřejmě možný. Databázi obvykle nevytváří jedna osoba, ale jak už z podstaty databáze, jakožto díla souborného, vyplývá, kolektiv autorů. Při vzniku databáze se tedy nejčastěji setkáme jak s objednatelem databáze, z hlediska AutZ se tedy bude jednat o pořizovatele databáze, tak se zhotovitelem databáze v podobě skupiny spoluautorů. Databáze může vznikat jako dílo kolektivní nebo jako dílo zaměstnanecké. Databáze jako díla kolektivní, kdy se na díle podílí kolektiv autorů, vznikají pod vedením jedné osoby, a to ať fyzické či právnické. Jednotlivé příspěvky autorů zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití. Pod jménem „vedoucí“ osoby je kolektivní dílo uváděno na veřejnost. Tato osoba nemusí být členem autorského kolektivu. Podnětem k tvorbě kolektivního autorského díla ze strany „vedoucí“ osoby může být jakýkoliv legální podnět, např. rada, motivace či inspirace. Vedle databází (kolektivních děl, které nebývají až tak časté) jsou praktičtější záležitostmi databáze – zaměstnanecká díla. V tomto případě práva pořizovatele databáze vznikají přímo zaměstnavateli. U databází autorskoprávně chráněných by pak vznikaly v souladu s § 58

AutZ, kde je velmi zvýhodněna pozice zaměstnavatele. Pokud si zaměstnanec se zaměstnavatelem nedomluví něco jiného, je zaměstnavatel oprávněn ze zákona vykonávat veškerá majetková autorská práva k zaměstnaneckému dílu. Mimo režim zaměstnaneckého díla budou databáze, které zaměstnanec vytvořil nad rámec svých pracovních úkolů, tedy mimo své pracovní povinnosti.

Zvláštní právo pořizovatele databáze

Zvláštní právo pořizovatele databáze je v AutZ upraveno zcela nově. Úprava vychází ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 96/9/ES ze dne 11. března 1996, o právní ochraně databází. Smyslem institutu práva pořizovatele databáze je ochrana zájmů osoby, která investovala do pořízení databáze, a to nejen finančně, ale i časově, úsilím či energií. Předmětem tohoto práva jsou jak databáze chráněné AutZ, tedy databáze vykazující znaky autorského díla dle § 2 AutZ, tak ale také databáze, které nejsou chráněny AutZ. Autorským zákonem však nejsou chráněny soubory vzniklé bez podstatného vkladu pořizovatele, pouhé kompilace prvků.

Obsah práva pořizovatele databáze

Pořizovatel databáze má právo na vytěžování nebo na zužitkování celého obsahu databáze nebo její kvalitativní nebo kvantitativní podstatné části. Vytěžování AutZ definuje jako trvalý nebo dočasný přepis celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části, tedy vytvoření rozmnoženiny databáze. Přičemž půjčování originálu nebo rozmnoženiny databáze není vytěžováním. Zužitkování AutZ definuje jako způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části. Pořizovatel databáze má dále právo udělit oprávnění na vytěžování nebo na zužitkování databáze třetí osobě. Právo pořizovatele databáze je využitelné nejen licenčně, tedy jako právo ryze majetkové, ale je také převoditelné, zcizitelné. Pořizovatel databáze tak může kromě poskytnutí licence převést svá práva na nového nositele. Pořizovatel databáze naopak musí strpět ze strany oprávněného uživatele vytěžování nebo zužitkování nepodstatné části obsahu zpřístupněné databáze, a to pro jakékoli účely, pokud je databáze užívána běžně a přiměřeně, nikoliv systematicky a opakovaně, bez újmy oprávněných zájmů pořizovatele databáze či jiných nositelů práv. Pokud by však oprávněný uživatel vytěžoval nebo zužitkoval byť nepodstatnou část databáze, opakovaně a systematicky

a zároveň tím poškozoval oprávněné zájmy pořizovatele, pak by zasahoval do jeho práv. Také úprava práv pořizovatele databáze zná bezúplatnou zákonnou licenci pro osobní potřebu, pro účely vědecké nebo vyučovací a pro účely veřejné bezpečnosti nebo správního či soudního řízení. Zvláštní právo pořizovatele databáze **trvá 15 let od pořízení databáze**. Je-li však v této době databáze zpřístupněna, zaniká zvláštní právo pořizovatele databáze za 15 let od prvního takového zpřístupnění. Každý nový kvantitativně či kvalitativně podstatný vklad do databáze spočívající v doplnění, zkrácení či jiných úpravách má za následek nový běh práva [Leščinský, J., 2003].

Shrnutí

- AutZ zná dva typy smluv, licenční a licenční nakladatelskou. Smluvní strany licenční smlouvy:
 - Autor,
 - nabyvatel licence.
- Forma licenční smlouvy:
 - písemná – výhradní licenční smlouva musí být vždy v písemné formě, v opačném případě se jedná o licenci nevýhradní,
 - ústní Licenční smlouva může být úplatná i bezúplatná.
- Obsahovými náležitostmi licenční smlouvy jsou:
 - způsob užití – licence neomezená (na všechny způsoby užití) nebo omezená (na konkrétní způsoby užití),
 - rozsah užití – z hlediska teritoria, doby a množství užití,
 - odměna.
- Pokud si smluvní strany nedohodnou jednotlivé náležitosti licenční smlouvy, platí, že licence se poskytuje:

- ke způsobům užití dle smlouvy,
- na území ČR,
- na jeden rok,
- pro obvyklé množství.
- Autorské dílo lze užít bez smlouvy v těchto případech:
 - autor zemřel před více než 70 roky,
 - užití pro osobní potřebu,
 - na základě bezúplatné zákonné licence.
- AutZ definuje dva speciální typy odstoupení, a to sice:
 - odstoupení autora pro nečinnost nabyvatele,
 - odstoupení autora pro změnu jeho přesvědčení.
- Kromě těchto typů odstoupení si smluvní strany mohou ve smlouvě dohodnout i způsoby jiné a stejně tak i možnosti výpovědi smlouvy.
- Licence zaniká smrtí nabyvatele – fyzické osoby, pokud není dohodnuto něco jiného. U nabyvatele – osoby právnické - práva přechází na právního nástupce, pokud to strany dohodou nevyloučily.
- Nakladatelská smlouva je ve vztahu k licenční smlouvě smlouvou speciální. Nakladatelskou smlouvou poskytuje autor nabyvateli licenci k rozmnožování a rozšiřování díla slovesného, ale také hudebně-dramatického nebo hudebního, výtvarného a fotografického. Nakladatelská smlouva je vždy smlouvou výhradní, pokud není dohodnuto něco jiného.
- Zaměstnanecká díla = díla vytvořená v rámci povinností zaměstnance vyplývajících z:
 - pracovní smlouvy,
 - dohody o provedení práce,
 - dohody o pracovní činnosti.
- Pokud si zaměstnanec a zaměstnavatel nedomluví něco jiného, pak platí:
 - zaměstnavatel vykonává autorova majetková práva (má právo dílo užít),
 - zaměstnavatel má dále právo dílo zveřejnit, upravit, zpracovat včetně překladu, spojit s jiným dílem, uvádět zaměstnanecká díla na veřejnost pod svým jménem atd.
- Zaměstnavatel může zaměstnanecké dílo užívat po neomezenou dobu, tedy i po skončení pracovního či obdobného poměru se zaměstnancem.

- Kolektivní dílo:
 - skládá se z jednotlivých příspěvků, které nejsou schopny samostatného užití,
 - vytvářeno z podnětu a pod vedením jedné osoby.
- Dílo vytvořené na objednávku - pokud si objednatel a autor nedomluví rozsah licence, objednatel může dílo užít pouze k účelu vyplývajícimu ze smlouvy.
- Audiovizuální dílo je „sled obrazů“, který je:
 - vnímatelný zrakem i sluchem nebo
 - pouze zrakem a který naplňuje znaky autorského díla.
- Autorem audiovizuálního díla je ze zákona režisér.
- Dílo audiovizuálně užitá je složka audiovizuálního díla jako např. kamera, scénář, hudba.
- AutZ definuje dva typy počítačových programů - počítačové programy jedinečné či v pravém slova smyslu, a dále pak počítačové programy původní.
- Autorem PC programu může být pouze fyzická osoba.
- Omezení výlučných práv autora počítačového programu:
 - a) uživatel počítačového programu ho může rozmnožovat, zpracovávat či jinak měnit, je-li to potřebné k jeho užití;
 - b) uživatel počítačového programu si může zhotovit záložní rozmnoženinu, je-li to potřebné pro jeho užití;
 - c) uživatel počítačového programu může zkoumat, studovat a zkoušet fungování programu;
 - d) uživatel počítačového programu může rozmnožit kód, pokud je nutný k funkčnímu propojení programu s nezávisle vytvořeným programem jiným.
- Databáze = souhrn nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na jejich formu vyjádření.
- Pořizovatelem databáze = fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost pořídí databázi nebo pro kterou to z jejího podnětu učiní třetí osoba.
- Autorem databáze je pak pouze a jedině fyzická osoba, která databázi vytvořila.
- Zvláštní právo pořizovatele databáze trvá 15 let od pořízení databáze.

Kontrolní otázky

1. K čemu slouží licenční smlouva?
2. Co je to výhradní a nevýhradní licence?
3. Jaké jsou základní obsahové náležitosti licenční smlouvy?
4. Co je to nakladatelská licenční smlouva?
5. Co patří mezi díla, která mají zvláštní úpravu?
6. Definuje AutZ autora počítačového programu?
7. Definujte pojem databáze.

Zdroje

ŠEBELOVÁ, M. 2006. *Autorské právo : zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2006. 196 s. ISBN 80-251-1090-7.

Citace dle Šebelové, M. *Autorské právo*.

Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví ze dne 15. dubna 1994.

Chaloupková, H. – Svobodová, H. – Holý, P. 2001. *Autorský zákon. Komentář*. C. H. Beck, 2001.

Kříž, J. – Holcová, I. – Kordač, J. – Křesťanová, V. 2005. *Autorský zákon. Komentář*, 2005, s. 186.

Leščinský, J. 2003. *Právní ochrana databází*, Praha: C. H. Beck, 2003, s. 64-66.

Smejkal, V. – Mates, P. – Sokol, T. – Vlček, M. 2001. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 38 a násl.

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. 5. 1991, o právní ochraně počítačových programů.

Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. 10. 1993 o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných.

Směrnice Rady ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů 91/250/EHS.

Telec, I. 2001. *Licenční smlouva podle autorského zákona. Průmyslové vlastnictví*, 2001, č. 11–12.

Telec, I. 2002. *Přehled práva duševního vlastnictví, Lidskoprávní základy, licenční smlouva, Doplněk*, Brno: 2002, s. 95.

Telec, I. 1994. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 1994, s. 133.

GODICKÝ, P. 2003 *Základy práv k nehmotným statkům*. Ostrava : Vysoká škola báňská -Technická univerzita, 2003. 91 s. ISBN 80-248-0392-5.

Další zdroje:

BOHÁČEK, M., JAKL, L. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

Klíč k řešení

1. Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užít (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se zavazuje, není-li podle § 49, odst. 2, písm. b) sjednáno jinak, poskytnout autorovi odměnu.
2. Licence může být poskytnuta jako licence výhradní nebo licence nevýhradní. Nevyplyvá-li ze smlouvy jinak, má se za to, že jde o licenci nevýhradní. V případě výhradní licence autor nesmí poskytnout licenci třetí osobě a je povinen, není-li sjednáno jinak, se i sám zdržet výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil. V případě nevýhradní licence je autor nadále oprávněn k výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil, jakož i k poskytnutí licence třetím osobám.
3. Licenční smlouvy musí obsahovat: **způsob užití** (podle způsobu užití zákon rozlišuje: licenci neomezenou a licenci omezenou na jednotlivý způsob užití, **rozsah užití** (neomezený - lze využít celosvětově po celou zákonnou dobu trvání majetkových práv a v libovolném množství, omezený, který je určen zejména místem, časem a množstvím, a to z hlediska jednotlivých způsobů užití anebo všech těchto způsobů, **odměna za licenci**, nebo ujednání o bezúplatné licenci,

která znamená smluvní výjimku ze zásady úplatnosti licenční smlouvy. **Dalšími náležitostmi licenční smlouvy jsou:** údaje identifikující poskytovatele licence, údaje identifikující nabyvatele licence a jednoznačná a nezaměnitelná specifikace díla, ke kterému se poskytuje licence.

4. Licenční smlouvou nakladatelskou autor poskytuje nabyvateli licenci k rozmnožování a rozšiřování díla slovesného, hudebně-dramatického nebo hudebního, výtvarného, díla fotografického či díla vyjádřeného způsobem podobným fotografii, pokud nejde o užití díla v provedení výkonnými umělci. Nakladatelská smlouva se tedy vztahuje pouze na výslovně stanovené druhy děl, a to k jejich rozmnožování a rozšiřování. Ve srovnání s obecnou úpravou licenční smlouvy je nakladatelská smlouva **uzavírána vždy jako výhradní**.
5. Mezi díla, která mají zvláštní úpravu, patří: **zaměstnanecké dílo, kolektivní dílo, dílo vytvořené na objednávku, dílo audiovizuální a díla audiovizuálně užitá**.
6. AutZ nestanoví definici autora počítačového programu, je třeba vycházet z definice autora literárního díla, kterým může být **pouze a jedině osoba fyzická**. Tedy i autorem počítačového programu může být z hlediska AutZ pouze fyzická osoba.
7. Databáze = souhrn nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na jejich formu vyjádření.

4. PRÁVA SOUVISEJÍCÍ S PRÁVEM AUTORSKÝM

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co jsou to práva související s právem autorským.
- Co je to umělecký výkon, výkonný umělec a jaká má práva.
- Co je obsahem práva výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu.
- Co je to zvukově-obrazový záznam a jaká jsou práva jeho výrobce.
- Jaká jsou práva rozhlasového a televizního vysílatele a jaká práva má nakladatel.

Pojmy k zapamatování

Umělecký výkon, výkonný umělec, výrobce zvukového záznamu, zvukový záznam, zvukově-obrazový záznam, výrobce zvukově-obrazového záznamu, vysílatel, vysílání, právo nakladatele.

Výklad

Práva související s právem autorským (podle zákona z roku 1965 „práva příbuzná“) jsou práva osob odlišných od autora, která požívají obdobné ochrany jako autor. Konkrétně se jedná o tato práva:

- práva výkonného umělce k uměleckému výkonu,
- práva výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,
- práva výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu,
- práva rozhlasového a televizního vysílatele k jejich původnímu vysílání,
- právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových autorských práv,

- práva nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu.

Práva výkonného umělce k uměleckému výkonu jsou obdobné právům autorským, a to zejména pro jejich osobnostní povahu uměleckých výkonů. Všechna ostatní výše uvedená práva jsou právy ryze majetkové povahy.

4.1. Právo výkonného umělce k uměleckému dílu

Umělecký výkon

Výkonný umělec je fyzická osoba, která vytváří umělecký výkon. Umělecký výkon je nutné jasně odlišit od autorského díla. Umělecký výkon v zásadě nemůže bez autorského díla sám o sobě existovat, neboť **umělecký výkon provádí autorské, resp. umělecké dílo**. Hudební dílo provádí hudebník nebo zpěvák, audiovizuální dílo provádí herec atd. Zákonnou výjimkou je výkon artisty, i když neprovádí autorské dílo. Artista je tedy, a to přímo ze zákona, také výkonný umělec.

Autorský zákon uvádí demonstrativní výčet uměleckých výkonů. Jedná se o:

- a) výkon herce,
- b) výkon zpěváka,
- c) výkon hudebníka,
- d) výkon tanečníka,
- e) výkon dirigenta,
- f) výkon sbormistra,
- g) výkon režiséra.

Znakem uměleckého výkonu není jedinečnost, pouze **osobitost, tedy individuální projev osobnosti**. Přestože výkonný umělec opakovaně provádí umělecké dílo, jeho výkon je vždy osobitý, a proto jde vždy o nový výkon. Pokud tedy např. zpěvák opakovaně interpretuje stejnou píseň, nejedná se o totožný výkon.

Od výkonů výkonných umělců, kteří provádějí umělecké, nejčastěji autorské dílo, je třeba

rozlišit výkon např. moderátorky, modelky, pokud to, co předvádí, není autorským dílem. Výkony zmíněných profesí a mnoha dalších je třeba vždy posuzovat pouze a jedině z hlediska definičního znaku uměleckého výkonu, tedy zda provádějí umělecké dílo. Nelze obecně říci, že např. moderátorky nikdy nevytváří umělecký výkon, neboť např. v případě moderování nějakého pořadu, jehož scénář je jednoznačně autorským dílem, může pak i jejich činnost být uměleckým výkonem. Zajímavostí je interpretace autorských děl vyjmutých z ochrany AutZ ve veřejném zájmu, např. výtvorů tradiční lidové kultury, úřední díla. Pro tuto skupinu autorských děl se velmi často používá termín **umělecká díla**. Jedná se tedy o širší kategorii než kategorii autorských děl, neboť v sobě zahrnuje autorská díla dle § 2 AutZ, ale také díla dle § 3 AutZ, která jsou z autorskoprávní ochrany vyňata. Připomínám, že se jedná o díla úřední, výtvořů tradiční lidové kultury a politické projevy. Definičním znakem uměleckého výkonu je provedení uměleckého díla, i provedení např. lidového tance je výkonem výkonného umělce. Např. režisér může být jak autorem, tak výkonným umělcem. Bude-li výkon režiséra naplňovat znaky autorského díla (jako tomu bude u díla audiovizuálního), nepůjde o umělecký výkon, nýbrž o autorské dílo. Režisér bude v tomto případě nikoli umělecky provádět cizí dílo, ale bude (audiovizuálním zpracováním a uspořádáním) vytvářet dílo nové. Na druhou stranu zpravidla nebude autorským dílem (ale ani uměleckým výkonem) výkon režiséra záznamu sportovního utkání, neboť svou činností nevytváří autorské dílo a ani žádné autorské dílo neprovede. Pokud jde o režiséra divadelního představení, zde je situace složitější. Podle tradičního pohledu nauky na tuto uměleckou kategorii jde zpravidla o umělecký výkon, byť v tomto ohledu vzniká otázka splnění znaků uměleckého výkonu spočívajícího v divadelní režii. Každé odehrané divadelní představení je totiž současně užitím divadelní režie, aniž by režisér musel být divadelnímu představení přítomen, dokonce aniž by musel být živ, takový umělecký výkon je při jednotlivých představeních vyjadřován již nikoli režisérem, jehož úloha končí v zásadě premiérou, ale herci. Je zásadní otázkou, zda i každé jednotlivé představení je zvláštním uměleckým výkonem režiséra. Lze mít za to, že i přes uvedené odlišnosti od jiných výkonů je i v případě divadelního režiséra splněn znak novosti výkonu při každém představení, a to při použití jakési fikce přítomnosti režiséra na představení, kdy herci – sami v postavení výkonných umělců – v tomto ohledu představují vlastně živé nástroje, prostředky, kterými režisér svůj umělecký výkon vyjadřuje. Posouzení právní povahy výtvořů režiséra divadelního představení má význam nejen společenský, ale samozřejmě i význam právní, zejména z hlediska doby trvání majetkových práv k autorskému dílu a k uměleckému výkonu [Kříž, J., 2005].

Autorský zákon nevymezuje umělecký výkon negativně, ale z jeho definice jednoznačně vyplývá, že **uměleckým výkonem nejsou takové výkony, které neinterpretují umělecká díla**. Jako příklad můžeme uvést umělecký projev fotomodelky, která neinterpretuje žádné umělecké dílo, ale pouze poskytuje svoji podobiznu. Dále pak nebude uměleckým výkonem projev moderátorky, která moderuje zpravodajství, neboť to také není uměleckým dílem. Od uměleckého výkonu jako předmětu práva je třeba odlišovat nejen projev osobnosti chráněný občanským zákoníkem, ale také autorské dílo a v neposlední řadě záznam uměleckého výkonu. V případě CD záznamu zpěvu a klavírního doprovodu můžeme souběžně pozorovat hned tři typy práv chráněných autorským zákonem. Jedná se o práva výrobce zvukového záznamu (výrobce CD záznamu), práva výkonného umělce (práva zpěvačky a klavíristy) a práva autora.

Výkonný umělec

Výkonný umělec je AutZ charakterizován jako **fyzická osoba**, která vytvořila umělecký výkon (= individuální projev osobnosti), kterým se provádí umělecké dílo.

Podle výše uvedeného demonstrativního výčtu uměleckých výkonů, mohu příkladmo uvést, kdo je výkonným umělcem. Jedná se o herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jinou fyzickou osobu, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo včetně výtvorů tradiční lidové kultury [Knappová, M., 2002]. Výkonným umělcem, stejně jako autorem díla, nemůže být právnická osoba. V případě, že ve smlouvách bude na straně výkonného umělce vystupovat právnická osoba, pak tato osoba nikdy nemůže být samotným umělcem, ale jen vykonavatelem jeho majetkových práv, umělec samotný by však v textu smlouvy měl být vždy uveden.

Definování výkonného umělce

Výkonný umělec, stejně jako autor, by měl být v jakékoliv licenční smlouvě definován minimálně jménem, příjmením, bydlištěm, datem narození.

Pokud je v pozici výkonného umělce jiná osoba – zástupce umělce (smluvní zástupce na základě plné moci), pak by smlouva měla obsahovat ustanovení podobné tomuto:

Zástupce zastupuje umělce v rozsahu této smlouvy, a to na základě plné moci ze dne, která je přílohou této smlouvy. Výkonným umělcem je, datum narození

Společný zástupce výkonných umělců

Autorský zákon nově definuje tzv. **institut povinného společného zástupce výkonných umělců**, který jednoznačně zjednodušuje pozici uživatele uměleckých výkonů. V případě výkonů vytvořených společně při provedení téhož díla více výkonnými umělci zastupuje ze zákona tyto výkonné umělce jejich jménem a na jejich účet **umělecký vedoucí tělesa** jako společný zástupce. Pokud většina členů tělesa určí za společného zástupce jinou osobu, pak za těleso jedná tato osoba, a ne umělecký vedoucí tělesa. Takové osobě je třeba udělit písemnou plnou moc s podpisem většiny členů uměleckého tělesa, přičemž zastoupení jsou nepochybně i umělci, kteří plnou moc nepodepsali [Chaloupková, H., 2001]. Velká umělecká tělesa obvykle mají uměleckého vedoucího, a proto nebývá problém ho objevit a v případě potřeby s ním jménem uměleckého tělesa jednat. Z hlediska právní jistoty uživatele lze jednoznačně doporučit, aby si umělecký vedoucí nechal od členů uměleckého tělesa písemně potvrdit, že je vedoucím dle § 68 AutZ, v opačném případě udělit plnou moc k zastupování. **Výjimku tvoří sólista, dirigent, režisér divadelního představení;** tyto subjekty mají ze zákona právo zastupovat samy sebe, resp. nenechávat se zastupovat společným zástupcem.

Vzor 1 Potvrzení pozice uměleckého vedoucího jako společného zástupce:

Zdroj: [Kříž, J., 2005]

Potvrzení pozice uměleckého vedoucího jako společného zástupce

Uměleckým vedoucím a společným zástupcem uměleckého tělesa je pan / paní r. č. bytem (dále jen „umělecký vedoucí“). Umělecký vedoucí v souladu s § 68 AutZ zastupuje svým jménem a na svůj účet umělecké těleso a je oprávněn nakládat s majetkovými právy členů uměleckého tělesa – výkonných umělců k výkonům vytvořeným společně při provedení téhož díla. Tuto skutečnost stvrzuje svým níže uvedeným podpisem z celkového počtu členů uměleckého tělesa, tj. většina.

V Praze dne

Členové uměleckého tělesa: jméno, příjmení r. č. podpis
 jméno, příjmení r. č. podpis jméno, příjmení
 r. č. podpis jméno, příjmení r. č. podpis
 jméno, příjmení r. č. podpis jméno, příjmení r. č.
 podpis jméno, příjmení r. č. podpis

Komentář:

Potvrzení pozice uměleckého vedoucího je dokumentem, který podepíše většina členů uměleckého tělesa zákonnému uměleckému vedoucímu. Ten pak pro jednání s třetími osobami bude mít v ruce dokument, kterým osvědčí své zákonné postavení a ujistí tím třetí osoby, že jednají s kompetentní osobou a zároveň neexistuje jiná osoba, která by za umělecké těleso byla oprávněna jednat.

Vzor 2 Plná moc

Zdroj: [Kříž, J., 2005]

Plná moc

Níže uvedení členové uměleckého tělesa (dále jen „umělecké těleso“) zplnomocňují pana / paní r. č. bytem (dále jen „společný zástupce“) k jejich zastupování jako uměleckého tělesa. Společný zástupce je v souladu s § 68 AutZ zplnomocněn k nakládání s majetkovými právy členů uměleckého tělesa, a to k výkonům vytvořeným společně při provedení téhož díla uměleckým tělesem. Tuto plnou moc uděluje společnému zástupci z, tj. většina členů uměleckého tělesa.

V Praze dne

Členové uměleckého tělesa: jméno, příjmení r. č. podpis
 jméno, příjmení r. č. podpis jméno, příjmení
 r. č. podpis jméno, příjmení r. č. podpis
 jméno, příjmení r. č. podpis jméno, příjmení r. č.

..... podpis jméno, příjmení r. č. podpis

Komentář:

Plnou mocí zplnomocní většina členů uměleckého tělesa nějakou osobu k tomu, aby je zastupovala a jednala za ně z pozice společného zástupce. Tento společný zástupce de facto nahrazuje uměleckého vedoucího, který umělecké těleso zastupuje ze zákona. Naopak společný zástupce musí být pro své jednání za umělecké těleso zplnomocněn.

Práva výkonného umělce

Stejně jako v případě práva autorského je právo výkonného umělce postaveno na principu dualismu, tedy autorský zákon rozděluje práva výkonného umělce do dvou skupin práv:

práva osobnostní a práva majetková.

Mezi osobnostní práva výkonného umělce patří:

- a) právo rozhodnout o zveřejnění svého uměleckého výkonu;
- b) právo na uvedení jména při zveřejnění uměleckého výkonu;
- c) právo na takové užití výkonu, aby to nesnižovalo jeho hodnotu.

První právo má výkonný umělec naprosto totožné s právem autorským, a to **rozhodnout se o zveřejnění svého uměleckého výkonu**. Právo na uvedení jména při zveřejnění uměleckého výkonu se však týká pouze individuálních umělců, tedy sólistů, dirigentů, sbormistrů, divadelních režisérů. Ostatním výkonným umělcům, nejčastěji členům uměleckého tělesa, toto právo přísluší pouze ve vztahu k společnému jménu např. jménu skupiny, sboru. Právo na uvedení jména při zveřejnění však výkonnému umělci nepřísluší, pokud jde o případy odůvodněné. Odůvodněným případem může např. být účinkování umělce v reklamě nebo uvedení písně v rozhlasovém vysílání. Třetí osoba, která užívá umělecký výkon, ho musí užívat tak, aby nesnižovala jeho hodnotu.

Trvání osobnostních práv umělce

Osobnostní práva výkonného umělce trvají po celou dobu jeho života, umělec se jich nemůže

vzdát, jsou nepřevoditelná a smrtí zanikají. V souladu s § 11 odst. 5 AutZ platí i u osobnostních práv výkonného umělce **postmortální ochrana uměleckého výkonu**. Umělecký výkon tedy není možné užít způsobem snižujícím jeho hodnotu a bez uvedení výkonného umělce.

Majetková práva výkonného umělce

Majetkovým právem výkonného umělce je v souladu s § 71 AutZ právo užít svůj umělecký výkon, resp. udělit jinému smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. I zde je evidentní shodnost s majetkovými právy autora. Majetkovým právem výkonného umělce je právo **dílo užít**, a to těmito způsoby: a) vysíláním a jiným sdělováním živého výkonu veřejnosti, což je vysílání výkonu v televizi, v rozhlase nebo po internetu; b) zaznamenáním živého výkonu. Jak již bylo řečeno výše, každé provedení uměleckého díla je originálním uměleckým výkonem. Každý umělecký výkon je tedy neopakovatelný, a proto je jeho zachycení jedinou možností následného užití totožného výkonu; c) rozmnožováním zaznamenaného výkonu, což je zhotovování rozmnoženin uměleckého výkonu jakýmikoliv prostředky; d) rozšiřováním rozmnoženin zaznamenaného výkonu, čímž se rozumí jeho zpřístupňování prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k příslušným nosičům, včetně jejich nabízení za tímto účelem; e) pronájmem rozmnoženin, čímž se rozumí zpřístupňování výkonu za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím příslušného nosiče k dočasné osobní potřebě; f) půjčováním rozmnoženin, čímž se rozumí zpřístupňování prostřednictvím zařízení přístupným veřejnosti nikoliv za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského prospěchu poskytnutím příslušného nosiče k dočasné osobní potřebě; g) sdělováním zaznamenaného výkonu veřejnosti, čímž se rozumí zpřístupňování záznamu v televizi, v rozhlase, na internetu atd.

Výkonný umělec, stejně jako autor, má **právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním jeho zaznamenaného výkonu pro osobní potřebu**. Toto právo na odměnu se umělcům přiznává vůči výrobcům nebo dovozcům nenahraných nosičů zvukových a zvukově-obrazových záznamů nebo přístrojů ke zhotovení rozmnoženin zvukových nebo zvukově-obrazových záznamů. Rozsah práva na odměnu v souvislosti s rozmnožením je uveden v příloze autorského zákona.

Trvání majetkových práv výkonného umělce Majetková práva výkonného umělce trvají **50 let od vytvoření výkonu**. Je-li však v této době zveřejněn záznam tohoto výkonu, zanikají

práva výkonného umělce až za 50 let od tohoto zveřejnění. Trvání majetkových práv dle AutZ je naprosto v souladu s Dohodou TRIPS [Dohoda o obchodních ..., 1994] a směrnicí č. 93/98/EHS. Účinností AutZ, tedy dnem 1. prosince 2000, obnovil majetková práva těch uměleckých výkonů, které byly autorským zákonem z roku 1965 chráněny pouze 25 let. Konkrétně se jednalo o výkony vytvořené v období let 1950 až 2000.

Zákonné licence k užití uměleckých výkonů

Stejně jako u majetkových práv autora platí i u majetkových práv výkonného umělce, že žádná třetí osoba nemůže bez oprávnění ze strany výkonného umělce výkony užít. Rovněž užití uměleckých výkonů však AutZ stanoví výjimku z této zásady, a to prostřednictvím tzv. **úplatné zákonné licence**, která je stanovena v § 72 AutZ. Bez souhlasu umělce, ale za úplatu, je možné užít umělecký výkon zaznamenaný na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům, a to vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem tohoto vysílání. Výkladem této zákonné licence je nutné dospět k závěru, že i když AutZ výslovně uvádí pouze vysílání rozhlasem nebo televizí nebo přenos tohoto vysílání, vztahuje se také na oprávnění k pořízení rozmnoženin, které při vysílání vznikají, což je důležité hlavně pro internetové televize a rádia. Předpokladem využití této zákonné úplatné licence je uzavření smlouvy s kolektivním správcem, v případě umělců se jedná konkrétně o Intergram a uhrazení odměny za tuto licenci. V těchto případech se mezi Intergram a jednotlivými uživateli, tedy televizemi, rádií a provozovateli internetového vysílání uzavírají tzv. hromadné smlouvy, ve kterých si smluvní strany domluví pravidla placení odměn za užití výkonů zaznamenaných na zvukové záznamy. Uživatelé na základě těchto smluv platí Intergram měsíční, čtvrtletní nebo roční paušál, který je obvykle stanoven v procentech a odvíjí se od zisku uživatele. Zákonná licence se vztahuje pouze na zvukové záznamy, nikoli již na záznamy zvukově-obrazové, u kterých je již vyžadováno svolení.

Paralela s právy autora k jeho autorskému dílu

Autorský zákon v § 74 stanoví tzv. blanketní normou zákonná ustanovení z první části AutZ, jenž platí také pro umělecké výkony. Jedná se konkrétně o ustanovení vzniku autorského díla, jeho zveřejnění, trvání osobnostních práv i po smrti umělce a ochrana autorského díla po smrti, citace, úřední a zpravodajská licence, volné užití v rámci občanských a náboženských

obřadů, v rámci školních představení. Naopak na výkonné umělce, resp. umělecké výkony neplatí přiměřená dodatečná odměna, zaměstnanecké a kolektivní dílo, dílo soutěžní a díla na objednávku. Pokud tedy výkonný umělec vytváří umělecké výkony pro plnění pracovních povinností, je třeba licenci k užití uměleckého výkonu smluvně získat, a to i pro veřejné živé provozování [Kříž, J., 2005].

Vzor 3 Licenční smlouva o vytvoření a užití uměleckého výkonu

Zdroj: [Kříž, J., 2005]

LICENČNÍ SMLOUVA O VYTVOŘENÍ A UŽITÍ UMĚLECKÉHO VÝKONU

uzavřená dle zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona

I. Smluvní strany

Jméno a příjmení

Datum narození

Bytem

(dále jen „umělec“)*

a

Jméno a příjmení / firma / název

Datum narození / IČ

(zapsaná v [obchodním] rejstříku vedeném)

DIČ

Bytem / se sídlem

jednající prostřednictvím

(dále a výše jen „uživatel“)

uzavřeli tuto smlouvu

II. Předmět smlouvy

Předmětem této smlouvy je svolení umělce s pořízením trvalého zvukového a obrazového záznamu s uměleckým výkonem** (dále jen „výkon“) a užití výkonu v rozsahu této smlouvy.

III. Práva a povinnosti smluvních stran

Umělec

1. Umělec uděluje touto smlouvou uživateli svolení k pořízení trvalého zvukového a obrazového záznamu výkonu, k jeho libovolné úpravě, k jeho zveřejnění a užití v tomto rozsahu:
 - pro všechny způsoby užití, které jsou známy v době uzavření této smlouvy;
 - po celou dobu trvání majetkových práv;
 - v rozsahu neomezeném;
 - výhradně.***
2. Umělec dává touto smlouvou rovněž souhlas uživateli k převodu práv, získaných touto smlouvou, bez dalšího na třetí subjekt.

Uživatel

- 1 Uživatel se zavazuje za plnění dle této smlouvy zaplatit umělci odměnu dle čl. IV.
- 2 Uživatel není povinen výkon užít.
- 3

IV. Odměna

- 1 Za svolení s pořízením trvalého zvukového a obrazového záznamu výkonu a za zveřejnění výkonu, umělec obdrží odměnu ve výši Kč (slovy), a to do 15 dnů od podpisu této smlouvy převodem na účet umělce č.
- 2 Za užití výkonu v rozsahu této smlouvy obdrží umělec odměnu ve výši Kč (slovy), a to do****

V. Závěrečná ustanovení

- 1 Tato smlouva byla sepsána ve dvou vyhotoveních, z nichž každý z účastníků obdrží po jednom.
- 2 Záležitosti touto smlouvou výslovně neupravené se řídí zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
- 3 Všechny spory, které by mohly vzniknout při plnění této smlouvy nebo v souvislosti s ní, budou s vyloučením pravomoci obecných soudů rozhodovány s konečnou platností v rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČRv Praze podle jeho Řádu a Pravidel jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR.

- 4 Tuto smlouvu je možné změnit pouze písemnou formou, přičemž podpisy zástupců obou stran musí být na téže listině.
- 5 Obě smluvní strany prohlašují, že jim jakékoli závazky vůči třetím osobám nebrání v uzavření této smlouvy.
- 6 Tato smlouva nabývá platnosti a účinnosti dnem jejího podpisu oběma smluvními stranami.

V Praze dne

..... umělec uživatel

Komentář:

* Na straně umělce může stát jakýkoliv umělec, který vytvoří zvukový a obrazový výkon.

** Doporučuji podrobně specifikovat výkon, který bude umělec na základě této smlouvy vytvářet. Může se jednat o hereckou roli, vystoupení moderátora apod.

*** Umělec poskytuje uživateli výhradní neomezenou licenci.

**** Doporučuji oddělit odměnu za vytvoření výkonu a za licenci k užití výkonu.

4.2. Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu

Druhou skupinu práv souvisejících s právem autorským tvoří tradičně práva výrobců zvukových záznamů. AutZ ve srovnání se starou právní úpravou zcela nově definuje výrobce zvukového záznamu, což přispělo k jednotným výkladům, kdo výrobcem zvukového záznamu vlastně je.

Výrobce zvukového záznamu

AutZ definuje výrobce velmi široce, a to jako **osobu, která si pořídí záznam sama pro sebe, nebo která si záznam nechá pořídít u třetí osoby** (na objednávku), avšak opět sama pro sebe. V důsledku této zákonné definice přestalo být sporným, kdo je výrobcem zvukového záznamu v případě, kdy zvukový záznam je pořizován na základě smlouvy o dílo (produkce

pro hudebního vydavatele / producenta; tzv. hudební producent pro hudebního vydavatele); práva výrobce v takovém případě náleží vydavateli. S ohledem na převoditelnost práv je však možné, aby mezi smluvními stranami bylo to, kdo je majitelem práv výrobce, upraveno smluvně [Kříž, J., 2005]. Na rozdíl od autora a výkonného umělce výrobce zvukového záznamu může být **jak osoba fyzická, tak osoba právnická**.

Zvukový záznam

Zvukový záznam je **záznam vnímatelný výlučně sluchem**, který obsahuje záznam zvuků výkonu výkonného umělce či jiných zvuků nebo jejich vyjádření. Zvukový záznam tedy může obsahovat nejen zvuky uměleckého výkonu, ale i jakékoliv jiné (např. zpěv ptáků, zvuky ulice, zvuky lesa). Samozřejmě však v praxi převládají zvukové záznamy se zvuky výkonu výkonného umělce. V souladu s Římskou úmluvou jsou předmětem práv výrobce zvukového záznamu opravdu pouze záznamy vnímatelné výhradně sluchem a nikoliv i zrakem, tedy záznamy zvukově-obrazové.

Práva výrobce zvukového záznamu

Výrobce zvukového záznamu má **pouze majetková práva**, která jsou využitelná nejen licenčně, ale lze je v souladu s § 76 odst. 5 AutZ převést. Práva výrobce zvukového záznamu jsou velmi podobná právům výkonného umělce, a proto není nepochopitelné, že výkonní umělci a výrobci zvukových záznamů mají stejného kolektivního správce, konkrétně Intergram. Obsahem majetkového práva je zejména právo svůj zvukový záznam užít a udělit třetí osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Přičemž taxativní výčet oprávnění je uveden v odst. 2 § 76 AutZ. Stejně jako pro výkonného umělce, platí i pro výrobce zvukového záznamu zákonná úplatná licence obsažená v § 72. Právo výrobce zvukového záznamu na odměnu za rozmnožování jeho záznamu pro osobní potřebu je právem povinně kolektivně spravovaným, příslušným kolektivním správcem je Intergram. Sazebník odměn při opětovném prodeji originálu díla uměleckého a v souvislosti s rozmnožením díla pro osobní potřebu, který je přílohou AutZ, stanoví, že odměna za zhotovení rozmnoženiny zvukového záznamu činí čtyři procenta z prodejní ceny nenahraného zvukového nosiče k pořízení rozmnoženiny pro osobní potřebu. Vedle této odměny, tedy odměny z prodejní ceny nenahraných nosičů, se právo výrobce rozšiřuje i na odměnu z prodejní ceny přehrávacích přístrojů. Právo výrobce je převoditelné, avšak nabyvatel je povinen k užití zvukového

záznamu si obstarat práva všech nositelů práv, jejichž díla či výkony jsou na zvukovém záznamu zaznamenány. K převodu práva výrobce AutZ nevyžaduje smlouvu v písemné formě, lze ji však doporučit.

Trvání práva výrobce zvukového záznamu

Trvání práva výrobce je upraveno v § 77 shodně s předešlou právní úpravou. Právo výrobce zvukového záznamu **trvá 50 let od pořízení zvukového záznamu**. Pokud však není zvukový záznam při jeho pořízení zveřejněn, pak právo trvá 50 let od zveřejnění zvukového záznamu, jestliže je zvukový záznam zveřejněn ve lhůtě 50 let od pořízení zvukového záznamu. Před rokem 1990 trvala majetková práva výrobce zvukového záznamu pouze 25 let od pořízení zvukového záznamu. Jejich prodloužení na 50 let vyplývá ze Směrnice Rady Evropských společenství 93/98/EHS, změna úpravy data rozhodného pro počítání doby koresponduje s úpravou Římské úmluvy [Kříž, J., 2005].

4.3. Právo výrobce zvukově-obrazového záznamu

Právo výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu je autorským zákonem definováno zcela nově, a to v souladu se směrnicí 92/100/EHS. Toto samostatné právo související s právem autorským není jinak na mezinárodní úrovni upraveno, a proto se ho nemohou dovolávat zahraniční výrobci s výjimkou výrobců se sídlem či bydlištěm v EU.

Zvukově-obrazový záznam

Zvukově-obrazový záznam je pojmem širším než dílo audiovizuální definované v § 62 AutZ; zvukově-obrazový záznam zahrnuje i zvukově-obrazový záznam, který nemá povahu díla audiovizuálního. Zvukově-obrazový záznam je **záznam spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu, a to se zvukem či bez něj**. Výrobce zvukově-obrazového záznamu je ta osoba, která záznam vyrobila, a to sama nebo na objednávku u třetí osoby. Výrobce může být jak osoba fyzická, tak osoba právnická.

Práva výrobce zvukově-obrazového záznamu

Práva výrobce zvukově-obrazového záznamu jsou naprosto shodná s právy výrobce obrazového záznamu, vyjma úplatné zákonné licence dle § 72 AutZ. Výrobce zvukově-obrazového záznamu **má pouze majetková práva**. Obsahem majetkového práva je zejména právo svůj zvukově-obrazový záznam užít a udělit třetí osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Také výrobci zvukově-obrazového záznamu se přiznává právo na odměnu v souvislosti s rozmnožování pro soukromou potřebu, která se poskytuje jak z nenahraných nosičů, tak z přístrojů.

Trvání práva výrobce zvukově-obrazového záznamu

Právo výrobce zvukově-obrazového záznamu **trvá 50 let od pořízení zvukově-obrazového záznamu**, přičemž stejně jako u výrobce zvukového záznamu tato lhůta počíná běžet až okamžikem zveřejnění, pokud není záznam zveřejněn při jeho pořízení [Kříž, J., 2005].

4.4. Právo rozhlasového a televizního vysílatele

Do práv souvisejících s právy autorskými patří i právo rozhlasového a televizního vysílatele. Autorský zákon z roku 1965 zakotvoval práva rozhlasových a televizních organizací a nedefinoval vysílání ani vysílatele. AutZ tedy tuto oblast zpřesnil, zejména terminologicky, avšak rozsah práv vysílatelů téměř odpovídá předešlé právní úpravě. Práva vysílatele se v porovnání s právy autorů, výkonných umělců či výrobců aplikují mnohem méně, a zřejmě i proto na území České republiky neexistuje kolektivní správce vysílatelů.

Vysílání

Autorský zákon definuje vysílání, i když jinou definici vysílání můžeme nalézt také v zákoně o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Vysílání ve smyslu AutZ není definováno jako nějaká činnost, ale jako **výsledek šíření zvuků nebo obrazů nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí**. Cílem vysílání je jeho příjem veřejností. Od vysílání jako výsledku šíření zvuků nebo obrazů je třeba odlišovat záznam pořadu, který se někdy právě s vysíláním podle § 83 AutZ zaměňuje. Záznam pořadu na zvukovém či zvukově-obrazovém nosiči může být samozřejmě chráněn jako zvukový nebo zvukově-obrazový záznam. Předmětem ochrany

podle autorského zákona nejsou jednotlivé pořady, tedy části vysílání, ale **vysílání jako celek**.

Vysílatel

Vysílatel je **fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost vysílá či si objedná vysílání u třetí osoby**. Z této definice tedy jednoznačně vyplývá, že vysílateli nejsou kabelové televize, neboť vysílání pouze přenášejí. Z těchto důvodů je důležité, zda se jedná o vysílání původní či převzaté, neboť práva vysílatele náleží pouze k vysílání původnímu. Z hlediska AutZ není důležité, zda má vysílatel speciální oprávnění podle zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání, a proto se AutZ vztahuje na jakéhokoliv vysílatele dle § 83 odst. 2. Za vysílatele lze považovat i vlastníka internetového portálu, který vysílá zpravodajství tak, že na svůj web umístí vlastní audiovizuální záznam – stručný přehled zpráv přednesený moderátorem.

Práva vysílatele

Stejně jako výrobce zvukového záznamu a výrobce zvukově-obrazového záznamu má i vysílatel **pouze majetková práva**. Vysílatel má právo své vysílání užít a udělit jinému smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva – licenci. Bez oprávnění od vysílatele lze vysílání užít jen z důvodů v AutZ uvedených, konkrétně tedy v rozsahu zákonné licence pro osobní potřebu a citací. Práva autorů, výkonných umělců a výrobců zůstávají právy vysílatelů nedotčena

Obsahem práva vysílatele je výlučné právo:

- zhotovit záznam vysílání,
- vysílání rozmnožovat a tyto rozmnoženiny rozšiřovat,
- sdělovat vysílání veřejnosti.

Záznamem vysílání se rozumí jeho zaznamenání na nosič zvukový nebo zvukově-obrazový záznam, nikoli však šíření tohoto záznamu. Rozmnožováním zaznamenaného vysílání se rozumí zhotovení rozmnoženin takového záznamu. Rozšiřováním rozmnoženin zaznamenaného vysílání se rozumí jeho zpřístupňování prodejem nebo jiným převodem

vlastnického práva k příslušným nosičům včetně jejich nabízení za tímto účelem. O sdělování vysílání veřejnosti půjde v případě jeho zpřístupňování vysíláním rozhlasem a televizí, přenosem rozhlasového a televizního vysílání či provozováním rozhlasového a televizního vysílání, včetně sdělování vysílání ze záznamu. Na rozdíl od výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů není obsahem práva k užití vysílání pronájem a půjčování záznamu vysílání.

Trvání práva vysílatele

Právo vysílatele trvá **50 let po jeho prvním vysílání**. V souladu s § 27 odst. 7 autorského zákona se 50letá lhůta bude počítat od prvního dne následujícího roku po roce, v němž došlo k prvnímu vysílání. V zákoně z roku 1965 byla doba trvání práv vysílatele upravena naprosto shodně [Kříž, J., 2005].

4.5. Právo nakladatele

Neposledním právem souvisejícím s právem autorským je právo nakladatele. Jeho zakotvení v AutZ je zejména v zájmu ochrany investice nakladatele.

Nakladatel a jeho majetková práva

Autorský zákon nedefinuje nakladatele, a proto je nutné jej dovozovat z úpravy autorské smlouvy nakladatelské dle § 56 AutZ. Nakladatelem je tedy **ten, kdo rozmnožuje a rozšiřuje dílo slovesné, hudebně-dramatické nebo hudební, výtvarné, fotografické či vyjádřené způsobem podobným fotografii, nepůjde-li o díla v provedení výkonným umělcem**.

Nakladatel má právo na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu jím vydaného díla. Okruhy, které mají povinnost platit tuto odměnu, vycházejí z § 25 a jedná se o výrobce nebo dovozce přístrojů k zhotovení rozmnoženin, výrobce nebo dovozce nenahraných nosičů a poskytovatele rozmnožovacích služeb. Právo nakladatele trvá **50 let od vydání díla**. V souladu s § 27 odst. 7 AutZ se 50letá lhůta bude počítat od prvního dne následujícího roku po roce, v němž došlo ke zhotovení rozmnoženiny [Kříž, J., 2005].

Shrnutí

- Společným zástupcem výkonných umělců je dle autorského zákona vedoucí uměleckého tělesa. Většina členů uměleckého tělesa může určit jinou osobu, která bude zastupovat umělce.
- Výkon výkonného umělce = osobitá interpretace uměleckého díla prostřednictvím výkonného umělce
- Výkonný umělec = fyzická osoba, která vytvořila umělecký výkon
- Společný zástupce výkonných umělců:
 - ze zákona jím je umělecký vedoucí tělesa,
 - v případě zplnomocnění většinou členů tělesa i jiná osoba.
- Práva výkonného umělce:
 - osobnostní – právo na zveřejnění výkonu, na uvedení jména při zveřejnění výkonu,
 - majetková – právo na užití uměleckého výkonu.
- Majetková práva výkonného umělce trvají 50 let od vytvoření výkonu.
- Úplatná zákonná licence k užití uměleckých výkonů Bez svolení umělce lze užit výkon vydaný k obchodním účelům vysíláním rozhlasem nebo televizí. Před tímto použitím je však nutné uzavřít smlouvu s Intergram. AutZ v § 74 stanoví, která ustanovení o autorských právech platí také pro výkonného umělce.
- Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu Zvukový záznam je výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků. Výrobce zvukového záznamu je:
 - fyzická osoba nebo
 - právnická osoba, která zaznamenává zvuky nebo pro kterou to z jejího podnětu činí osoba jiná.
- Výrobce zvukového záznamu má pouze majetková práva – práva záznam užit.
- Právo výrobce zvukového záznamu trvá 50 let od pořízení zvukového záznamu.
- Právo výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu Zvukově-obrazový záznam je záznam spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu, a to se zvukem či bez něj.
- Výrobce zvukově-obrazového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která záznam vyrobila, a to sama nebo na objednávku u třetí osoby.

- Výrobce zvukově-obrazového záznamu má pouze majetková práva – práva záznam užít.
- Právo výrobce zvukově-obrazového záznamu trvá 50 let od pořízení zvukově-obrazového záznamu.
- Právo rozhlasového a televizního vysílatele Vysíláním je výsledek šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí pro příjem veřejnosti.
- Vysílatel je fyzická nebo právnická osoba, která uskutečňuje vysílání nebo pro kterou tak z jejího podnětu činí jiná osoba.
- Vysílatel má pouze majetková práva – užít své vysílání.
- Právo vysílatele trvá 50 let po prvním vysílání.
- Právo nakladatele
- Nakladatel má právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny jeho díla.
- Právo trvá 50 let od vydání díla.

Kontrolní otázky

1. Jaká jsou práva související s právem autorským?
2. Definujte pojmy umělecký výkon a výkonný umělec.
3. Jak dlouho trvají práva výrobce zvukového záznamu?
4. Co je obsahem práva vysílatele?
5. Definujte vysílání.
6. Má výrobce zvukově-obrazového záznamu i práva osobnostní?
7. Definujte pojem nakladatel.

Zdroje

ŠEBELOVÁ, M. 2006. *Autorské právo : zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2006. 196 s. ISBN 80-251-1090-7.

Citace dle Šebelové, M. *Autorské právo*.

Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví ze dne 15. dubna 1994 v Marrakéši.

Chaloupková, H. – Svobodová, H. – Holý, P. 2001. *Autorský zákon. Komentář*. C. H. Beck, 2001.

Knappová, M. – Švestka, J. a kol 2002. *Občanské právo hmotné 3 ASPI*. Praha: 2002, s. 240.

Kříž, J. – Holcová, I. – Kordač, J. – Křest'ánová, V. 2005. *Autorský zákon. Komentář*, 2005.

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových snímků a rozhlasových organizací, uzavřená v Římě 26. října 1961.

Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským.

Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Další zdroje:

BOHÁČEK, M., JAKL, L. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

Klíč k řešení

1. Práva související s právem autorským jsou práva osob odlišných od autora, která požívají obdobné ochrany jako autor. Konkrétně se jedná o tato práva: práva výkonného umělce k uměleckému výkonu, práva výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu, práva výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu, práva rozhlasového a televizního vysílatele k jejich původnímu vysílání, právo zveřejnitelů k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových autorských práv, práva nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu.
2. Výkon výkonného umělce = osobitá interpretace uměleckého díla prostřednictvím výkonného umělce, výkonný umělec = fyzická osoba, která vytvořila umělecký výkon
3. Právo výrobce zvukového záznamu trvá 50 let od pořízení zvukového záznamu.
4. Obsahem práva vysílatele je výlučné právo: zhotovit záznam vysílání, vysílání rozmnožovat a tyto rozmnoženiny rozšiřovat a sdělovat vysílání veřejnosti.
5. Vysílání je výsledek šíření zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí pro příjem veřejnosti.
6. Výrobce zvukově-obrazového záznamu **má pouze majetková práva**. Obsahem majetkového práva je zejména právo svůj zvukově-obrazový záznam užít a udělit třetí osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Také výrobci zvukově-obrazového záznamu se přiznává právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním pro soukromou potřebu, která se poskytuje jak z nenahraných nosičů, tak z přístrojů.
7. Autorský zákon nedefinuje nakladatele, a proto je nutné jej dovozovat z úpravy autorské smlouvy nakladatelské dle § 56 AutZ. Nakladatelem je tedy **ten, kdo rozmnožuje a rozšiřuje dílo slovesné, hudebně-dramatické nebo hudební, výtvarné, fotografické či vyjádřené způsobem podobným fotografii, nepůjde-li o díla v provedení výkonným umělcem**. Nakladatel má právo na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu jím vydaného díla.

5. KOLEKTIVNÍ SPRÁVA AUTORSKÝCH PRÁV

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co je to kolektivní správa práv a jaké jsou předměty její ochrany.
- Kdo je to kolektivní správce.
- Jaké organizace plní funkci kolektivních správců v ČR.
- Co je to živá a reprodukováná veřejná produkce.
- Jakým způsobem se zdaňují autorské honoráře.
- Dozvíte se, co nového přinesla Novela autorského zákona č. 81/2005 Sb.

Pojmy k zapamatování

Kolektivní správa, kolektivní správce, práva povinně kolektivně spravovaná, práva dobrovolně kolektivně spravovaná, Dilia, OSA, Intergram, OOA-S, Gestor, veřejná produkce, provozovatel veřejné produkce, živá produkce, reprodukováná produkce, Svaz nezávislých autorů, zdanění, Creative Commons.

Výklad

Autorský zákon upravuje kolektivní správu práv, která byla do roku 2000 řešena v samostatném předpisu v podobě zákona č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů. V této souvislosti došlo také k terminologické změně, neboť nový autorský zákon užívá termín kolektivní správa, což v původní terminologii odpovídá výrazu hromadná správa.

Pojem kolektivní správa

Kolektivní správa je definována jako **zastupování většího počtu osob a spravování majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících**. Kolektivní správa se tedy týká autorů, výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů, výrobců zvukově-obrazových záznamů, osob ze zákona oprávněných k výkonu majetkových práv k dílu (zaměstnavatelů) a osob ze smlouvy oprávněných k výkonu spravovaných práv včetně práva poskytování další licence (podlicence) [Chaloupková, H., 2001].

Předmětem ochrany, u kterých je možná kolektivní správa, jsou:

- autorské dílo,
- umělecký výkon,
- zvukový záznam,
- zvukově-obrazový záznam.

Účelem kolektivní správy práv je kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících s právem autorským a umožnění zpřístupnění předmětů těchto práv veřejnosti. Kolektivní správci tedy slouží jednak nositelům práv, např. autorům, ale také veřejnosti, které pomáhá s legálním užitím autorských děl uměleckých výkonů. Postavení a působení kolektivních správců je velmi rozporuplné, neboť se jedná de facto o monopolní postavení, které brání volnému soutěžnímu prostředí.

Práva povinně kolektivně spravovaná

Autorský zákon stanoví taxativní **výčet práv, která povinně kolektivně spravuje** kolektivní správce. Individuální výkon těchto práv tedy není přípustný. Výkon práv prostřednictvím kolektivního správce se týká sjednávání a výběru odměn za užití, nikoliv získání licence k užití, která je dána přímo AutZ.

Povinně kolektivně spravovaná práva tedy jsou:

- a) právo na odměnu za užití uměleckého výkonu, zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo televizního vysílání. Příkladem tedy může být vysílání (v rádiu či TV) výkonu konkrétního zpěváka, který je zaznamenan na vydaném CD.

- b) právo na odměnu za užití zvukového záznamu, vydaného k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání. Zde by mohl být příklad obdobný jako u písm. a), avšak nyní nejde o užití výkonu umělce, ale o užití zvukového záznamu – CD apod.
- c) právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově-obrazového záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu. Kromě autora a výkonného umělce náleží v tomto případě odměna i výrobci zvukového a zvukově-obrazového záznamu.
- d) právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu na podkladě grafického vyjádření jejím přenesením pomocí přístroje k zhotovení tiskových rozmnoženin na jiný hmotný podklad, a to i prostřednictvím třetí osoby. Kromě autora náleží odměna i nakladateli, který dílo vydal.
- e) právo na odměnu za právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu či rozmnoženiny díla či výkonu výkonného umělce zaznamenaného na zvukový nebo zvukově-obrazový záznam.
- f) právo na odměnu za právo na užití předmětů ochrany prostřednictvím kabelového přenosu.
Toto právo povinně kolektivně spravované je výjimkou, a proto není předmětem kolektivní správy jen odměna, ale i samotná licence. Kolektivní správce tedy poskytuje např. kabelovým televizím i licenci k užití předmětů ochrany. Výjimkou jsou zaznamenané výkony výkonných umělců a záznamy vydané k obchodním účelům.

Kolektivní správce

Kolektivní správce vykonává kolektivní správu na základě **oprávnění, které uděluje Ministerstvo kultury České republiky**. Kolektivním správcem může být výhradně právnická osoba se sídlem v České republice, která sdružuje zastupované nositele práv. Tato osoba má tedy svým faktickým působením k dané problematice blízko, má s nositeli práv nějaký užší kontakt. Kolektivní správa není podnikáním, a proto formou právnické osoby – kolektivního správce nebudou formy, které lze založit jen za účelem podnikání. Vhodnou formou právnické osoby je např. občanské sdružení, které se zakládá na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

O udělení oprávnění k výkonu práva může požádat každá právnická osoba, která splňuje zákonné požadavky AutZ. Oprávnění k zastupování subjektů chráněných zákonem je

monopolní, a proto každé právo kolektivně spravované může zastupovat pouze jeden kolektivní správce.

V současné době existují **tito kolektivní správci**: **Občanské sdružení DILIA**, divadelní a literární agentura (www.dilia.cz), **OSA** – Ochraný svaz autorský pro práva k dílům hudebním (www.osa.cz), **Intergram** – Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů (www.intergram.cz). **OOA-S** -Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl (www.ooas.cz), **Občanské sdružení Gestor** – ochranný svaz autorský (www.gestor.cz).

5.1. Kolektivní správci

DILIA

Občanské sdružení DILIA, divadelní a literární agentura, vykonává činnost kolektivního správce v souladu s § 96 a násl. zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském. Oprávnění k výkonu kolektivní správy bylo DILIA uděleno rozhodnutím Ministerstva kultury České republiky ze dne 27. 2. 2001, č. j. 380/2001a rozšířeno rozhodnutím ze dne 5. 11. 2001, č. j. 380/1/2001 a rozhodnutím ze dne 10. 7. 2001, č. j. 380/2/2001. V roce 2003 došlo k rozšíření výkonu kolektivní správy rozhodnutím Ministerstva kultury č. j. 6860/2003 ze dne 6. 5. 2003 o výkon dobrovolně kolektivně spravovaného práva podle § 16 autorského zákona na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla literárního, dramatického, hudebně-dramatického a vědeckého zaznamenaného na nosiči zvukového záznamu. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 23. 5. 2003.

DILIA sdružuje a zastupuje autory těchto druhů děl:

- děl literárních,
- děl dramatických,
- děl hudebně-dramatických,
- děl choreografických,
- děl pantomimických,
- děl audiovizuálních,
- děl výtvarných – obrazové složky audiovizuálních děl (tj. kameramany, architektky,

scénografy, kostýmní výtvarníky a ostatní výtvarníky audiovizuálních děl),

- scénické hudby zvlášť vytvořené pro užití v díle dramatickém, choreografickém a pantomimickém, s výjimkou hudby užití ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům,
- děl vědeckých včetně děl kartografických a výtvarných a dabingové režiséry, kteří jsou autory mluvené složky audiovizuálních děl v jiném jazyce.

DILIA v neposlední řadě sdružuje a **zastupuje také nakladatele, a to jiné než hudební**. Hudební nakladatele zastupuje OSA. DILIA vykonává při kolektivní správě práva povinně kolektivně spravovaná (tj. zejména práva na náhradní odměnu v souvislosti s rozmnožováním děl pro osobní potřebu) a práva dobrovolně kolektivně spravovaná (tj. práva na užití děl). Náhradní odměny a autorské odměny vybrané či odvedené DILIA jsou poté v souladu s autorským zákonem a rozúčtovacím řádem DILIA rozúčtovány nositelům práv.

DILIA vykonává tato práva povinně kolektivně spravovaná:

- a) právo na náhradní odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu díla literárního, dramatického, hudebně-dramatického, choreografického, pantomimického, audiovizuálního, děl výtvarných autorů obrazové složky audiovizuálních děl, scénické hudby zvlášť vytvořené pro užití v díle dramatickém, choreografickém a pantomimickém, s výjimkou scénické hudby užití ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům, a díla dabingové režie (je-li autor dabingové režie autorem mluvené složky audiovizuálních děl v jiném jazyce) na podkladě zvukového nebo zvukově-obrazového záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu (§ 96 odst. 1 písm. a) bod 3 AutZ);
- b) právo na náhradní odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu díla literárního a jiného díla uměleckého a díla vědeckého včetně díla kartografického a výtvarného na podkladě grafického vyjádření jeho přenesením pomocí přístroje ke zhotovování tiskových rozmnoženin na jiný hmotný podklad, a to i prostřednictvím třetí osoby (§ 96 odst. 1 písm. a) bod 4 AutZ);
- c) právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla literárního, dramatického, hudebně-dramatického, choreografického, pantomimického, audiovizuálního, děl výtvarných autorů obrazové složky audiovizuálních děl, scénické hudby zvlášť vytvořené pro užití v díle dramatickém, choreografickém a pantomimickém, s výjimkou scénické hudby užití ze zvukového záznamu vydaného k

obchodním účelům, a díla dabingové režie (je-li autor dabingové režie autorem mluvené složky audiovizuálních děl v jiném jazyce), zaznamenaného na zvukový nebo zvukově-obrazový záznam (§ 96 odst. 1 písm. b) AutZ);

- d) právo na užití kabelovým přenosem díla literárního, dramatického, hudebně-dramatického, choreografického, pantomimického, audiovizuálního, děl výtvarných autorů obrazové složky audiovizuálních děl, scénické hudby zvlášť vytvořené pro užití v díle dramatickém, choreografickém a pantomimickém, s výjimkou scénické hudby užití ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům, a díla dabingové režie (je-li autor dabingové režie autorem mluvené složky audiovizuálních děl v jiném jazyce) podle § 96 odst. 1 písm. c) AutZ.

Právo na náhradní odměnu v souvislosti s rozmnožováním pro osobní potřebu bylo ve prospěch nositelů práv zavedeno v právu České republiky v souladu se směrnicemi Evropské unie jako jakési odškodnění těchto nositelů práv v důsledku nárůstu množství technických přístrojů umožňujících rozmnožování předmětů ochrany ve společnosti a v důsledku umožnění a legalizace užití předmětů ochrany pro osobní potřebu rozmnožováním, a to konečným konzumentem, který užívá předměty ochrany pro osobní potřebu, nebo poskytovatelem rozmnožovacích služeb za úplatu (copyshopem), který zhotovuje na objednávku a za úplatu rozmnoženinu díla pro osobní potřebu třetích osob.

DILIA vykonává tato dobrovolně kolektivně spravovaná práva:

- a) právo na vysílání díla literárního, dramatického, hudebně-dramatického, choreografického, pantomimického, audiovizuálního, děl výtvarných autorů obrazové složky audiovizuálních děl, scénické hudby zvlášť vytvořené pro užití v díle dramatickém, choreografickém a pantomimickém, s výjimkou scénické hudby užití ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům, a díla dabingové režie (je-li autor dabingové režie autorem mluvené složky audiovizuálních děl v jiném jazyce) rozhlasem či televizí (§ 21 AutZ);
- b) právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla literárního, dramatického, hudebně-dramatického, choreografického, pantomimického, audiovizuálního, děl výtvarných autorů obrazové složky audiovizuálních děl, scénické hudby zvlášť vytvořené pro užití v díle dramatickém, choreografickém a pantomimickém, s výjimkou scénické hudby užití ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům, a díla dabingové

režie (je-li autor dabingové režie autorem mluvené složky audiovizuálních děl v jiném jazyce), děl výtvarných autorů AVD (§ 23 AutZ);

- c) právo na provozování díla literárního, dramatického, hudebně-dramatického, choreografického, pantomimického a scénické hudby ze záznamu a přenos takového provozování (§ 20 AutZ);
- d) právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla literárního, dramatického, hudebně-dramatického a vědeckého zaznamenaného na zvukový záznam (§ 16 AutZ) [*Dilia.cz*, 2008].

OSA – ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním

OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním – vykonává ve smyslu autorského zákona kolektivní správu na základě oprávnění vydaného rozhodnutím Ministerstva kultury ČR č. j. 4449/2001 ze dne 28. 2. 2001. Rozhodnutím Ministerstva kultury ČR č. j. 1306/2003 ze dne 30. 1. 2003 bylo OSA – Ochrannému svazu autorskému pro práva k dílům hudebním – rozšířeno oprávnění k výkonu kolektivní správy. OSA existuje v různých právních formách již od roku 1919 a je sdružením skladatelů, textařů, hudebních nakladatelů, dědiců autorských práv.

OSA zastupuje tyto nositele práv:

- autory hudby s textem,
- autory hudby bez textu,
- autory textu,
- hudební nakladatele,
- dědice autorských práv výše uvedených autorů.

OSA spravuje:

- 1) práva povinně kolektivně spravovaná podle autorského zákona,
- 2) práva dobrovolně kolektivně spravovaná podle autorského zákona.

Práva povinně kolektivně spravovaná:

OSA spravuje tato práva přímo ze zákona (autor si je nemůže vykonávat sám):

- 1) právo na odměnu při kabelovém přenosu hudebních děl, právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním hudebního díla pro osobní potřebu, při
- 2) dovozu a prvním prodeji nenahraných zvukových a zvukově-obrazových nosičů (nenahrané, tzv. „čisté“ CD, videokazety apod.) a přístrojů k zhotovení rozmnoženin (DVD přehrávače, magnetofony, PC apod.) – § 25 AutZ,
- 3) právo na přiměřenou odměnu za pronájem a půjčování rozmnoženin hudebního díla (např. videopůjčovny).

Práva dobrovolně kolektivně spravovaná:

- 1) právo na výrobu a prodej zvukových nebo audiovizuálních nosičů,
- 2) právo na zpřístupňování hudebních děl na internetu a v mobilních sítích,
- 3) právo na veřejné provozování hudebních děl živě (např. koncert, disko, taneční zábava), tzv. veřejné provozování, veřejná produkce,
- 4) právo na vysílání hudebních děl rozhlasem nebo televizí ,
- 5) právo na veřejné provozování hudebních děl prostřednictvím technických zařízení (CD/DVD/MP3 přehrávač, televizor, rádio apod.),
- 6) právo na pronájem a půjčování rozmnoženin hudebního díla (např. videopůjčovny)

Bod 1 a 2 lze podrobněji přiblížit:

Ad. 1) Audiovize

Pod pojem audiovize OSA zahrnuje užití autorských děl autorů zastupovaných OSA, a to těmito způsoby:

- při výrobě zvukových nosičů,
- jako součást audiovizuálních děl, např. reklam .

Audiovize se týká zejména:

- provozovatelů kina,
- výrobců audiovizuálních děl,

- výrobců reklamních spotů,
- distributorů zvukově-obrazových nosičů s audiovizuálními díly,
- distributorů multimediálních titulů.

Tabulka 1 Výňatek sazebníku OSA, který přehledně uvádí ceny audiovize

Zdroj: [Osa.cz, 2008]

Sazby uvedené níže se aplikují za předpokladu, že autoři příslušné hudební skladby jsou zastupováni OSA a nemají sjednánu tzv. synchronizační výjimku. Splňuje-li tyto předpoklady jen některý z autorů příslušné hudební skladby, bude sazba snížena na poměr odpovídající podílu autora zastupovaného OSA (bez synchronizační výjimky) na příslušné hudební skladbě.

(1) reklamní rozhlasové spoty – za každých započatých 30 s užití hudební skladby

Doba	1 měsíc	3 měsíce	6 měsíců	12 měsíců
Užití				
Region ČR	3 000	8 000	15 000	27 000
ČR – veřejnoprávní stanice	6 000	17 000	30 000	54 000
ČR – komerční stanice	8 000	23 000	40 000	72 000
ČR – všechny stanice	10 000	29 000	50 000	90 000
ČR + SR	12 000	35 000	60 000	108 000
ČR + 1 další země EU	15 000	44 000	75 000	135 000
Svět	80 000	230 000	4 000 000	720 000

(2) reklamní TV spoty – za každých započatých 30 s užití hudební skladby

Doba	1 měsíc	3 měsíce	6 měsíců	12 měsíců
Užití				
Region ČR	3 000	8 000	15 000	27 000
ČR – veřejnoprávní stanice	6 000	17 000	30 000	54 000
ČR – komerční stanice	8 000	23 000	40 000	72 000
ČR – všechny stanice	10 000	29 000	50 000	90 000
ČR + SR	12 000	35 000	60 000	108 000
ČR + 1 další země EU	15 000	44 000	75 000	135 000
Svět	80 000	230 000	4 000 000	720 000
Doba	1 měsíc	3 měsíce	6 měsíců	12 měsíců
Užití				

Podrobnější informace o autorských odměnách za užití děl v rámci audiovizu naleznete na www.osa.cz.

Ad. 2) Internet a on-line média

Při užití hudebních děl níže uvedenými způsoby je možné práva autorů hudebních děl s textem a bez textu ošetřit prostřednictvím OSA.

Jedná se o tyto způsoby užití autorských děl:

1. Provozování rozhlasového nebo televizního vysílání prostřednictvím sítě internet
 simulcasting – současný, úplný, nezměněný přenos rozhlasového nebo televizního vysílání, který zajišťuje provozovatel původního vysílání,
 původní webcasting – vysílání původního rozhlasového nebo televizního programu prostřednictvím sítě internet.

2. Zpřístupňování děl prostřednictvím sítě internet, mobilních nebo jiných sítí

- zpřístupňování děl – umožnění poslechu ukázek nebo celých děl bez možnosti stažení
- zpřístupnění veřejnosti po zaplacení zákazníkem
- zpřístupnění veřejnosti v souvislosti s prodejem hudby
- bezplatné zpřístupnění
- zpřístupňování na stránkách hudebních časopisů, kulturních rubrik a jiných sítí s hudebními recenzemi
- webové stránky autora, nakladatele

3. Užití hudebních děl jako podkresu k webovým prezentacím Podkres – užití děl jako podkresu k internetovým stránkám nebo jejich částí šířených v síti internet a obdobných sítích. Podkresem se zpravidla rozumí dílo celé nebo jeho část, která je užitá tak, že plní pouze podpůrnou funkci obrazové části internetové stránky a v žádném případě není nijak spjata s obrazovou částí stránky. Celek (zvukovou a obrazovou složku dohromady) tedy není možné považovat za audiovizuální dílo. Počátek ani konec přehrávání nezávisí na vůli toho, kdo si stránku prohlíží.

4. Stahování hudebních / zvukových rozmnoženin

- vyzvánění melodie a ostatní služby pro mobilní telefony
- stahování zvukových rozmnoženin děl z repertoáru OSA pro osobní potřebu do paměti počítače nebo jiných zařízení (prodej hudby)
- stahování děl z repertoáru OSA jako součást jiných děl prostřednictvím mobilních a jiných sítí (např. počítačové hry, filmy) [Osa.cz, 2008]

Intergram

Společnost Intergram je občanským sdružením registrovaným Ministerstvem vnitra ČR pod č. j. VSP/1-254/90 a k výkonu kolektivní správy práv výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů podle zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) je oprávněna na základě rozhodnutí Ministerstva kultury ČR pod č. j. 3209/2001 v souladu s § 106 odst. 7 autorského zákona. Intergram zastupuje výkonné umělce a výrobce zvukových a zvukově-obrazových záznamů ve výkonu majetkových práv, která jim vyplývají z autorského zákona, a to především tím, že za výkonné umělce a výrobce záznamů poskytuje oprávnění k výkonu práva užít jejich umělecké výkony a záznamy a vybírá pro ně za toto užití odměny.

Intergram je oprávněn k výkonu kolektivní správy majetkových práv umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů těchto práv povinně kolektivně spravovaných:

- a) právo na odměnu za užití uměleckého výkonu, zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem

- rozhlasového nebo televizního vysílání podle § 96, odst. 1 písm. a) bod 1,
- b) právo na odměnu za užití zvukového záznamu, vydaného k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání podle § 96, odst. 1 písm. a) bod 2,
 - c) právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově-obrazového záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu podle § 96 odst. 1 písm. a) bod 3,
 - d) právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny výkonu výkonného umělce na zvukový nebo zvukově-obrazový záznam podle § 96, odst. 1 písm. b),
 - e) právo na užití kabelových přenosů živých výkonů a výkonů zaznamenaných na zvukový záznam s výjimkou takových výkonů, jejichž zvukový záznam byl vydán k obchodním účelům, a dále právo na užití kabelovým přenosem zvukově-obrazových záznamů a zvukových záznamů jiných než vydaných k obchodním účelům podle § 96, odst. 1 písm. c).

Intergram je dále oprávněn k výkonu kolektivní správy majetkových práv umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů těchto práv dobrovolně kolektivně spravovaných:

- a) právo na vysílání již vysílaných uměleckých výkonů zaznamenaných na zvukový záznam jiný než vydaný k obchodním účelům a právo na vysílání takových zvukových záznamů,
- b) právo na provozování uměleckých výkonů ze zvukových záznamů obrazového záznamu v rozsahu videoklipů vydaných k obchodním účelům nebo k provozování takových záznamů podle § 20 s použitím § 74, 78 a 82,
- c) právo k provozování rozhlasového nebo televizního vysílání uměleckých výkonů, zvukových záznamů nebo zvukově-obrazových záznamů podle § 23 s použitím § 74, 78 a 82 [Intergram.cz, 2008].

OOA-S

OOA-S Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl je držitelem výhradního oprávnění Ministerstva kultury

ČR k výkonu kolektivní správy autorských práv pro autory oboru výtvarného a oboru architektonického (rozhodnutí ze dne 3. března 2005, č.j. 7751/2003, v právní moci od 8.6.2005). Kolektivní správa spočívá v nepřímém zastoupení nositelů práv, takže za ně svým jménem v jejich prospěch sjednává s uživateli děl hromadné smlouvy o užití díla, vybírá za toto užití odměny a odpovídá za jejich spravedlivé rozdělení zastupovaným subjektům. Podle autorského zákona jsou například výrobci a dovozci nenahraných nosičů zvukově obrazových záznamů či dovozci a výrobci kopírovací techniky povinni odvádět autorům určitou částku z dovozní ceny. Autor však v tomto případě nemůže kontrolovat, kdo, kdy a v jakém rozsahu užil jeho díla prostřednictvím reprodukční techniky pro osobní potřebu. Navíc tuto odměnu podle platného právního řádu může vybírat jen pověřená instituce zastupující autory ve výkonu jejich práv. OOA-S má smluvní vztahy s partnerskými ochrannými organizacemi, na jejichž základě zajišťuje ochranu děl zastupovaných autorů v zahraničí. Belgie -SOFAM, Dánsko -COPY-DAN, Matissovi dědici, Španělsko -VEGAP, Švédsko -BUS. Byla obnovena široká spolupráce s německou organizací Bild Kunst. Členem OOA-S se může stát každý autor výtvarných děl či jeho dědicové, a to na základě smlouvy o zastupování. Členství v OOA-S je bezplatné [OOAS.cz, 2008].

GESTOR

GESTOR ochranný svaz autorský (dále jen GESTOR), je kolektivním správcem autorského práva na odměnu při opětném prodeji originálu výtvarného díla uměleckého dle § 24 zákona č. 121/2000 Sb., (tzv. autorského zákona) v platném znění (resale law, droite de suite) v České republice. Ochranný autorský svaz GESTOR existuje již od roku 1997 a je od počátku až do dnešních dnů občanským sdružením registrovaným u Ministerstva vnitra ČR pod č. j. II/s-OS/1-31 530/97-R [Gestor.cz, 2008].

5.2. Veřejné provozování hudebních děl

Definování veřejné produkce

Co vlastně je veřejné provozování, resp. veřejná produkce autorských děl? Veřejně provozování autorských děl je takové „**provozování**“, **které je určeno veřejnosti**. Co je ale veřejnost? Kdy tedy budeme provozovat veřejnou produkci a kdy ne? I když AutZ veřejné provozování výslovně nedefinuje, je možné jeho definici zjistit v čl. 11bis Bernské úmluvy o

ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 8. 9. 1886. Zpřístupňování díla veřejnosti bývá definováno jako „**zpřístupňování díla neurčitému počtu osob individuálně neurčených**“.

Veřejnými produkcemi jsou například tyto akce:

- firemní večírek
- koncert pro zaměstnance a jejich partnery
- módní přehlídka
- koncert populární hudby
- taneční zábavy a plesy
- diskotéky a videodiskotéky
- večírek s hudbou reprodukovanou prostřednictvím technických zařízení
- hodiny aerobiku, kondičního a jiného skupinového cvičení
- výstavy a veletrhy
- hudební automat (jukebox)
- reklamní, propagační a prodejní akce
- jiné hudební produkce, např. produkce na svatbě, TV či rádio v restauraci či ve společných prostorách hotelu

Pokud bude na výše uvedených akcích znít hudba a nebudete schopni předem individuálně určit osoby, které se akce zúčastní, jedná se o **veřejnou produkci**. Uživatelem předmětů ochrany dle AutZ je **provozovatel** veřejné produkce. Ten je povinen si zajistit:

- **souhlas k předmětnému užití**
- **zaplatit za užití odměnu**

Typy veřejné produkce

Veřejná produkce je z hlediska AutZ užitím díla těmito způsoby:

- živé provozování (§ 19 AutZ) -jedná se o živé zpřístupnění díla, které budou provádět výkonní umělci = **ŽIVÁ PRODUKCE**,
- provozování díla ze záznamu (§ 20 AutZ) -jedná se např. o užití díla ze záznamu (např. z CD) při provozování diskotéky, kina, restaurace apod. = **REPRODUKOVANÁ**

PRODUKCE,

- provozování rozhlasového a televizního vysílání (§ 23 AutZ) -jedná se o užití vysílaných děl, a to prostřednictvím rozhlasového nebo televizního přijímače umístěného na veřejném prostranství nebo ve veřejně přístupných prostorách, jako např. restaurace, společné prostory hotelu, čekárny, dopravní prostředky =

REPRODUKOVANÁ PRODUKCE.

Z hlediska subjektů, které je pro ošetření veřejné produkce nutné oslovit a vyžádat si od nich souhlas s užitím a dále pak jim zaplatit autorskou odměnu za užití, je klíčové, zda se jedná o **živou veřejnou produkci**, tedy produkci, na které se autorská díla interpretují živě (např. zpěváky, hudebníky) nebo **reprodukovanou veřejnou produkci**, která se uskutečňuje z komerčních nosičů, tedy bez osobní účasti umělců.

Souhlas k veřejné produkci od kolektivních správců nebo přímo autorů a umělců

Provozovatel má možnost si souhlas s užitím děl na veřejné produkci zajistit v zásadě dvěma způsoby: jednak prostřednictvím příslušných kolektivních správců nebo přímo od autorů, výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů. Způsoby užití, které uvádím pod jednotlivými typy produkce, nespádají pod práva povinně kolektivně spravovaná kolektivními správci, a proto **není nutné využívat k získání souhlasu k veřejné produkci a k placení odměny kolektivní správce**. Pokud tedy budete užívat díla autorů, kteří nemají s OSA či DILIA uzavřenou smlouvu o zastupování, pak si provozovatel akce může veřejnou produkci ošetřit bez participace kolektivních správců.

Živá produkce

V případě živé produkce je třeba ošetřit veřejnou produkci s autory hudebních děl, která jsou reprodukována výkonnými umělci. Pokud se tedy obrátíte **na autory přímo**, pak se jedná o autory hudby, případně textu děl. **Prostřednictvím kolektivních správců** by se jednalo o OSA či DILIA. OSA zastupuje autory hudebních děl s textem a bez textu, DILIA autory hudebně-dramatických a dramatických děl. V případě, že budete provozovat např. koncert populární skupiny, firemní večírek s hudební kulisou (písničky apod.), pak bude příslušným

kolektivním správcem OSA. V případě provozování koncertu vážné hudby (symfonie), divadelního představení apod. obraťte se na DILIA. Výkonné umělce (tedy např. zpěváky, hudebníky) budete mít na místě přítomné, a proto jejich výkon smluvně ošetříte přímo s nimi.

Reprodukováná produkce

V případě reprodukové produkce z komerčních nosičů je nutné ošetřit jak práva autorů, tak práva výkonných umělců a v neposlední řadě také práva výrobců zvukových a zvukově-obrazových nosičů. Opět je možné tato práva ošetřit **přímo s jednotlivými subjekty** nebo **prostřednictvím kolektivních správců**. V případě reprodukové hudby je třeba kontaktovat OSA (autoři hudebních děl s textem či bez textu) nebo DILIA (autoři hudebně-dramatických a dramatických děl) a Intergram (výkonní umělci a výrobci zvukových a zvukově-obrazových záznamů).

Oznámení produkce kolektivnímu správci

Provozovatel veřejné produkce je v souladu s § 100 odst. 6 AutZ povinen **10 dní před konáním předmětné produkce oznámit kolektivnímu správci** (tedy OSA, pokud půjde o produkci hudebních děl s textem či bez textu, nebo DILIA, pokud půjde o produkci hudebně-dramatických a dramatických děl) konání produkce, a to s uvedením jmen autorů a názvů děl, která mají být provozována. Tato povinnost se však týká pouze provozovatelů veřejné hudební produkce, tedy koncertů živé hudby apod. Tato povinnost se vztahuje na všechny živé veřejné produkce, a to bez ohledu, zda se na nich produkují díla autorů zastupovaných kolektivními správci či autorů nezastupovaných kolektivními správci. Tato povinnost je z hlediska subjektů ochrany velmi diskutovaná a možná dozná v budoucnu nějaké úpravy. Je zcela nelogické stanovovat oznamovací povinnost kolektivním správcům, pokud se jedná o díla autorů a výkon umělců, kteří nejsou danými správci smluvně zastupováni.

Svaz nezávislých autorů

V současné době se v oblasti veřejných produkcí zvedá iniciativa Svazu nezávislých autorů, který je **dobrovolným neziskovým sdružením autorů hudebních děl a jiných nositelů autorských práv** poskytujících svá díla k veřejné produkci bez nároku na autorský honorář plynoucí z této veřejné produkce. Snahou Svazu nezávislých autorů je sjednotit autory, kteří

nemají zájem, aby za ně OSA vybírala peníze, ze kterých oni sami stejně neuvidí ani korunu. Svaz chce ulehčit organizátorům veřejných hudebních produkcí, kde vystupují autoři, které OSA nezastupuje. Současnou snahou Svazu nezávislých autorů je **zrušení povinného ohlašování veřejných produkcí** (především v případě produkcí, kde není prezentována tvorba žádného z autorů, které kolektivní správce práv OSA zastupuje) buď v rámci stávající zákonné úpravy, nebo změnou autorského zákona (především zrušením § 100 odst. 6 AutZ).

Ceny za veřejnou produkci – kolektivní správci

Ceny veřejné produkce je možné nalézt v sazebníku autorských odměn OSA na http://www.osa.cz/upload/sazebnik_osa_2006.pdf. Autorská odměna za veřejnou produkci se dle sazebníku OSA odvíjí od kapacity sálu, ve kterém se produkce koná, a ceny vstupenky na produkci. Např. při kapacitě sálu 2000 osob a průměrném vstupném 200 Kč by odměna činila 18 000 Kč, při stejné kapacitě sálu a vstupném libovolném či dobrovolném pak 3000 Kč. Odměny stanoví sazebník v přehledných tabulkách, které jsou doplněny celou řadou slev, počínaje slevou za více či méně produkovaných skladeb, až po slevu za řádné plnění povinností provozovatele produkce [Šebelová, M., 2006].

5.3. Zdanění autorských honorářů

Každý autor je nositelem dvou typů práv: jednak práv osobnostních a dále pak práv majetkových. Nejdůležitějším majetkovým právem autora je své dílo užít a udělit jiné osobě oprávnění k výkonu tohoto práva, tedy licenci. Licenční smlouva není ze zákona smlouvou úplatnou, smluvní strany si v souladu s § 49, odst. 2 písm. b) mohou sjednat, že licence se poskytuje bezúplatně. V praxi se však v 99 procentech případů objevují výhradně úplatné licenční smlouvy. Z hlediska formy odměny, resp. zdanění odměny, je důležitý smluvní vztah mezi autorem a nabyvatelem licence. V zásadě se může jednat o tyto dva případy:

- a) autor a nabyvatel licence jsou v pracovněprávním vztahu, v rámci kterého autor vytváří autorská díla. Do této kategorie patří tedy smluvní vztahy na základě smlouvy pracovní, dohody o provedení práva a dohody o pracovní činnosti;
- b) autor a nabyvatel licence nejsou v pracovněprávním vztahu.

Ad a)

Pokud je autor díla zaměstnancem nabyvatele licence, v tomto případě zaměstnavatele, pak se jedná o zaměstnanecká díla podle § 58 AutZ. Autorský honorář za díla bude v tomto případě součástí mzdy, kterou zaměstnavatel zaměstnanci vyplácí. Tyto příjmy pak podléhají zdanění jako příjmy ze závislé činnosti podle § 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen ZDP). Zaměstnavatel bude zaměstnanci srážet pravidelně měsíčně zálohy na daň z příjmu ze závislé činnosti podle § 38h odst. 2 ZDP a ty bude měsíčně zasílat příslušnému finančnímu úřadu. Po skončení zdaňovacího období, jímž je kalendářní rok, provede zaměstnavatel vyúčtování zaplacených záloh a dlužnou daň doplatí, případně zaměstnanci vrátí přeplatek, který vznikl tak, že součet záloh byl vyšší než daň za celý rok. Základem daně budou v tomto případě všechny příjmy, které zaměstnanec od zaměstnavatele v kalendářním roce obdržel, snížené o sražené nebo uhrazené částky pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, které je povinen platit zaměstnanec. Po odečtení nezdanitelných částí základů daně podle § 15 ZDP bude výsledná částka zdaněna příslušnou sazbou podle § 16 ZDP. Má-li zaměstnanec se zaměstnavatelem uzavřenu dohodu o provedení práce, zaměstnavatel neplatí ze mzdy pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a mzda je daněna zvláštní sazbou daně ve výši 15 % (§ 36 odst. 2 písm. c) bod 4, § 6 odst. 4 ZDP). Toto platí pouze tehdy, když úhrnná výše příjmu u téhož zaměstnavatele nepřesáhne v kalendářním měsíci částku ve výši 5000 Kč. Toto však platí pouze u příjmů zúčtovaných a vyplacených zaměstnavatelem, u kterého zaměstnanec nepodal prohlášení k dani podle § 38k odst. 4 nebo 5 ZDP.

Příklad:

Obchodník pracuje u společnosti XY na pracovní smlouvu, jeho mzda je 30 000 Kč, ve vztahu k této společnosti podepíše prohlášení k dani. Obchodník dále na dohodu o provedení práce napíše pro vydavatelství měsíčníku článek, a to za autorský honorář 4000 Kč. Vydavatelství srazí z autorského honoráře daň ve výši 15 % a vyplatí obchodníkovi 3400 Kč.

Ad b)

V případě, že autor a nabyvatel nejsou v pracovněprávním vztahu, autorské honoráře se zdaňují podle § 7 odst. 2 písm. a) ZDP jako příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud nepatří do příjmů ze závislé činnosti. Těmito příjmy jsou:

§7

(2) a) příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem.

Autorské honoráře se zdaňují vždy jako příjem z jiné samostatné výdělečné činnosti podle § 7 ZDP.

Příklad:

Právník provozující advokátní praxi napíše odbornou publikaci. Od vydavatelství obdrží jednorázový autorský honorář ve výši 14 500 Kč. Jedná se o jediný autorský honorář za dané zdaňovací období. Právník zdaní tento autorský honorář jako příjem z jiné samostatné výdělečné činnosti podle § 7 odst. 2 ZDP. Autorský honorář není možné zdanit jako ostatní příjem podle § 10 ZDP, i když by se jednalo pouze o příležitostný příjem.

U zdanění autorských honorářů, které jsou vypláceny mimo pracovní poměr, je rozhodující, zda jsou ve výši do 3000 Kčči vyšší, neboť ZDP stanoví pro příjmy v maximální výši 3000 Kč zdanění zvláštní sazbou daně. Ustanovení § 7 odst. 8 ZDP stanoví:

§7

(8) Příjmy autorů za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu nebo televize plynoucí ze zdrojů na území České republiky jsou samostatným základem daně pro zdanění zvláštní sazbou daně za předpokladu, že jde o příjmy uvedené v § 7 odst. 2 písm. a) a úhrn těchto příjmů od téhož plátce nepřesáhne v kalendářním měsíci 3000 Kč.

Autorské honoráře ve výši do 3000 Kč

Zvláštní sazba daně činí podle § 36 odst. 2 písm. e) ZDP výši 10 procent. Srážku daně je povinen podle § 38d ZDP provést plátce daně (vydavatelství, nakladatelství), který ji odvede místně příslušnému finančnímu úřadu, a to do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém byl povinen srážku provést. Sražením zvláštní sazby daně z autorského honoráře je autor vyrovnán se zdaněním tohoto příjmu, a proto již výši těchto zdaněných autorských honorářů srážkovou daní nezahrnuje do daňového přiznání.

Příklad:

Fyzická osoba napíše do dvou odborných časopisů příspěvek, za který obdrží v jednom kalendářním měsíci autorský honorář ve výši 2500 Kč a 2700 Kč. V případě, že odborné časopisy patří do dvou nakladatelství, každý z plátců srazí autorovi 10 % daně, takže fyzická osoba obdrží honorář ve výši 2250 Kč a 2430 Kč. V případě, že odborné časopisy patří do jednoho vydavatelství, nelze použít zdanění srážkovou daní ve výši 10 %, neboť se jedná o souhrnnou částku za dva příspěvky v celkové výši 5200 Kč.

Příklad:

Fyzická osoba napíše článek většího rozsahu, za který dle dohody s vydavatelem má obdržet 5900 Kč. Vydavatel zaplatí autorovi při obdržení konceptu článku v jednom kalendářním měsíci zálohu ve výši 3000 Kč a následně při vytištění časopisu v měsíci následujícím zbývající část honoráře 2900 Kč. Autorský honorář vyplacený ve dvou splátkách v průběhu dvou kalendářních měsíců splňuje možnost použití srážkové daně 10 %, protože v kalendářním měsíci nepřesáhl příjem autora od téhož plátce částku 3000 Kč. Pokud by však záloha i doplatek honoráře byly vyplaceny v témže kalendářním měsíci, nebylo by možné použít ke zdanění honoráře srážkové daně.

Autorské honoráře ve výši nad 3000 Kč

Pokud autorský honorář převýší v daném měsíci od jednoho plátce daně hranici 3000 Kč, bude zdaňován podle § 7 odst. 2 písm. a) ZDP jako příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, přičemž mohou nastat následující varianty:

a) výše autorských honorářů u poplatníka daně z příjmů pouze ze závislé činnosti není vyšší než 6000 Kč za zdaňovací období

Podle § 38g odst. 2 ZDP není povinen podávat daňové přiznání poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti pouze od jednoho anebo postupně od více plátců, pokud neuplatňuje odečet úroků z hypotečního úvěru, popř. z jiného úvěru poskytnutého bankou v souvislosti s hypotečním úvěrem, pokud neuplatňuje výpočet daně ze společného základu daně manželů a dále pokud podepsal na příslušné zdaňovací období prohlášení k dani a vyjma příjmů od daně osvobozených a příjmů, z nichž je vybírána daň zvláštní sazbou daně, nemá jiné příjmy podle § 7 až 10 ZDP vyšší než 6000 Kč. V tomto případě autorský honorář nepřesahující 6000 Kč

za zdaňovací období nebude zdaněn daní z příjmů.

b) výše autorských honorářů u poplatníka, který nemá žádné jiné příjmy, nepřevyšší 15 000 Kč za zdaňovací období

Podle § 38g odst. 1 ZDP je povinen podat daňové přiznání každý poplatník daně z příjmů fyzických osob, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, přesáhly 15 000 Kč, pokud se nejedná o příjmy od daně osvobozené nebo o příjmy, z nichž je vybírána daň srážkou podle zvláštní sazby daně [Macháček, I., 2005].

Příklad:

Nepracující student za jedno zdaňovací období obdrží několik autorských honorářů za články v časopisech v souhrnné částce 14 950 Kč, přičemž každý z honorářů přesahuje částku 3000 Kč. Protože zdanitelný příjem studenta nepřesáhl částku 15 000 Kč za zdaňovací období, nikdo nepodává daňové přiznání a tím zůstane honorář ve výši 14 950 Kč nezdaněn.

c) autorské honoráře u fyzické osoby, která podává daňové přiznání

Půjde o fyzickou osobu, která nesplňuje zařazení pod bod a) a pod bod b) a tato osoba podává přiznání k dani z příjmů fyzických osob, ve kterém zahrne autorské honoráře ke zdanění do dílčího základu daně podle § 7 ZDP.

5.4. Novela Autorského zákona č. 81/2005 Sb.

Od 23. 2. 2005 platí novela AutZ vydaná ve Sbírce zákonů pod č. 81/2005 Sb., která přinesla několik změn; ty vedou zejména k posílení postavení uživatelů na úkor dominantního postavení kolektivních správců. Novela se inspirovala v jiných státech Evropské unie a zavádí pravidla pro uzavírání smluv mezi uživateli autorských děl a kolektivními správci, zpřesňuje pravidla dohledu Ministerstva kultury České republiky a v neposlední řadě řeší užití autorských děl na hotelových pokojích a ve zdravotnických zařízeních.

Nová pravidla pro uzavírání smluv

Autorský zákon před účinností této novely zabraňoval zneužití dominantního postavení kolektivních správců pouze co do tzv. kontrakční povinnosti. Kontrakční povinnost se projevuje

tím, že kolektivní správce je povinen zastupovat každého nositele práv, který o to požádá, a rovněž uzavřít smlouvu s každým uživatelem. Autorský zákon však už dostatečně neřešil zneužití dominantního postavení kolektivních správců ohledně podmínek uzavírání smluv, zejména výše odměn za užití autorských děl [Hladký, J., 2005]. Novela do § 100 odst. 7 zakotvila pravidla, podle kterých probíhá mezi kolektivním správcem a uživatelem vyjednávání o ceně za užití díla.

§ 100, odst. 7 zní:

(7) Při uzavírání smluv podle odstavce 1 písm. h) se přihlédne zejména k a) tomu, zda k užití předmětu ochrany dochází při výkonu podnikání nebo jiné hospodářské činnosti, b) přímému či nepřímému hospodářskému nebo obchodnímu prospěchu, který uživatel získá z užití či v souvislosti s užitím předmětu ochrany, c) charakteru a specifickým místa nebo regionu, ve kterém dochází k užití předmětu ochrany, d) účelu, způsobu, rozsahu a okolnostem užití předmětu ochrany.

Pravidla, která jsou pro určení ceny rozhodující, jsou tato:

- 1) komerční či nekomerční užití díla – podstatným kritériem výše odměny je komerčnost produkce, zda se tedy jedná o ples, koncert, diskotéku či školní představení, masopustní průvod apod.;
- 2) finanční prospěch z užití díla – dalším kritériem je finanční nebo jiný prospěch, který získá uživatel z produkce,
- 3) region, ve kterém se dílo užívá – toto teritoriální kritérium zavádí rozdíly pro užití děl na jedné straně např. v Praze či Plzni a na straně druhé v malých městech či vesnicích;
- 4) další kritéria, která se v praxi mohou objevit a nejsou uvedena pod písm. a) až c).

Hotelové pokoje a zdravotnická zařízení

Novela doplnila do § 23 AutZ toto ustanovení:

Za provozování rozhlasového a televizního vysílání se podle § 18 odst. 3 nepovažuje zpřístupňování díla pomocí přístrojů technicky způsobilých k příjmu rozhlasového a televizního vysílání ubytovaným v rámci poskytování služeb spojených s ubytováním, jsou-li tyto přístroje umístěny v prostorách určených k soukromému užívání ubytovanými osobami. Za provozování rozhlasového a televizního vysílání se podle § 18 odst. 3 rovněž nepovažuje

zpřístupňování díla pacientům při poskytování zdravotní péče ve zdravotnických zařízeních.

Doplnění tohoto ustanovení vychází z definice hotelového pokoje jako soukromého prostoru, a proto v něm není možné vybírat autorské odměny za veřejnou produkci. Tento fakt dovodily již mnohé evropské soudy. Podle novely již hotely nejsou povinny platit za užití děl na pokojích. Ustanovení § 23 AutZ se však samozřejmě nevztahuje na jiné prostory, které se již nedají definovat jako soukromé prostory, např. jídelny, společné chodby, recepce. Trochu nešťastně se v novele objevila i zdravotnická zařízení. Při aplikaci § 23 AutZ na zdravotnická zařízení je potřeba opět zohlednit pouze prostory k soukromému užití pacientů, tedy zejména pokoje, a nikoli prostory společné. Jiný výklad by byl v rozporu s mezinárodními smlouvami.

Dohled Ministerstva kultury ČR

Novela dále posiluje postavení Ministerstva kultury ČR při dohledu nad činností kolektivních správců. Ministerstvo má tři nová zákonná oprávnění:

- a) vyžádat si od kolektivního správce informace a předložení dokladů, které ministerstvo potřebuje k výkonu dozoru;
- b) zjišťovat, zda nedochází k porušování povinností;
- c) ukládat pokuty až do výše 500 000 Kč. Nový rozsah dozoru Ministerstva kultury ČR je uveden v § 103 AutZ.

Povinnosti provozovatelů prostor a provozovatelů veřejné produkce

V neposlední řadě bychom mohli zmínit změny v povinnostech provozovatelů veřejné produkce. Podle předchozího znění AutZ byl provozovatelem veřejné hudební produkce provozovatel provozovny či jiného prostoru, ve kterém produkce probíhala, pokud nesdělil kolektivnímu správci informace o provozovateli hudební produkce. Novela přinesla nové ustanovení § 100, odst. 5, které stanoví provozovateli prostoru, ve kterém produkce probíhá, povinnost sdělit kolektivnímu správci určení totožnosti o provozovateli veřejné hudební produkce. Novela dále nově zakotvuje povinnost dodavateli živé veřejné produkce sdělit provozovateli produkce do 20 dnů před konáním produkce program produkce. Toto ustanovení má napomoci provozovateli, aby měl podklady k odevzdání veřejné produkce kolektivnímu správci, a to 10 dní před konáním produkce. Prakticky je však dle mého názoru nemožné, aby dodavatel produkce znal 20 dní před produkcí její program.

5.5. Zajímavosti

Creative Commons

Poslední dobou se i v rámci českého internetu můžeme setkat namísto obligátního All Rights Reserved s výrazem Some Rights Reserved. Jde o průvodní znak tzv. Creative Commons Licence, což je soubor licencí, a to zejména k fotografiím, hudbě a textům. Creative Commons je nezisková organizace, která věří, že existují lidé, jež nechtějí využívat všechna práva k duševnímu vlastnictví, která jim zaručuje zákon. Z tohoto důvodu Creative Commons vytvořila soubor licencí, který toto duševní vlastnictví umožňuje za určitých podmínek šířit. Na první pohled to zní jako pěkný nesmysl. Proč byste se měli dobrovolně vzdávat nějakého práva k duševnímu vlastnictví? Vžijte se však do role začínajícího fotografa toužícího získat renomé. Ten dá rád své snímky k volnému užití, když u nich bude uvedeno jeho jméno. Sami autoři tvrdí, že Creative Commons je vlastně nástroj po podporu nových obchodních modelů. Creative Commons řeší problém s tím, že v mnoha zemích získáváte copyright automaticky. Mnoho lidí by však uvítalo, kdyby mohli uplatňovat pouze tu část práv, jež se jim hodí. Avšak pro běžného smrtelníka neexistuje jednoduchá cesta, jak vymezit, co je u jeho díla dovoleno, a co ne. A právě zde nastupuje Creative Commons. Dlužno poznamenat, že Creative Commons není tak úplně proti copyrightu. Ve skutečnosti jsou všechny její licence založeny na tom, že vám copyright k dílu ponechají a učiní z něj jen výjimky. Stejně jako například GNU General Public Licence dokonce copyright využívají k případnému vymáhání jejich dodržování. Jak je napsáno na webové stránce Creative Commons: „Rovnováha, kompromis, umírněnost – dříve hnací síly systému copyrightu, který cenil inovaci a chránil přiměřeně – se staly ohroženým druhem. Creative Commons pracuje na tom, aby je oživila. Využívá soukromých práv k tvorbě veřejných statků.“ Licencí Creative Commons využívá mezi mnohými jinými například Internet Archive, MIT OpenCourseWare nebo The Point Foundation (Whole Earth Catalog & Magazine). Spoluzakladatel Creative Commons a stanfordský profesor práv Lawrence Lessig v nedávné minulosti vydal pod touto licencí vynikající knihu Free Culture. V českých luzích a hájích se na licenci Creative Commons odvolává kupříkladu weblog DKBlog, jehož autorkou je Denisa Kera, nebo (rovněž weblog) Marigold, který píše Patrick Zandl. Prostřednictvím Googlu snadno najdete i několik dalších webových serverů (převážně weblogů).

Licencí Creative Commons je celkem jedenáct a jsou vytvořeny různými

kombinacemi čtyř základních: **Attribution** – umožňuje kopírovat, šířit, zobrazovat a předvádět copyrightované dílo – a díla od něj odvozená – avšak musí být uveden autor. **Noncommercial** – umožňuje kopírovat, šířit, zobrazovat a předvádět copyrightované dílo – a díla od něj odvozená – avšak pouze pro nekomerční účely. **No Derivative Works** – umožňuje kopírovat, šířit, zobrazovat a předvádět copyrightované dílo, avšak pouze v doslovném znění. **Share Alike** – umožňuje ostatním distribuovat odvozená díla, avšak pouze pod licencí identickou s licencí původního díla. V praxi to funguje tak, že nasměrujete své virtuální kroky na webovou stránku Creative Commons, zde vyplníte banální dotazník, na jehož základě je vám ve čtyřech krocích z výše uvedených ingrediencí „namixována“ (resp. přidělena) licence, která odpovídá vašim požadavkům a tužbám. Souběžně získáte tři komponenty: **Commons Deed** [Zeman, M., 2004], což je jakési pochopitelné resumé vaší licence, **Legal Code**, tedy její plné znění, a **Digital Code**, kousek XML, který slouží k tomu, aby s vaší webovou stránkou mohly správně nakládat roboty (mj. robot Creative Commons). Pak už jen stačí umístit na webovou stránku třeba ikonu s odkazem na Commons Deed.

Užití olympijských symbolů

I když se to může zdát nadbytečné, právní řád České republiky obsahuje zákon č. 60/2000 Sb., o ochraně olympijských symbolik (dále jen „zákon“), který upravuje některá práva a povinnosti v souvislosti s užíváním olympijských symbolik a ochranu před jeho zneužitím. Vedle této zákonné úpravy existuje Metodika užívání olympijské symboliky a emblémů, kterou vydal Český olympijský výbor. Zákon úvodem definuje, co olympijská symbolika vůbec je a následně rozsah jejího užití. Vedle užití olympijské symboliky zákon také definuje a následně upravuje užití symbolů Českého olympijského výboru. I když tento dokument není obecně závazný a nemá sílu právního dokumentu, je de facto prováděcím předpisem zákona, neboť zákon stanoví pro užití, resp. neužití, pouze obecné mantinely a ponechává na libovůli Českého olympijského výboru, zda udělí či neudělí svolení, které je nutné pro užití olympijské symboliky k jakýmkoliv obchodním či reklamním účelům. Pojdme si tedy projít zákon a dále pak zmíněnou metodiku, abychom při užití olympijské symboliky nenarazili na případné sankce.

Zákonná omezení užití olympijské symboliky a symbolů Českého olympijského výboru

1. Olympijská symbolika

Zákon vymezuje olympijskou symboliku takto:

- a) olympijský symbol,
- b) olympijská vlajka,
- c) olympijské heslo,
- d) olympijský oheň,
- e) olympijská pochodeň,
- f) olympijská hymna,
- g) olympijské emblémy,
- h) výrazy „olympijský“ a „olympiáda“ dále jen „olympijská symbolika“.

I když zákon dále neuvádí, co konkrétně jsou např. olympijské emblémy, je ze samotného výčtu patrné, že vymezení olympijské symboliky je velice extenzivní, když je pod něj zahrnuto i užití slova „olympijský“.

2. Symboly Českého olympijského výboru

Zákon stanoví, že symboly českého olympijského výboru jsou zejména emblém a vlajka Českého olympijského výboru, přičemž zákon stanoví, že Český olympijský výbor může vytvářet i další odvozené olympijské symboly.

3. Užití olympijské symboliky a symbolů Českého olympijského výboru

Jakékoliv užívání olympijských symbolik, symbolů Českého olympijského výboru nebo jakéhokoliv označení, které tvoří nebo obsahuje olympijská symbolika nebo symbolů Českého olympijského výboru nebo jejich částí, a to pro obchodní, reklamní nebo jiné obdobné účely je možné pouze na základě předchozího písemného zmocnění, které může udělit Český olympijský výbor.

Takto stroze, jasně, avšak velice tvrdě definuje zákon užití olympijské symboliky a symbolů Českého olympijského výboru. Zda bude možné umístit do reklamy olympijské kruhy, vlajku či slovo olympiáda je na základě zákona pouze a jedině na rozhodnutí Českého olympijského výboru, který jako jediný je zákonem oprávněn udělovat svolení s užitím olympijské symboliky a symbolů Českého olympijského výboru. Pozor! Český olympijský výbor je opravdu pouze oprávněn, nikoliv povinen udílet daná svolení [Šebelová, M., 2006].

Držitelé autorských práv

Petr Pan [*Petr Pan v šarlatovém ...*, 2006] V roce 1929 věnoval J. M. Barrie všechna práva na příběh Petra Pana Great Ormond Street Hospital, což později potvrdil ve své poslední vůli, když roku 1937 zemřel. Od té doby by měla nemocnice obdržet autorský honorář pokaždé, když se uvede představení hry, stejně jako z prodejů knih o Petrovi Panovi a dalších výrobců, které se k dílu vztahují. Barrie zakomponoval do své poslední vůle podmínku, že částka vybraná z Petra Pana nebude nikdy zveřejněná a GOSH toto přání ctí. Přestože on a jeho žena byli bezdětní, Barrie děti miloval a po mnoho let byl předním podporovatelem nemocnice. V roce 1929 se na něj zástupci nemocnice obrátili, aby se stal členem výboru a pomohl nakoupit nějaké pozemky na nové, velice potřebné křídlo nemocnice. Barrie účast ve výboru odmítl, ale řekl, že *"doufá, že najde jiný způsob, jak pomoci."* O dva měsíce později byl výbor ohromený, když se dozvěděl, že Sir James odevzdal všechna práva k Petrovi Panovi. Později toho roku na večeři Guidhall, Barrie, který se jí účastnil jako host, prohlásil, že Petr Pan byl pacientem Great Ormond Street Hospital a že,

"Byl to on, kdo mě ponoukl k této drobnosti, kterou jsem udělal pro nemocnici."

Tím se navázala trvalá vazba mezi autorem a nemocnými dětmi z Great Ormond Street Hospital. 14. prosince 1929, na návrh Barrieho, navštívilo nemocnici obsazení londýnského představení Petra Pana, aby pro děti uspořádalo představení, první z dlouhé tradice. A Petra Pana můžete najít v celé nemocnici -mají chráněnce Petra Pana, křídlo Barrieho, bronzovou sochu Petra Pana před vchodem do nemocnice, kavárnu Petra Pana v přijímacím traktu a plakety věnovanou Barriemu v nemocniční kapli. Archív nemocnice, The Peter Pan Gallery - ukrývá pozoruhodné výtisky knihy z celého světa, v mnoha jazycích. Věnování všech práv na Petra Pana se stalo zásadním zdrojem příjmu sirotčince Great Ormond Street Hospital od chvíle, kdy byly J. M. Barriem darovány v roce 1929. Přestože autorská práva skončila ve Velké Británii v roce 1987, padesát let po Barriho smrti, bývalý ministerský předseda lord Callaghan úspěšně prosadil dodatek k Copyright Act 1988 (Zákon o copyrightu), který poskytl Great Ormond Street unikátní práva na autorské honoráře z Petra Pana, **navždy** (část 301, Copyright, Designs and Patents Act 1988). V roce 1998 byla ochrana autorských práv prodloužena z 50 na 70 let v rámci celé Evropské Unie, což znamená, že Peter Pan nyní požívá obnovených autorských práv v Evropě do roku 2007. Podobný zákon o prodloužení autorských práv se schválil i ve Spojených státech s účinností od října 1998 poskytuje autorská práva do roku 2023.

Bible krále Jakuba [Wikipedie : *Autorské právo*, 2008] Zvláštní statut má ve Spojeném království také Bible krále Jakuba – zatímco ve zbytku světa se již zpravidla jedná o volné dílo, ve Spojeném království je držitelem autorských práv Koruna a pro šíření je třeba povolení.

Světový den knihy a autorských práv [23. duben ..., 2008]

23. duben je symbolické datum pro literaturu, neboť tohoto dne roku 1616 zemřely takové významné osobnosti světové literatury, jimiž byli např. Miguel de Cervantes y Savendra, William Shakespeare nebo Inca Garcilaso de la Vega. Je to také datum narození a úmrtí dalších vynikajících autorů, mezi něž patří Vladimír Nabokov či Manuel Mejía Vallejo. Je proto zcela přirozené, že světová organizace UNESCO vyhlásila právě tento den Světovým dnem knihy a autorských práv. Má povzbudit každého, především pak mladé lidi k tomu, aby objevili radost a užitek z četby, ale také obnovit a zvýšit respekt k těm, kteří přispěli značnou měrou k sociálnímu a kulturnímu rozvoji humanity. Prvotní nápad slavit tento den má svůj původ ve španělské Katalanii. 23. dubna se zde oslavuje svatý Jiří a daruje se růže každému, kdo si koupí knihu. Světový den knihy a autorských práv se slaví pravidelně od roku 1995 ve více než 100 zemích světa všech 6 kontinentů. Tradičními partnery akcí pořádaných při této příležitosti jsou spisovatelé, učitelé, školy, knihovny, zejména IFLA, masmédiu a další veřejné a soukromé instituce.

Shrnutí

- **Kolektivní správa práv** - zastupování většího počtu osob a spravování majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících.
- **Předmětem ochrany**, u kterých je možná kolektivní správa, jsou:
 - autorské dílo,
 - umělecký výkon,
 - zvukový záznam,
 - zvukově-obrazový záznam.

- **Kolektivní správci:**
 - OSA – ochranný svaz autorský Zastupuje české autory hudby a autory textu.
 - Intergram -Zastupuje české umělce, výrobce.
 - DILIA – divadelní a literární agentura -Zastupuje české autory hudebně-dramatických, dramatických a literárních děl.
 - OOA-S Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl.
 - GESTOR ochranný svaz autorský (dále jen GESTOR) je kolektivním správcem autorského práva na odměnu při opětném prodeji originálu výtvarného díla uměleckého
- **Veřejné provozování hudebních děl= zpřístupňování díla neurčitému počtu osob individuálně neurčených**
- **Veřejná produkce:**
 - živá
 - reprodukováná
- **Zdanění autorských honorářů - z hlediska formy odměny, resp. zdanění odměny, je důležitý smluvní vztah mezi autorem a nabyvatelem licence. V zásadě se může jednat o tyto dva případy:**
 - autor a nabyvatel licence jsou v pracovněprávním vztahu, v rámci kterého autor vytváří autorská díla. Do této kategorie patří tedy smluvní vztahy na základě smlouvy pracovní, dohody o provedení práva a dohody o pracovní činnosti (příjmy podléhají zdanění jako příjmy ze závislé činnosti),
 - autor a nabyvatel licence nejsou v pracovněprávním vztahu (autorské honoráře se zdaňují podle § 7 odst. 2 písm. a) ZDP jako příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud nepatří do příjmů ze závislé činnosti).
- **Creative commons**

Kontrolní otázky

1. Co je to kolektivní správa práv?
2. Kdo uděluje kolektivnímu správci oprávnění k výkonu kolektivní správy a kdo má nad nimi dohled?
3. Vyjmenujte kolektivní správce existující v ČR.
4. Co je to veřejná produkce? (vyjmenujte alespoň 3 akce, které jsou veřejnými produkcemi)
5. Co je to živá a reprodukováná veřejná produkce?
6. Jak se zdaňují autorské honoráře?
7. Jsou hotely či zdravotnická zařízení povinna platit za užití děl na pokojích?

Zdroje

23. duben -Světový den knihy a autorských práv [online]. 2008 [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://skip.nkp.cz/akcSvetDen08.htm>>.

Dilia.cz [online]. 2008 [cit. 2008-09-17]. Dilia. Dostupné z WWW: <<http://www.dilia.cz/>>.

Gestor.cz [online]. 2008 [cit. 2011-09-17]. Úvodní stránka. Dostupné z WWW: <<http://www.gestor.cz/cs/>>.

Intergram.cz [online]. 2008 [cit. 2008-09-17]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.intergram.cz/>>. www.ooas.cz

OOAS.cz [online]. 2008 [cit. 2008-09-17]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.ooas.cz/Article.aspx?ArticleCode=AboutUs>>.

Osa.cz [online]. 2008 [cit. 2008-09-17]. Kdo jsme. Dostupné z WWW: <<http://www.osa.cz/horn%C3%AD-menu/kdo-jsme/o-n%C3%A1s.aspx>>.

Petr Pan v šarlatovém plášti : vlastnictví copyrightu [online]. c2006 [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.petrpan.cz/vlastnictvi-copyrightu.asp>>.

ŠEBELOVÁ, M. 2006. *Autorské právo : zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2006. 196 s. ISBN 80-251-1090-7.

Citace dle Šebelové, M. *Autorské právo.*:

Chaloupková, H. – Svobodová, H. – Holý, P. 2001. *Autorský zákon. Komentář*. C. H. Beck, 2001, s. 182.

Podle <http://www.svazautoru.org/>. Macháček, I. 2005. *DaP, Autorské honoráře a jejich zdanění*, 2005 s. 5.

Hladký, J. – Kratochvíl, J. 2005. K první novele autorského zákona, *Právní rozhledy*, č. 5/2005, s. 162. Zeman, M. 2004. *Creative Commons – budoucnost copyrightu*, www.lupa.cz, 2004.

Wikipedie : Autorské právo [online]. 2008 [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Autorsk%C3%A9_pr%C3%A1vo#Zaj.C3.ADmavosti>.

Další zdroje:

BOHÁČEK, M., JAKL, L. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

Klíč k řešení

1. Kolektivní správa práv = zastupování většího počtu osob a spravování majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících.
2. Ministerstvo kultury ČR
3. Dilia, OSA, Intergram, OOA-S, Gestor
4. Veřejnými produkcemi jsou například tyto akce: firemní večírek, módní přehlídka, koncert populární hudby, diskotéky a videodiskotéky.
5. **Živá veřejná produkce** = produkce, na které se autorská díla interpretují živě (např. zpěváky, hudebníky) **Reprodukováná veřejná produkce** = produkce, která se

uskutečňuje z komerčních nosičů, tedy bez osobní účasti umělců.

6. Z hlediska formy odměny, resp. zdanění odměny, je důležitý smluvní vztah mezi autorem a nabyvatelem licence. V zásadě se může jednat o tyto dva případy:

- **autor a nabyvatel licence jsou v pracovněprávním vztahu**, v rámci kterého autor vytváří autorská díla. Do této kategorie patří tedy smluvní vztahy na základě smlouvy pracovní, dohody o provedení práva a dohody o pracovní činnosti (příjmy podléhají zdanění jako příjmy ze závislé činnosti)
- **autor a nabyvatel licence nejsou v pracovněprávním vztahu** (autorské honoráře se zdaňují podle § 7 odst. 2 písm. a) ZDP jako příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud nepatří do příjmů ze závislé činnosti)

7. Hotelový pokoj (příp. pokoj ve zdravotnickém zařízení) je definován jako soukromý prostor, a proto v něm není možné vybírat autorské odměny za veřejnou produkci. To neplatí pro prostory společné – chodby, jídelny, recepce apod.

6. ÚVOD DO PRŮMYSLOVÉHO PRÁVA, VYNÁLEZY

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co je to právo průmyslového vlastnictví?
- Jaké jsou předměty a prameny průmyslového vlastnictví?
- Co je to vynález a jak ho lze chránit?
- Kdo je původce vynálezu a co je to licenční smlouva?
- Jak probíhá řízení o patentu?
- Jak přihlásit patent do zahraničí?

Pojmy k zapamatování

Průmyslové vlastnictví, Pařížská úmluva, Dohoda TRIPS, zásada reciprocit, zásada teritoriality, vynález, patent, původce, podnikový vynález, nucená licence, licenční smlouva, PCT, Evropský patent, patent Společenství.

Výklad

6.1. Základní pojmy

Právo duševního vlastnictví se rozumí souhrn právních norem, upravujících vztahy, které vznikají při lidské tvůrčí činnosti. Předmětem duševního vlastnictví nejsou věci movité ani nemovité, ale nehmotné statky. Práva k duševnímu vlastnictví jsou svoji povahou absolutní působící vůči všem subjektům. Světová organizace duševního vlastnictví vymezila v Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1967 duševní vlastnictví jako práva k autorským dílům a nehmotným statkům souvisejícím, k vynálezům, průmyslovým vzorům, k ochranným známkám, obchodním firmám a obchodním jménům, k vědeckým objevům,

práva na ochranu proti nekalé soutěži a všechny ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké, čímž jsou míněna práva k užitém vzorům, obchodnímu tajemství, know-how, zlepšovacím návrhům, odrůdám rostlin, topografiím polovodičů, označení původu a zeměpisným označením, obsahu databází a typografickým znakům. Duševní vlastnictvím se tedy rozumí souhrnné označení práv vztahujících se k duševní činnosti. Podle charakteru jeho vzniku dělíme právo duševního vlastnictví na autorské právo a právo průmyslového vlastnictví. Právem průmyslového vlastnictví se rozumí souhrn všech právních norem, které upravují oblast průmyslového vlastnictví. Oblast průmyslového vlastnictví se vyznačuje specifickými rysy, kterými jsou požadavek na průmyslovou využitelnost a požadavek na formálnost postupu při jejich vzniku. Průmyslovou využitelnost je třeba chápat jako hospodářskou využitelnost v opakované výrobě. Průmyslové vlastnictví vzniká až na základě rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví o udělení ochrany [Ráb, L., 2005].

Pojem průmyslového vlastnictví

Průmyslové vlastnictví je užším pojmem. Představuje pouze určitý výsek duševního vlastnictví (vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení).

Definice práva průmyslového vlastnictví

- v objektivním smyslu jde o souhrn právních norem upravujících společenské vztahy vznikající z činnosti fyzických a právnických osob, jejímž výsledkem jsou imateriální předměty, a společenské vztahy vznikající při jejich uplatňování ve společnosti – přímý předmět práva průmyslového vlastnictví; naopak nepřímým předmětem jsou jednotlivé předměty průmyslového vlastnictví,
- v subjektivním smyslu jde o souhrn oprávnění určité FO nebo PO, vztahujících se k jednotlivým předmětům průmyslového vlastnictví, určitým způsobem se chovat, přičemž meze těchto oprávnění jsou dány objektivním právem; subjektivnímu právu odpovídá vždy určitá subjektivní povinnost nerušit, nezasahovat do oprávnění dané osoby.
- Jde o část soukromého práva, která má četné veřejnoprávní prvky (podmínky vzniku,

trvání a zániku průmyslových práv, úprava řízení, na něž se podpůrně užije správní řád),

- nehmotná povaha těchto předmětů dala vzniknout zvláštním institutům, které jiné oblasti práva neznají (právo přednosti). Další zvláštnosti spočívají v právní úpravě vzniku, trvání a zániku právní ochrany příslušného předmětu, dále je specifická časová omezenost trvání a charakter převodu subjektivních práv. Ovšem jednotlivé zvláštní zákony jsou nejednotné terminologicky (někde hovoří o majiteli, jinde o vlastníku).
- Předměty průmyslového vlastnictví jako předměty občanskoprávních vztahů: Jsou způsobilé být předměty občanskoprávních vztahů vzhledem k § 118 odst. 1 ObčZ jako jiné majetkové hodnoty. Do budoucna budou chápány jako věci v právním smyslu.

Klasifikace předmětů průmyslového vlastnictví

a) výsledky tvůrčí činnosti – vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, zlepšovací návrhy a objevy, odrůdy rostlin, plemena zvířat, topografie polovodičových výrobků ,

b) výsledky netvůrčí činnosti – ochranné známky, označení původu, zeměpisná označení, obchodní firma.

Existují předměty průmyslového vlastnictví., které nejsou zákonem chráněny: objevy, know-how, goodwill.

Prameny práva průmyslového vlastnictví

- neexistuje souhrnný z. o průmyslovém vlastnictví; jde o soubor zvláštních zákonů,
- zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách,
- zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů,
- zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení,
- zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích,
- zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech,
- zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.[Česká a evropská úprava ..., 2008].

Význam ochrany duševního vlastnictví

V nových ekonomických podmínkách se zvyšuje snaha ochránit si před dalšími subjekty (před konkurencí) výsledky duševní práce – duševní/průmyslové vlastnictví. Chráněné duševní/průmyslové vlastnictví se stává “zbožím” (ať již jde o výrobky, zařízení, nové technologie apod.). Majitel ochranného dokumentu k duševnímu/průmyslovému vlastnictví má výlučné právo (tedy monopol) s tímto “zbožím” nakládat – bez jeho souhlasu nesmí nikdo další na území, kde je ochrana platná, toto “zboží” využívat (pod pojmem využití se rozumí výroba, uvádění do oběhu, upotřebení nebo využívání chráněného postupu). Při zabezpečování ochrany duševního/průmyslového vlastnictví je nutné zvažovat formu a rozsah ochrany. V úvahu se berou podmínky a faktory působící nejen v daném okamžiku, ale jejichž působení lze předpokládat i v budoucnosti (například vývojové tendence v jednotlivých technických oblastech na trhu). Důležitými nástroji při zabezpečování ochrany duševního/průmyslového vlastnictví jsou dobrý marketing a průběžná rešeršní činnost. Každá smlouva o spolupráci, například o vědeckotechnické spolupráci s výzkumnými ústavy či výrobními podniky, by měla obsahovat odstavec, týkající se ochrany duševního/průmyslového vlastnictví, které by mohlo v rámci takovéto spolupráce vzniknout. Obě strany by se měly dohodnout zejména na tom, kdo bude majitelem duševního/průmyslového vlastnictví vzniklého z jejich vzájemné spolupráce v případě, že toto vlastnictví bude na úrovni vynálezu, technického řešení, či jiného předmětu ochrany, kdo toto vlastnictví přihlásí k ochraně, kdo bude majitelem patentu či jiného ochranného dokumentu, kdo jej bude využívat, za jakých podmínek, jak se vypořádá se spolupracující stranou a jak budou odměněni původci vlastnictví. Dále je vhodné do smlouvy uvést financování ochrany, kdo bude uzavírat případné licence, kdo zabezpečí případnou ochranu v zahraničí a podobně.

Mezinárodní ochrana průmyslového vlastnictví

ČR je v oblasti průmyslového vlastnictví vázána řadou **mnohostranných i dvoustranných mezinárodních smluv**. Nejdůležitější mnohostranné mezinárodní smlouvy, které jsou v zásadě univerzální svým rozsahem:

1. **Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (1883)** – vztahuje se na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory – modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jména, údaje o provenienci zboží (označení původu),

2. TRIPS – Dohoda o právních aspektech práv duševního vlastnictví v rámci GATT

- vztahuje se na vynálezy, průmyslové vzory, ochranné známky, zeměpisná označení, topografie polovodičových výrobků.

Základní zásada v rámci mezinárodní ochrany průmyslového vlastnictví je **zásada reciprocity** – tzn. *stát ochrany poskytuje předmětům průmyslového vlastnictví ochranu za podmínek a v rozsahu, za jakých poskytuje ochranu předmětům téhož druhu vzniklým v oblasti právního řádu*. Dalším principem je **zásada teritoriality**, podle níž se *ochrana předmětů průmyslového vlastnictví zásadně řídí národním právem státu, tj. v každém státě je třeba žádat o ochranu zvlášť*. Je třeba splnit podmínky toho kterého státu. Podmínky získání ochrany, řízení, výše poplatků atd. se mohou značně lišit [Česká a evropská úprava ..., 2008].

6.2. Právní úprava v oblasti vynálezů

Ochrana vynálezu patentem je v ČR upravena zákonem č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích. Patenty se udělují na vynálezy, které jsou světově nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Vynález je nový, pokud není součástí stavu techniky v tuzemsku a v zahraničí. Stavem techniky je vše, k čemu byl předem, od něhož přísluší přihlašovatelovi právo přednosti (datum podání první přihlášky) umožněn přístup veřejnosti kdekoli ve světě, tj. jakékoliv informace zpřístupněné neomezenému okruhu osob. Tyto informace mohou být obsaženy v tiskovinách (rozmnoženiny, patentové spisy, knihy, časopisy, noviny, vědeckovýzkumné zprávy a firemní literatura), jsou šířeny ústním podáním (přednáška), nebo jakýmkoliv jiným způsobem vnímatelným lidskými smysly (předvedením, vyobrazením, reálným vyhotovením a zejména předchozím využíváním). Vynález je výsledkem vynálezecké činnosti, jestliže pro odborníka nevyplývá zřejmým způsobem ze stavu techniky. Vynález je průmyslově využitelný, může-li jeho předmět být vyráběn nebo jinak využíván v průmyslu, zemědělství nebo jiných oblastech hospodářství, tzn. že může být opakovaně využíván při hospodářské činnosti (výroba, uvedení do oběhu, použití způsobu nebo postupu, upotřebení výrobku). Vynálezy jako výsledky technické tvůrčí činnosti se dělí na dvě kategorie, a to na vynálezy týkající se věcí a na vynálezy týkající se způsobů. Pod vynálezy věcí je třeba rozumět stroje, spotřební zboží, přístroje a nářadí, dále i látky pevné, plynné a kapalné, různé roztoky, směsi, slitiny a pod.

Kromě toho se vynálezy věcí dále rozdělují na tři kategorie a to výrobky, zařízení a zapojení. Pokud jde o vynálezy týkající se způsobů, rozlišují se postupy výrobní, jejichž výsledkem je výrobek (izolační hmota, papírový nábytek, plísňový sýr, nízkoalkoholické pivo atd.) a dále vynálezy postupy pracovních (elektrická měření, monitorování chodu zařízení).

Za vynálezy se nepovažují zejména

- objevy, vědecké teorie a matematické metody,
- estetické výtvary, pouhé vnější úpravy výrobků,
- plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, jakož i programy počítačů,
- podávání informací.

Za průmyslově využitelné vynálezy se též nepokládají vynálezy, u nichž se neprokáže možnost jejich opakovatelné realizace, a dále vynálezy, např. projekty, které jsou vázány na neopakovatelné přírodní podmínky. Nemíní se okamžitá opakovatelnost, ale i opakovatelnost v budoucnu. V případě pochybností může Úřad vyzvat přihlašovatele, aby předvedením nebo jiným vhodným způsobem prokázal využitelnost, resp. opakovatelnost předmětu přihlášky. Této možnosti bude Úřad využívat zejména u přihlášek, jejichž předmětem je tzv. perpetuum mobile apod. Neprokáže-li to, má se za to, že přihlašovaný předmět není využitelný.

Za průmyslově využitelné vynálezy se nepovažují způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování lidského nebo zvířecího těla a diagnostické metody používané na lidském nebo zvířecím těle [Boháček, M., 2002].

Z ochrany vynálezem jsou vyloučena řešení

- jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům (toto nelze vyvodit pouze z toho, že využití vynálezu je zakázáno právním předpisem),
- odrůdy rostlin a plemena zvířat nebo v zásadě biologické způsoby pěstování rostlin či chovu zvířat (toto ustanovení neplatí pro mikrobiologické způsoby a výrobky těmito způsoby získané).

Specifické aspekty ochrany biotechnologických vynálezů

Na ochranu biotechnologických vynálezů zákon v podstatě klade stejné požadavky jako na ochranu vynálezů z jiných oblastí. Jelikož mají na rozdíl od vynálezů z jiných oblastí specifické aspekty, byla jejich právní ochrana upravena samostatným zákonem 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů. Patentovatelné jsou takové biotechnologické vynálezy, které se týkají biologického materiálu izolovaného ze svého přirozeného prostředí nebo je vyráběn technickým postupem, i když se již v přírodě vyskytl nebo vynález rostlin nebo zvířat, není-li technická proveditelnost vynálezu omezena na určitou odrůdu rostlin nebo plemena zvířete, nebo týká-li se vynález mikrobiologického nebo jiného technického postupu a výrobku, jiného než je rostlinná odrůda nebo zvířecí plemeno, získaného tímto postupem. Biologickým materiálem se rozumí pro účel tohoto zákona jakýkoliv materiál obsahující genetickou informaci a schopný samoreprodukce nebo reprodukce v biologickém systému. Mikrobiologickým postupem je jakýkoliv postup používající mikrobiologický materiál nebo postup prováděný na mikrobiologickém materiálu nebo postup, jehož výsledkem je mikrobiologický materiál. V zásadě biologickým způsobem pěstování rostlin nebo chovu zvířat je takový způsob, který je založen plně na přírodních jevech, jako je křížení a selekce. Vyloučeny jsou z patentování takové mikrobiotechnologické vynálezy, jejichž obchodní využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům, zejména klonování lidských bytostí, dále na způsoby modifikace zárodečné linie genetické identity lidských bytostí, na způsoby při nichž se používá lidské embryo pro průmyslové nebo obchodní účely, nebo na způsoby úpravy genetické identity zvířat, které jim mohou způsobit utrpení bez podstatného medicínského užitku pro člověka nebo zvíře, a také na zvířata, která jsou výsledkem takového způsobu. Patenty se dále neudělují na lidské tělo v různých stádiích vzniku či vývoje a pouhé objevení některého z jeho prvků, včetně sekvence nebo dílčí sekvence genu. To však neplatí pro prvek izolovaný z lidského těla nebo jinak vyrobený technickým způsobem, včetně sekvence nebo dílčí sekvence genu, i když struktura tohoto prvku je totožná se strukturou přírodního prvku. Biotechnologické vynálezy se žádostí o udělení Patentu se přihlašují u Úřadu průmyslového vlastnictví. Pro řízení o udělení právní ochrany před tímto Úřadem platí analogické zásady jako u ostatních vynálezů [Boháček, M., 2002].

Původce vynálezu

Původcem vynálezu je ten, kdo jej vytvořil vlastní tvůrčí prací. Pokud se takto na vytvoření vynálezu podílelo více fyzických osob, pokládají se za spolupůvodce vynálezu. Tito spolupůvodci pak mají právo na patent v rozsahu, v jakém se podíleli na vytvoření vynálezu. Vztahy mezi spolupůvodci se spravují předpisy o podílovém spoluvlastnictví. Pokud není mezi nimi dohodnuto jinak, má právo využívat takový vynález každý z nich. K platnému uzavření licenční smlouvy na vynález, který je výsledkem tvůrčí práce více spoluautorů je však třeba, není-li dohodnuto jinak, souhlasu všech spoluautorů resp. spolumajitelů. Každý z nich je však oprávněn uplatňovat nároky z porušení patentu samostatně. K převodu patentu je třeba souhlasu všech spolumajitelů. Jednotlivý spolumajitel je oprávněn bez souhlasu ostatních převést svůj podíl jen na některého ze spolumajitelů. Na třetí osobu může patent převést jen v případě, že žádný ze spolumajitelů nepřijme ve lhůtě jednoho měsíce písemnou nabídku převodu.

Zákonem je upraven i tzv. podnikový vynález. Pokud vytvoří původce vynález při plnění úkolů plynoucích z pracovního, členského nebo obdobného pracovně-právního vztahu k zaměstnavateli, přechází právo na patent na zaměstnavatele (pokud není smlouvou stanoveno jinak). Právo na původcovství tím není dotčeno. Splňuje-li předmět přihlášky vynálezu stanovené hmotně-právní předpoklady, není-li řešení vyloučeno z ochrany a zaplatí-li přihlašovatel příslušný správní poplatek, udělí Úřad průmyslového vlastnictví přihlašovateli patent a vydá mu příslušnou patentovou listinu. Obsah patentového práva je zákonem stanoven jako účinek patentu, působící proti všem cizím osobám, přičemž rozsah ochrany vynálezu je určen patentovými nároky. Právo na patent má původce vynálezu nebo jeho právní nástupce. Majitel patentu má výlučné právo vynález využívat, poskytnout souhlas k jeho využívání jiným osobám (udělení licence), nebo na ně patent převést. Tyto účinky patentu nenastávají však jeho udělením, ale až ode dne oznámení o udělení patentu ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. Kdo bez souhlasu majitele využívá vynález, porušuje jeho výlučná práva a s tímto protiprávním jednáním jsou spojeny i nepříznivé důsledky. Podle zákona se může majitel domáhat zejména toho, aby rušení práva bylo zakázáno a následky porušení byly odstraněny. Byla-li tímto zásahem způsobena škoda, má poškozený právo na její náhradu. V tomto případě se nahrazuje nejen vzniklá škoda, ale i ušlý zisk [Boháček, M., 2002].

Využívání vynálezu

Využití vynálezu je zákonem vyhrazeno oprávněnému subjektu, tedy majiteli patentu, kterému přísluší výlučné právo vynález využívat. Zákon však umožňuje, aby na žádost třetí osoby byl tento patentový monopol prolomen nucenou licencí, kterou uděluje Úřad průmyslového vlastnictví. Jedná se zejména o zneužití patentového monopolu tím, že majitel nevyužívá vynález a přitom nechce dát souhlas jiné osobě k využití vynálezu. Podle zákona vynález využívá ten, kdo při své hospodářské činnosti vyrábí, uvádí do oběhu nebo upotřebí výrobek, který je předmětem vynálezu, nebo při této činnosti používá postup, který je předmětem vynálezu. Je-li patent udělen na výrobní postup, vztahuje se jeho účinek rovněž na výrobky, které byly tímto postupem bezprostředně vyrobeny. Pokud se neprokáže opak, pokládají se shodné výrobky za získané (resp. vyrobené) chráněným postupem.

Využíváním vynálezu se přitom vždy rozumí pouze využívání při hospodářské činnosti. Nikoli tedy využívání pro osobní nehmotnou potřebu v rámci soukromí. Z uvedeného vyplývá, že vynález lze využívat několika způsoby:

- Za první formou výroby výrobků, mezi něž patří nejen ty, které mají spotřební charakter, ale i technologická zařízení, která vykonávají určitou funkci, materiálové směsi a zapojení, např. hydraulická či elektrická.
- Za druhou formou uvádění výrobků do oběhu. Jedná se v podstatě o obchodování s výrobkem.
- Třetí formou je jeho upotřebení k účelu, ke kterému je určen. Jde zejména o používání technologických zařízení ve výrobním procesu, kde dochází k upotřebení jeho funkce.
- Čtvrtou formou využití je použití postupu podle vynálezu, např. technologické postupy výrobní, pracovní, způsoby diagnostiky, měření apod.
-

Jeden vynález může být využit několika způsoby (tedy i několika využiteli). Ke každému využití je nutný souhlas majitele patentu. Souhlas k využívání vynálezu chráněného patentem se poskytuje písemnou smlouvou licenční smlouva. Licenční smlouva nabývá účinnosti vůči třetím osobám zápisem do patentového rejstříku. Stejná pravidla, pokud jde o smlouvu a zápis, platí i pro převod patentu [Boháček, M., 2002].

Doba platnosti a účinky patentu

Patent platí 20 let od podání přihlášky vynálezu -za předpokladu, že jsou placeny udržovací poplatky. Patent zaniká uplynutím doby jeho platnosti, nezaplacením příslušných správních udržovacích poplatků ve stanovené lhůtě, nebo vzdáním se majitelem patentu. Dále patent zaniká zrušením, a to v případě, že Úřad průmyslového vlastnictví dodatečně zjistí, že nebyly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho udělení. Zrušení patentu má zpětnou účinnost ode dne počátku jeho platnosti [Boháček, M., 2002].

Dodatková osvědčení

Vzhledem k tomu, že pro prodej a užití léčiv a přípravků na ochranu rostlin musí majitel patentu získat souhlas od příslušného státního orgánu a získání tohoto souhlasu obvykle trvá i několik let, a přitom průměrná doba řízení o udělení patentu také trvá pět i více let, dochází u patentů na tyto vynálezy ke zkrácení délky doby jeho účinků na méně než 15 let, často i na dobu nepřesahující 12 let. Proto bylo ve světě vyvinuto úsilí, jak nepřiměřené zkrácení doby účinků patentů udělených na léčiva a přípravky na ochranu rostlin odstranit. To se v rámci složitých mezinárodních jednání podařilo formou udělování tak zvaných dodatkových osvědčení, jimiž se v podstatě prodlužuje doba platnosti patentu. V České Republice bylo udělování ochranných dodatkových osvědčení zavedeno od 1. října 2000 zákonem č. 116/2000 Sb., kterým se mění některé zákony na ochranu průmyslového vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví je uděluje na látky chráněné na území České republiky platným patentem, jestliže jsou účinnými látkami přípravků, které před uvedením na trh podléhají registraci podle zvláštních předpisů. Žádost o udělení osvědčení může podat majitel patentu nebo jeho právní nástupce. Žádost musí podat do 6 měsíců ode dne rozhodnutí o první registraci přípravku nebo ode dne udělení patentu, pokud byla registrace provedena ještě před udělením patentu. Náležitosti žádosti stanoví zákon. Splňuje-li žádost podmínky pro udělení osvědčení, Úřad osvědčení udělí, zapíše jej do patentového rejstříku a oznámí udělení ve svém Věstníku. Osvědčení se uděluje nejdéle na dobu 5 let, v závislosti na době trvání povolení řízení vedoucího k registraci léčiva či přípravku, a nabývá účinnosti po uplynutí zákonné doby platnosti základního patentu. Platnost osvědčení je podmíněna placením udržovacích poplatků. Dodatkové osvědčení zaniká uplynutím doby jeho platnosti, vzdá-li se jej jeho majitel, nezaplatí-li stanovené udržovací poplatky, zanikne-li registrace léčiva či přípravku anebo dojde-li ke zrušení osvědčení. Osvědčení může být zrušeno, jestliže se

dodatečně zjistí, že nebyly splněny podmínky pro jeho udělení, zaniknul-li základní patent, k němuž bylo osvědčení vydáno, anebo byl základní patent zrušen zcela anebo v takovém rozsahu, že látka, pro kterou bylo osvědčení vydáno, není základním patentem již dále chráněna [Boháček, M., 2002].

Jako vynálezy lze chránit

- výrobek (sem patří i směsi),
- zařízení,
- zapojení,
- způsob výroby, měřicí postupy,
- použití známé látky k novému účelu.

Uvedené kategorie lze kombinovat, například „Výrobek, způsob jeho výroby a zařízení k provádění tohoto způsobu“ -je však nutné vždy zachovat jednotnost řešení (jediná technická myšlenka).

Podklady pro přihlášku vynálezu

Popis vynálezu sestává z těchto částí:

- oblast techniky,
- dosavadní stav techniky,
- podstata vynálezu,
- přehled obrázků na výkrese (je-li popis doplněn výkresy),
- příklady provedení vynálezu,
- průmyslová využitelnost.

Nejdůležitější částí, která vymezuje rozsah ochrany, jsou patentové nároky -jejich forma závisí na kategorii vynálezu:

- výrobek, zapojení, zařízení se definují ve statickém stavu, tedy jak jsou vytvořeny, pomocí technických prvků a jejich vzájemného spojení,
- směsi se definují procentuálním zastoupením jednotlivých složek,
- způsoby a postupy se definují "na co, čím, jak a v jaké časové posloupnosti se působí".

Součástí podkladů je rovněž anotace, která slouží zejména k rešeršním účelům. Stejně podklady jsou zapotřebí i pro přihlášku užitého vzoru, která se v podstatě liší pouze tím, že nemá anotaci.

Řízení o udělení patentu:

Řízení o udělení patentu se zahajuje podáním přihlášky vynálezu u Úřadu průmyslového vlastnictví. Datum podání přihlášky je rozhodné pro založení priority -právo přednosti. Úřad podrobí přihlášku vynálezu předběžnému průzkumu, při němž zkoumá obligatorní náležitosti přihlášky. Jeho smyslem je především odstranění formálních vad, jež brání zveřejnění přihlášky a dále vyloučení z dalšího řízení těch přihlášek vynálezů, jejichž předměty jsou zjevně nepatentovatelné. V průběhu předběžného průzkumu se zkoumají pouze ty podmínky patentovatelnosti, které nevyžadují srovnání předmětu přihlášky vynálezu se stavem techniky. Po uplynutí 18 měsíců od vzniku práva přednosti Úřad přihlášku vynálezu zveřejní, a to tak, že ve Věstníku publikuje základní údaje o přihlášce a přihláška je zpřístupněna veřejnosti k nahlédnutí. Smyslem zveřejnění je kontrola odborné veřejnosti nad nárokovanými výlučnými právy. Přihláška může být zveřejněna i dříve, požádá-li o to přihlašovatel. Po zveřejnění přihlášky vynálezu může kdokoli podat Úřadu připomínky k patentovatelnosti jejího předmětu. Na žádost přihlašovatele, či jiné osoby, popř. z moci úřední provede Úřad úplný průzkum, v němž zjišťuje, zda splňuje podmínky stanovené zákonem pro udělení patentu. Žádost o provedení úplného průzkumu musí být podána nejpozději do 36 měsíců od podání přihlášky vynálezu. Průzkum přihlášky vynálezu se tedy dělí na dvě části: na průzkum předběžný a průzkum úplný. Tyto části mohou v případě, že přihlašovatel podá žádost o úplný průzkum při podání přihlášky vynálezu, splynout v jednu. Smyslem zavedení úplného průzkumu je, aby časově i finančně náročný úplný průzkum byl prováděn jen u těch přihlášek vynálezů, u nichž je reálný předpoklad, že se hospodářsky uplatní.

Vyčerpání práv z patentu

Pokud byl výrobek vyrobený podle patentem chráněného vynálezu uveden majitelem patentu nebo s jeho souhlasem na trh v České republice, nemá majitel patentu ve smyslu § 13a) patentového zákona právo zakázat třetím osobám nakládat s takovým výrobkem. Jde o tak zvané vyčerpání práv (exhaustion of rights), označované jako národní vyčerpání práv. Ustanovením o vyčerpání práv, nově zakotveným v českém patentovém zákoně, se výslovně

chrání oprávněné zájmy třetích osob proti majiteli patentu, který své právo z patentu již zkonsumoval výrobou daného výrobku a jeho uvedením na trh. I když se konzumace (nebo též konzumpce či spotřebování práv) v teorii i rozhodovací praxi uvažovala, bylo posuzování této skutečnosti závislé na výkladu toho, kdo zákon aplikoval, což zavádělo jak z hlediska majitele patentu, tak třetích osob nežádoucí nejistotu [Boháček, M., 2002].

Omezení účinků patentu

Vedle ustanovení o vyčerpání práv obsahuje patentový zákon zvláštní ustanovení o omezení účinků patentu. Podle §17 tohoto zákona, patent nepůsobí proti tomu, kdo před vznikem práva přednosti využíval vynález nezávisle na původci nebo majiteli patentu nebo k tomu vykonal prokazatelná opatření. Jde o tak zvané právo předchozího uživatele. Pokud mezi majitelem patentu a uživatelem nedojde k dohodě, může předchozí uživatel požadovat u soudu, aby majitel patentu jeho právo uznal. Nutno však podotknout, že většina sporů o právo předchozího uživatele skončí neúspěchem uživatele proto, že se mu v praxi jen velmi těžko prokazuje, že k využití patentem chráněného řešení došlo nezávisle na původci nebo majiteli patentu. V souladu s ustanovením Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví jsou podle § 18 patentového zákona omezena práva majitele patentu ve vztahu k dopravním prostředkům, k individuální přípravě léčiv, k činnostem pro neobchodní a experimentální účely. Práva majitele patentu nejsou porušena, využije-li se chráněného vynálezu na lodích, lodním tělese, strojním zařízení, výstroji, přístrojích a jiném příslušenství těchto lodí, které se dostanou přechodně nebo náhodně do České republiky ze zemí, které jsou členem této mezinárodní úmluvy. Patentová práva nejsou porušena ani při stavbě nebo provozu letadel či vozidel unijních zemí, dostanou-li se do České republiky přechodně nebo náhodně. Práva majitele patentu nejsou porušena ani individuální přípravou léku v lékárně na základě lékařského předpisu, včetně nakládání s lékem takto připraveným. Rovněž tak nejsou práva majitele patentu porušována prováděnými činnostmi pro neobchodní a experimentální účely. Při posuzování otázky, zda jde o takové činnosti, rozhodne zpravidla to, zda jimi provozovatel dosáhne nějakého prospěchu ve formě zisku nebo jiného prospěchu. Specifickým druhem omezení účinků patentu je nabídka licence podle §19 zákona. Ta spočívá v tom, že přihlašovatel nebo majitel patentu prohlásí u Úřadu průmyslového vlastnictví, že poskytne komukoliv právo k využití vynálezu. Úřad nabídku licence vyznačí v patentovém rejstříku. Prohlášení o nabídce licence nelze vzít zpět. Touto nabídkou licence vznikne právo k využití daného vynálezu každému, kdo ji přijme a písemně to sdělí přihlašovateli nebo majiteli

patentu. Vznikem práva k využití vynálezu na základě nabídky licence však není dotčeno právo majitele patentu na úhradu ceny licence. Majitel patentu, u něhož došlo k nabídce licence, bez ohledu na to, zda k využití nabídky došlo či nikoliv, platí poplatky za udržování platnosti patentu v poloviční výši [Boháček, M., 2002].

Přihlašování vynálezů do zahraničí

Vedle podávání přihlášek vynálezů s žádostí o udělení patentu v České republice je v rámci obchodních a jiných podnikatelských aktivit, zejména při vývozu zboží, potřeba zajistit právní ochranu vynálezů i na území zájmových států. Přihlášení do zahraničí je v současné době možno uskutečnit buď tak zvanou národní cestou, na základě tak zvané přihlášky PCT nebo prostřednictvím regionálních úřadů průmyslového vlastnictví, jako je například Evropský patentový úřad v Mnichově nebo Evroasijský patentový úřad v Moskvě. Přihláška vynálezu nebo tak zvaná patentová přihláška se do zahraničí podává s tím, že právo přednosti -priorita - na udělení patentu bude uplatňována z data podání přihlášky v té které zemi, nebo zda bude uplatňována tak zvaná unijní priorita z podání první patentové přihlášky v některé smluvní zemi.

Přihlašování vynálezů v zahraničí národní cestou

Přihlašování vynálezů k právní ochraně patentem národní cestou se rozumí podávání přihlášek v jednotlivých státech přímo u jejich úřadů průmyslového vlastnictví (patentových úřadů apod.). Tento způsob přihlašování je vhodný zpravidla jen tehdy, jestliže se vynález nepřihlašuje do více než dvou či tří zemí. To proto, že všechny země vyžadují podání přihlášky ve svém úředním jazyku a podání je nutno zajišťovat prostřednictvím místního zástupce nebo advokáta a platit bezprostředně všechny předepsané úřední poplatky a další výdaje. Pokud se uplatňuje unijní priorita, kdy je nutno, aby přihláška v zahraničí byla podána nejpozději do 12 měsíců od uplatňované priority, musí se s přípravami na podání přihlášek, včetně pořízení překladů a komunikace se zahraničním zástupcem, začít velmi brzy, zpravidla několika měsíců před vypršením prioritního intervalu.

Přihlašování vynálezů na základě Smlouvy o patentové spolupráci -PCT cestou

Smlouva o patentové spolupráci, známá pod zkratkou PCT, z anglického názvu „Patent Cooperation Treaty“, byla podepsaná ve Washingtonu dne 19. června 1970 a byla doplněna v roce 1979 a v roce 1984. Základy Smlouvy o patentové spolupráci (dále jen PCT) byly položeny na Výkonném výboru Pařížské unie pro ochranu průmyslového vlastnictví v září 1966. S růstem počtu přihlašovaných vynálezů vzrůstal i celosvětový problém nutnosti podání a existence souběžných přihlášek téhož vynálezu v jednotlivých státech, přičemž přihlašovatel neměl jistotu, zda může být na tyto přihlášky patent vůbec udělen. Z tohoto důvodu se čím dál častěji začínalo mluvit o užitečnosti zavést světový systém, který by přihlašování vynálezů zjednodušil a z hospodárnil. Smlouva PCT je často právem označována za nejvýznamnější mezinárodní právní instrument v oblasti patentové spolupráce od doby sjednání Pařížské unijní úmluvy. Jedná se o mezinárodní smlouvu určenou nejen evropským státům. Její vesměs procesní ustanovení vytvářejí základ mezinárodní harmonizace a integrace v přihlašovacím a průzkumové fázi udělování patentu a jsou tak úzce propojena s odpovídajícími ustanoveními Evropské patentové dohody. Státy, které jsou členy smlouvy PCT, vytvářejí Unii PCT pro spolupráci při podávání přihlášek na ochranu vynálezů, při provádění rešerší a při průzkumu, jakož i pro poskytování speciálních technických služeb. Tato Unie se nazývá Mezinárodní unie pro patentovou spolupráci. Česká republika je signatářem smlouvy PCT od roku 1991. Systém PCT spočívá v tom, že podání jediné mezinárodní přihlášky má tytéž účinky jako podání národních přihlášek ve všech smluvních státech, které si přihlašovatel zvolí. Přihlašovatel tak nemusí v rozmezí jednorroční prioritní lhůty vynaložit ve všech těchto zemích nezbytné náklady na překlady, zastoupení, poplatky apod. Tyto výdaje, avšak v podstatně menší míře oproti přihlašování do zahraničí národní cestou, bude mít až mnohem později a zejména s většími šancemi na úspěšné ukončení řízení udělením jednotlivých národních patentů. Přihláška se podává u tzv. přijímacího úřadu, což je normálně národní úřad země přihlašovatele. Pro všechny členské země PCT může být nyní přijímacím místem Mezinárodní úřad. Příslušníci států Úmluvy o udělování evropských patentů a osoby sídlící v těchto státech mají možnost podat přihlášku u Evropského patentového úřadu, jestliže mezinárodní přihláška má vést též k evropskému patentu. Přijímací úřad převezme přihlášku, přidělí jí datum, přezkoumá formální stránku, vyzve k odstranění formálních vad a zašle kopii Mezinárodnímu úřadu a místu, jež bude provádět mezinárodní rešerši.

Stručně řečeno, podstata PCT spočívá v následujících skutečnostech:

- namísto několika národních se podává jediná, mezinárodní přihláška, která je účinná ve všech smluvních státech, které přihlašovatel designoval;
- zavádí se jediný formální průzkum mezinárodní přihlášky prováděný jediným patentovým úřadem;
- každá mezinárodní přihláška je podrobena mezinárodní rešerši;
- zavádí se centralizované mezinárodní zveřejňování mezinárodních přihlášek Mezinárodním úřadem;
- poskytuje se možnost mezinárodního předběžného průzkumu mezinárodních přihlášek prostřednictvím tohoto Mezinárodního úřadu v Ženevě.

Výše uvedené postupy tvoří dohromady tzv. mezinárodní fázi řízení PCT, na kterou navazuje tzv. národní fáze, která již probíhá před jednotlivými patentovými úřady designovaných smluvních zemí, a která v kladném případě končí udělením patentu a jeho zveřejněním. Vstup do národní fáze musí přihlašovatel uskutečnit zpravidla nejpozději do 30 měsíců, u nás od 1. dubna 2002 do 31 měsíců.

Přihlašování vynálezů cestou Evropského patentu

Na přelomu padesátých a šedesátých let dvacátého století vyvrcholily práce na vytvoření „Dohody o evropském patentu“. Za tím účelem byl vládami zemí Evropského hospodářského společenství (dále jen EHS) založen koordináční výbor, který měl za úkol prostudovat otázky patentové, známkové a vzorové ochrany v rámci zemí EHS a navrhopvat způsoby společného řešení těchto otázek. Za základ evropského patentového systému byl přijat tzv. duální princip. První část tohoto duálního principu měl představovat regionální patentový systém přístupný formálně evropským státům, pro které by byl udělován evropský patent s účinky národních patentů v těch evropských státech, které budou členy Úmluvy o udělování evropských patentů a které by přihlašovatel předem určil v přihlášce. Druhá část, která byla určena uzavřenému okruhu zemí členských států Evropských společenství (dále jen ES), měla fungovat uvnitř té první s tím, že předpokládala udělování jediného autonomního patentu společného a automaticky platného pro všechny země ES. Po udělení se tento tzv. evropský patent rozpadne na svazek jednotlivých národních evropských patentů ve státech určených

přihlašovatelem. Tyto národní patenty se v jednotlivých určených zemích však stanou účinnými až po splnění některých dalších podmínek, které stanoví zákonodárství těchto jednotlivých států. Mezi podstatnou podmínku zpravidla patří povinnost přihlašovatele předložit ve stanovené lhůtě překlad popisu vynálezu, patentových nároků a abstraktu evropského patentu do národního jazyka té které země a platit za udržování evropského patentu v jednotlivých zemích udržovací poplatky. Přihlášku se žádostí o udělení evropského patentu může přihlašovatel do jím zvolených zemí členských států Evropské patentové úmluvy podat buď prostřednictvím některého úřadu průmyslového vlastnictví členského státu této úmluvy nebo přímo u Evropského patentového úřadu v Mnichově (resp. jeho pobočky v Haagu). V přihlášce o udělení evropského patentu musí přihlašovatel určit ty státy této úmluvy, v nichž chce dosáhnout právní ochrany daného vynálezu. Evropský patentový úřad provede po vstupním formálně právním řízení rešerši na světovou novost a zpravidla po 18 měsících od priority přihlášku zveřejní spolu s rešeršní zprávou. Přihláška se zveřejňuje v podstatě tak, jak byla podána (pouze po odstranění základních formálních vad). Pokud v době zveřejnění nebyla zpráva o rešerši vyhotovena, zveřejní se dodatečně. Přihlašovatel musí do šesti měsíců ode dne, kdy bylo v Evropském patentovém věstníku oznámeno zveřejnění zprávy o rešerši požádat o provedení průzkumu patentovatelnosti přihlašovaného řešení a zaplatit stanovený poplatek. Pokud tak v této lhůtě neučiní, považuje se evropská patentová přihláška za vzatou zpět. Dojde-li Evropský patentový úřad k závěru, že předmět přihlášky splňuje stanovené podmínky, vydá rozhodnutí o udělení evropského patentu, pokud přihlašovatel již zaplatil stanovené poplatky. Rozhodnutí o udělení evropského patentu nabývá účinnosti dnem, kdy o tom bylo zveřejněno oznámení v Evropském patentovém věstníku. Současně s tímto zveřejněním je zveřejněn i evropský patentový spis, který obsahuje popis vynálezu, patentové nároky a popřípadě i výkresy. Po zveřejnění oznámení o udělení evropského patentu může každý proti jeho udělení podat u Evropského patentového úřadu ve lhůtě 9měsíců námitky (často označované též jako odpor).

Patent společenství

V rámci Evropských společenství byla uzavřena vedle “Úmluvy o udělování evropských patentů” i další „Úmluva o evropském patentu pro společný trh“. Byla podepsána v prosinci 1975 v Lucembursku - odtud pramení její název „Lucemburská úmluva“. Tato Úmluva jinak nazývaná též Dohodou o evropském patentu pro společný trh neboli Dohodou o patentu

Společenství, byla podepsána na žádost Velké Británie 15. prosince 1975 v Lucemburku devíti státy -členskými státy Evropských společenství. Smyslem této dohody bylo dále rozvinout a posunout evropský systém udělování patentu tak, aby pro členské státy Evropských společenství byl udělován jediný, tzv. patent společenství, který by měl účinky společné ve všech členských státech Evropských společenství. Jinými slovy, podle této úmluvy by se patent společenství okamžikem jeho udělení stal platným a účinným ve všech členských státech Evropské unie, na rozdíl od nynějšího Evropského patentu, který je sice centrálně udělen Evropským patentovým úřadem v Mnichově, ale účinným se fakticky pouze v designovaných státech Unie stane až po splnění podmínek stanovených jednotlivými jejími státy, tj. například po předložení překladu patentového spisu. Dohoda o patentu společenství nevstoupila dosud v platnost, protože nebyla ratifikována dostatečným počtem zemí. Nicméně Dohoda o udělování evropských patentů i Dohoda o evropském patentu pro společný trh vedly k harmonizaci patentových zákonů v evropských zemích [Boháček, M., 2002].

Poplatky

Poplatky a úhrady lze rozdělit následovně:

- poplatky za řízení před Úřadem a poplatky související (správní poplatky, udržovací poplatky, identifikace platby, účty Úřadu, základní informace),
- poplatky za služby Úřadu (patentové a známkové rešerše, objednávky spisů),
- úhrady nákladů (náklady vzniklé v souvislosti s poskytováním informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím) [Úřad průmyslového vlastnictví, 2008].

Tabulka 2 Přehled poplatků - vynálezy

Zdroj: [Upv.cz, 2011a]

VYNÁLEZY A DODATKOVÁ OCHRANNÁ OSVĚDČENÍ**Položka 128**

a) Přijetí přihlášky vynálezu	Kč	1200
- pokud je (jsou) přihlašovatelem (li) výlučně původce (i)	Kč	600
b) Přijetí žádosti		
- o zveřejnění před zákonem stanovenou lhůtou	Kč	800
- o zpřístupnění překladu nároků evropské patentové přihlášky včetně zpřístupnění oprav překladů	Kč	500
c) Přijetí žádosti o provedení úplného průzkumu přihlášky vynálezu	Kč	3000
- za 11. a každý další uplatněný patentový nárok	Kč	500
d) Vydání patentové listiny do rozsahu		
- deset stran strojopisu	Kč	1600
- za každou další stranu	Kč	100
e) Zveřejnění překladu evropského patentového spisu	Kč	2000
- za zveřejnění oprav překladu	Kč	100
f) Předložení překladu evropského patentového spisu v dodatečné lhůtě	Kč	3000
g) Přijetí žádosti o udělení dodatkového ochranného osvědčení	Kč	5000

Položka 129

a) Přijetí žádosti o určení, zda technické řešení spadá do rozsahu patentu	Kč	5000
b) Přijetí návrhu na zrušení		
- patentu po uplynutí šesti měsíců od nabytí účinnosti patentu	Kč	2000
- evropského patentu	Kč	2000
- dodatkového ochranného osvědčení	Kč	2000

Položka 130

Úkony Úřadu průmyslového vlastnictví spojené s podáním mezinárodní přihlášky podle Smlouvy o patentové spolupráci	Kč	1500
---	----	------

Následuje **Obrázek 1 Přihláška vynálezu - formulář**

Zdroj: [Upv.cz, 2011b]

ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ

Antonína Čermáka 2a 160 68 Praha 6
 Telefon: 220 383 111 Fax: 224 324 718
 E-mail: posta@upv.cz

WWW.UPV.CZ
PŘIHLÁŠKA VYNÁLEZU
 se žádostí o udělení patentu
(Vyplní Úřad)

Pořadové číslo:

Spisová značka přihlášky:

 Potvrzení o přijetí
 vydáno dne:

MPT

Vyřizuje

Kód

1. DRUH PŘIHLÁŠKY

Přihláška NÁRODNÍ (označte křížkem)

☐

nebo ZAHRANIČNÍ

☐Přihláška PCT – národní fáze,
číslo přihlášky PCT

Dat. mez. podání

Žádost o přeměnu z EP na přihlášku
národní, číslo přihlášky EP

Dat. EP podání

Přihláška VYLOUČENÁ z původně podané PV, číslo přihlášky PV

2. NÁZEV VYNÁLEZU**3. POČET PŘIHLAŠOVATELŮ**

4. PŘIHLAŠOVATEL(-Ě) (Pokud není možné uvést úplné údaje o kterémkoliv z vyplňovaných subjektů z důvodu nedostatku místa zde, použijte prosím k tomuto účelu doplňkový list formuláře.)

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	E-mail:
ANO ☐ NE ☐	
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	
Právnícká osoba ☐ Fyzická osoba ☐	

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	E-mail:
ANO ☐ NE ☐	
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	
Právnícká osoba ☐ Fyzická osoba ☐	

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	E-mail:
ANO ☐ NE ☐	
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	
Právnícká osoba ☐ Fyzická osoba ☐	

5. POČET PŮVODCŮ

6. PŮVODCE(-I) (V případě, že je původce současně i přihlašovatelem, není nutné požadované údaje u tohoto původce vyplňovat. Pokud není možné uvést úplné údaje o kterémkoliv z vyplňovaných subjektů z důvodu nedostatku místa zde, použijte prosím k tomuto účelu doplňkový list formuláře.)

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSC (jen pro ČR):
PŮVODCE si nepřeje být zveřejněn (označte křížkem): ☐	

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSČ (jen pro ČR):
PŮVODCE si nepřeje být zveřejněn (označte křížkem): ☐	

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSČ (jen pro ČR):
PŮVODCE si nepřeje být zveřejněn (označte křížkem): ☐	

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSČ (jen pro ČR):
PŮVODCE si nepřeje být zveřejněn (označte křížkem): ☐	

7. ZÁSTUPCE PŘIHLAŠOVATELE

Název kanceláře: fhshsfh		
Příjmení:	Titul před jm.:	
Jméno:	Titul za jm.:	
Ulice a číslo:	Telefon:	
Město:	PSČ:	Fax:
Země:	E-mail:	
Číslo prezidiální plné moci:	Číslo jednací zástupce:	
Prezidiální plná moc je podávána současně s touto přihláškou (označte křížkem): ☐		

8. ADRESA PRO DORUČOVÁNÍ (Kontaktní adresa pro styk s Úřadem – VYPLŇUJE SE jen v případě, že jde o ADRESU ODLIŠNOU od adresy přihlašovatele nebo zástupce.)

Název kanceláře / firmy:	
Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Telefon:
Město:	Fax:
PSČ:	E-mail:

9. PRÁVO PŘEDNOSTI PODLE MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	
Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	
Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	

10. POČET PATENTOVÝCH NÁROKŮ**11. PODNIKOVÝ VYNÁLEZ**

Jedná se o PODNIKOVÝ VYNÁLEZ (označte křížkem): ANO ☐ NE ☐

12. NABÍDKA LICENCE

NABÍDKA LICENCE (označte křížkem): ANO ☐ NE ☐

13. SEZNAM PŘÍLOH (Vybrané možnosti označte křížkem.)

3 x popis vynálezu	☐	
3 x patentové nároky	☐	
3 x anotace	☐	
3 x obrázek k anotaci	☐	
3 x výkresy	☐	
- Plná moc	☐	počet
- Doklad o nabytí práva na patent	☐	počet
- Prioritní doklad	☐	
- Žádost o úplný průzkum	☐	počet
- Potvrzení o deponování mikroorganismů	☐	počet
- Doplnující listy tiskopisu přihlášky	☐	počet
- Další doklady	☐	počet

14. INFORMACE O VÝŠI SPRÁVNÍHO POPLATKU

Správní poplatek za podání přihlášky vynálezu přihlašovatelem je stanoven na 1 200 Kč.

Správní poplatek za podání přihlášky vynálezu přihlašovatelem, který je současně i původcem, je stanoven na 600 Kč.

****Způsob platby** (Vyberte jednu z uvedených možností a označte křížkem.):

- Složenkou
- Převodem z účtu *
- Hotově v pokladně Úřadu
- Kolkem

☐
☐
☐
☐

Pozn.: Správní poplatek je splatný při podání přihlášky.

*) Číslo účtu správních poplatků ÚPV: 3711-21526001/0710

**) Ostatní informace jsou uvedeny v nápovědě.

Místo pro nalepení kolku

15. POZNÁMKA

Potvrzuji pravdivost a úplnost shora uvedených údajů a žádám o udělení patentu.

Vyberte jednu z uvedených možností a označte křížkem:

- Přihlašovatel(-é) (V případě více přihlašovatelů musí být uvedeny podpisy všech těchto přihlašovatelů.)
- Zástupce

☐
☐

Datum

Podpis
(u právnické osoby případně i razítko)

Nápověda pro vyplnění formuláře č. P01 PŘIHLÁŠKA VYNÁLEZU se žádostí o udělení patentu [Upv.cz, 2011b]

1. Druh přihlášky

Vyplní se příslušný druh přihlášky vynálezu. Křížkem se vyznačí, jedná-li se o přihlášku národní nebo o přihlášku zahraniční. Jedná-li se o mezinárodní přihlášku podle PCT, uvede se číslo přihlášky PCT a datum jejího podání; jedná-li se o přeměnu přihlášky EP na přihlášku národní, uvede se číslo přihlášky EP a datum jejího podání; a jedná-li se o přihlášku vyloučenou, uvede se číslo přihlášky vynálezu, ze které je tato přihláška vyloučená. Vyplnit lze i více druhů přihlášky (podávaná přihláška je např. přihláškou vyloučenou z přihlášky původně podané jako mezinárodní přihláška podle PCT).

2. Název vynálezu

Uvede se úplný název vynálezu. Název musí být shodný s názvem uvedeným v popisu přihlášky vynálezu, musí být přesný a stručný a neměl by obsahovat více než 10 slov.

3. Počet přihlašovatelů

Uvede se počet přihlašovatelů.

4. Přihlašovatel (-é)

Vyplní se údaje o přihlašovateři nebo přihlašovatelích. Přihlašovatelem je osoba (odlišná od zástupce), která přihlášku vynálezu podává a v případě udělení patentu se stává jeho majitelem. U přihlašovatele musí být v žádosti uvedeno příjmení, jméno, popřípadě titul, v případě fyzické osoby, respektive název firmy a IČ v případě právnické osoby, a dále úplná adresa včetně PSČ, popřípadě číslo telefonu, fax, e-mail. Názvy právnických osob se udávají jejich úplným úředním názvem, s nímž byly zřízeny. V případě, že sídlem přihlašovatele je USA, uvede se v jeho adrese členský stát federace. V příslušném políčku se křížkem vyznačí, zda je přihlašovatel současně i původcem. Není-li přihlašovatel současně i původcem a nejedná-li se o podnikový vynález, musí přihlašovatel k žádosti přiložit doklad o nabytí práva na patent. V dalším políčku se křížkem vyznačí, zda je přihlašovatelem právnická nebo fyzická osoba.

5. Počet původců

Uvede se počet původců.

6. Původce (-i)

Vyplní se údaje o původci nebo původcích. Původcem je osoba, která svou tvůrčí prací předmět přihlášky vynálezu vytvořila. Touto osobou je výlučně osoba fyzická; tato osoba však může být zároveň i přihlašovatelem. U původce musí být v žádosti uvedeno příjmení, jméno, případně titul, a úplná adresa včetně PSČ. V případě, že sídlem původce je USA, uvede se v jeho adrese i členský stát federace. Pokud si původce nepřeje být spolu s přihláškou zveřejněn, vyznačí se tato skutečnost v příslušném políčku křížkem.

7. Zástupce přihlašovatele

Je-li přihlašovatel pro řízení o přihlášce zastoupen, vyplní se údaje o zástupci. U zástupce musí být v žádosti uveden název kanceláře, resp. příjmení a jméno, případně titul, zástupce, a úplná adresa včetně PSČ. Do názvu kanceláře se vyplní např. „Advokátní kancelář Novák a Nováková“. Pokud zástupce nemá zapsán název kanceláře v obchodním nebo jiném rejstříku, pak toto pole nevyplňuje. Další údaj o zástupci, pokud má být v rejstříku uveden (např. „patentový zástupce“ nebo „advokát“), se uvede za titulem za jménem v odpovídající kolonce. Názvy právnických osob se udávají jejich úplným úředním názvem, s nímž byly zřízeny. Při řízení o přihlášce vynálezu může přihlašovatel před Úřadem vystupovat buď samostatně, nebo prostřednictvím jím ustanoveného zástupce. V případě, kde to stanovuje zákon (viz ustanovení § 70 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění), je zastoupení přihlašovatele povinné (obligatorní zastoupení) a zástupcem může být oprávněný patentový zástupce nebo advokát. V případě nepovinného zastupování může být zástupcem patentový zástupce, advokát nebo jiná osoba, např. společný zmocněnec (zástupcem více přihlašovatelů může být například jeden z těchto přihlašovatelů). Je-li pro řízení o přihlášce vynálezu před Úřadem zástupce ustanoven, musí být spolu s přihláškou předložena jeho platná plná moc. Pokud přihlašovatel pověřil zástupce prezidiální plnou mocí, jejíž originál je uložen u Úřadu, je třeba v přihlašovacím formuláři uvést Úřadem přidělené (depozitní) číslo prezidiální plné moci. Je-li taková prezidiální plná moc podána současně s přihláškou, vyznačí se tato skutečnost v příslušném políčku křížkem.

8. Adresa pro doručování

V případě, kdy se jedná o adresu odlišnou od adresy přihlašovatele, nebo, v případě více přihlašovatelů, od adresy jejich společného zmocněnce nebo ustanoveného patentového či jiného zástupce, musí být pro účely korespondence Úřadu se žadatelem uvedena jediná adresa

pro doručování. Vyplňování je stejné jako u údajů o zástupci. Pokud se bude doručovat na P. O. BOX, pak se „P. O. BOX“ s číslem napíše do pole „Ulice a číslo“.

9. Právo přednosti podle mezinárodní smlouvy

Uvede se uplatňované právo přednosti (priorita). Podle ustanovení § 27 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění, musí přihlašovatel právo přednosti, které vyplývá z mezinárodní smlouvy, uplatnit již v přihlášce a současně musí, podle ustanovení § 4 vyhlášky č. 21/2002 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů, kterou se mění vyhláška Federálního úřadu pro vynálezy č. 550/1990 Sb., uvést číslo přihlášky, ze které se toto právo přednosti odvozuje, datum jejího podání a stát, ve kterém byla přihláška podle mezinárodní smlouvy podána, respektive, jedná-li se o přihlášku regionální (např. přihlášku podle Úmluvy o udělování evropských patentů), úřad, u kterého byla tato přihláška podána. Je-li to nezbytné, musí být toto právo na výzvu Úřadu prokázáno prioritním dokladem.

10. Počet patentových nároků

Uvede se celkový počet patentových nároků.

11. Podnikový vynález

Křížkem se vyznačí, jedná-li se o podnikový vynález či nikoli. O podnikový vynález se podle ustanovení § 9 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění, jedná tehdy, vytvořil-li původce vynález ke splnění úkolu z pracovního poměru, z členského nebo jiného obdobného pracovněprávního vztahu ke svému zaměstnavateli.

12. Nabídka licence

Křížkem se v příslušném okénku vyznačí, existuje-li nabídka licence či nikoli. O nabídku licence se podle ustanovení § 19 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění, jedná, prohlásí-li u Úřadu přihlašovatel, popřípadě majitel patentu, že komukoli poskytne právo k využití vynálezu. V tomto případě pak vznikne právo k využití každému, kdo nabídku licence přijme a písemně to sdělí přihlašovateli nebo majiteli patentu. Úřad nabídku licence vyznačí v rejstříku. Prohlášení o nabídce licence nelze vzít zpět. Za udržování patentu, k němuž majitel nabídl licenci, se platí správní poplatky v poloviční výši.

13. Seznam příloh

Příslušné přikládané přílohy se v seznamu vyznačí křížkem. Potřebný počet exemplářů je u každé z příloh předepsaných v seznamu uveden jednotlivě. Pokud žádost při podání obsahuje další přílohy, uvede se jejich počet.

14. Informace o výši správního poplatku

Za podání přihlášky je třeba uhradit příslušný správní poplatek stanovený Sazebníkem správních poplatků, který je přílohou zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, v platném znění. Zvolený způsob platby se vyznačí křížkem. Správní poplatek za podání přihlášky vynálezu je splatný při podání přihlášky a může být uhrazen kolkovými známkami (které lze použít pro platby pouze do výše 5 000,-Kč), v hotovosti v pokladně správních poplatků v budově Úřadu průmyslového vlastnictví či složenkou nebo převodem na účet správních poplatků Úřadu průmyslového vlastnictví číslo 3711-21526001/0710 s uvedením variabilního symbolu platby. Variabilní symbol (VS) je identifikací bezhotovostní platby a musí být vždy uveden. Jedná se o číselný kód, který je v případě přihlášky vynálezu (patentu) složený z číslice 1 a ze spisové značky přihlášky (např. PV 2000-1427 má VS 120001427).

15. Poznámka

V tomto poli se uvedou další případné skutečnosti, které nebylo možné uvést v předchozích polích.

Podpis přihlášky

Podpisem přihlašovatele(-ů) nebo jeho/jejich zástupce(-ů) (u právnických osob je možné připojit i razítko, které však podpis nenahrazuje) se potvrdí úplnost a pravdivost v přihlášce uvedených údajů. Zároveň se křížkem vyznačí, zda přihlášku podává přihlašovatel nebo jím zvolený zástupce.

Shrnutí

- Právo průmyslového vlastnictví = souhrn všech právních norem, které upravují oblast průmyslového vlastnictví.
- Předměty průmyslového vlastnictví:
 - a) výsledky tvůrčí činnosti – vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, zlepšovací návrhy a objevy, odrůdy rostlin, plemena zvířat, topografie polovodičových výrobků,
 - b) výsledky netvůrčí činnosti – ochranné známky, označení původu, zeměpisná označení, obchodní firma.
- 2 nejdůležitější mnohostranné mezinárodní smlouvy:
 - Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (1883) – vztahuje se na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory – modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jména, údaje o provenienci zboží (označení původu),
 - TRIPS – Dohoda o právních aspektech práv duševního vlastnictví v rámci GATT – vztahuje se na vynálezy, průmyslové vzory, ochranné známky, zeměpisná označení, topografie polovodičových výrobků.
- Zásada reciprocity = stát ochrany poskytuje předmětům průmyslového vlastnictví ochranu za podmínek a v rozsahu, za jakých poskytuje ochranu předmětům téhož druhu vzniklým v oblasti právního řádu.
- Zásada teritoriality = ochrana předmětů průmyslového vlastnictví zásadně řídí národním právem státu, tj. v každém státě je třeba žádat o ochranu zvlášť. Je třeba splnit podmínky toho kterého státu. Podmínky získání ochrany, řízení, výše poplatků atd. se mohou značně lišit.
- Vynález je výsledkem vynálezecké činnosti, jestliže pro odborníka nevyplývá zřejmým způsobem ze stavu techniky.
- Vynálezy = výsledky technické tvůrčí činnosti, dělí se na dvě kategorie, a to na vynálezy týkající se věcí a na vynálezy týkající se způsobů.
- Původcem vynálezu je ten, kdo jej vytvořil vlastní tvůrčí prací. Pokud se takto na vytvoření vynálezu podílelo více fyzických osob, pokládají se za spolupůvodce vynálezu.
- Pokud vytvoří původce vynález při plnění úkolů plynoucích z pracovního, členského

nebo obdobného pracovně-právního vztahu k zaměstnavateli, přechází právo na patent na zaměstnavatele (pokud není smlouvou stanoveno jinak). Právo na původcovství tím není dotčeno.

- Předpoklady udělení patentu:
 - a) novost,
 - b) výsledek vynálezecké činnosti,
 - c) průmyslová využitelnost
- Splňuje-li předmět přihlášky vynálezu stanovené hmotně-právní předpoklady, není-li řešení vyloučeno z ochrany a zaplatí-li přihlašovatel příslušný správní poplatek, udělí Úřad průmyslového vlastnictví přihlašovateli patent a vydá mu příslušnou patentovou listinu.
- Majitel patentu má výlučné právo vynález využívat, poskytnout souhlas k jeho využívání jiným osobám (udělení licence), nebo na ně patent převést.
- Patent platí 20 let od podání přihlášky vynálezu -za předpokladu, že jsou placeny udržovací poplatky. Patent zaniká uplynutím doby jeho platnosti, nezaplacením příslušných správních udržovacích poplatků ve stanovené lhůtě, nebo vzdáním se majitelem patentu. Dále patent zaniká zrušením, a to v případě, že Úřad průmyslového vlastnictví dodatečně zjistí, že nebyly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho udělení.
- Jako vynálezy lze chránit:
 - výrobek (sem patří i směsi),
 - zařízení,
 - zapojení,
 - způsob výroby, měřicí postupy,
 - použití známé látky k novému účelu.
- Řízení o patentu:
 - podání přihlášky,
 - předběžný průzkum -kontrola přihlášky (formální, patentovatelnost vynálezu),
 - zveřejnění ve Věstníku (připomínky veřejnosti = kontrola),
 - úplný průzkum.
- Patent nepůsobí proti tomu, kdo před vznikem práva přednosti využíval vynález nezávisle na původci nebo majiteli patentu nebo k tomu vykonal prokazatelná

opatření.

- Přihlašování vynálezů do zahraničí
 - národní cestou,
 - PCT cestou (na základě Smlouvy o patentové spolupráci)
 - cestou Evropského patentu,
 - patent Společenství.
- Poplatky a úhrady lze rozdělit následovně:
 - poplatky za řízení před Úřadem a poplatky související,
 - poplatky za služby Úřadu,
 - úhrady nákladů.

Kontrolní otázky

1. Co je podstatou práva průmyslového vlastnictví?
2. Jaké jsou 2 nejdůležitější mnohostranné mezinárodní smlouvy?
3. Co jsou to výsledky netvůrčí činnosti?
4. Co je zásada teritoriality?
5. Vyjmenujte 2 kategorie vynálezů.
6. Co znamená vyčerpání práv z patentu?
7. Vyjmenujte způsoby možného přihlášení patentu do zahraničí.

Úlohy k řešení

1. Zkuste si stanovit vlastní typ vynálezu a cvičně vyplňte přihlášku dle výše uvedené nápovědy k vyplnění.

Zdroje

BOHÁČEK, M., JAKL, L. 2002. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká

škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

Česká a evropská úprava průmyslového vlastnictví. 2008. 7 s. Dostupný z WWW: <[www.pravo.wz.cz/obc/data/prumyslove_vlastnictvi_\(ot._c._38\).doc](http://www.pravo.wz.cz/obc/data/prumyslove_vlastnictvi_(ot._c._38).doc)>.

GOTTFRIED, J. a kol. 2008. *Vzdělávání pro rozvoj spolupráce pracovníků vědy a výzkumu s průmyslovými podniky*. [s.l.] : [s.n.], 2008. 103 s.

RÁB, L. 2005. *Přehled základních právních předpisů upravujících právo duševního vlastnictví*. 2005. 21 s. Dostupný z WWW: <<http://www.rko.zcu.cz/file/dv.doc>>.

Úřad průmyslového vlastnictví [online]. c2008 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.upv.cz/cs.html>>.

Upv.cz [online]. 2011a [cit. 2011-09-17]. Formuláře. Dostupné z WWW: <http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/forms2011/nevyplnovaci/P01_V_11/P01_V_11v.pdf>.

Upv.cz [online]. 2011b [cit. 2011-09-17]. Poplatky. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/vynalezy-patenty/poplatky.html>>.

Další zdroje:

Autorské právo; Průmyslová práva: autorský zákon, patenty, užitné a průmyslové vzory, vynálezy a zlepšovací návrhy, ochranné známky, označení původu topografie polovodičových prvků, biotechnologie, odrůdy rostlin, patentoví zástupci, vymáhání práv, vybraná ustanovení souvisejících předpisů: podle stavu k 11.2.2008. Ostrava: Sagit, 2008. 224 s. 978-80-7208670-2.

Klíč k řešení

1. Souhrn všech právních norem, které upravují oblast průmyslového vlastnictví.
2. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, Dohoda TRIPS.
3. Ochrané známky, označení původu, zeměpisná označení, obchodní firma.
4. Ochrana předmětů průmyslového vlastnictví se zásadně řídí národním právem státu, tj. v každém státě je třeba žádat o ochranu zvlášť.
5. Vynálezy týkající se věcí a na vynálezy týkající se způsobů.
6. Pokud byl výrobek vyrobený podle patentem chráněného vynálezu uveden majitelem patentu nebo s jeho souhlasem na trh v České republice, nemá majitel patentu ve smyslu § 13a) patentového zákona právo zakázat třetím osobám nakládat s takovým výrobkem. Jde o tak zvané vyčerpání práv (exhaustion of rights), označované jako národní vyčerpání práv.
7. Národní cestou, PCT cestou (na základě Smlouvy o patentové spolupráci), Cestou Evropského patentu.

7. UŽITNÉ VZORY, PRŮMYSLOVÉ VZORY

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co je to užitný a průmyslový vzor?
- Co lze a nelze chránit užitným a průmyslovým vzorem?
- Co se nepovažuje za technické řešení?
- Jak probíhá řízení o zápisu užitného a průmyslového vzoru?
- Jaká je doba platnosti práv užitného a průmyslového vzoru?
- Jaké máme poplatky za zápis užitného a průmyslového vzoru?

Pojmy k zapamatování

Užitný vzor, průmyslový vzor.

Výklad

7.1. Právní ochrana technických řešení užitným vzorem

Užitný vzor

Dokument zaručující vlastníkovvi vynálezu výhradní právo k průmyslovému využití tohoto vynálezu, který však neprokazuje (ačkoliv předpokládá) světovou novost. Neoficiálně bývá označován jako tzv. „malý patent“. Ochrana technických řešení užitným vzorem je upravena v ČR zákonem č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech. Užitný vzor se stává u nás nejčastějším druhem průmyslové ochrany a to zejména těch technických řešení, která svojí vynálezeckou úrovní nevyhoví přísným podmínkám k udělení patentu na vynález, ale přesahují svým pojetím rámec pouhé odborné dovednosti a dále je-li zájem o získání rychlejší a levnější

ochrany, nebo došlo k předuveřejnění technického řešení (ovšem za určitých podmínek) a není možné chránit jej patentem. Naopak ochrana užitným vzorem se nejeví jako příliš vhodná v případech, jde-li o technické řešení vyžadující předcházející dlouhodobý a nákladný výzkum a vývoj a ověřování (např. léčiva). Užitné vzory se zapisují pro technická řešení, která jsou nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná. Užitné vzory se zapisují zejména pro zařízení, zapojení, výrobky, stroje, nástroje, chemické sloučeniny.

Za technická řešení se nepovažují zejména

- objevy, vědecké teorie, matematické metody,
- pouhé vnější úpravy výrobků,
- plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti,
- programy počítačů,
- pouhé uvedení informace.

Užitnými vzory nelze chránit

- technická řešení, která jsou v rozporu s obecnými zájmy, zejména se zásadami lidskosti a veřejné morálky,
- odrůdy rostlin a plemena zvířat, jakož i biologické reprodukční materiály,
- způsoby výroby nebo pracovní činnosti (chrání se patenty).

Novost užitého vzoru se posuzuje stejně jako novost vynálezu. Všechny poznatky zveřejněné kdekoli ve světě před dnem priority mohou být namítány proti novosti užitého vzoru. Výjimku tvoří zveřejněné práce původce z posledních šesti měsíců před podáním přihlášky užitého vzoru. Ty nemohou tvořit namítací materiál.

Právo na užitný vzor má původce, tj. ten kdo jej vytvořil vlastní tvořivou prací, nebo jeho právní nástupce. Stejně jako u vynálezů i zde existuje institut podnikového užitého vzoru [Gottfried, J., 2008].

Řízení o zápisu užitného vzoru do rejstříku Úřadu

Udělovací řízení probíhá v různých zemích poměrně odlišně, od klasického analogického patentového průzkumu až k registračnímu systému. Lze konstatovat, že v poslední době řada zemí přechází na registrační systém, po provedení buď pouze formálního průzkumu, nebo průzkumu pouze na základní podmínky, bez předchozího provedení rešerše na novost. Vlastní zkoumání podmínek pro udělení právní ochrany se tak většinou přesunuje do fáze po registraci. Aby se dosáhlo stanoveného cíle, tj. aby řízení o udělení právní ochrany na užitný vzor proběhlo co nejjednodušeji, rychle a levně, byl v českém zákonu o užitných vzorech zvolen tzv. registrační systém. Úřad průmyslového vlastnictví nyní před registrací, kterou se založí právní ochrana užitného vzoru, vyžaduje splnění formálně právních podmínek a vlastní průzkum se uskuteční pouze v případě návrhu na výmaz registrace z rejstříku, nebo ve zcela výjimečných případech se uvažuje i o možnosti průzkumu z moci úřední. Zákon o užitných vzorech umožňuje za určitých podmínek i převod přihlášky vynálezu na přihlášku užitného vzoru. Vazba na přihlášky vynálezů se projevuje i v ostatních částech návrhu zákona, např. pokud jde o přiznávání priority, procesních pravidel řízení aj. Po přístupu k Úmluvě o udělování evropských patentů je možno i evropskou patentovou přihlášku nebo evropský patent převést na přihlášku užitného vzoru. Pokud jde o řízení o získání právní ochrany technických řešení užitným vzorem je podobné řízení o ochraně patentem, s tím rozdílem, že se udělovací řízení uskutečňuje jen na základě formálně právního průzkumu, aniž se v jeho rámci zkoumá, zda jde o řešení světově nové a zda překračuje rámec pouhé odborné dovednosti a před udělením ochrany se přihláška užitného vzoru nezveřejňuje. Příprava podkladů pro podání přihlášky užitného vzoru se příliš neliší od přihlášky patentové, pokud jde o formální náležitosti a popis chráněného řešení, tak pokud jde o nároky na ochranu a výkresy. Oproti přihlášce vynálezu se u užitných vzorů nemusí předkládat anotace. Příprava popisu a nároků na ochranu u užitných vzorů může být značně ovlivněna účelem, jaký přihláška užitného vzoru sleduje. Pokud chce přihlašovatel dosáhnout pevné ochrany užitného vzoru, je třeba, aby měl pro zpracování popisu a nároků k dispozici výsledek rešerše na stav techniky. Pak je náročnost s přípravou na zpracování podkladů pro patentovou přihlášku a přihlášku užitného vzoru analogická, avšak jen tehdy, pokud nejde o případ, kdy o právní ochraně bude rozhodovat, zda je řešení výsledkem vynálezecké činnosti nebo jen přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti. Není-li pro přihlašovatele rozhodující pevnost ochrany, opírající se o výsledek dobré rešerše, což při různých podnikatelských záměrech nelze

vyloučit, pak je možno přihlášku užitného vzoru zpracovat i bez znalosti stavu techniky k dané době, neboť Úřad před registrací, jak již bylo poznamenáno, neprovádí průzkum z hlediska novosti, a náklady na přihlášení se tím samozřejmě značně sníží. Pak ovšem musí přihlašovatel počítat s tím, že právoplatnost registrace užitného vzoru může být odpůrcem zpochybněna právě na základě námitek proti novosti. Takováto situace však nenastává podle dosavadních zkušeností často a zpravidla jen tehdy, když majitel by ze zaregistrovaného užitného vzoru uplatňoval práva vůči třetí osobě, která by pak mohla být navrhovatelem na výmaz. Rozdíl v poplatcích za podání přihlášky je zanedbatelný. "

Projednávání přihlášky užitného vzoru

Základní rozdíl v projednávání přihlášek v České republice, a možno říci v řadě zemí, spočívá v tom, že zatímco se u patentové přihlášky provádí průzkum i na základě rešerše na stav techniky ve světě, u přihlášky užitného vzoru se zkoumají jen ty požadavky na jeho právní ochranu, které nevyžadují porovnání se stavem techniky k prioritě podání. To má své podstatné důsledky, pokud jde o složitost, náročnost a délku řízení o přihlášce. Řízení o přihlášce užitného vzoru je podstatně jednodušší a zejména v případě, kdy byla přihláška zpracována kvalifikovaně, probíhá zpravidla bez komplikací a velmi rychle. Jestliže na jedné straně průměrná doba mezi podáním přihlášky a zápisem do rejstříku u užitného vzoru činí 3 až 4 měsíce, u patentové přihlášky dochází k udělení patentu zpravidla po 4 až 5 letech.

Ochrana technického řešení v případě jeho předuverejnění

Rozhodování, zda technické řešení chránit patentem nebo užitným vzorem, může být praxi ovlivněno tím, že již došlo k jeho zveřejnění. Jak patentový zákon č. 527/1990 Sb., řešící takovou situaci, tak zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech v částech týkajících se novosti, uvádějí šestiměsíční ochrannou lhůtu přihlašovatele tím, že předuverejnění výsledků jeho práce nebo jeho právního předchůdce v této době před podáním přihlášky nezahrnují do stavu techniky. Zásadní rozdíl však spočívá v tom, že zatímco zákon o užitných vzorech neklade žádné další podmínky pro získání této benevolence, zákon pro udělení patentu ji přihlašovatel poskytuje jen tehdy, jestliže ke zveřejnění došlo za zřejmého zneužití vzhledem k přihlašovatelovi nebo k jeho právnímu předchůdci, nebo tehdy, jestliže v této době tyto osoby vystavily vynález na úřední nebo úředně uznané výstavě. Přitom nejde o výstavy, jak jsme to znali z uplatňování dřívější výstavní priority, ale jen o výstavy, které odpovídají Úmluvě o

mezinárodních výstavách sjednané v Paříži v roce 1928. Za výstavy podle této úmluvy se nepokládají například takové, které trvají méně než tři týdny, vědecké výstavy pořádané při příležitosti mezinárodních kongresů, výstavy umělecké a výstavy pořádané jedinou zemí na pozvání v jiné zemi. Již na první pohled, došlo-li k předuvedení řešení před podáním přihlášky v období šesti měsíců před předpokládaným podáním, bude u nás v praxi přicházet v úvahu především možnost podat přihlášku užitého vzoru. Pokud jde o přihlášení vynálezu přímo do zahraničí, v některých zemích však pardon vlastního předuvedení v šestiměsíční lhůtě před přihláškou není rovněž vázán na žádné další podmínky.

Priorita přihlašovatele užitého vzoru

Pokud jde o vznik práva přednosti, vzniká přihlašovatelovi jak u patentu, tak i užitého vzoru priorita podáním přihlášky. Rovněž tak, pokud jde o právo přednosti vyplývající z mezinárodní smlouvy (Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví), je zde analogická úprava. Pro přihlašovatele je uplatnění priority na bázi mezinárodní smlouvy velmi výhodné, neboť je vzájemně zaměnitelné, resp. volně převoditelné, tj. existuje možnost uplatnit prioritu z užitého vzoru i pro přihlášku patentovou a obráceně. V zásadě je tedy, z hlediska úspěšného uplatnění tzv. mezinárodní priority, přípustné přihlásit užitný vzor na podkladě prioritního práva založeného podáním patentové přihlášky a naopak. Podmínky i lhůta pro uplatnění priority jsou v obou případech obdobné. Z hlediska vnitrostátního je pro uplatnění priority navíc v našem zákoně uvedena možnost požadovat přiznání data podání, popřípadě i práva přednosti z dříve podané přihlášky vynálezu. Český úřad přiznává přihlášce užitého vzoru datum podání, popřípadě i právo přednosti z původní přihlášky vynálezu, pokud bude přihláška užitého vzoru za stanovených podmínek podána nejpozději do dvou měsíců od rozhodnutí o přihlášce vynálezu, nejdéle však do deseti let od jejího podání. V těchto případech často mluvíme o tzv. odbočených přihláškách. Za zmínku stojí, že z těchto odbočených přihlášek užitných vzorů však již není možno dále uplatnit mezinárodní prioritu, neboť již nejde o první přihlášku, jak to požaduje citovaná Pařížská úmluva. V souvislosti s úvahami o souběžné ochraně užitným vzorem a patentem je účelné se zmínit o zveřejnění zaregistrovaného užitého vzoru. Jelikož je Úřad podle našeho zákona (§ 11 odst. 2) o užitných vzorech po zápisu do rejstříku povinen zveřejnit popis a nároky užitého vzoru, dojde ke zveřejnění daného řešení. Pokud přihlašovatel nevyužije ustanovení o tom, že může do 15 měsíců ode dne podání přihlášky požádat o odklad zápisu užitého vzoru do rejstříku,

dojde k zápisu a zveřejnění užitého vzoru již zpravidla po 2 až 4 měsících. Po této době již přihlašovatel nemůže účinně v tuzemsku podat na totéž řešení přihlášku vynálezu. A to přesto, že má možnost do 12 měsíců od přihlášení užitého vzoru u nás podat na základě uplatněné unijní priority přihlášku vynálezu nebo užitého vzoru do zahraničí. Po přístupu České republiky k Úmluvě o udělování evropských patentů je možno uplatnit právo přednosti i v případě změny evropské patentové přihlášky, v níž byla požadována ochrana pro Českou republiku, na přihlášku užitého vzoru v České republice z této evropské patentové přihlášky. Pokud jde o právo na ochranu užitným vzorem a náležitosti přihlášky užitého vzoru, platí zde obdobné zásady jako v případě přihlášky vynálezu. Zásadní rozdíl spočívá v řízení o přihlášce, které je založeno na registračním principu a Úřad tedy nezkoumá otázku novosti a tvůrčí úrovně. To je důvodem, že k ochraně dochází velmi rychle, cca za 3-4 měsíce po podání. Za určitých podmínek lze z původní přihlášky vynálezu tzv. "odbočit" na přihlášku užitého vzoru (toto je otázkou strategie a finančních možností). Majitel zapsaného užitého vzoru má výlučné právo využívat užitný vzor, poskytnout souhlas k jeho využívání jiným osobám nebo na ně užitný vzor převést. Účinky užitého vzoru nastávají zápisem užitého vzoru do rejstříku Úřadu. Majiteli přísluší přiměřená náhrada od toho, kdo po zápisu užitého vzoru jeho předmět využívá. Právo na přiměřenou odměnu lze uplatnit ode dne, od něhož nastávají účinky užitého vzoru. Bez souhlasu majitele zapsaného užitého vzoru nikdo nesmí řešení chráněné při své hospodářské činnosti vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit.

U užitého vzoru se provádí pouze formální průzkum. Posouzení novosti a toho, zda řešení přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné, probíhá jen v případě, že dojde k výmazovému řízení. Důkazní materiál při žádosti o výmaz musí obstarat vlastními rešeršemi protistrana [Boháček, M., 2002].

Doba platnosti práv užitého vzoru a jejich účinky

Užitný vzor platí 4 roky ode dne podání přihlášky, popřípadě od podání dřívější přihlášky vynálezu se shodným předmětem a je jí možno na žádost majitele prodloužit až dvakrát o tři roky, tj. celkem až 10 let. S ohledem na neustále se zkracující inovační cyklus je celková doba platnosti užitého vzoru dostatečná. Uvážíme-li, že u patentové ochrany, odečteme-li 4 až 5 let průměrné doby řízení před zveřejněním oznámení o udělení patentu ve Věstníku, trvá prakticky jen 15 až 16 let, pak je právní ochrana technických řešení užitným vzorem, s dobou

ochrany až 10 let, mimořádně výhodná. Účinky právní ochrany užitého vzoru jsou podobné jako u patentové ochrany na vynález. To znamená, že bez souhlasu majitele užitého vzoru nikdo nesmí řešení chráněné užitém vzorem při své hospodářské činnosti vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit. Existuje i analogická možnost jako u patentů na vynálezy, pokud jde o licence, převod užitého vzoru, právo předchozího uživatele, nucené licence aj. Ochrana užitého vzoru může skončit buď jeho výmazem z rejstříku užitéch vzorů nebo může zaniknout. Tedy těmi způsoby, jak jsou popsány i u patentové ochrany [Boháček, M., 2002].

Ochrana užitém vzorem je vhodná tehdy, je-li užitý vzor téměř připraven k výrobě a kde není příliš vysoké riziko z případného sporu. Dále i v případě, kdy došlo ze strany přihlašovatele k preduveřejnění předmětu ochrany, pokud je přihláška podána do 6 měsíců od tohoto preduveřejnění. Zatímco ochrana technického řešení patentem je v tomto případě nemožná, užitý vzor bude zapsán. V některých případech je výhodná a taktická paralelní ochrana jak patentem, tak užitém vzorem. Stejně jako u vynálezu existuje u užitého vzoru ustanovení o nucené licenci. Úřad udělí nucenou licenci jen v tom případě, kdy majitel užitého vzoru jeho předmět nevyužívá, nebo jej využívá nedostatečně a nemůže svou nečinnost doložit pádnými důvody. Udělením nucené licence není ovšem dotčeno právo majitele užitého vzoru na úhradu licenčních poplatků. Díky institutu odbočení u užitéch vzorů a odloženému průzkumu u přihlášek vynálezů se přihlašovatelům nabízí nepřeborné množství variací, kterými mohou pružně reagovat na stále se měnící výchozí podmínky. Pro práva na užitý vzor, spolumajitelské vztahy, pro zápis licenčních smluv, při převodech užitéch vzorů, pro vztahy k zahraničí a pod. se použijí ustanovení zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích a vyhlášky č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů [Gottfried, J., 2008].

Souběžná ochrana technických řešení patentem a užitém vzorem

Jak vyplývá z dříve uvedených skutečností, při ochraně technických řešení je vždy třeba zvážit, zda je chránit patentem, nebo užitém vzorem, nebo průmyslovým vzorem jde-li o vnější tvar výrobku. Jde-li o řešení technického problému jako takového, pak přichází v úvahu ochrana patentem nebo užitém vzorem nebo obojím. Při rozhodování bude nejčastěji přicházet v úvahu:

- důvod ochrany,
- tvůrčí úroveň a druh řešení,
- dlouhodobost a počátek účinků ochrany,

- předchozí předuvedené řešení,
- obranyschopnost dosažené právní ochrany,
- náklady na přihlášení a udržování ochrany.

Důvodem právní ochrany technického řešení bude v převážné většině ochrana proti konkurenci, resp. právní ochrana řešení, do kterého přihlašovatel již vložil určité prostředky. Dalším může být reklamní, resp. inzertní účel, neboť po přihlášení, publikaci a udělení, resp. zápisu do rejstříku, se nejen řešení, ale i firma přihlašovatele ocitne za nevelký obnos v oficiálních publikacích a světových databázích. Velmi vážným důvodem pro přihlášení technického řešení k právní ochraně může být zamýšlený export nebo možnost prodeje licence. Většina důvodů pro právní ochranu technického řešení je toho druhu, že se přihlašovatel vyplatí u technicky nebo obchodně významnějších řešení ochrana oběma druhy, tj. jak ochrana patentem, tak užitným vzorem.

Tvůrčí úroveň řešení bývá dalším hlediskem, zda daná řešení přihlásit k ochraně patentem nebo užitným vzorem. Řešení, které nemá dostatečnou tvůrčí úroveň, má např. tzv. agregační charakter, bude výhodnější přihlašovat jako užitný vzor, neboť dosažení této právní ochrany bude v případě dobře zpracované přihlášky bez větších problémů. Nicméně i řešení, která mají dostatečnou tvůrčí úroveň, jsou vhodná vedle ochrany patentem i k ochraně užitným vzorem. Pokud jde o délku doby ochrany, patent u nás a ve většině evropských zemí platí dvacet let od podání přihlášky vynálezu, avšak účinky patentu nastávají až ode dne oznámení o udělení patentu ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. V období mezi zveřejněním přihlášky vynálezu (po uplynutí 18 měsíců od vzniku práva přednosti) a oznámením o udělení patentu vzniká přihlašovatelovi jakási předběžná ochrana, resp. právo na přiměřenou náhradu vůči těm, kteří by v této době začali předmět zveřejněné přihlášky využívat. Toto právo lze však uplatnit až poté, kdy nastanou účinky patentu, tj. po zveřejnění oznámení o udělení patentu. Pokud jde o účinky ochrany patentu, zůstává zcela nevyplněna mezera mezi datem podání přihlášky a jejím zveřejněním a zčásti i mezi zveřejněním přihlášky a oznámením o udělení patentu. V praxi tato doba činí celkem asi 4 až 6 let, to znamená, že účinky patentu trvají 14 až 16 let. Rozhodování o druhu ochrany je značně usnadněno v případě, že došlo v posledních měsících k předuvedení výsledků práce přihlašovatele, které mají být přihlášeny. Protože u užitných vzorů se takové předuvedení nepočítá do stavu techniky, bez ohledu na důvod a okolností, za nichž se tak stalo, je možno přihláškou užitého vzoru

zachránit vzniklou situaci. U patentové přihlášky by podobný postup byl možný jen tehdy, pokud by přihlašovatel Úřadu předložil důkaz, že ke zveřejnění došlo ze zřejmého zneužití vzhledem k němu nebo jeho právnímu předchůdci. To je v praxi velmi těžko prokazatelné. Druhým důvodem by mohl být průkaz o vystavení vynálezu na úřední nebo na úředně uznané výstavě podle Úmluvy o mezinárodních výstavách, jak již bylo dříve zmíněno. Pokud jde o schopnost obrany udělené ochrany, resp. možnost zrušení ochrany patentu nebo zaregistrovaného užitného vzoru, užitný vzor, který byl přihlášen bez předchozí rešerše na světovou novost, je snadněji napadnutelný než patent [Boháček, M., 2002].

7.2. Právní ochrana průmyslových vzorů

Řízení o průmyslových vzorech je upraveno v ČR zákonem č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů. Za průmyslový vzor schopný ochrany se považuje vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálu výrobku samotného nebo jeho zdobení. Výrobkem se rozumí průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět, včetně součástí určených k sestavení do jednoho složeného výrobku, obal, úprava, grafický symbol a typografický znak, s výjimkou počítačových programů. Průmyslový vzor je způsobilý ochrany, je-li nový a má-li individuální povahu. Průmyslový vzor je nový, nebyl-li přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti shodný průmyslový vzor, to znamená, že se jejich znaky liší pouze nepodstatně. Průmyslový vzor vykazuje individuální povahu, jestliže celkový dojem, který vyvolává u informovaného uživatele, se liší od celkového dojmu, který u takového uživatele vyvolá průmyslový vzor, který byl zpřístupněn veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti.

Průmyslový vzor, který je v rozporu se zásadami veřejného pořádku, s dobrými mravy nebo je shodný s průmyslovým vzorem již zapsaným v ČR, Úřad průmyslového vlastnictví nezapiše [Gottfried, J., 2008].

Průmyslovým vzorem není

- technické a konstrukční řešení,
- přenesení známé vnější úpravy výrobku na výrobek jiného druhu, nebo úprava

vytvořená zvětšením nebo zmenšením známé vnější úpravy výrobku,

- záměna materiálu pro vnější úpravu výrobku,
- architektonické řešení stavby (lze chránit autorským právem),
- vnější úprava výrobku zjistitelná jen při zvláštní pozornosti,
- barva, není-li jí užito ve spojení s tvarem, obrysem nebo kresbou,
- Průmyslový vzor nechrání funkční principy ani materiálové složení [Gottfried, J., 2008].

Řízení o průmyslových vzorech

Řízení o zápisu průmyslového vzoru se zahajuje podáním přihlášky průmyslového vzoru u Úřadu průmyslového vlastnictví. Přihlášku je oprávněn podat původce nebo jeho právní nástupce. Přihláška může obsahovat jen jedinou vnější úpravu výrobku - jednoduchá přihláška -nebo více vnějších úprav výrobků téhož druhu navzájem obdobných nebo určených ke společnému užití (např. jídelní servis, prvky stavebnice, ...), v takovém případě hovoříme o hromadné přihlášce. Počet jednotlivých provedení vnější úpravy výrobků pro hromadnou přihlášku výrobků jednoho druhu, je limitován dvaceti provedeními. Je-li předmětem hromadné přihlášky vyřešení vnější úpravy výrobků určených ke společnému použití, není počet těchto vnějších úprav limitován.

Vyobrazení průmyslového vzoru musí jasně a úplně vyjevit vnější úpravu celého výrobku - všechny charakteristické znaky vnější úpravy výrobku musí být výrazně vyobrazeny na fotografiích či na výkresech (nikoli výrobních či konstrukčních výkresech), a to v tolika pohledech, aby z nich byly patrné tvarové, obrysové nebo barevné zvláštnosti vnější úpravy výrobku. Tak jako je tomu u vynálezu nebo užitného vzoru, existuje i zde pojem podnikový průmyslový vzor. Tak jako u ostatních průmyslových práv k výsledkům tvůrčí činnosti se přihláškou zakládá právo přednosti. Dále ještě existuje výstavní priorita, kterou může Úřad přiznat předmětům vystaveným na výstavách pořádaných v České republice a to od doby, kdy tyto předměty byly vneseny do výstavy. Podmínkou je v tomto případě to, aby byl vystavovaný předmět přihlášen jako průmyslový vzor do tří měsíců po ukončení výstavy. Majitel zapsaného průmyslového vzoru má výlučné právo využívat průmyslový vzor, poskytnout souhlas k jeho využívání jiným osobám nebo na ně průmyslový vzor převést. Bez

souhlasu majitele zapsaného průmyslového vzoru nesmí nikdo chráněné řešení využívat. Užíváním se rozumí zejména výroba, nabízení, uvádění na trh, dovoz, vyvoz nebo užívání výrobku, ve kterém je průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, nebo skladování takového výrobku k uvedeným účelům [Gottfried, J., 2008].

Doba platnosti zápisu průmyslového vzoru

Rozsah ochrany je dán vyobrazením průmyslového vzoru tak, jak je zapsán v rejstříku průmyslových vzorů. Do rozsahu ochrany spadá každý průmyslový vzor, který nevyvolává u informovaného uživatele odlišný celkový dojem. Do rozsahu ochrany se však nezahrnují znaky, které jsou předurčeny jeho technickou funkcí, nebo znaky, které musí být nutně reprodukovány, aby výrobek mohl plnit svoji funkci. Zápis průmyslového vzoru platí v ČR 5 let ode dne podání přihlášky průmyslového vzoru. Dobu platnosti zápisu průmyslového vzoru lze na žádost majitele opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let od data podání přihlášky [Boháček, J., 2002].

Práva k průmyslovému vzoru

Právo k průmyslovému vzoru má jeho původce nebo jeho právní nástupce. Spolupůvodce má k průmyslovému vzoru právo v rozsahu odpovídajícím jeho podílu na jeho vytvoření, tj. podílu na tvůrčí činnosti, při níž byl průmyslový vzor vytvořen. Přihlásit průmyslový vzor k ochraně je oprávněn ten, kdo má na něj právo, tedy jeho původce nebo nástupce. Pokud byl průmyslový vzor vytvořen ke splnění úkolu vyplývajícího z pracovního poměru, z členského nebo jiného podobného vztahu, přechází právo na průmyslový vzor na toho, kdo původci vytvoření tohoto vzoru zadal, pokud nebylo ve smlouvě stanoveno jinak. Původce průmyslového vzoru má právo být uveden v přihlášce průmyslového vzoru a být zapsán do rejstříku průmyslových vzorů. Spory o určení práva na průmyslové vzory rozhodují soudy. Žalobu na určení oprávněného přihlašovatele, popřípadě vlastníka průmyslového vzoru lze však podat pouze do dvou let od zápisu průmyslového vzoru do rejstříku. Tato lhůta však neplatí, jestliže přihlašovatel nejednal v dobré víře. Na základě rozhodnutí soudu může osoba, o níž soud rozhodnul, že je osobou mající právo na průmyslový vzor, požádat buď o odejmutí ochrany neoprávněné osobě nebo o přepis průmyslového vzoru na sebe. Pokud tak neučiní, Úřad průmyslového vlastnictví provede výmaz takového vzoru z rejstříku.

Pokud dojde na základě rozhodnutí soudu k přepisu průmyslového vzoru na oprávněnou osobu, licence a jiná práva poskytnutá původně zapsaným vlastníkem průmyslového vzoru zanikají. Jestliže však původní vlastník nebo nabyvatel licence před podáním žaloby užívali nebo provedli vážné přípravy k užívání takového průmyslového vzoru, mohou v užívání pokračovat, pokud ve lhůtě 2měsíců ode dne, kdy je nový vlastník o změně vlastnictví ke vzoru uvědomil, požádají o uzavření nevýlučné licence za obvyklých podmínek. Tato možnost však neplatí, pokud původní vlastník nebo nabyvatel licence nejednali v dobré víře [Boháček, J., 2002].

Účinky zapsaného průmyslového vzoru

Vlastník průmyslového vzoru zapsaného v rejstříku má výlučné právo tento vzor užívat, bránit třetím osobám užívat jej bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas k jeho užívání třetím osobám (poskytnout licenci) nebo na ně průmyslový vzor převést. Užíváním průmyslového vzoru se rozumí zejména jeho výroba, nabízení, uvedení na trh, dovoz, vývoz nebo užívání výrobku ztělesňujícího zapsaný průmyslový vzor, nebo jeho skladování k uvedeným účelům. Práva ze zapsaného průmyslového vzoru platí ode dne podání přihlášky. Pokud však přihlašovatel podle §38 odstavce 4 zákona požádal o odklad zveřejnění průmyslového vzoru, jeho vlastník může uplatňovat práva ze zápisu vůči třetím osobám jen tehdy, nebyl-li průmyslový vzor užíván v dobré víře. Dojde-li k neoprávněnému zásahu do práv ze zapsaného průmyslového vzoru, může se jeho vlastník u soudu domáhat zejména toho, aby rušení práva bylo zakázáno a aby následky porušení byly odstraněny. Byla-porušováním způsobena škoda, má vlastník průmyslového vzoru právo na její náhradu. Došlo-li k nemajetkové újmě, má právo na přiměřené zadostiučinění, které může spočívat i v peněžním plnění [Boháček, M., 2002].

Omezení a vyčerpání práv ze zapsaného průmyslového vzoru

Práva ze zapsaného průmyslového vzoru jsou omezena jednak ve vztahu k jednáním uskutečňovaným pro neobchodní a experimentální účely a jednání spočívající v reprodukci vzoru za účelem citace nebo užití pro účely výuky, za předpokladu uvedené zdroje a přiměřenosti takového užití k danému účelu. Práva ze zapsaného průmyslového vzoru nepůsobí dále vůči tak zvanému předchozímu uživateli (právo předchozího uživatele). Toto

právo předchozího uživatele může třetí osoba získat, jestliže prokáže, že před prioritou daného průmyslového vzoru započala na území České republiky s vážnými přípravami k užívání nebo s již samotným užíváním vnější úpravy výrobku spadající do jeho rozsahu. To však za předpokladu, že k těmto přípravám nebo k užívání došlo nezávisle na zapsaném průmyslovém vzoru. Právo předchozího uživatele může být převedeno jen s podnikem nebo jeho částí.

Práva ze zapsaného průmyslového vzoru jsou svým způsobem omezena i jejich tak zvaným vyčerpáním práv (konzumace či konzumpce práv). K vyčerpání práv ze zapsaného průmyslového vzoru dojde tehdy, jestliže byl výrobek, ve kterém je daný průmyslový vzor ztělesněn nebo aplikován, byl na trh v České republice uveden samotným vlastníkem průmyslového vzoru nebo s jeho souhlasem. V tomto případě se jedná o tak zvané národní vyčerpání práva [Boháček, M., 2002].

Zánik a výmaz průmyslového vzoru:

Podobně jako u ostatních průmyslových práv může právo k zapsanému průmyslovému vzoru zaniknout nebo může být toto právo zrušeno, v daném případě jeho výmazem z rejstříku průmyslových vzorů. K zániku průmyslového vzoru dojde buď uplynutím doby jeho ochrany nebo jestliže se ho jeho vlastník vzdá (ex nunc). K výmazu průmyslového vzoru dojde, jestliže se na základě návrhu třetí osoby nebo i z moci úřední dodatečně zjistí, že v době zápisu průmyslového vzoru do rejstříku nebyly splněny podmínky stanovené v §2 až 9 zákona o průmyslových vzorech pro jeho zápis. Z těchto důvodů může návrh na výmaz podat kdokoliv. Důvodem pro výmaz průmyslového vzoru jsou i skutečnosti, které se dotýkají práv třetích osob. To v případě, jestliže přihlašovatel neměl podle §12 na průmyslový vzor a tedy na podání přihlášky právo (toto právo má jen původce nebo jeho právní nástupce), nebo je-li v průmyslovém vzoru použito rozlišovací označení, které před vznikem práva přednosti průmyslového vzoru poskytuje vlastníku takového označení jeho užití zakázat. Dále pak jestliže je v průmyslovém vzoru neoprávněně užito autorského díla anebo jestliže je v průmyslovém vzoru užito některých prvků chráněných článkem 6 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví (například erby, vlajky a jiné znaky státní svrchovanosti, úřední zkušební, puncovní a záruční značky, názvy a zkratky mezinárodních mezivládních organizací [Boháček, M., 2002].

7.3. Poplatky a úhrady

Poplatky a úhrady lze rozdělit následovně

- poplatky za řízení před Úřadem a poplatky související (správní poplatky, udržovací poplatky, identifikace platby, účty Úřadu, základní informace)
- poplatky za služby Úřadu (patentové a známkové rešerše, objednávky spisů)
- úhrady nákladů (náklady vzniklé v souvislosti s poskytováním informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím)[ÚPV, 2008]

Tabulka 3 Přehled poplatků – užitné vzory

Zdroj: [Upv.cz, 2011b]

UŽITNÉ VZORY

Položka 131

Přijetí přihlášky užitného vzoru	Kč	1000
- pokud je (jsou) přihlašovatelem (li) výlučně původce (i)	Kč	500

Položka 132

Přijetí žádosti o určení, zda technické řešení spadá do rozsahu zapsaného užitného vzoru	Kč	5000
--	----	------

Položka 133

Přijetí návrhu na výmaz užitného vzoru z rejstříku	Kč	2000
--	----	------

Položka 134

Přijetí žádosti o každé prodloužení platnosti zápisu užitného vzoru	Kč 6000
---	---------

Poznámky

1. Dojde-li k zápisu užitného vzoru do rejstříku po uplynutí doby jeho platnosti, je poplatek za prodloužení splatný do 2 měsíců ode dne zápisu.
2. Nebyl-li poplatek zaplacen ve stanovené lhůtě, je možno jej zaplatit ještě v další lhůtě 6 měsíců ve výši dvojnásobku.

PRŮMYSLOVÉ VZORY**Položka 135**

a) Přijetí přihlášky průmyslového vzoru	Kč 1000
- pokud je (jsou) přihlašovatelem (li) výlučně původce (i)	Kč 500
b) Přijetí hromadné přihlášky průmyslového vzoru	Kč 1000
- pokud je (jsou) přihlašovatelem (li) výlučně původce (i)	Kč 500
- za každý další průmyslový vzor obsažený v přihlášce	Kč 600
- za každý další průmyslový vzor obsažený v přihlášce
pokud je (jsou) přihlašovatelem (li) výlučně původce (i)	Kč 300

Položka 136

Přijetí návrhu na výmaz průmyslového vzoru z rejstříku	Kč 2000
- za každý další průmyslový vzor obsažený v hromadně
zapsaném průmyslovém vzoru	Kč 800

Položka 137

Přijetí žádosti o obnovu doby ochrany průmyslového vzoru	
- poprvé o 5 roků	Kč 3000
- podruhé o 5 roků	Kč 6000
- potřetí o 5 roků	Kč 9000
- počtvrté o 5 roků	Kč 12000

Poznámky

1. Dojde-li k zápisu průmyslového vzoru do rejstříku po uplynutí doby jeho platnosti, je poplatek za obnovu ochrany splatný do 2 měsíců ode dne zápisu.
2. Nebyl-li poplatek zaplacen ve stanovené lhůtě, je možno jej zaplatit ještě v další lhůtě 6 měsíců ve výši dvojnásobku.

Následuje Obrázek 2 Přihláška užitného vzoru – formulář

Zdroj: [Upv.cz, 2011a]

ÚŘAD PRŮMYSLUVÉHO VLASTNICTVÍ

Antonína Čermáka 2a 160 68 Praha 6
 Telefon: 220 383 111 Fax: 224 324 718
 E-mail: posta@upv.cz

WWW.UPV.CZ

PŘIHLÁŠKA UŽITNÉHO VZORU
 se žádostí o zápis užitného vzoru do rejstříku

(Vyplní Úřad)

Pořadové číslo:

Spisová značka přihlášky:

Potvrzení o přijetí
vydáno dne:

MPT

Vyřizuje

Kód

1. DRUH PŘIHLÁŠKY

Přihláška NÁRODNÍ (označte křížkem)

☐

nebo ZAHRANIČNÍ

☐Přihláška PCT – národní fáze,
číslo přihlášky PCT

Dat. mez. podání

Žádost o přeměnu z EP na přihlášku
národní, číslo přihlášky EP

Dat. EP podání

Přihláška VYLOUČENÁ z původně podané PUV, číslo přihlášky PUV

Přihláška ODBOČENÁ z původně podané patentové přihlášky,
číslo přihlášky PV, PCT, EP**2. NÁZEV UŽITNÉHO VZORU****3. POČET PŘIHLAŠOVATELŮ**

4. PŘIHLAŠOVATEL(-É) (Pokud není možné uvést úplné údaje o kterémkoliv z vyplňovaných subjektů z důvodu nedostatku místa zde, použijte prosím k tomuto účelu doplňkový list formuláře.)

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	PSČ (jen pro ČR):
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	E-mail:
Právnícká osoba	ANO ☐ NE ☐
Fyzická osoba	☐

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	PSČ (jen pro ČR):
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	E-mail:
Právnícká osoba	ANO ☐ NE ☐
Fyzická osoba	☐

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	PSČ (jen pro ČR):
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	E-mail:
Právnícká osoba	ANO ☐ NE ☐
Fyzická osoba	☐

5. POČET PŮVODCŮ

6. PŮVODCE(-I) (V případě, že je původce současně i přihlašovatelem, není nutné požadované údaje u tohoto původce vyplňovat. Pokud není možné uvést úplné údaje o kterémkoliv z vyplňovaných subjektů z důvodu nedostatku místa zde, použijte prosím k tomuto účelu doplňkový list formuláře.)

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSČ (jen pro ČR):
PŮVODCE si nepřeje být zveřejněn (označte křížkem):	☐

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSČ (jen pro ČR):
PŮVODCE si nepřeje být zveřejněn (označte křížkem): ☐	

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSČ (jen pro ČR):
PŮVODCE si nepřeje být zveřejněn (označte křížkem): ☐	

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSČ (jen pro ČR):
PŮVODCE si nepřeje být zveřejněn (označte křížkem): ☐	

7. ZÁSTUPCE PŘIHLAŠOVATELE

Název kanceláře:		
Příjmení:	Titul před jm.:	
Jméno:	Titul za jm.:	
Ulice a číslo:	Telefon:	
Město:	PSČ:	Fax:
Země:	E-mail:	
Číslo prezidiální plné moci:	Číslo jednací zástupce:	
Prezidiální plná moc je podávána současně s touto přihláškou (označte křížkem): ☐		

8. ADRESA PRO DORUČOVÁNÍ (Kontaktní adresa pro styk s Úřadem – VYPLŇUJE SE jen v případě, že jde o ADRESU ODLIŠNOU od adresy přihlašovatele nebo zástupce.)

Název kanceláře / firmy:	
Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Telefon:
Město:	Fax:
PSČ:	E-mail:

9. PRÁVO PŘEDNOSTI PODLE MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	
Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	
Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	
Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	
Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	

10. PODNIKOVÝ UŽITNÝ VZOR

Jedná se o PODNIKOVÝ UŽITNÝ VZOR (označte křížkem): ANO ☐ NE ☐

11. SEZNAM PŘÍLOH (Vybrané možnosti označte křížkem.)

3 x popis technického řešení	☐	
3 x nároky na ochranu	☐	
3 x výkresy	☐	
- Plná moc	☐	
- Doklad o nabytí práva na užitný vzor	☐	počet
- Prioritní doklad	☐	počet
- Stejnopis přihlášky vynálezu	☐	
- Doplnující listy tiskopisu přihlášky	☐	počet
- Další doklady	☐	počet

12. INFORMACE O VÝŠI SPRÁVNÍHO POPLATKU

Správní poplatek za podání přihlášky užitného vzoru přihlašovatelem je stanoven na 1 000 Kč.

Správní poplatek za podání přihlášky užitného vzoru přihlašovatelem, který je současně i původcem, je stanoven na 500 Kč.

****Způsob platby** (Vyberte jednu z uvedených možností a označte křížkem.):

- Složenkou
- Převodem z účtu *
- Hotově v pokladně Úřadu
- Kolkem

☐
☐
☐
☐

Pozn.: Správní poplatek je splatný při podání přihlášky.

*) Číslo účtu správních poplatků ÚPV: 3711-21526001/0710

**) Ostatní informace jsou uvedeny v nápovědě.

Místo pro nalepení kolku

13. POZNÁMKA

Potvrzuji pravdivost a úplnost shora uvedených údajů a žádám o zápis užitného vzoru do rejstříku.

Vyberte jednu z uvedených možností a označte křížkem:

- Přihlašovatel(-é) (V případě více přihlašovatelů musí být uvedeny podpisy všech těchto přihlašovatelů.)
- Zástupce

☐
☐

Datum

Podpis
(u právnické osoby případně i razítko)

**Nápověda pro vyplnění formuláře č. P02 -PŘIHLÁŠKA UŽITNÉHO
VZORU se žádostí o zápis užitného vzoru do rejstříku [Upv.cz, 2011a]**

1. Druh přihlášky

Vyplní se příslušný druh přihlášky užitného vzoru. Křížkem se vyznačí, jedná-li se o přihlášku národní nebo o přihlášku zahraniční. Jedná-li se o mezinárodní přihlášku podle PCT, uvede se číslo přihlášky PCT a datum jejího podání; jedná-li se o přeměnu přihlášky EP na přihlášku národní, uvede se číslo přihlášky EP a datum jejího podání; jedná-li se o přihlášku vyloučenou, uvede se číslo přihlášky užitného vzoru, ze které je tato přihláška vyloučená; a jedná-li se o přihlášku odbočenou, uvede se číslo přihlášky vynálezu (PV, PCT, EP), ze které je tato přihláška odbočená. Vyplnit lze i více druhů přihlášky (podávaná přihláška je např. přihláškou vyloučenou z přihlášky původně podané jako mezinárodní přihláška podle PCT).

2. Název užitného vzoru

Uvede se úplný název technického řešení. Název musí být shodný s názvem uvedeným v popisu přihlášky užitného vzoru, musí být přesný a stručný, a neměl by obsahovat více než 10 slov.

3. Počet přihlašovatelů

Uvede se příslušný počet přihlašovatelů.

4. Přihlašovatel (-é)

Vyplní se údaje o přihlašovateli nebo přihlašovatelích. Přihlašovatelem je osoba (odlišná od zástupce), která přihlášku užitného vzoru podává a v případě zapsání užitného vzoru do rejstříku se stává jeho majitelem. U přihlašovatele musí být v žádosti uvedeno příjmení, jméno, popřípadě titul, v případě fyzické osoby, respektive název firmy a IČ v případě právnické osoby, a dále úplná adresa včetně PSČ, popřípadě číslo telefonu, fax, e-mail. Názvy právnických osob se udávají jejich úplným úředním názvem, s nímž byly zřízeny. V případě, že je sídlem přihlašovatele USA, uveďte v jeho adrese členský stát federace. V příslušném políčku se křížkem vyznačí, zda přihlašovatelem je fyzická osoba, která je současně i původcem. Není-li přihlašovatel současně původcem a nejedná-li se o podnikový užitný vzor, musí přihlašovatel přiložit doklad o nabytí práva na užitný vzor. V dalším políčku se křížkem

vyznačí, zda je přihlašovatelem právnická nebo fyzická osoba.

5. Počet původců

Uvede se počet původců.

6. Původce (-i)

Vyplní se údaje o původci nebo původcích. Původcem je osoba, která předmět užitého vzoru svou tvůrčí prací vytvořila. Touto osobou je výlučně osoba fyzická; tato osoba však může být zároveň i přihlašovatelem. U původce musí být v žádosti uvedeno příjmení, jméno, případně titul, a úplná adresa včetně PSČ. V případě, že je sídlem původce USA, uveďte v jeho adrese i členský stát federace. Pokud si původce nepřeje být spolu s přihláškou zveřejněn, vyznačí se tato skutečnost v příslušném políčku křížkem.

7. Zástupce přihlašovatele

Je-li přihlašovatel pro řízení o přihlášce zastoupen, vyplní se údaje o zástupci. U zástupce musí být v žádosti uveden název kanceláře, resp. příjmení a jméno, případně titul, zástupce, a úplná adresa včetně PSČ. Do názvu kanceláře se vyplní např. „Advokátní kancelář Novák a Nováková“. Pokud zástupce nemá zapsán název kanceláře v obchodním nebo jiném rejstříku, pak toto pole nevyplňuje. Další údaj o zástupci, pokud má být v rejstříku uveden (např. „patentový zástupce“ nebo „advokát“), se uvede za titulem za jménem v odpovídající kolonce. Názvy právnických osob se udávají jejich úplným úředním názvem, s nímž byly zřízeny. Při řízení o přihlášce užitého vzoru může přihlašovatel před Úřadem vystupovat buď samostatně, nebo prostřednictvím jím ustanoveného zástupce. V případě, kde to stanovuje zákon (viz ustanovení § 21, odst. 2 zákona č. 478/1992 Sb., o užitečných vzorech, v platném znění, za použití ustanovení § 70 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění), je zastoupení přihlašovatele povinné (obligatorní zastoupení) a zástupcem může být oprávněný patentový zástupce nebo advokát. V případě nepovinného zastupování může být zástupcem patentový zástupce, advokát nebo jiná osoba, např. společný zmocněnec (zástupcem více přihlašovatelů může být například jeden z těchto přihlašovatelů). Je-li pro řízení o přihlášce užitého vzoru před Úřadem zástupce ustanoven, musí být spolu s přihláškou předložena jeho platná plná moc. Pokud přihlašovatel pověřil zástupce prezidiální plnou mocí, jejíž originál je uložen u Úřadu, je třeba v přihlašovacím formuláři uvést Úřadem přidělené (depozitní) číslo prezidiální plné moci. Jeli taková prezidiální plná moc podána současně s přihláškou, vyznačí se tato skutečnost v příslušném

políčku křížkem.

8. Adresa pro doručování

V případě, kdy se jedná o adresu odlišnou od adresy přihlašovatele, nebo, v případě více přihlašovatelů, od adresy jejich společného zmocněnce nebo ustanoveného patentového či jiného zástupce, musí být pro účely korespondence Úřadu se žadatelem uvedena jediná adresa pro doručování. Vyplňování je stejné jako u údajů o zástupci. Pokud se bude doručovat na P.O.BOX, pak se „P.O.BOX“ s číslem napíše do pole „Ulice a číslo“.

9. Právo přednosti podle mezinárodní smlouvy

Uvede se uplatňované právo přednosti (priorita). Podle ustanovení § 9 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, v platném znění, musí přihlašovatel právo přednosti, které vyplývá z mezinárodní smlouvy, uplatnit již v přihlášce a současně musí uvést číslo přihlášky, ze které se toto právo přednosti odvozuje, datum jejího podání a stát, ve kterém byla přihláška podle mezinárodní smlouvy podána, respektive, jedná-li se o přihlášku regionální, úřad, u kterého byla tato přihláška podána. Je-li to nezbytné, musí být toto právo na výzvu Úřadu prokázáno prioritním dokladem.

10. Podnikový užitný vzor

Křížkem se vyznačí, jedná-li se o podnikový užitný vzor či nikoli. O podnikový užitný vzor se podle ustanovení § 21 odst. 2 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, v platném znění, za použití ustanovení § 9 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění, jedná tehdy, vytvořil-li původce užitný vzor ke splnění úkolu z pracovního poměru, z členského nebo jiného obdobného pracovněprávního vztahu ke svému zaměstnavateli.

11. Seznam příloh

Příslušné přikládané přílohy se v seznamu vyznačí křížkem. Potřebný počet exemplářů je u každé z příloh předepsaných v seznamu uveden jednotlivě. Pokud žádost při podání obsahuje další přílohy, uvede se jejich počet.

12. Informace o výši správního poplatku

Za podání přihlášky je třeba uhradit příslušný správní poplatek stanovený Sazebníkem správních poplatků, který je přílohou zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, v

platném znění. Zvolený způsob platby se vyznačí křížkem. Správní poplatek za podání přihlášky užitného vzoru je splatný při podání přihlášky a může být uhrazen kolkovými známkami (které lze použít pro platby pouze do výše 5 000,-Kč), v hotovosti v pokladně správních poplatků v budově Úřadu průmyslového vlastnictví či složenkou nebo převodem na účet správních poplatků Úřadu průmyslového vlastnictví číslo 3711-21526001/0710 s uvedením variabilního symbolu platby. Variabilní symbol je identifikací bezhotovostní platby a musí být vždy uveden. Jedná se o číselný kód, který je v případě přihlášky užitného vzoru složený z číslice z číslice 6 a ze spisové značky přihlášky (např. pro PUV 2000-10856 je VS 6200010856).

13. Poznámka

V tomto poli se uvedou další případné skutečnosti, které nebylo možné uvést v předchozích polích.

Podpis přihlášky

Podpisem přihlašovatele(-ů) nebo jeho/jejich zástupce(-ů) (u právnických osob je možné připojit i razítko, které však podpis nenahrazuje) se potvrdí úplnost a pravdivost v přihlášce uvedených údajů. Zároveň se křížkem vyznačí, zda přihlášku podává přihlašovatel nebo jím zvolený zástupce.

Následuje Obrázek 3 Přihláška průmyslového vzoru – formulář

Zdroj: [Upv.cz, 2011a]

ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ

Antonína Čermáka 2a 160 68 Praha 6
 Telefon: 220 383 111 Fax: 224 324 718
 E-mail: posta@upv.cz

WWW.UPV.CZ

PŘIHLÁŠKA PRŮMYSLOVÉHO VZORU
 se žádostí o zápis průmyslového vzoru do rejstříku

(Vyplní Úřad)

Pořadové číslo:

Spisová značka přihlášky:

Potvrzení o přijetí
vydáno dne:

Vyřizuje

Kód

1. DRUH PŘIHLÁŠKY (Vybrané možnosti označte křížkem.)

Přihláška NÁRODNÍ

☐

nebo ZAHRANIČNÍ

☐

Přihláška JEDNODUCHÁ, obsahující 1 průmyslový vzor

☐

nebo přihláška HROMADNÁ - vyplňte počet průmyslových vzorů, které obsahuje

☐

Přihláška ROZDĚLENÁ z původně podané přihlášky číslo

2. NÁZEV PRŮMYSLOVÉHO VZORU**3. URČENÍ VÝROBKU** (Doplňte text.)

Výrobek, ve kterém je průmyslový vzor ztělesněn, je

Výrobky, ve kterých jsou průmyslové vzory ztělesněny, jsou

4. ZATŘÍDĚNÍ

5. POČET PŘIHLAŠOVATELŮ

6. PŘIHLAŠOVATEL(-É) (Pokud není možné uvést úplné údaje o kterémkoliv z vyplňovaných subjektů z důvodu nedostatku místa zde, použijte prosím k tomuto účelu doplňkový list formuláře.)

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	ANO ☐ NE ☐
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	Právnícká osoba ☐ Fyzická osoba ☐

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	ANO ☐ NE ☐
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	Právnícká osoba ☐ Fyzická osoba ☐

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je i PŮVODCE (označte křížkem):	ANO ☐ NE ☐
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	Právnícká osoba ☐ Fyzická osoba ☐

7. POČET PŮVODCŮ

8. PŮVODCE(-I) (V případě, že je původce současně i přihlašovatelem, není nutné požadované údaje u tohoto původce vyplňovat. Pokud není možné uvést úplné údaje o kterémkoliv z vyplňovaných subjektů z důvodu nedostatku místa zde, použijte prosím k tomuto účelu doplňkový list formuláře.)

Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Země (případně stát USA):
Město:	PSČ (jen pro ČR):

Příjmení: Jméno: Ulice a číslo: Město:	Titul před jm.: Titul za jm.: Země (případně stát USA): PSČ (jen pro ČR):
---	--

Příjmení: Jméno: Ulice a číslo: Město:	Titul před jm.: Titul za jm.: Země (případně stát USA): PSČ (jen pro ČR):
---	--

Příjmení: Jméno: Ulice a číslo: Město:	Titul před jm.: Titul za jm.: Země (případně stát USA): PSČ (jen pro ČR):
---	--

Příjmení: Jméno: Ulice a číslo: Město:	Titul před jm.: Titul za jm.: Země (případně stát USA): PSČ (jen pro ČR):
---	--

9. ZÁSTUPCE PŘIHLAŠOVATELE

Název kanceláře:		
Příjmení: Jméno: Ulice a číslo: Město: Země: Číslo prezidiální plné moci:	Titul před jm.: Titul za jm.: Telefon: PSČ: E-mail: Číslo jednací zástupce:	Fax:
Prezidiální plná moc je podávána současně s touto přihláškou (označte křížkem): ☐		

10. ADRESA PRO DORUČOVÁNÍ (Kontaktní adresa pro styk s Úřadem – VYPLŇUJE SE jen v případě, že jde o ADRESU ODLIŠNOU od adresy přihlašovatele nebo zástupce.)

Název kanceláře / firmy:	
Příjmení: Jméno: Ulice a číslo: Město: PSČ:	Titul před jm.: Titul za jm.: Telefon: Fax: E-mail:

11. PRÁVO PŘEDNOSTI PODLE MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	
Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	
Číslo přihlášky	
Datum podání přihlášky	
Země / Úřad	

12. ZAMĚSTNANECKÝ PRŮMYSLOVÝ VZOR

Jedná se o ZAMĚSTNANECKÝ PRŮMYSLOVÝ VZOR (označte křížkem): ANO ☐ NE ☐

13. ODKLAD ZVEŘEJNĚNÍ PRŮMYSLOVÉHO VZORU PO JEHO ZÁPISU DO REJSTŘÍKU

Žádám o odklad zveřejnění zapsaného průmyslového vzoru do dne:

14. SEZNAM PŘÍLOH (Vybrané možnosti označte křížkem.)

5 x vyobrazení (Řádně podaná přihláška musí obsahovat vyobrazení.)	☐
4 x určení výrobku	☐
4 x popis vysvětlující vyobrazení	☐
4 x seznam průmyslových vzorů obsažených v hromadné přihlášce	☐

Pozn.: V případě vyplnění oddílu 3 není třeba určení výrobku předkládat jako samostatnou přílohu.

- Plná moc	☐	počet	____
- Doklad o nabytí práva podat přihlášku	☐	počet	____
- Prioritní doklad	☐		
- Prohlášení přihlašovatele, že se původce vzdal práva
být uveden v přihlášce a zapsán do rejstříku	☐	počet	____
- Doplnující listy tiskopisu přihlášky	☐	počet	____
- Další doklady	☐	počet	____

15. INFORMACE O VÝŠÍ SPRÁVNÍHO POPLATKU

Správní poplatek za podání přihlášky průmyslového vzoru přihlašovatelem je stanoven na 1 000 Kč.

Správní poplatek za podání přihlášky průmyslového vzoru přihlašovatelem, který je současně i původcem, je stanoven na 500 Kč.

Jedná-li se o hromadnou přihlášku, je správní poplatek za druhý a každý další vzor obsažený v přihlášce:

- při podání přihlašovatelem stanoven na 600 Kč;
- při podání přihlašovatelem, který je současně i původcem, stanoven na 300 Kč.

****Způsob platby** (Vyberte jednu z uvedených možností a označte křížkem.):

- Složenkou
- Převodem z účtu *
- Hotově v pokladně Úřadu
- Kolkem

☐
☐
☐
☐

Pozn.: Správní poplatek je splatný při podání přihlášky.

*) Číslo účtu správních poplatků ÚPV: 3711-21526001/0710

**) Ostatní informace jsou uvedeny v nápovědě.

Místo pro nalepení kolku

16. POZNÁMKA

Potvrzuji pravdivost a úplnost shora uvedených údajů a žádám o zápis průmyslového vzoru do rejstříku.

Vyberte jednu z uvedených možností a označte křížkem:

- Přihlašovatel(-é) (V případě více přihlašovatelů musí být uvedeny podpisy všech těchto přihlašovatelů.)
- Zástupce

☐
☐

Datum

Podpis
(u právnické osoby případně i razítko)

Nápověda pro vyplnění formuláře č. P03 - PŘIHLÁŠKA PRŮMYSLOVÉHO VZORU se žádostí o zápis průmyslového vzoru do rejstříku [Upv.cz, 2011a]

1. Druh přihlášky

Křížkem se vyznačí příslušný typ přihlášky. Národní přihláška průmyslového vzoru je ta přihláška, jejíž přihlašovatel (případně první uvedený přihlašovatel, je-li spolu přihlašovatelů více) má sídlo v České republice. Je-li jako jediný nebo první přihlašovatel uveden přihlašovatel, jehož sídlo je mimo území České republiky, jedná se o přihlášku zahraniční. Pokud přihláška obsahuje jediný průmyslový vzor, jedná se o přihlášku jednoduchou. Hromadná přihláška obsahuje více průmyslových vzorů. U hromadné přihlášky se uvede číslo vyjadřující skutečný počet průmyslových vzorů obsažených v přihlášce (ten musí odpovídat seznamu průmyslových vzorů obsažených v přihlášce - viz oddíl 11). Od počtu vzorů obsažených v přihlášce se odvíjí výše správního poplatku za podání přihlášky. Za každý druhý a další průmyslový vzor se zvyšuje základní přihlašovací poplatek. Pokud je přihláška podávána jako rozdělená z původně podané přihlášky, vyznačí se tato skutečnost formou uvedení čísla původní (rozdělované) přihlášky. Rozdělená přihláška si zachová datum podání původní přihlášky.

2. Název průmyslového vzoru

Zvolený název průmyslového vzoru má být stručný a musí vyjadřovat obecné označení druhu výrobku (stůl, tužka, dlaždice), ve kterém má být průmyslový vzor ztělesněn, v souladu s použitým názvoslovím příslušné třídy či podtřídy v mezinárodním třídění pro průmyslové vzory (Locarnské třídění - Třídník je k dispozici v Úřadu průmyslového vlastnictví a na jeho internetových stránkách). Nesprávné je užití výrobních, obchodních a podobných názvů a užití zkratk sestávajících z písmen a číslic, neboť nevypovídají o tom, co výrobek obecně představuje, tj. o jaký druh výrobku jde a jaké je jeho určení.

3. Určení výrobku

Formou krátkého textu, který vyjadřuje určení výrobku, v němž je průmyslový vzor ztělesněn nebo na němž je aplikován, a to v logické shodě se zvoleným názvem přihlášky a zatříděním průmyslového vzoru, se doplní jeden z předepsaných textů (viz též oddíl 14). Účelem uvedení určení výrobku je napomoci zjistit druh výrobku nebo obor jeho použití, zvláště u speciálních

(ne běžných) druhů výrobků, u kterých jejich určení není zřejmé z názvu průmyslového vzoru.

4. Zatřídění

Uvede se zatřídění průmyslového vzoru. Průmyslové vzory se zatřídí do tříd a podtříd podle platné verze mezinárodního třídění pro průmyslové vzory*. V hromadné přihlášce smí být spolu obsaženy pouze takové průmyslové vzory, které patří do jedné hlavní třídy mezinárodního třídění pro průmyslové vzory.

5. Počet přihlašovatelů

Uvede se počet přihlašovatelů.

6. Přihlašovatel (-é)

Vyplní se údaje o přihlašovateři nebo přihlašovatelích. Přihlašovatelem je osoba (odlišná od zástupce), která přihlášku průmyslového vzoru podává a v případě zápisu průmyslového vzoru do rejstříku se stává vlastníkem práv k zapsanému průmyslovému vzoru. U přihlašovatele musí být v žádosti uvedeno příjmení, jméno, popřípadě titul, v případě fyzické osoby, respektive název firmy a IČ v případě právnické osoby, a dále úplná adresa včetně PSČ, popřípadě číslo telefonu, fax, e-mail. Názvy právnických osob se udávají jejich úplným úředním názvem, s nímž byly zřízeny. Pokud přihlašovatel sídlí v USA, uvede se také členský stát federace. V příslušném políčku se křížkem vyznačí, zda je přihlašovatel současně i původcem. Není-li přihlašovatel současně původcem nebo nejedná-li se o zaměstnanecký průmyslový vzor, musí přihlašovatel předložit doklad o nabytí práva podat přihlášku. V dalším políčku se křížkem vyznačí, zda je přihlašovatelem právnická nebo fyzická osoba.

7. Počet původců

Uvede se počet původců.

8. Původce (-i)

Vyplní se údaje o původci nebo původcích. Původcem je osoba, která vytvořila předmět průmyslového vzoru vlastní tvůrčí činností. Touto osobou je výlučně osoba fyzická; tato osoba však může být zároveň i přihlašovatelem. U původce musí být v žádosti uvedeno příjmení, jméno, případně titul, a úplná adresa včetně PSČ. V případě, že sídlem původce je USA, uvede se v jeho adrese i členský stát federace. Pokud se původce vzdal práva být v

příhláše uveden, předloží přihlašovatel v tomto smyslu písemné prohlášení.

9. Zástupce přihlašovatele

Je-li přihlašovatel pro řízení o přihlášce zastoupen, vyplní se údaje o zástupci. U zástupce musí být v žádosti uveden název kanceláře, resp. příjmení a jméno, případně titul, zástupce, a úplná adresa včetně PSČ. Do názvu kanceláře se vyplní např. „Advokátní kancelář Novák a Nováková“. Pokud zástupce nemá zapsán název kanceláře v obchodním nebo jiném rejstříku, pak toto pole nevyplňuje. Další údaj o zástupci, pokud má být v rejstříku uveden (např. „patentový zástupce“ nebo „advokát“), se uvede za titulem za jménem v odpovídající kolonce. Názvy právnických osob se udávají jejich úplným úředním názvem, s nímž byly zřízeny. Při řízení o přihlášce průmyslového vzoru může přihlašovatel před Úřadem vystupovat buď samostatně, nebo prostřednictvím jím ustanoveného zástupce. V případě, kde to stanovuje zákon (viz ustanovení § 45 zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, v platném znění), je zastoupení přihlašovatele povinné (obligatorní zastoupení) a zástupcem může být pouze oprávněný patentový zástupce nebo advokát. V případě nepovinného zastupování může být zástupcem patentový zástupce, advokát nebo jiná osoba, např. společný zmocněnec (pro zastupování více přihlašovatelů, může to být i jeden z nich). Je-li pro řízení o přihlášce vynálezu před Úřadem zástupce ustanoven, musí být spolu s přihláškou předložena jeho platná plná moc. Pokud přihlašovatel pověřil zástupce prezidiální plnou mocí, jejíž originál je uložen u Úřadu, je třeba v přihlašovacím formuláři uvést Úřadem přidělené (depozitní) číslo prezidiální plné moci. Je-li taková prezidiální plná moc podána současně s přihláškou, vyznačí se tato skutečnost v příslušném políčku křížkem.

10. Adresa pro doručování

V případě, kdy se jedná o adresu odlišnou od adresy přihlašovatele, nebo, v případě více přihlašovatelů, od adresy jejich společného zmocněnce nebo ustanoveného patentového či jiného zástupce, musí být pro účely korespondence Úřadu s žadatelem uvedena jediná adresa pro doručování. Vyplňování je stejné jako u údajů o zástupci. Pokud se bude doručovat na P. O. BOX, pak se „P. O. BOX“ s číslem napíše do pole „Ulice a číslo“.

11. Právo přednosti podle mezinárodní smlouvy

Uvede se uplatňované právo přednosti (priorita). Podle ustanovení § 36 zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, v platném znění, musí přihlašovatel právo přednosti, které vyplývá z mezinárodní smlouvy, uplatnit v přihlášce nebo do jednoho měsíce od podání

příhlášky a současně musí uvést číslo přihlášky, ze které se toto právo přednosti odvozuje, datum jejího podání a stát, ve kterém byla přihláška podle mezinárodní smlouvy podána, respektive, jedná-li se o přihlášku regionální, úřad, u kterého byla tato přihláška podána. Je-li to nezbytné, musí být toto právo na výzvu Úřadu prokázáno prioritním dokladem. U vzorů obsažených v hromadné přihlášce může mít každý ze vzorů své vlastní právo přednosti.

12. Zaměstnanecký průmyslový vzor

Křížkem se vyznačí, jedná-li se o zaměstnanecký průmyslový vzor či nikoli. O zaměstnanecký průmyslový vzor se podle ustanovení § 13 zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, v platném znění, jedná tehdy, vytvořil-li původce průmyslový vzor ke splnění úkolu vyplývajícího z pracovního poměru, z členského nebo jiného obdobného pracovněprávního vztahu ke svému zaměstnavateli.

13. Odklad zveřejnění

V případě, že přihlašovatel žádá o odklad zveřejnění průmyslového vzoru po jeho zápisu do rejstříku, musí být tato jeho vůle vyjádřena v přihlášce (později nelze tento požadavek uplatnit) vyplněním data, kdy má být průmyslový vzor zveřejněn. Toto datum odkladu nesmí přesahovat 30 měsíců od data podání přihlášky nebo ode dne vzniku práva přednosti.

14. Seznam příloh

Príslušné příkládané přílohy se v seznamu vyznačí křížkem, případně se uvede jejich počet. Předtištěné počty značí počet výtisků jednotlivých příloh potřebných pro řízení. Je-li v přihlášce více než jeden přihlašovatel, počty výtisků se navýší podle počtu přihlašovatelů vyjma prvního. Fotografie nebo jiná vyobrazení (5x) -Vyobrazení musí zobrazovat pouze vzhled výrobku (tj. průmyslový vzor), pro který je požadována ochrana, a to v tolika pohledech, aby byly patrné všechny charakteristické znaky vzhledu výrobku jako celku. Pro předkládání všech pohledů platí uvedená minimální četnost exemplářů (5x). Každý exemplář vyobrazení průmyslového vzoru musí být proveden v takové kvalitě, aby byl jednoznačně zřejmý vzhled výrobku nebo jeho části. Vyobrazení musí vyhovovat podmínkám pro reprodukci. Předloží-li přihlašovatel barevné vyobrazení průmyslového vzoru, vyjádří tím vůli, aby předmětem ochrany případně do rejstříku zapsaného průmyslového vzoru (který je definován všemi vyobrazenými znaky vzhledu výrobku, tedy i barevnými znaky) byl průmyslový vzor v konkrétním barevném provedení. Všechna vyobrazení (tj. každý pohled na vzor) musí být očíslována. Číselné označení se podle mezinárodního standardu skládá ze

dvou čísel oddělených tečkou. Před tečkou je pořadové číslo průmyslového vzoru v přihlášce (v případě hromadné přihlášky musí odpovídat Seznamu průmyslových vzorů -viz níže) a za tečkou pořadové číslo pohledu na průmyslový vzor (příklad očíslování vyobrazení druhého průmyslového vzoru v pěti pohledech: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5). Vyobrazení je nutno předložit v tištěné podobě, vyobrazení dodaná pouze na paměťových nosičích neumožní přiznat datum podání přihlášky. Určení výrobku (4x) -Pokud je vyplněn oddíl 3 přihlášky, není nutno tuto přílohu dokládat. Příloha má formu krátkého textu (na volném listu papíru), který vyjadřuje určení výrobku, v němž je průmyslový vzor ztělesněn nebo na němž je aplikován, a to v logické shodě se zvoleným názvem přihlášky a zatříděním průmyslového vzoru (viz oddíly 2, 3 a 4). Pro jednoduché případy se nabízí, že „Určení výrobku“ je představováno správně zvoleným názvem přihlášky (užívajícím terminologii mezinárodního třídění průmyslových vzorů). Účelem „Určení výrobku“ je zajistit, aby předmět každého průmyslového vzoru byl jednoznačně pochopen co do účelu, resp. spotřebitelského určení či funkce výrobku, ve kterém je ztělesněn. „Určení výrobku“ a „Seznam průmyslových vzorů obsažených v hromadné přihlášce“ nemají být kumulovány. Popis (4x) -Účelem popisu, pokud je předložen (jeho předložení není povinné), je případně vysvětlit předkládaná vyobrazení zejména v případech, kdy nemusí být na první pohled zřejmé, které vyobrazení představuje ten který pohled na výrobek, jehož vzhled má být chráněn. (Příklad: Obr. 1.1 představuje perspektivní pohled na výrobek zepředu a shora, obr. 1.2 představuje levý bokorys, obr. 1.3 představuje půdorys, atp.) Seznam průmyslových vzorů obsažených v hromadné přihlášce (4x) -Jde o seznam názvů jednotlivých průmyslových vzorů obsažených v hromadné přihlášce (u jednoduché přihlášky Seznam nepřichází v úvahu), korespondující s číslováním přiložených vyobrazení. Seznam se předloží na samostatném listu papíru.

15. Informace o výši správního poplatku

Za podání přihlášky je třeba uhradit příslušný správní poplatek stanovený Sazebníkem správních poplatků, který je přílohou zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, v platném znění. Zvolený způsob platby se vyznačí křížkem. Správní poplatek za podání průmyslového vzoru je splatný při podání přihlášky a může být uhrazen kolkovými známkami (které lze použít pro platby pouze do výše 5 000,-Kč), v hotovosti v pokladně správních poplatků v budově Úřadu průmyslového vlastnictví či složenkou nebo převodem na účet správních poplatků Úřadu průmyslového vlastnictví číslo 3711-21526001/0710 s uvedením

variabilního symbolu platby. Variabilní symbol je identifikací bezhotovostní platby a musí být vždy uveden. Jedná se o číselný kód, který je v případě přihlášky průmyslového vzoru složený z číslice 7 a ze spisové značky přihlášky (např. pro PVZ 2006-36955 je VS 7200636955).

16. Poznámka

V tomto poli se uvedou případné další skutečnosti, které nebylo možné uvést v předchozích polích.

Podpis přihlášky

Podpisem přihlašovatele(-ů) nebo jeho/jejich zástupce(-ů) (u právnických osob je možné připojit i razítko, které však podpis nenahrazuje) se potvrdí úplnost a pravdivost v přihlášce uvedených údajů. Zároveň se křížkem vyznačí, zda přihlášku podává přihlašovatel nebo jím zvolený zástupce. Nepodepsaná přihláška se považuje za nepodanou a nezakládá právo přednosti z podání přihlášky.

Shrnutí

- **Užitný vzor** = Dokument zaručující vlastníkově vynálezu výhradní právo k průmyslovému využití tohoto vynálezu, který však neprokazuje (ačkoliv předpokládá) světovou novost.
- **Užitnými vzory nelze chránit:**
 - technická řešení, která jsou v rozporu s obecnými zájmy, zejména se zásadami lidskosti a veřejné morálky,
 - odrůdy rostlin a plemena zvířat, jakož i biologické reprodukční materiály,
 - způsoby výroby nebo pracovní činnosti (chrání se patenty).
- **Za technická řešení se nepovažují zejména:**
 - objevy, vědecké teorie, matematické metody,
 - pouhé vnější úpravy výrobků,

- plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti,
 - programy počítačů,
 - pouhé uvedení informace.
- **Řízení o zápisu užitného vzoru do rejstříku Úřadu:**
 - různý průběh dle země,
 - u nás tzv. registrační systém,
 - možnost převodu přihlášky vynálezu na přihlášku užitného vzoru,
 - před udělením ochrany se přihláška užitného vzoru nezveřejňuje,
- Podklady pro podání přihlášky užitného vzoru:
 - formální náležitosti,
 - popis chráněného řešení,
 - nároky na ochranu,
 - výkresy.
- Pokud chce přihlašovatel dosáhnout pevné ochrany užitného vzoru, je třeba, aby měl pro zpracování popisu a nároků k dispozici výsledek rešerše na stav techniky.
- Průměrná doba mezi podáním přihlášky a zápisem do rejstříku u užitného vzoru činí 3 až 4 měsíce.
- Jak patentový zákon č. 527/1990 Sb., tak zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech v částech týkajících se novosti, uvádějí šestiměsíční ochrannou lhůtu přihlašovatele tím, že předuveřejnění výsledků jeho práce nebo jeho právního předchůdce v této době před podáním přihlášky nezahrnují do stavu techniky.
- Pokud jde o vznik práva přednosti, vzniká přihlašovateli jak u patentu, tak i užitného vzoru prioritou podáním přihlášky.
- Užitný vzor platí 4 roky ode dne podání přihlášky, popřípadě od podání dřívější přihlášky vynálezu se shodným předmětem a je jí možno na žádost majitele prodloužit až dvakrát o tři roky, tj. celkem až 10 let.
- Ochrana užitného vzoru může skončit buď jeho výmazem z rejstříku užitných vzorů nebo může zaniknout.
- Při rozhodování, zda technické řešení chránit patentem nebo užitným vzorem bude nejčastěji přicházet v úvahu:
 - důvod ochrany,
 - tvůrčí úroveň a druh řešení,
 - dlouhodobost a počátek účinků ochrany,

- předchozí předuvedené řešení,
 - obranyschopnost dosažené právní ochrany,
 - náklady na přihlášení a udržování ochrany.
- **Průmyslové vzory:**
 - Za průmyslový vzor schopný ochrany se považuje vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálu výrobku samotného nebo jeho zdobení.
 - Výrobkem se rozumí průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět, včetně součástí určených k sestavení do jednoho složeného výrobku, obal, úprava, grafický symbol a typografický znak, s výjimkou počítačových programů.
 - Průmyslový vzor je způsobilý ochrany, je-li nový a má-li individuální povahu.
 - **Průmyslovým vzorem není:**
 - technické a konstrukční řešení,
 - přenesení známé vnější úpravy výrobku na výrobek jiného druhu, nebo úprava vytvořená zvětšením nebo zmenšením známé vnější úpravy výrobku,
 - záměna materiálu pro vnější úpravu výrobku,
 - architektonické řešení stavby (lze chránit autorským právem),
 - vnější úprava výrobku zjistitelná jen při zvláštní pozornosti,
 - barva, není-li jí užito ve spojení s tvarem, obrysem nebo kresbou.
 - **Řízení o průmyslových vzorech:**
 - Podání přihlášky ÚPV (jednoduchá X hromadná přihláška).
 - Vyobrazení vzoru musí být jasné (fotografie, výkresy – ne konstrukční či výrobní výkresy).
 - Majitel zapsaného průmyslového vzoru má výlučné právo využívat průmyslový vzor, poskytnout souhlas k jeho využívání jiným osobám nebo na ně průmyslový vzor převést.
 - Zápis průmyslového vzoru platí v ČR 5 let ode dne podání přihlášky průmyslového vzoru. Dobu platnosti zápisu průmyslového vzoru lze na žádost majitele opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let od data podání přihlášky.
 - Právo k průmyslovému vzoru má jeho původce nebo jeho právní nástupce.
 - Spory o určení práva na průmyslové vzory rozhodují soudy.
 - Pokud dojde na základě rozhodnutí soudu k přepisu průmyslového vzoru na

oprávněnou osobu, licence a jiná práva poskytnutá původně zapsaným vlastníkem průmyslového vzoru zanikají.

- K vyčerpání práv ze zapsaného průmyslového vzoru dojde tehdy, jestliže byl výrobek, ve kterém je daný průmyslový vzor ztělesněn nebo aplikován, byl na trh v České republice uveden samotným vlastníkem průmyslového vzoru nebo s jeho souhlasem. V tomto případě se jedná o tak zvané národní vyčerpání práva.
- Podobně jako u ostatních průmyslových práv může právo k zapsanému průmyslovému vzoru zaniknout nebo může být toto právo zrušeno, v daném případě jeho výmazem z rejstříku průmyslových vzorů.
- K zániku průmyslového vzoru dojde buď uplynutím doby jeho ochrany, nebo v případě, kdy se ho jeho vlastník vzdá (ex nunc).
- K výmazu průmyslového vzoru dojde, jestliže se na základě návrhu třetí osoby nebo i z moci úřední dodatečně zjistí, že v době zápisu průmyslového vzoru do rejstříku nebyly splněny podmínky stanovené v §2 až 9 zákona o průmyslových vzorech pro jeho zápis. Z těchto důvodů může návrh na výmaz podat kdokoliv.
- **Poplatky a úhrady lze rozdělit následovně:**
 - poplatky za řízení před Úřadem a poplatky související,
 - poplatky za služby Úřadu,
 - úhrady nákladů,

Kontrolní otázky

1. Co je to užitný vzor?
2. Co znamená předuvedení?
3. Co je to právo přednosti?
4. Co znamená průmyslový vzor?
5. Jak dlouho platí užitný vzor?
6. Jaká je doba platnosti průmyslového vzoru?
7. Co například nepovažujeme za průmyslový vzor?

Úlohy k řešení

1. Zkuste si stanovit vlastní typ užitného vzoru a cvičně vyplňte přihlášku dle výše uvedené nápovědy k vyplnění.
2. Zkuste si stanovit vlastní typ průmyslového vzoru a cvičně vyplňte přihlášku dle výše uvedené nápovědy k vyplnění.

Zdroje

BOHÁČEK, M., JAKL, L. 2002. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

GOTTFRIED, J. a kol. 2008. *Vzdělávání pro rozvoj spolupráce pracovníků vědy a výzkumu s průmyslovými podniky*. 2008. 103 s.

Úřad průmyslového vlastnictví [online]. c2008 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.upv.cz/cs.html>>.

Upv.cz [online]. 2011a [cit. 2011-09-18]. Formuláře. Dostupné z WWW: <<http://upv.cz/cs/sluzby-uradu/formulare/nevyplnitelne>>.

Upv.cz [online]. 2011b [cit. 2011-09-18]. Poplatky. Dostupné z WWW: <<http://upv.cz/cs/prumyslova-prava/uzitne-vzory/poplatky.html>>.

Další zdroje:

Autorské právo; Průmyslová práva: autorský zákon, patenty, užitné a průmyslové vzory, vynálezy a zlepšovací návrhy, ochranné známky, označení původu topografie polovodičových prvků, biotechnologie, odrůdy rostlin, patentová zástupci, vymáhání práv, vybraná ustanovení souvisejících předpisů: podle stavu k 11.2.2008. Ostrava : Sagit, 2008. 224 s. 978-80-7208670-2.

Klíč k řešení

1. Užitným vzorem je technické řešení, které je nové, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné.
2. Předčasné zveřejnění technického řešení (6 měsíců před podáním přihlášky) - není součástí stavu techniky bránící novosti. Předčasné zveřejnění vynálezu (kdykoli) - je součástí stavu techniky bránící novosti.
3. Právo přednosti (priorita) – důležitý je den podání přihlášky.
4. Průmyslový vzorem se rozumí vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení.
5. Zápis průmyslového vzoru platí v ČR 5 let ode dne podání přihlášky průmyslového vzoru. Dobu platnosti zápisu průmyslového vzoru lze na žádost majitele opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let od data podání přihlášky.
6. Užitný vzor platí 4 roky ode dne podání přihlášky, popřípadě od podání dřívější přihlášky vynálezu se shodným předmětem a je jí možno na žádost majitele prodloužit až dvakrát o tři roky, tj. celkem až 10 let.
7. např. technické a konstrukční řešení, architektonické řešení stavby (lze chránit autorským právem), barva, není-li jí užito ve spojení s tvarem, obrysem nebo kresbou atd.

8. OCHRANA DALŠÍCH TYPŮ PŘEDMĚTŮ PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co je to topografie polovodičových výrobků?
- Jaké jsou podmínky udělení ochranných práv rostlinným odrůdám?
- Co to znamená podnikový vynález, zlepšovací návrh, know how?
- Na co se vztahují ochranné známky a jak je dělíme?
- Jaká jiná označení mohou být předmětem ochrany?

Pojmy k zapamatování

Topografie, polovodičový výrobek, rostlinná odrůda, podnikový vynález, zlepšovací návrh, know how, ochranná známka, označení původu, zeměpisné označení, provenience zboží, obchodní firma.

Výklad

8.1. Právní ochrana topografií polovodičových výrobků

Ochrana topografií polovodičových výrobků je upravena v ČR zákonem č. 529/1991 Sb. o ochraně topografií polovodičových výrobků.

Podle uvedeného zákona jsou chráněny topografie polovodičových výrobků, které jsou výsledkem tvůrčí činnosti původce a které nejsou v průmyslu polovodičových výrobků běžné. Ochrana se vztahuje rovněž na části topografie, které jsou využitelné samostatně, jakož i na zobrazení sloužící k výrobě topografie.

Topografií se rozumí série jakkoli zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňující trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku nebo jeho části, popřípadě povrchu polovodičového výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho části. Polovodičovým výrobkem se rozumí konečná nebo mezitímní forma mikroelektronického výrobku, který je určen k plnění elektronické funkce a který se skládá ze základního tělesa obsahujícího vrstvu polovodičového materiálu a opatřeného alespoň jednou vrstvou vodivého, izolačního nebo polovodičového materiálu v předem daném uspořádání.

Zákon rovněž vymezuje předmět ochrany negativně tím, že stanovuje, že ochrana se nevztahuje na technologii užitou při vytváření topografie nebo výrobě polovodičového výrobku, ani na informace uložené v tomto výrobku. Je-li např. čip vybaven určitým programem, pak ochrana se na tento program nevztahuje. Může však být sám o sobě chráněn např. autorským právem za podmínky, že je autorským dílem, tj. vyznačuje se jedinečností.

Jestliže topografie byla vytvořena ke splnění úkolu z pracovního poměru nebo obdobného vztahu, přísluší právo na ochranu zaměstnavateli. Ochrana topografií polovodičových výrobků se provádí zápisem topografie do státního rejstříku. K zápisu topografie do státního rejstříku může dojít jen na základě přihlášky podané úřadu průmyslového vlastnictví [Gottfried, J., 2008].

Přihláška

Přihláška musí obsahovat žádost o zápis do rejstříku topografií, s uvedením názvu topografie, podklady umožňující identifikaci topografie, a případně i samotný polovodičový výrobek obsahující topografii, datum prvního, nikoliv však skrytého obchodního využití topografie, je-li dřívější, než je datum podání přihlášky, doklad o nabytí práva na ochranu topografie (pokud bylo toto právo převedeno) a údaje svědčící o právu na ochranu topografie podle ustanovení § 6 zákona č. 529/1991 Sb. (viz obr. č. 1).

Řízení o přihlášce provádí Úřad na základě registračního principu, nezkoumá tedy materiální podmínky ochrany. Doba trvání ochrany topografie skončí uplynutím 10 let od konce kalendářního roku, v němž tato ochrana vznikla. Zápis lze napadnout výmazem.

Bez souhlasu (licence) majitele topografie nikdo nesmí:

- reprodukovat topografii nebo její samostatně využitelné části a zhotovovat zobrazení topografie pro výrobní účely,
- vyrábět polovodičový výrobek, ve kterém je chráněna topografie obsažena,
- obchodně využívat topografii nebo polovodičový výrobek, který obsahuje chráněnou topografii nebo její samostatně využitelné části, jakož i zobrazení topografie sloužící k jeho výrobě, nebo je k tomuto účelu dovážet.

Účinky ochrany se nevztahují na tzv. reverzní inženýrství. Podle této výjimky má každý právo čip podrobit analýze a hodnocení, příp. ho využívat pro výukové účely. Sama o sobě by tato výjimka neměla velký význam, pokud by zákon zároveň nestanovil, že topografie vzniklá na základě této analýzy může být obchodně využívána. Druhé podstatné omezení účinků ochrany tvoří tzv. “nevinné využívání” -účinky zákona se nevztahují na osobu, která v dobré víře získá polovodičový výrobek obsahující chráněnou topografii, uvedený do oběhu bez souhlasu majitele topografie. Důvodem této výjimky je skutečnost, že běžný obchodník (kupující) nemá žádnou přiměřenou možnost zjistit, zda jím zakoupený čip je čipem pořízeným pirátským způsobem, ochranu třetí osoby porušujícím. Při ochraně topografií v zahraničí je nutno postupovat podle jednotlivých národních úprav. Ochranu topografií polovodičových výrobků má zaveden pouze omezený okruh zemí, zejména evropských. Potencionální přihlašovatel se proto musí nejprve seznámit se systémem ochrany topografií v příslušném státě, ve kterém hodlá ochranu uplatnit [Gottfried, J., 2008].

Obrázek 4 – Přihláška topografie

Zdroj: [Upv.cz, 2011a]

1.	Úřad průmyslového vlastnictví Antonína Čermáka 2a 160 68 Praha 6 Telefon: (02) 203 83 111, (02)24 31 15 55 Fax: (02) 24 32 47 18	Potvrzení o podání	
		vydáno osobně	
		zasláno poštou	
		datum, podpis	
Žádost o zápis topografie polovodičového výrobku o názvu /označení/ 			
2.	Jméno nebo název a adresa pro styk s ÚPV	telefon fax	VYŘÍZUJE: KÓD:
3.	Přihlašovatel Trvalé bydliště nebo sídlo firmy přihlašovatele státní příslušnost		
4.	Zástupce		
5.	Den prvního, nikoliv však skrytého obchodního využití		
6.	Prohlášení o nabytí práva na ochranu ☐ Přihlašovatel je původcem topografie /§ 3 odst. 1 zák./ ☐ Topografie byla vytvořena za podmínek podle ustanovení § 3 odst. 2 zák. ☐ Přihlašovatel je právním nástupcem oprávněného /§ 4 zák./		
7.	Přihlašovací poplatek /5000 Kč/ uhrazen ☐ složenkou ☐ převodem z účtu /doklad nalepit z druhé strany/		
8.	Přílohy: a/ výkresů nebo fotografií b/ výkresů s úpravou nečitelnosti c/ kusů polovodičového výrobku d/ stran popisu e/ plná moc		
9.	 podpis přihlašovatele nebo zástupce		

Tabulka 4 Poplatky za topografie polovodičových výrobků**Zdroj:** [Úřad průmyslového vlastnictví, 2008]**TOPOGRAFIE POLOVODIČOVÝCH VÝROBKŮ****Položka 142**

Přijetí přihlášky topografie polovodičových výrobků Kč 5000

Položka 143

Přijetí návrhu na výmaz topografie polovodičových výrobků z rejstříku Kč 2000

8.2. Ochranná práva k novým rostlinným odrůdám

Česká republika v rámci Úmluvy na ochranu nových rostlinných odrůd — UPOV chce vytvořit v rámci svých národních legislativ systém pro udělování ochrany práv šlechtitelů. Proto bylo přistoupeno k vypracování nového zákona na ochranu práv k novým rostlinným odrůdám. Na základě této úmluvy musí členské státy vytvořit ochranu rostlinných odrůd v rámci svých států, nikoliv mezinárodní ochranu. Rostlinná odrůda musí být nová, aby se dosáhlo její ochrany. Odrůda nesmí být se souhlasem šlechtitele před podáním přihlášky na území daného státu nabízena k prodeji nebo prodávána. Navíc, odrůda nesmí být nabízena k prodeji nebo prodávána se souhlasem šlechtitele na území kteréhokoliv jiného státu, ne déle než šest let u dřevin a ne déle než čtyři roky u ostatních odrůd. Tento dokument dále stanoví další podmínky, které může členský stát klást na udělení právní ochrany na novou rostlinnou odrůdu a maximální požadavky, které může členský stát klást na přihlašovatele. Mezinárodní Úmluva UPOV stanoví i minimální požadavky na rozsah právní ochrany rostlinných odrůd, definici rostlinné odrůdy, způsob provádění udělovacího řízení, práva šlechtitele odrůdy, výluky z práv k nové odrůdě a minimální délku ochrany. Ochranou nových rostlinných odrůd se zabývá i Smlouva TRIPS v článku 27, týkajícím se patentů, když stanoví, že členské státy Světové obchodní organizace mohou z patentování nové rostlinné odrůdy, s výjimkou mikroorganismů a v podstatě biologických postupů, za podmínky, že jim poskytne účinnou právní ochranu podle zvláštního předpisu (*sui generis*), nebo jejich kombinací s ochranou patentovou. Vzor takové *sui generis* právní ochrany je obsažen v UPOV Úmluvě. Právní

ochrana nových rostlinných odrůd je v České republice od 1. února 2001 obsažena v zákoně č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin. Právní úprava obsažená v tomto zákoně je v souladu se shora uvedenými principy mezinárodních smluv UPOV a TRIPS. Ochranná práva k odrůdám rostlin uděluje Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (dále též jen „Ústav“), který je podřízenou organizací Ministerstva zemědělství. Tato práva k odrůdě uděluje Ústav v případě, že odrůda splňuje zákonem stanovené podmínky, schválením názvu rostlinné odrůdy a vydáním šlechtitelského osvědčení [Boháček, M., 2002].

Podmínky pro udělení ochranných práv k odrůdě

Ochranná práva k odrůdě lze udělit, jestliže splňuje podmínky novosti, odlišnosti, uniformity a stálosti. Tato práva mohou být udělena k odrůdám všech rodů a druhů rostlin, včetně jejich hybridů. Přihlašovatel musí zvolit pro odrůdu název, který musí splňovat zákonem stanovené podmínky. Novost odrůdy se požaduje celosvětová, i když s podstatně většími výjimkami, než je tomu u ostatních průmyslových práv. Tak například není na závalu novosti, jestliže byl rozmnožovací materiál odrůdy nebo materiál ze sklizně poskytnut šlechtitelem nebo s jeho souhlasem jiným osobám na území České republiky k využití v době jednoho roku před podáním žádosti o ochranu, nebo v zahraničí v době čtyř let před podáním žádosti, jde-li o odrůdu dřevin nebo šesti let u révy vinné. Za poskytnutí odrůdy k využití se však zejména nepokládá, pokud šlechtitel dodá rozmnožovací materiál nebo sklizený materiál odrůdy ke splnění zákonných povinností, na základě smluvního vztahu, kdy si šlechtitel zachová výlučné právo k nakládání s tímto materiálem, nebo jestliže šlechtitel odrůdu vystavil na mezinárodní výstavě. Odrůda splňuje podmínku odlišnosti, jestliže se v den podání žádosti o udělení ochrany odlišuje alespoň v jednom znaku, který vyplývá z jejího genotypu nebo kombinace genotypů, od obecně známých odrůd chráněných v České republice nebo v zahraničí [Boháček, M., 2002].

Řízení o udělení ochranných práv k odrůdě

Žádost o udělení ochranných práv k odrůdě je oprávněn podat šlechtitel, který je občanem České republiky nebo právnickou osobou, která zde má sídlo, anebo šlechtitel, který je občanem členské nebo smluvní země nebo je právnickou osobou, která má sídlo v členské nebo smluvní zemi nebo v podstatě z jiné země na základě reciprocity. Pokud se na vytvoření

odrůdy podílelo více šlechtitelů, mohou podat žádost společně a podílejí se případně udělené ochraně rovným dílem, pokud se písemně nedohodli jinak. Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský provede o podané žádosti řízení, které je obdobné řízení u ostatních průmyslových práv. Při podání více žádostí k téže odrůdě má právo na udělení ochrany dřívější žadatel. Pokud však žadatel podal dříve žádost v jiné zemi, může uplatnit v České republice právo přednosti z této dřívější přihlášky ve lhůtě 12 měsíců a pokud toto právo přednosti prokáže předložením prioritního dokladu Ústavu do 3 měsíců od podání žádosti v České republice. Ústav ve Věstníku Ministerstva zemědělství uveřejní oznámení o podané žádosti, o názvu odrůdy. Kdokoliv může podat námitky až do vydání rozhodnutí o udělení ochrany a do tří měsíců pokud jde o název odrůdy. O námitkách rozhoduje Ústav a proti tomuto rozhodnutí o námitkách u odrůd není přípustné odvolání. Pokud Ústav dojde k závěru, že odrůda splňuje podmínky stanovené zákonem, udělí žadateli ochranná práva k odrůdě a schválí návrh názvu odrůdy vydáním šlechtitelského osvědčení, jinak řízení o žádosti zastaví [Boháček, M., 2002].

Rozsah ochranných práv k odrůdě

Ochranná práva k chráněné odrůdě trvají do konce 25. roku následujícího po roce, ve kterém byla ochranná práva pravomocně udělena. U odrůd dřevin, chmele, révy vinné a brambor do konce 30. roku. V období mezi podáním žádosti o ochranu a přidělením ochranných práv vzniká držiteli právo na přiměřenou náhradu od osob, které s odrůdou nakládaly způsobem vyžadujícím udělení licence. Držitel šlechtitelských práv je povinen zajistit udržování chráněné odrůdy po celou dobu trvání ochranných práv tak, aby znaky odrůdy, jimiž je vymezena, zůstaly nezměněny. Držitel šlechtitelských práv má výlučné právo k využívání chráněné odrůdy, které spočívá v oprávnění nakládat s jejím rozmnožovacím materiálem, tj. vyrábět jej nebo množit, upravovat jej pro účely množení, nabízet jej k prodeji, prodávat nebo jej jinak uvádět do oběhu, vyvážet nebo dovážet jej, nebo jej pro tyto účely skladovat. Práva k chráněné odrůdě se vztahují i na odrůdy z ní odvozené. Porušováním ochranných práv není nakládání s rozmnožovacím materiálem prováděné pro výzkum, pro vlastní potřebu fyzické osoby a pro vytvoření dalších odrůd a nakládání s nimi. Ochranná práva se nevztahují na nakládání s materiálem chráněné odrůdy, který byl na území České republiky prodán nebo jinak uveden do oběhu držitelem šlechtitelských práv nebo na základě licence, pokud se nejedná o další množení těchto odrůd, nebo pokud nejde o vývoz do zemí, které nechrání

odrůdy rostlinného druhu nebo rodu; to však neplatí, pokud je tento materiál určen ke konečné spotřebě. Držitel šlechtitelských práv může poskytnout licenci souhlas jiné osobě k jejímu využívání. Licence musí být poskytnuta písemně a musí obsahovat ujednání o ceně licence. U některých odrůd rostlin, v příloze k zákonu výslovně uvedených, se pěstitelům na vlastní nebo pronajaté půdě umožňuje využívání takových odrůd i bez licence. Nucenou licenci k chráněné odrůdě může udělit Ministerstvo zemědělství, jestliže držitel šlechtitelských práv odmítne poskytnout licenci a je-li využívání ve veřejném zájmu, za stanovených podmínek, doby nucené licence a za obvyklou cenu. Každý, kdo nabízí nebo poskytuje k využití materiál chráněné odrůdy je povinen používat její schválený název. Pokud je název používán spolu s ochrannou známkou, obchodní značkou nebo jiným obdobným označením, musí jej užívat tak, aby nedocházelo k jejich záměně [Boháček, M., 2002].

8.3. Podniková průmyslová práva

Předpisy o vynálezech, průmyslových, užitných vzorech a topografiích polovodičových výrobků uzákonily několik ustanovení o tzv. podnikových vynálezech, vzorech, topografiích polovodičových výrobků včetně zlepšovacích návrhů. Podle nich původce (zaměstnanec), který některý z těchto předmětů průmyslového vlastnictví vytvořil ke splnění úkolů z pracovního poměru nebo jiného obdobného pracovněprávního vztahu k zaměstnavateli, je povinen o této skutečnosti zaměstnavatele neprodleně písemně informovat. Právo na původcovství tím není dotčeno. Původce musí být uveden na dokumentu o udělení příslušného průmyslového práva. Pod pojmem pracovní poměr, resp. pracovně-právní vztah je třeba rozumět vztah založený pracovní smlouvou, dohodou o provedení práce, dohodou o pracovní činnosti, smlouvou o dílo, smlouvou o výzkumu a vývoji apod. Neuplatní-li zaměstnavatel právo na předmět průmyslového vlastnictví v zákonem dané 3. měsíční lhůtě (u zlepšovacích návrhů ve 2 měsíční lhůtě), přechází právo přihlásit nové řešení k ochraně zpět na původce. Původce takto získá legální právo přihlásit řešení k průmyslově právní ochraně sám na sebe, a to jako vlastník. Hlídní lhůty je u předmětů průmyslového vlastnictví pro zaměstnavatele velmi důležité, protože zmeškání lhůty nelze prominout. Každý původce má vždy nárok na vyplacení odměny od zaměstnavatele za vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví. Právo na odměnu vzniká uzavřením smlouvy mezi původcem a zaměstnavatelem o uplatnění práva na předmět průmyslového vlastnictví. Kriteériem pro vznik nároku není

udělení patentu nebo osvědčení o zápisu do rejstříku. Dojde-li k zjevnému nepoměru vyplacené odměny vůči skutečně dosaženému přínosu z využívání předmětu průmyslového vlastnictví, má původce právo na dodatečné vypořádání [Gottfried, J., 2008].

Pro stanovení výše dodatečného vypořádání jsou rozhodující tato kritéria

- Výše přínosu dosažená využitím nebo jiným uplatněním předmětu průmyslového vlastnictví. V některých případech se hodnotí přínosy z výroby, v jiných užitek z udělených licencí apod., vše závisí na konkrétních podmínkách jednotlivých případů.
- Náklady spojené s ochranou předmětu průmyslového vlastnictví.

Pro původce je důležité ustanovení zákona v tom, že právo např. na patent přechází na zaměstnavatele tehdy, není-li smlouvou stanoveno jinak. Pokud tedy zaměstnavatel schválil v pracovní smlouvě doložku (z pohledu zaměstnavatele nevýhodnou), že všechna nová řešení, která zaměstnanec vytvoří v rámci pracovního poměru, si nebude nárokovat, pak zaměstnanec si může jednoznačně všechna tato řešení přihlašovat sám jako původce. Pasáž zákona o znění pracovní smlouvy je důležitá například u designérů. Pokud si designér vyhradí ve smlouvě o provedení díla, že odevzdá dílo podle zadaných parametrů, ale že uplatňuje právo pro sebe přihlásit řešení jako průmyslový vzor, pak získá smlouvou právo přihlásit si svůj design k ochraně. Zadavatel však bude mít právo využívat výsledek objednané práce ve smyslu smlouvy za cenu v ní smlouvenou (vhodné ve smlouvě jednoznačně upravit) [Gottfried, J., 2008].

Zlepšovací návrhy

Zlepšovací návrhy nejsou institutem průmyslových práv v pravém slova smyslu. Nicméně patentový zákon je ve třech ustanoveních alespoň rámcově upravuje. Za zlepšovací návrh se pokládají technická, výrobní nebo provozní zdokonalení, jakož i řešení problémů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a životního prostředí, s nimiž má zlepšovatel právo nakládat. Zlepšovatel je povinen nabídnout zlepšovací návrh svému zaměstnavateli, jestliže se zlepšovací návrh týká oboru práce nebo činnosti zaměstnavatele. Nabídková povinnost nevyplývá pouze z pracovního poměru k zaměstnavateli, ale i z obdobného pracovněprávního vztahu, např. z dohod konaných mimo pracovní poměr. Je-li zlepšovací návrh výsledkem

práce několika zlepšovatelů, mají tuto povinnost všichni. Právo využívat zlepšovací návrh vzniká uzavřením smlouvy mezi zaměstnavatelem a zlepšovatelem o přijetí nabídky zlepšovacího návrhu a odměně za něj. Toto ustanovení se vztahuje nejen na zaměstnavatele, ale i na další podnikatele. Využití zlepšovacího návrhu bez uzavření smlouvy se zlepšovatelem je využitím bez právního důvodu a zlepšovatel se může domáhat ochrany z porušování práv. Přijímání a odměňování zlepšovacích návrhů je čistě vnitropodniková záležitost a řídí se obvykle zlepšovatelským statutem, který v podniku platí, není ovšem povinností. U zlepšovacího návrhu jde v podstatě o dohodnutý smluvní vztah mezi zaměstnavatelem a původcem (zaměstnancem), a to v rozsahu zájmu podnikatele výhodně využít známou techniku přizpůsobenou podnikovým podmínkám. Zlepšovatel má právo bez omezení nakládat se zlepšovacím návrhem, jestliže s ním zaměstnavatel ve lhůtě dvou měsíců od nabídky zlepšovacího návrhu neuzavřel smlouvu. Lhůta pro uzavření smlouvy má povahu lhůty propadné pouze pro nakládání s návrhem vůči jinému. I po jejím uplynutí však lze uzavřít smlouvu se zlepšovatelem [Gottfried, J., 2008].

Know-How

Speciální ochrana know-how nebyla v minulosti v našem právním řádu zakotvena. Touto problematikou se zabývá obchodní zákoník (§17), který vymezuje pojem obchodního tajemství jako veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje. Know-how tvoří v našich podmínkách nezbytně součást obchodního tajemství a lze jej charakterizovat jako souhrn organizačních, řídicích, ekonomických, podnikatelských a technických znalostí a zkušeností. Za know-how v právním slova smyslu nelze považovat vynálezy, které jsou předmětem speciální ochrany podle patentového zákona. To však platí pouze o vynálezech chráněných patenty. Podnik nebo původce má možnost vynález k ochraně nepřihlásit, ale utajovat jej. Takto nepatentovaný (nebo i nepatentovatelný) vynález lze nepochybně považovat za know-how. Ochrana vynálezu patentem je samozřejmě účinnější, než ochrana nepatentovaného vynálezu jeho utajením. Na rozdíl od majitele patentu nemá majitel know-how možnost zakázat dispozici s tímto řešením. Náhrada ve vztahu k tomu, kdo toto řešení vyhradil, nikdy nevynahradí způsobenou újmu. Pokud jde o vztah know-how k užitným a

průmyslovým vzorům, je situace obdobná jako u vynálezů.

U zlepšovacích návrhů lze konstatovat, že v podstatě každý zlepšovací návrh je určitým typem know-how. Know-how lze poskytovat třetím stranám na smluvním základě a to obvykle licenční smlouvou. Klasická licenční smlouva, jejímž předmětem je pouze poskytnutí know-how, nebývá příliš častá. Častější jsou případy, kdy předmětem licenční smlouvy je poskytnutí práva z vynálezu nebo užitého či průmyslového vzoru a know-how tvoří nedílnou součást takto poskytnutého práva [Gottfried, J., 2008].

8.4. Právo na označení

Ochranné známky

Ochrana ochranných známek je v ČR upravena zákonem č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách. Ochrannou známkou může být jakékoli označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby. Ochranná známka nemůže existovat sama o sobě, ale vždy jen ve spojení s konkrétními výrobky, které označuje, nebo s konkrétními službami, které jsou pod touto známkou poskytovány. Ochranná známka je prodejním nástrojem, neboť zákazník si často vybírá výrobky či služby právě na základě označení, které je s nimi svázáno.

Ochrannou známkou může být

- slovní označení v běžném písmu (slova, jména, spojení slov a číslic apod.);
- slovní označení ve zvláštním grafickém písmu; • obrazová označení (kresby);
- kombinovaná označení slova a kresby (loga);
- prostorová (trojrozměrná) označení tvořená tvary výrobků nebo jejich obalů (např. láhve);
- kombinace tvaru výrobku nebo obalu se slovy nebo kresbou (např. láhev s etiketou);
- barva nebo kombinace barev.

Kromě slovních označení v běžném písmu může být ochranná známka přihlášena podle volby

přihlašovatele v černobílém nebo barevném provedení. U barevné ochranné známky se ochrana vztahuje na užití barvy a jejich uspořádání. Znamka se musí důsledně užívat pouze v tomto barevném provedení.

Ze zápisu do rejstříku je vyloučeno

- označení, které nemůže být graficky znázorněno (např. zvukové znělky, speciální vůně, televizní přenos),
- označení, které nemá způsobilost rozlišit výrobky nebo služby,
- označení, které je tvořeno výlučně ze značek nebo údajů sloužících v obchodě k určení druhu, jakosti, množství, účelu, hodnoty výrobků nebo služeb, z údajů o zeměpisném původu nebo o době výroby výrobků či poskytnutí služby,
- označení, které výlučně sestává ze značek nebo označení obvyklých v běžném jazyce nebo užívaných v dobré víře a v obchodních zvyklostech,
- označení tvořené výlučně tvarem výrobků, který vyplývá z jeho povahy, nebo je nezbytný pro dosažení technického výsledku nebo dává tomuto výrobku podstatnou užitnou hodnotu (tvar výrobku, který je obecně užíván nebo je podmíněn technickými vlastnostmi zboží),
- označení, které odporuje veřejnému pořádku nebo dobrým mravům,
- označení, které může klamat veřejnost zejména o povaze, jakosti nebo zeměpisném původu výrobků nebo služeb,
- označení přihlašované pro vína či lihoviny, které obsahuje zeměpisný údaj, aniž by víno či lihovina měly takovýto zeměpisný původ,
- označení, které obsahuje prvky požívající ochrany podle článku 6ter Pařížské úmluvy, k jehož zápisu nebyl dán souhlas příslušnými orgány,
- označení obsahující jiné znaky, emblémy a erby než uvedené v článku 6ter Pařížské úmluvy, jestliže jejich užití je předmětem zvláštního veřejného zájmu, ledaže by příslušný orgán dal souhlas k jeho zápisu,
- označení, které obsahuje znak vysoké symbolické hodnoty, zejména náboženské symboly,
- označení, jehož užívání se přičí ustanovení jiného právního předpisu nebo je v rozporu se závazky vyplývajících pro ČR z mezinárodních smluv,
- označení, jestliže je zjevné, že přihláška ochranné známky nebyla podána v dobré víře,

- označení, které je shodné se starší ochrannou známkou, která je přihlášena nebo zapsána pro jinou osobu a pro shodné výrobky nebo služby a dále označení obsahující prvky takové starší ochranné známky, které by mohly vést k záměně (tuto skutečnost si může přihlašovatel ověřit ještě před podáním přihlášky ochranné známky provedením rešerše),
- označení, které zasahuje do práv třetích osob, uplatněných řádně a včas podanými námitkami proti přihlášce ochranné známky.

Na území ČR požívají ochrany ochranné známky, které jsou:

- zapsány v rejstříku ochranných známek vedeném Úřadem – tzv. národní ochranné známky,
- s účinky pro ČR zapsány v rejstříku vedeném Mezinárodním úřadem duševního vlastnictví na základě mezinárodní přihlášky ve smyslu Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek nebo Protokolu k Madridské dohodě – mezinárodní ochranné známky,
- zapsány v rejstříku vedeném Úřadem pro harmonizaci ve vnitřním trhu podle nařízení Rady Evropských společenství – ochranné známky Společenství,
- na území ČR všeobecně známé ve smyslu článku 6bis Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví a článku 16 Dohody o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví – všeobecně známé známky.

Přihlášku ochranné známky k zápisu do rejstříku může podat jak fyzická, tak i právnická osoba. Dnem podání přihlášky vzniká přihlašovateli právo přednosti před každým, kdo podá později přihlášku shodné nebo podobné ochranné známky pro shodné nebo podobné výrobky nebo služby. Přihlašovatel ochranné známky je povinen ve lhůtě 1měsíce ode dne podání přihlášky zaplatit správní poplatek, není-li správní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, považuje se přihláška za nepodanou. Lhůtu pro zaplacení nelze prodloužit a její zmeškání nelze prominout [Gottfried, J., 2008].

Následuje **Obrázek 5 Přihláška ochranné známky – formulář**

Zdroj: [Upv.cz, 2011b]

ÚŘAD PRŮMYSLVÉHO VLASTNICTVÍ

Antonína Čermáka 2a

160 68 Praha 6

Telefon: 220 383 111

Fax: 224 324 718

E-mail: posta@upv.cz

WWW.UPV.CZ**PŘIHLÁŠKA OCHRANNÉ ZNÁMKY**
se žádostí o zápis ochranné známky do rejstříku*(Vyplní Úřad)*

Pořadové číslo:

Spisová značka přihlášky:

Potvrzení o přijetí
vydáno dne:

Vyřizuje

Kód

1. ÚDAJE O OCHRANNÉ ZNÁMCE (OZ) (Vybrané možnosti označte křížkem.)Ochranná známka je v BĚŽNÉM PÍSMU: ANO ☐ NE ☐

Druh ochranné známky (Vyberte jednu z uvedených možností.):

- SLOVNÍ ☐
- OBRAZOVÁ ☐
- KOMBINOVANÁ ☐
- SLOVNÍ GRAFICKÁ ☐
- PROSTOROVÁ ☐
- OZ je tvořena POUZE BARVOU nebo KOMBINACÍ BAREV ☐

Provedení ochranné známky je:

- BAREVNÉ ☐
- ČERNOBÍLÉ ☐

Ochranná známka je KOLEKTIVNÍ: ANO ☐ NE ☐

V případě, že je ochranná známka tvořena POUZE BARVOU, nebo kombinací barev – uveďte NÁZVY či ČÍSLA BAREV a použitou vzorkovnici barev.

2. PŘIHLAŠOVATEL (-É) (Pokud není možné uvést úplné údaje o přihlašovatelích z důvodu nedostatku místa zde, použijte prosím k tomuto účelu samostatný list)

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	PSČ (jen pro ČR):
Právnícká osoba ☐	Fyzická osoba ☐
E-mail:	

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	PSČ (jen pro ČR):
Právnícká osoba ☐	Fyzická osoba ☐
E-mail:	

Příjmení: (Firma)	IČ:
Jméno:	Titul před jm.:
Ulice a číslo:	Titul za jm.:
Město:	Telefon:
Země (případně stát USA):	Fax:
PŘIHLAŠOVATEL je (označte křížkem):	PSČ (jen pro ČR):
Právnícká osoba ☐	Fyzická osoba ☐
E-mail:	

3. ZÁSTUPCE PŘIHLAŠOVATELE

Název kanceláře:	
Příjmení:	Titul před jm.:
Jméno:	Titul za jm.:
Ulice a číslo:	Telefon:
Město:	PSČ:
Země:	Fax:
Číslo prezidiální plné moci:	E-mail:
Číslo jednací zástupce:	
Prezidiální plná moc je podávána současně s touto přihláškou (označte křížkem): ☐	

4. ADRESA PRO DORUČOVÁNÍ (Kontaktní adresa pro styk s Úřadem – VYPLŇUJE SE jen v případě, že jde o ADRESU ODLIŠNOU od adresy přihlašovatele nebo zástupce.)

Název kanceláře / firmy:
Příjmení:
Titul před jm.:
Jméno:
Titul za jm.:
Ulice a číslo:
Telefon:
Město:
Fax:
PSČ:
E-mail:
5. PRÁVO PŘEDNOSTI PODLE MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

Číslo přihlášky

Datum podání přihlášky

Země / Úřad

Číslo přihlášky

Datum podání přihlášky

Země / Úřad

Číslo přihlášky

Datum podání přihlášky

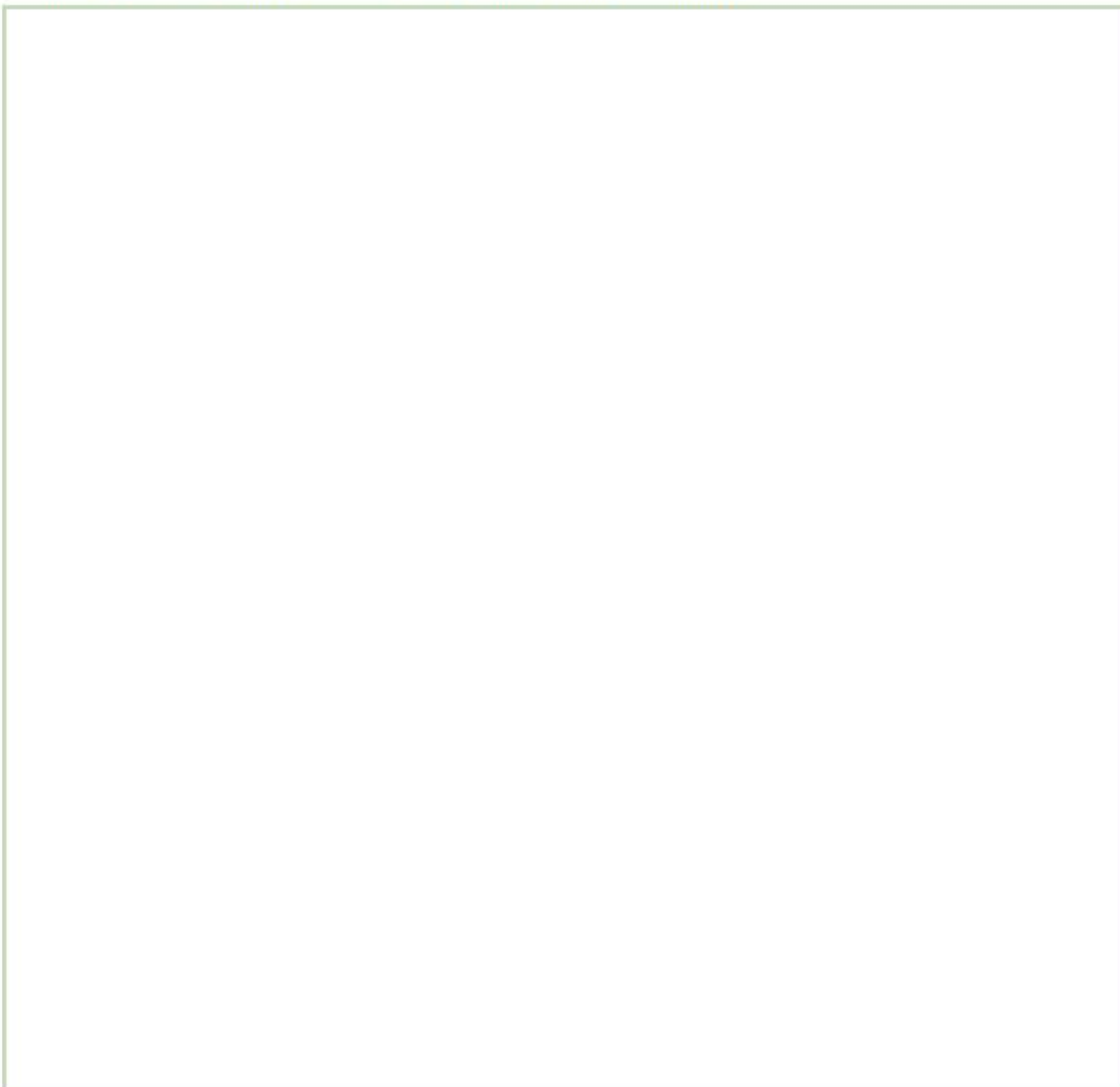
Země / Úřad

6. ZNĚNÍ NEBO VYOBRAZENÍ OCHRANNÉ ZNÁMKY (Obsahuje-li označení údaje v jiném písmu než v latině, uveďte zde i přepis těchto údajů do latinky.)

7. SEZNAM VÝROBKŮ A SLUŽEB

Výrobky a služby podle mezinárodní klasifikace řadte vzestupně.
(Do závorky uveďte číslo třídy, za ní pak slovní výčet výrobků a služeb dané třídy navzájem oddělených čárkami, třídy se mezi sebou oddělují středníkem. Pokud není možné uvést úplné údaje o výrobcích a službách z důvodu nedostatku místa zde, použijte prosím k tomuto účelu samostatný list a přiložte jej k formuláři.)

Ochranná známka se přihlašuje pro tyto výrobky a služby (včetně uvedení tříd):

8. SEZNAM PŘÍLOH (Vybrané možnosti označte křížkem.)

- Doklad o právu přednosti (uplatňuje-li se právo přednosti z mezinárodní smlouvy)
 3 x fotokopie OZ o rozměrech A8-A4 (fotokopie se nepřikládají k přihlášce OZ v běžném písmu)
 2 x čitelná kopie seznamu výrobků a služeb
 1 x plná moc

☐
☐
☐
☐

Pokud přikládáte další přílohy, vyplňte jejich počet:

- Počet dalších dokladů
 - Počet doplňujících listů tiskopisu přihlášky

9. INFORMACE O VÝŠI SPRÁVNÍHO POPLATKU

Správní poplatek za podání přihlášky ochranné známky je stanoven na 5 000 Kč do tří tříd výrobků a služeb, za každou další třídu výrobků a služeb se poplatek zvyšuje o 500 Kč.

Správní poplatek za podání přihlášky kolektivní ochranné známky je stanoven na 10 000 Kč do tří tříd výrobků a služeb, za každou další třídu výrobků a služeb se poplatek zvyšuje o 500 Kč.

****Způsob platby** (Vyberte jednu z uvedených možností a označte křížkem.):

- Složenkou
- Převodem z účtu *
- Hotově v pokladně Úřadu
- Kolkem

☐
☐
☐
☐

Pozn.: Správní poplatek je splatný při podání přihlášky. Kolký lze použít pouze pro platby do 5 000 Kč (včetně).

*) Číslo účtu správních poplatků ÚPV: 3711-21526001/0710

**) Ostatní informace jsou uvedeny v nápovědě.

Misto pro nalepení kolku

10. POZNÁMKA

Potvrzuji pravdivost a úplnost shora uvedených údajů a žádám o zápis ochranné známky do rejstříku.

Vyberte jednu z uvedených možností a označte křížkem:

- Přihlašovatel(-é) (V případě více přihlašovatelů musí být uvedeny podpisy všech těchto přihlašovatelů.)
- Zástupce

☐
☐

Datum

Podpis
(u právnické osoby případně i razítko)

Nápověda pro vyplnění formuláře č. P06 - PŘIHLÁŠKA OCHRANNÉ ZNÁMKY se žádostí o zápis ochranné známky do rejstříku [Upv.cz, 2011b]

1. Údaje o ochranné známce

Nemá-li přihlašovatel požadavek na zvláštní grafickou úpravu, uvede údaj, že požaduje zápis ochranné známky v běžném písmu - ochranná známka slovní. V tomto případě se nepřikládají k přihlášce fotokopie přihlašovaného označení. Druh ochranné známky (slovní, kombinovaná, obrazová, prostorová), provedení (černobílé, barevné) a údaj o kolektivní ochranné známce (ano, ne) se vyznačí křížkem. Pokud je ochranná známka tvořena pouze barvou nebo kombinací barev (neobsahuje žádné jiné grafické nebo slovní prvky), uvedou se názvy či čísla barev s uvedením použité vzorkovnice barev.

2. Přihlašovatel (-é)

Pole obsahuje firmu, popřípadě jméno a příjmení přihlašovatele a jeho sídlo či trvalé bydliště. Telefon a číslo faxu se uvádějí pro potřeby osobního styku.

3. Zástupce přihlašovatele

Vyplňuje se v případě, že přihlašovatel je zastoupen advokátem či patentovým zástupcem nebo obecným zmocněncem podle správního řádu. Pokud je prezidiální plná moc uložena u Úřadu, uvede se číslo přidělené této plné moci Úřadem. V ostatních případech se nevyplňuje. Do názvu kanceláře se vyplní např. „Advokátní kancelář Novák a Nováková“. Pokud zástupce nemá zapsán název kanceláře v obchodním nebo jiném rejstříku, pak toto pole nevyplňuje. Další údaj o zástupci, pokud má být v rejstříku uveden (např. „patentový zástupce“ nebo „advokát“), se uvede za titulem za jménem v odpovídající kolonce.

4. Adresa pro doručování

Uvádí se pouze v případech, kdy na tuto adresu má být doručována veškerá korespondence a je odlišná od adresy přihlašovatele nebo zástupce (body 2 a 3). Vyplňování je stejné jako u údajů o zástupci. Pokud se bude doručovat na P. O. BOX, pak se „P. O. BOX“ s číslem napíše do pole „Ulice a číslo“.

5. Právo přednosti podle mezinárodní smlouvy

Pokud zahraniční přihlašovatel uplatňuje právo přednosti podle mezinárodní smlouvy podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, musí tak učinit již v

příhláše ochranné známky a doložit je do tří měsíců od jejího podání, jinak je Úřad nepřizná. V přihlášce musí být uvedeno číslo prioritní přihlášky, datum jejího podání a stát, odkud přihlašovatel právo přednosti uplatňuje.

6. Znění nebo vyobrazení ochranné známky

V této části přihlašovatel uvede znění přihlašovaného označení. Není-li přihlašované označení slovní v běžném písmu, přiloží přihlašovatel 3 ks vyobrazení v rozměru minimálně A8, maximálně A4, a to v provedení, které je schopné další reprodukce. Obsahuje-li označení údaje v jiném písmu než latince, přihlašovatel uvede přepis těchto údajů do latinky.

7. Seznam výrobků a služeb

Výrobky a služby se v přihlášce uvedou seřazené vzestupně podle tříd mezinárodní klasifikace (třída 1 až 45). Text třídníku je vystaven na www.upv.cz nebo je možno jej obdržet u Úřadu. Každé skupině výrobků nebo služeb musí předcházet číslo třídy, do níž výrobky nebo služby patří. Doporučuje se alespoň jednu kopii seznamu výrobků a služeb přiložit na samostatném listu. Příklad: (1) chemické výrobky pro průmysl; (25) oděvy, obuv.

8. Seznam příloh

Označí se křížkem přílohy, které jsou přiloženy k přihlášce, a uvede se počet doplňujících listů, jsou-li použity.

9. Informace o výši správního poplatku

Místo pro vyznačení způsobu platby správního poplatku za podání přihlášky. Přihlašovatel ochranné známky je povinen ve lhůtě 1měsíce ode dne podání přihlášky zaplatit správní poplatek podle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích; není-li správní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, považuje se přihláška za nepodanou. Lhůtu pro zaplacení správního poplatku nelze prodloužit a její zmeškání nelze prominout.

10. Poznámka

V tomto poli se uvedou další případné skutečnosti, které nebylo možné uvést v předchozích polích.

Podpis přihlášky

Podpisem přihlašovatele(-ů) nebo jeho/jejich zástupce(-ů) (u právnických osob je možné připojit i razítko, které však podpis nenahrazuje) se potvrdí úplnost a pravdivost v přihlášce uvedených údajů. Zároveň se křížkem vyznačí, zda přihlášku podává přihlašovatel nebo jím zvolený zástupce.

Úřad provede formální průzkum, zda má přihláška zákonem předepsané náležitosti, a poté i věcný průzkum, při němž zjišťuje, zda předmětem přihlášky není označení, které je nezpůsobilé k zápisu do rejstříku. Touto nezpůsobilostí se rozumí např. shodnost s jinou dříve zapsanou ochrannou známkou, druhové nebo popisné označení, klamavé nebo nepravdivé označení apod. Jestliže je přihlašované označení způsobilé k zápisu do rejstříku, je přihláška ochranné známky zveřejněna ve Věstníku Úřadu, který vychází jednou měsíčně. Ve lhůtě tři měsíců od data zveřejnění mohou osoby, do jejichž dříve získaných práv může zveřejněné označení zasáhnout, podat námitky proti zápisu ochranné známky do rejstříku. Okruh osob oprávněných k podání námitek je stanoven zákonem o ochranných známkách. V případě podání námitek musí Úřad rozhodnout, zda jsou námitky odůvodněné a zda přihlašované označení zasahuje do práv osoby, která je podala. V tom případě Úřad rovněž přihlášku ochranné známky zamítne. Jestliže proti přihlášenému označení nejsou ve stanovené lhůtě podány námitky nebo jestliže byly tyto námitky zamítnuty jako neodůvodněné, Úřad přihlášené označení zapíše do rejstříku ochranných známek. Na základě toho Úřad vydá vlastníku ochranné známky osvědčení o zápisu ochranné známky do rejstříku. Majitel registrované ochranné známky má výlučné právo označovat své výrobky nebo služby ochrannou známkou, pro které je zapsána nebo ji užívat ve spojení s těmito výrobky či službami a užívat značku ®. Bez souhlasu majitele nikdo nesmí užívat označení shodné nebo zaměnitelné s ochrannou známkou pro stejné nebo podobné výrobky nebo služby. Ochranná doba ochranné známky je 10 let od podání přihlášky u Úřadu. Na žádost vlastníka lze dobu ochrany ochranné známky prodloužit na dalších 10 let [Gottfried, J., 2008].

Ochranné známky dělíme

- Národní ochranné známky (v rámci ČR)
- Mezinárodní ochranné známky
- Ochranná známka Společenství

Mezinárodní OZ

Ochranné známky zapsané v České republice je možné prostřednictvím Úřadu průmyslového vlastnictví přihlásit jako tzv. mezinárodní ochranné známky do některých dalších států (viz seznam smluvních států) na základě Madridské dohody o mezinárodním zápisu ochranných známek a na základě Protokolu k této dohodě. Madridská dohoda a Protokol k této dohodě zajišťují příslušníkům smluvních stran možnost ochrany jejich známek ve všech smluvních státech Madridské dohody a/nebo Protokolu na podkladě jediné přihlášky, podané u Mezinárodního úřadu Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě prostřednictvím příslušného zápisného úřadu původu přihlašovatele. U přihlášky ochranné známky u Mezinárodního úřadu lze uplatnit právo přednosti z přihlášky ochranné známky v České republice za předpokladu, že mezinárodní přihláška bude u Mezinárodního úřadu podána do šesti měsíců od podání přihlášky v České republice. Jsou-li v mezinárodní přihlášce uvedeny (vyznačeny) pouze smluvní státy Madridské dohody, které nejsou současně smluvními státy Protokolu k Madridské dohodě, musí se mezinárodní přihláška směřující do těchto států opírat o zápis ochranné známky v České republice.

Ochranná známka Společenství

Nařízením Rady ES č. 40/94 o ochranné známce Společenství se vytváří komunitární ochranná známka. Na základě jediné přihlášky podané u Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu (známky a vzory OHIM) v Alicante získá přihlašovatel ochranu pro území celé EU. Důvodem přijetí nařízení byla nutnost nejen odstranit v rámci vnitřního trhu překážky volného oběhu zboží a služeb, ale musely být také vytvořeny podmínky pro podniky, aby mohly rozšířit své aktivity na celé území ES a poskytnuty jim takové ochranné známky, které umožňují rozlišovat výrobky a služby stejnými prostředky v rámci celého ES bez ohledu na hranice.

Tabulka 5 Poplatky – ochranné známky**Zdroj:** [Úřad průmyslového vlastnictví, 2008]**OCHRANNÉ ZNÁMKY A OZNAČENÍ PŮVODU****Položka 138**

a) Přijetí přihlášky	
- individuální ochranné známky do tří tříd výrobků nebo služeb	Kč 5000
- kolektivní ochranné známky do tří tříd výrobků nebo služeb	Kč 10000
- za každou třídu výrobků nebo služeb nad tři třídy	Kč 500
b) Přijetí námitek proti zápisu zveřejněného označení do rejstříku	Kč 1000

Položka 139

a) Přijetí žádosti	
- o obnovu zápisu individuální ochranné známky	Kč 2500
- o obnovu zápisu kolektivní ochranné známky	Kč 5000
- o obnovu zápisu individuální ochranné známky podané po uplynutí ochranné doby, nejpozději však do šesti měsíců od tohoto data	Kč 5000
- o obnovu zápisu kolektivní ochranné známky podané po uplynutí ochranné doby, nejpozději však do šesti měsíců od tohoto data	Kč 10000
b) Přijetí návrhu na zrušení nebo prohlášení neplatnosti ochranné známky	Kč 2000

Položka 140**Přijetí žádosti**

- o mezinárodní zápis ochranné známky	Kč 2500
- o obnovu mezinárodního zápisu ochranné známky	Kč 3000
- o územní rozšíření nebo zúžení mezinárodního zápisu ochranné známky	Kč 500

Položka 141

a) Přijetí žádosti o zápis označení původu/zeměpisného označení	Kč 4000
b) Přijetí žádosti o mezinárodní zápis označení původu	Kč 2500
c) Přijetí návrhu na zrušení zápisu označení původu/zeměpisného označení	Kč 2000
d) Postoupení žádosti o ochranu označení původu/zeměpisného označení Komisi Evropských společenství	Kč 500

Poznámka

Poplatky podle položek 140 a 141 písmeno b) tohoto sazebníku se vybírají za úkony prováděné podle Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek, podle Protokolu k Madridské dohodě, popřípadě podle Lisabonské dohody na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu u Mezinárodního úřadu Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě.

Označení původu a zeměpisná označení

Podmínky získání ochrany označení původu a zeměpisných označení pro zboží stanoví zákon č. 452/2001 Sb. Ochrany se nabývá zápisem do rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví [Godický, P., 2003].

Označením původu je název oblasti, určitého místa nebo země (dále jen "území") používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory (např. plzeňské pivo) a jestliže výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území; za označení původu pro zemědělské výrobky nebo potraviny jsou pokládána i tradiční zeměpisná nebo nezeměpisná označení pro zboží pocházející z vymezeného území (např. tokajské víno), splňuje-li takové zboží ostatní podmínky podle tohoto ustanovení. Zeměpisným označením je název území používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, a jestliže výroba nebo zpracování anebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území [Úřad průmyslového vlastnictví, 2008].

Údaj o provenienci zboží a jméno výrobku

Vedle označení, jejichž zvláštní ochrana je zajišťována samostatným předpisem, jako jsou ochranné známky, označení původu zboží a zeměpisná označení, jsou označení, jejichž ochrana je zajišťována v rámci obecnějších předpisů, zejména obchodního zákoníku a jeho ustanovení o nekalé soutěži. Mezi ně patří tak zvaná nezapsaná označení, jako je údaj o provenienci. Údaj o provenienci, jako například „Made in Czech Republic“, „Made in Germany“ aj., nesmí být falešný nebo klamavý. Tento údaj u nás zvláštní ochranu nemá, ale jeho zneužití je postižitelné v rámci ochrany proti nekalé soutěži, resp. proti klamavému označování zboží. Jména výrobků užívaná na těchto výrobcích nebo na jejich obalech, jako například „kanoe Malše“, „sýr Modrava“ aj., jsou chráněna rovněž v rámci ustanovení obchodního zákoníku, zejména pokud dojde k nekalosoutěžnímu jednání. Mohou být však chráněna i jako ochranné známky nebo i označení původu nebo zeměpisná označení v rámci zvláštních předpisů, pokud pro ochranu splňují stanovené podmínky. Pozice vlastníka

ochranné známky či označení původu nebo zeměpisného označení je v případě jejich zápisu silnější a prosazení takového absolutního práva je snadnější, než náprava při využití relativních práv z předpisů o nekalé soutěži a podobně [Boháček, M., 2002].

Obchodní firma

Mezi práva na označení se často zahrnují i další označení, která se vztahují zejména k označení podnikatelských subjektů a která jsou reprezentována především označením, známým pod názvem „obchodní firma“, upraveným v § 8 až § 12 obchodního zákoníku nebo pod dříve a v literatuře užívaným názvem „obchodní jméno“. Obchodní firmou je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku, a pod kterou je povinen činit právní úkony. Obchodní firmou fyzické osoby musí být vždy její jméno a příjmení; může obsahovat i dodatek, který se zpravidla vztahuje k této osobě nebo k druhu podnikání. Obchodní firma právnické osoby, včetně obchodních společností a družstev, která vzniká zápisem do obchodního rejstříku, je její název, pod kterým je zapsána v obchodním rejstříku. Součástí firmy právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu. Podnikatel, který není zapsán v obchodním rejstříku, a na kterého se tudíž nevztahují ustanovení obchodního zákoníku o firmě, může u svého jména a příjmení nebo názvu užívat dodatek nebo další označení za předpokladu, že nepůsobí klamavě a jeho užívání je v souladu s právními předpisy a dobrými mravy soutěže. I když takový dodatek nebo označení není firmou, je chráněn právem proti nekalé soutěži. Kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním své firmy, může se proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby se takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále může požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřeného zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích. Byla-li neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze se její náhrady domáhat podle obchodního zákoníku [Boháček, M., 2002].

Shrnutí

Topografie polovodičových výrobků:

- = série jakkoli zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňující trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku nebo jeho části, popřípadě povrchu polovodičového výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho části.
- **Polovodičový výrobek** = konečná nebo mezitímní forma mikroelektronického výrobku, který je určen k plnění elektronické funkce a který se skládá ze základního tělesa obsahujícího vrstvu polovodičového materiálu a opatřeného alespoň jednou vrstvou vodivého, izolačního nebo polovodičového materiálu v předem daném uspořádání.
- Ochrana se provádí zápisem topografie do státního rejstříku. K zápisu topografie do státního rejstříku může dojít jen na základě přihlášky podané u Úřadu průmyslového vlastnictví.
- Doba trvání ochrany topografie skončí uplynutím 10 let od konce kalendářního roku, v němž tato ochrana vznikla. Zápis lze napadnout výmazem.
- Účinky ochrany se nevztahují na tzv. reverzní inženýrství. Podle této výjimky má každý právo čip podrobit analýze a hodnocení, příp. ho využívat pro výukové účely. Sama o sobě by tato výjimka neměla velký význam, pokud by zákon zároveň nestanovil, že topografie vzniklá na základě této analýzy může být obchodně využívána.

Odrůdy rostlin:

- Ochranná práva k odrůdám rostlin uděluje Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, který je podřízenou organizací Ministerstva zemědělství. Tato práva k odrůdě uděluje Ústav v případě, že odrůda splňuje zákonem stanovené podmínky, schválením názvu rostlinné odrůdy a vydáním šlechtitelského osvědčení.
- Ochranná práva k odrůdě lze udělit, jestliže splňuje podmínky novosti, odlišnosti, uniformity a stálosti. Tato práva mohou být udělena k odrůdám všech rodů a druhů rostlin, včetně jejich hybridů. Přihlašovatel musí zvolit pro odrůdu název, který musí splňovat zákonem stanovené podmínky.

- Řízení o udělení ochranných práv k odrůdě:
 - Podání žádosti (na Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský)
 - Ústav žádost uveřejní ve Věstníku Ministerstva zemědělství – možnost podat námitky
 - Udělení ochranných práv k odrůdě
- Ochranná práva k chráněné odrůdě trvají do konce 25. roku následujícího po roce, ve kterém byla ochranná práva pravomocně udělena. U odrůd dřevin, chmele, révy vinné a brambor do konce 30. roku. V období mezi podáním žádosti o ochranu a přidělením ochranných práv vzniká držiteli právo na přiměřenou náhradu od osob, které s odrůdou nakládaly způsobem vyžadujícím udělení licence.
- Držitel šlechtitelských práv je povinen zajistit udržování chráněné odrůdy po celou dobu trvání ochranných práv tak, aby znaky odrůdy, jimiž je vymezena, zůstaly nezměněny.
- Nucenou licenci k chráněné odrůdě může udělit Ministerstvo zemědělství, jestliže držitel šlechtitelských práv odmítne poskytnout licenci a je-li využívání ve veřejném zájmu, za stanovených podmínek, doby nucené licence a za obvyklou cenu.

Podniková průmyslová práva:

- Původce (zaměstnanec), který některý z těchto předmětů průmyslového vlastnictví vytvořil ke splnění úkolů z pracovního poměru nebo jiného obdobného pracovněprávního vztahu k zaměstnavateli, je povinen o této skutečnosti zaměstnavatele neprodleně písemně informovat. Právo na původcovství tím není dotčeno. Původce musí být uveden na dokumentu o udělení příslušného průmyslového práva.
- Neuplatní-li zaměstnavatel právo na předmět průmyslového vlastnictví v zákonem dané 3. měsíční lhůtě (u zlepšovacích návrhů ve 2 měsíční lhůtě), přechází právo přihlásit nové řešení k ochraně zpět na původce.
- Každý původce má vždy nárok na vyplacení odměny od zaměstnavatele za vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví.
- **Zlepšovací návrh** = technická, výrobní nebo provozní zdokonalení, jakož i řešení problémů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a životního prostředí, s nimiž má zlepšovatel právo nakládat.
- Zlepšovatel je povinen nabídnout zlepšovací návrh svému zaměstnavateli, jestliže se

zlepšovací návrh týká oboru práce nebo činnosti zaměstnavatele. Nabídková povinnost nevyplyvá pouze z pracovního poměru k zaměstnavateli, ale i z obdobného pracovněprávního vztahu, např. z dohod konaných mimo pracovní poměr. Je-li zlepšovací návrh výsledkem práce několika zlepšovatelů, mají tuto povinnost všichni.

- Právo využívat zlepšovací návrh vzniká uzavřením smlouvy mezi zaměstnavatelem a zlepšovatelem o přijetí nabídky zlepšovacího návrhu a odměně za něj.
- **Know-how** tvoří v našich podmínkách nezbytně součást obchodního tajemství a lze jej charakterizovat jako souhrn organizačních, řídicích, ekonomických, podnikatelských a technických znalostí a zkušeností.
- Za know-how v právním slova smyslu nelze považovat vynálezy, které jsou předmětem speciální ochrany podle patentového zákona. To však platí pouze o vynálezech chráněných patenty. Podnik nebo původce má možnost vynález k ochraně nepřihlásit, ale utajovat jej.
- Takto nepatentovaný (nebo i nepatentovatelný) vynález lze nepochybně považovat za know-how. Ochrana vynálezu patentem je samozřejmě účinnější, než ochrana nepatentovaného vynálezu jeho utajením. Na rozdíl od majitele patentu nemá majitel know-how možnost zakázat dispozici s tímto řešením. Náhrada ve vztahu k tomu, kdo toto řešení vyhradil, nikdy nevynahradí způsobenou újmu.

Ochranné známky:

- Ochrannou známkou může být jakékoli označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby.
- Ochranná známka nemůže existovat sama o sobě, ale vždy jen ve spojení s konkrétními výrobky, které označuje, nebo s konkrétními službami, které jsou pod touto známkou poskytovány.
- Ochrannou známkou může být:
 - slovní označení v běžném písmu (slova, jména, spojení slov a číslic apod.);
 - slovní označení ve zvláštním grafickém písmu; □ □ obrazová označení (kresby);
 - kombinovaná označení slova a kresby (loga);
 - prostorová (trojrozměrná) označení tvořená tvary výrobků nebo jejich

- obalů (např. láhve);
 - kombinace tvaru výrobku nebo obalu se slovy nebo kresbou (např. láhev s etiketou);
 - barva nebo kombinace barev.
- Řízení o udělení ochranné známky:
 - Dnem podání přihlášky vzniká přihlašovatelů právo přednosti před každým, kdo podá později přihlášku shodné nebo podobné ochranné známky pro shodné nebo podobné výrobky nebo služby.
 - Průzkum ÚPV – formální náležitosti + věcný průzkum – zda není shodná s dříve zapsanou ochrannou známkou
 - Zveřejnění přihlášky ve Věstníku ÚPV – do tří měsíců od zveřejnění možnost podat námitky
 - Zamítnutí nebo zápis ochranné známky do rejstříku ochranných známek
- Ochranné známky dělíme:
 - Národní ochranné známky (v rámci ČR)
 - Mezinárodní ochranné známky
 - Ochranná známka Společenství

Označení původu a zeměpisná označení

- Označením původu je název oblasti, určitého místa nebo země (dále jen "území") používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory (např. pilsenské pivo) a jestliže výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území; za označení původu pro zemědělské výrobky nebo potraviny jsou pokládána i tradiční zeměpisná nebo nezeměpisná označení pro zboží pocházející z vymezeného území (např. tokajské víno), splňuje-li takové zboží ostatní podmínky podle tohoto ustanovení.

Údaj o provenienci zboží a jméno výrobku

- Vedle označení, jejichž zvláštní ochrana je zajišťována samostatným předpisem, jako jsou ochranné známky, označení původu zboží a zeměpisná označení, jsou označení, jejichž ochrana je zajišťována v rámci obecnějších předpisů, zejména obchodního zákoníku a jeho ustanovení o nekalé soutěži. Mezi ně patří tak zvaná nezapsaná

označení, jako je údaj o provenienci.

- Údaj o provenienci, jako například „Made in Czech Republic“, „Made in Germany“ aj., nesmí být falešný nebo klamavý. Tento údaj u nás zvláštní ochranu nemá, ale jeho zneužití je postižitelné v rámci ochrany proti nekalé soutěži, resp. proti klamavému označování zboží.
- Jména výrobků užívaná na těchto výrobcích nebo na jejich obalech, jako například „kanoe Malše“, „sýr Modrava“ aj., jsou chráněna rovněž v rámci ustanovení obchodního zákoníku, zejména pokud dojde k nekalosoutěžnímu jednání. Mohou být však chráněna i jako ochranné známky nebo i označení původu nebo zeměpisná označení v rámci zvláštních předpisů, pokud pro ochranu splňují stanovené podmínky.

Obchodní firma:

- Mezi práva na označení se často zahrnují i další označení, která se vztahují zejména k označení podnikatelských subjektů a která jsou reprezentována především označením, známým pod názvem „obchodní firma“, upraveným v § 8 až § 12 obchodního zákoníku nebo pod dříve a v literatuře užívaným názvem „obchodní jméno“.
- Obchodní firmou je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku a pod kterou je povinen činit právní úkony. Obchodní firmou fyzické osoby musí být vždy její jméno a příjmení; může obsahovat i dodatek, který se zpravidla vztahuje k této osobě nebo k druhu podnikání. Obchodní firma právnické osoby, včetně obchodních společností a družstev, která vzniká zápisem do obchodního rejstříku, je její název, pod kterým je zapsána v obchodním rejstříku. Součástí firmy právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu.

Kontrolní otázky

1. Co považujeme za topografii?
2. Co je podnikový vynález?
3. Co je podstatou know-how?
4. Vyjmenujte alespoň 2 předměty, které jsou vyloučeny ze zápisu do rejstříku ochranných známek.
5. Jak dlouho trvají práva k chráněné rostlinné odrůdě?
6. Co znamená ochranná známka Společenství?
7. Co je to označení původu a zeměpisné označení?

Úlohy k řešení

1. Zkuste si stanovit vlastní typ ochranné známky a cvičně vyplňte přihlášku dle výše uvedené nápovědy k vyplnění.

Zdroje

BOHÁČEK, M., JAKL, L. 2002. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

GODICKÝ, P. 2003. *Základy práv k nehmotným statkům*. Ostrava : Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2003. 91 s. ISBN 80-248-0392-5.

GOTTFRIED, J. a kol. 2008. *Vzdělávání pro rozvoj spolupráce pracovníků vědy a výzkumu s průmyslovými podniky*. 2008. 103 s.

Úřad průmyslového vlastnictví [online]. c2008 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.upv.cz/cs.html>>.

Upv.cz [online]. 2011a [cit. 2011-09-18]. Formuláře. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/topografie-polovodicovych-vyroby/formulare.html>>.

Upv.cz [online]. 2011b [cit. 2011-09-18]. Formuláře. Dostupné z WWW: <http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/forms2011/nevyplnovaci/P06_OZ_11/P06_OZ_11v.pdf>.

Další zdroje:

Autorské právo; Průmyslová práva: autorský zákon, patenty, užité a průmyslové vzory, vynálezy a zlepšovací návrhy, ochranné známky, označení původu topografie polovodičových prvků, biotechnologie, odrůdy rostlin, patentoví zástupci, vymáhání práv, vybraná ustanovení souvisejících předpisů: podle stavu k 11.2.2008. Ostrava: Sagit, 2008. 224 s. 978-80-7208670-2.

MALÝ, J. Obchod nehmotnými statky : patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2002. 257 s. ISBN 80-7179-320-5.

Klíč k řešení

1. Topografie je série jakkoli zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňující trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku nebo jeho části, popřípadě povrchu polovodičového výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho částí.
2. Podnikový vynález = vynález vytvořený ke splnění úkolu z pracovního poměru, členského nebo jiného obdobného pracovněprávního vztahu k zaměstnavateli. Ze zákona právo na patent přechází na zaměstnavatele, nestanoví-li smlouva něco jiného. Neuplatní-li zaměstnavatel právo na patent v zákonné lhůtě, přechází toto právo zpět na původce. Právo na původcovství není dotčeno. Původce má vůči zaměstnavateli právo na přiměřenou odměnu, pokud zaměstnavatel uplatnil právo na patent.
3. Know-how tvoří v našich podmínkách nezbytně součást obchodního tajemství a lze jej charakterizovat jako souhrn organizačních, řídicích, ekonomických, podnikatelských a technických znalostí a zkušeností.
4. Např. označení, které odporuje veřejnému pořádku nebo dobrým mravům nebo označení, které může klamat veřejnost zejména o povaze, jakosti nebo zeměpisném

původu výrobků nebo služeb.

5. Ochranná práva k chráněné odrůdě trvají do konce 25. roku následujícího po roce, ve kterém byla ochranná práva pravomocně udělena. U odrůd dřevin, chmele, révy vinné a brambor do konce 30. roku.
6. Nařízením Rady ES č. 40/94 o ochranné známce Společenství se vytváří komunitární ochranná známka. Na základě jediné přihlášky podané u Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu (známky a vzory OHIM) v Alicante získá přihlašovatel ochranu pro území celé EU.
7. Označením původu rozumíme název oblasti, určitého místa nebo země používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory a jestliže výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území. Zeměpisným označením rozumíme název území používaný k označení zboží pocházející z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, a jestliže výroba nebo zpracování anebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

9. SPRÁVA PRÁV K PRŮMYSLOVÉMU VLASTNICTVÍ

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co považujeme za porušování práv k průmyslovému vlastnictví?
- Jaká máme opatření k zamezování porušování těchto práv?
- Jaké škody mohou vzniknout porušením práv k průmyslovému vlastnictví?
- Jakými způsoby lze ocenit průmyslové vlastnictví?
- Jaké existují v ČR státní a jiné orgány a organizace v oblasti průmyslových práv?

Pojmy k zapamatování

Porušování průmyslových práv, nekalá soutěž, oceňování průmyslových práv, výnosový způsob oceňování, oceňování cenou obvyklou, ocenění za použití licenční analogie, Úřad průmyslového vlastnictví, Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo zemědělství a výživy České republiky, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Výklad

9.1. Porušování práv k průmyslovému vlastnictví

K porušení práv k předmětům průmyslového vlastnictví dojde zpravidla tehdy, jestliže je začne využívat osoba nebo osoby, kterým právo k jejich využívání jejich majitel či vlastník neposkytl, nebo na ně tato práva nepřevodl. Podle § 75 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „patentový zákon“), v případě neoprávněného zásahu do práv chráněných tímto zákonem, tj.

práv k vynálezům a průmyslovým vzorům, se může ten, jehož právo bylo porušeno, domáhat u soudu zejména toho, aby rušení práva bylo zakázáno, a aby následky porušení byly odstraněny. Toto ustanovení platí podle § 21 zákona č. 478/1992 Sb., i podle § 18 zákona č. 529/1991 Sb., pro porušování práv k užitným vzorům a topografiím polovodičových výrobků. Stejně tak se vlastník ochranné známky může u příslušného soudu domáhat, aby každému bylo rušení práva z ochranné známky zakázáno a aby následky porušení byly odstraněny. Může se též domáhat přiměřeného zadostiučinění, a to i v penězích. Je oprávněn rovněž domáhat se škody způsobené jednáním uskutečněným v době po zveřejnění přihlášky ochranné známky, včetně přiměřeného zadostiučinění. Má rovněž právo na informaci o původu výrobků či dokladů provázejících výrobky nebo služby vůči každému, kdo je uvádí nebo je hodlá uvést na trh, pokud soud nerozhodne jinak. Vlastník ochranné známky může dále požadovat, aby soud nařídil porušovateli nebo ohrožovateli práva z ochranné známky stáhnout z trhu a zničit výrobky, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení tohoto práva, popřípadě zničit materiál a nástroje používané výlučně nebo převážně ke zkušebním účelům. Odstranění označení nebo padělané známky z výrobků před jejich uvedením na trh lze připustit jen ve výjimečných případech. Známkový zákon počítá i s ochranou práv vlastníka ochranné známky vůči tak zvanému nehodnému zástupci -obstaravateli vlastníka, který si nechal neoprávněně zapsat tuto známku na své jméno. Analogické ustanovení obsahuje i § 24 zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu výrobků a zeměpisných označení s tím, že zapsané označení původu nesmí nikdo zneužívat, zejména si je přisvojovat nebo je napodobovat, i když pravý původ výrobků je označen, nebo i když označení je použito v překladu nebo v odlišné zaměnitelné formě, nebo i v tom případě, kdy je označení provázeno dovětkem, jako „druh“, „typ“, „metoda“, „na způsob“, „napodobeno“, „imitace“ apod. [Boháček, M., 2002].

Opatření k zamezení porušování průmyslových práv

Vzniká otázka, jak může majitel průmyslového práva v České republice dosáhnout svých práv, popřípadě dosáhnout nápravy v případě ohrožení či porušení již udělených práv. Právní předpisy upravující právní ochranu průmyslového vlastnictví obsahují v tomto směru prostředky jak veřejnoprávní, tak soukromoprávní povahy. Pokud jde o prostředky veřejnoprávní povahy, pak je to především nárok na zvláštní ochranu, jako tomu je například u vynálezů udělením patentu, nebo u dalších druhů průmyslového vlastnictví, jako například u

průmyslových a užitných vzorů a známek jejich zápisem do rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví. V rámci správního řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví se lze domáhat zrušení udělené právní ochrany, jako například zrušení patentu nebo výmazu ochranné známky či zrušení nebo prohlášení o její neplatnosti. U vynálezů a užitných vzorů se lze domáhat u tohoto úřadu rozhodnutí o tom, zda daný výrobek či postup spadá do rozsahu ochrany daného patentu nebo zapsaného užitného vzoru. Na základě udělené právní ochrany je možno se domáhat nároků z této ochrany vyplývajících soukromoprávní cestou. Tyto nároky mající soukromoprávní povahu, nelze uplatnit vůči státu, ale vůči třetím osobám, zpravidla porušovateli, zejména v řízení před příslušným soudem. Mezi spory v tomto směru patří například spory o původství, spory o tom, kdo měl právo na ochranu, jako např. u podnikových vynálezů nebo vzorů, spory o vypořádání práva na odměnu nebo na dodatečné vypořádání odměny u podnikových vynálezů a vzorů, spory o porušování průmyslových práv, spory o souhlas k převodu a uzavření licencí mezi spolumajiteli průmyslových práv, spory z licenčních smluv o převodu a o zástavě, spory o nárok na náhradu škody, na vydání bezdůvodného obohacení apod. Ve věcech vynálezů a užitných vzorů dochází v praxi zpravidla výrobou či postupováním při výrobě nebo provozu podle chráněného řešení bez souhlasu majitele k využívání průmyslového práva. V těchto případech je obvykle podávána majitelem patentu nebo zapsaného užitného vzoru žádost o provedení určovacího řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví anebo naopak je tato žádost podávána jako obranný krok domnělým porušovatelem. V praxi je někdy podáván návrh na předběžné opatření, a to již v období mezi zveřejněním přihlášky vynálezu a udělením patentu. Podle patentového zákona účinky patentu nastávají až ode dne oznámení o udělení patentu ve Věstníku Úřadu. Pokud však někdo po zveřejnění přihlášky, tedy ještě před udělením patentu, začne její předmět využívat, přísluší přihlašovatel přiměřená náhrada od vyživitele za využívání v období mezi zveřejněním přihlášky a udělením patentu. Je-li podán návrh na předběžné opatření již ve fázi zveřejnění přihlášky, tedy před udělením patentu, není v této době dána ještě působnost Úřadu ve věci určovacího řízení. To proto, že v té době ještě nebyl patent udělen, nebyly tedy v udělovacím řízení vymezeny patentové nároky a nelze tudíž provádět určovací řízení. Přihlášky se totiž zveřejňují zpravidla s patentovými nároky tak, jak si je přihlašovatel uplatnil. Ve většině případů jsou pak v průběhu udělovacího řízení, na základě úplného průzkumu, který probíhá zpravidla až po zveřejnění přihlášky, tyto patentové nároky, resp. jejich rozsah redukován. To pokud jde o působnost veřejné správy. Pokud jde o pravomoc soudu, může se přihlašovatel do udělení patentu domáhat ochrany vůči osobě, která využívá

předmět přihlášky jen prostředky proti nekalé soutěži. V oblasti práv na označení dochází k porušování výlučných práv zpravidla tehdy, jestliže ten, kdo není jejich majitelem, začne označovat ochrannou známkou výrobky nebo služby, pro které je zapsána nebo ji užívá ve spojení s těmito výrobky nebo službami, nebo je začne užívat označení shodné nebo zaměnitelné s takovou ochrannou známkou, nebo je užívá ve spojení s těmito výrobky nebo službami nebo výrobky skladuje za tímto účelem, nebo je dováží nebo vyváží s tímto označením, či užívá toto označení v obchodním jménu, korespondenci nebo reklamě. Majitel ochranné známky se podle charakteru porušování jeho práv může domáhat toho, aby toto porušování bylo zakázáno či znemožněno. Platný známkový zákon dává majiteli i další práva ve vztahu k dalším osobám, aby mohl účinně hájit svá práva a aby zabránil zdruhování či jinému znehodnocování jeho ochranné známky. Tak má majitel ochranné známky vůči každému, kdo uvádí nebo hodlá uvádět na trh výrobky nebo služby opatřené označením shodným nebo zaměnitelným s jeho ochrannou známkou, právo na informaci o původu těchto výrobků nebo služeb. Na žádost majitele ochranné známky celní úřad nepropustí zboží, které má obchodní charakter do volného oběhu, jestliže by se tím porušovala jeho práva. Taktéž je majitel oprávněn požadovat na majiteli publikace, v níž je reprodukována jeho obchodní známka, aby zveřejnil údaje, že jde o ochrannou známku, a aby uvedl číslo zápisu ochranné známky do rejstříku. Na druhé straně však nový zákon o ochranných známkách omezuje některá práva majitele ochranné známky. Rovněž tak zapsaný uživatel označení původu se může dle § 5 zákona č. 159/1973 Sb., u soudu domáhat, aby porušování jeho práv bylo zakázáno a závadný stav odstraněn [Boháček, M., 2002].

Škody z porušování práv k průmyslovému vlastnictví

Byla-li porušováním práv k předmětům průmyslového vlastnictví způsobena škoda, má poškozený právo na její náhradu. Při způsobení škody z porušení průmyslových práv se nahrazuje to, o čem se majetek poškozeného škodnou událostí zmenšil (skutečná škoda) a čeho by dosáhl, kdyby nenastala škodná událost (ušlý zisk). Byla-li tímto zásahem způsobena nemajetková újma, má poškozený právo na přiměřené zadostiučinění, které může spočívat v peněžitém plnění. Pokud jde o vyčíslení škod z porušování práv k předmětům průmyslového vlastnictví, není v naší zemi dostatek zkušeností vzhledem k dosud relativně malé frekvenci sporných případů, resp. k judikatuře o nich. Často se vychází z toho, že se tato škoda odvodí

pouze z výše obvyklých licenčních poplatků, které by porušovatel musel majiteli průmyslových práv zaplatit za poskytnutí licence.

Z dostupné literatury lze však zjistit, resp. vyvodit, že u sporů ve věci porušování průmyslových práv jejich majitelé v zahraničí uplatňují zejména tyto druhy škod, resp. náhrady:

1. ztráta zisku způsobená neoprávněným prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, k nimž se daná průmyslově právní ochrana vztahuje,
2. ztráta zisku způsobená prováděním reklamy o budoucím prodeji výrobků nebo služeb, která přinutila majitele průmyslových práv ke snížení ceny nebo objemu jeho produkce,
3. ztráta zisku způsobená vynuceným snížením ceny výrobků nebo služeb vlivem uvedení na trh konkurenčních výrobků nebo služeb zasahujících do jeho průmyslových práv,
4. ztráta zisku způsobená snížením prodeje náhradních dílů k výrobkům nebo prostředků, např. programů k provádění služeb, k nimž se dané průmyslové právo vztahuje,
5. ztráta zisku způsobená snížením prodeje výrobků nebo poskytování služeb, které sice nejsou předmětem průmyslových práv, ale které by jejich majitel prodával, resp. poskytoval v souvislosti s prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, které jsou, resp. byly předmětem jeho průmyslových práv,
6. ztráta zisku z prodeje chráněných výrobků nebo poskytování chráněných služeb, které mohlo probíhat ještě v době po uplynutí platnosti předmětných průmyslových práv,
7. ztráta poplatků, které mohl majitel průmyslových práv získat z jejich převodu nebo prodeje licencí jiným podnikatelům.

Uvedené druhy škod, resp. náhrad, které přicházejí v úvahu za porušování průmyslových práv, nejsou na jedné straně vyčerpávající a na druhé straně ne všechny budou vždy přicházet v úvahu. Při posuzování otázky, jak velké snížení zisku nebo jak velké ztráty z porušování průmyslových práv nastanou, bude nutno vždy vycházet z konkrétní situace a reálných možností majitele ochranných práv, zejména pokud půjde o odhad předpokládané produkce a zisku. V praxi bude velmi obtížné odhadnout, zda byl majitel průmyslového práva schopen

svoji produkci daných výrobků nebo služeb zvýšit, a pokud ano, o jaké množství. Majitel průmyslového práva zpravidla prokazuje, že bez porušení jeho práv by byl schopen zvýšit svoji produkci nejméně v rozsahu produkce porušovatele. Rozhodovací praxe soudů se často uchyluje k domněnce, že ztráta zisku způsobená neoprávněným prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, k nimž se dané průmyslové právo vztahuje, činí 50% zisku, kterého dosáhl porušovatel. Toto procento však bude nepochybně závislé na podílu předmětu ochrany, například vynálezu, na prodeji výrobků nebo poskytování služeb. Ztrátu zisku způsobenou prováděním reklamy porušovatelem o budoucím prodeji předmětných výrobků nebo služeb a vynuceným snížením odbytu a ceny těchto výrobků a služeb uváděných na trh majitelem průmyslových práv bude v rozhodovací praxi zpravidla velmi obtížné stanovit. Především proto, že až na výjimky nebude zcela jasná příčinná souvislost mezi těmito skutečnostmi. I v tomto případě bude nutno provádět odborný odhad ztráty zisku na základě porovnání údajů o změnách, které v daném období u majitele práv a porušovatele nastaly. V každém případě je však z hlediska majitele práv žádoucí tuto ztrátu stanovit. Ztráta zisku, způsobená snížením prodeje náhradních dílů k výrobkům nebo prostředků, např. programů potřebných k realizaci služeb, k nimž se průmyslové právo vztahuje, bude poměrně snadno vyčíslitelná, resp. odhadnutelná z produkce porušovatele. Podobně jako při stanovení ztrát zisku způsobených neoprávněným prodejem výrobků či poskytováním služeb, bude možno v praxi vycházet asi z 50% zisku, kterého dosáhl porušovatel. Podobně bude možno postupovat při stanovení ztráty zisku, způsobené snížením prodeje výrobků nebo poskytování služeb, které sice nejsou předmětem průmyslových práv, ale které jejich majitel prodával, resp. poskytoval v souvislosti s prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, které byly předmětem jeho průmyslových práv. Při stanovení ztrát zisku z prodeje chráněných výrobků nebo poskytování chráněných služeb, které mohlo probíhat ještě v době po uplynutí platnosti doby jejich ochrany, je možno vycházet jen z těch výrobků nebo služeb, které byly vyrobeny nebo připraveny k odbytu ještě v době platnosti právní ochrany. Pokud jde o ztráty, které majiteli právní ochrany nastaly tím, že nezískal poplatky z licencí nebo převodu daných práv třetím osobám, resp. podnikatelům, bude nutno vycházet z jejich reálné pravděpodobnosti. Pokud se prokáže, že porušením průmyslových práv bylo zmařeno uzavření licence nebo smlouvy o jejich převodu, pak by se bralo v úvahu procento ztráty podle procenta pravděpodobnosti jejich uznání. Pokud jde o vlastní ztrátu, pak by se vycházelo z běžného procentního rozpětí licenčních poplatků nebo výše úhrady za převod daného průmyslového práva. U licencí se zpravidla uvažuje u vynálezů a užitných vzorů 1 až 12% z prodejní ceny

produkce nabyvatele licence, obvykle po dobu do 10 let. U průmyslových vzorů a ochranných známek se toto procento uvažuje v rozmezí od 1 do 3% z prodejní ceny produkce nabyvatele. Uvedená procenta jsou nižší při velkoobjemových produkcích a při menším podílu předmětu ochrany na zisku dosahovaném prodejem výrobků nebo služeb. Procenta jsou také často nižší po pětiletém využívání předmětu ochrany. Při převodu průmyslových práv se uvažuje objem poplatků, které by majitel průmyslových práv získal jejich využitím při vlastním podnikání a z licenčních poplatků, které by pravděpodobně získal v době platnosti práv. Stejně jako u licencí by se bral v úvahu územní rozsah ochrany. Z uvedeného vyplývá, že škody nebo ztráty způsobené porušovatelem majiteli průmyslových práv mohou být velmi často daleko vyšší než profit, který porušovatel neoprávněným zásahem do průmyslových práv získal. Proto také rozhodnutí soudů mohou této skutečnosti odpovídat [Boháček, M., 2002].

Trestně právní aspekty porušování průmyslových práv

Ochrany svých průmyslových práv se může jejich vlastník soudní cestou domáhat jak prostředky práva občanského, tak práva trestního. Zákonodárce začlenil do trestního zákoníku i skutkové podstaty trestných činů, ke kterým dochází v oblasti práv průmyslových. Ustanovení trestního zákoníku v tomto směru jsou koncipována tak, že trestní právo by mělo působit v případě, kdy si majitelé práv nejsou schopni obhájit svá práva prostřednictvím práva soukromého, a mělo by dopadat jen na nejzávažnější formy porušování průmyslových práv. Současně platný trestní zákoník obsahuje definice trestných činů z oblasti průmyslových práv, které jsou na základě tohoto zákona postihovány.

Podle § 268 trestního zákoníku jedná protiprávně ten, kdo uvede do oběhu výrobky nebo poskytuje služby neoprávněně označené ochrannou známkou, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou s ní zaměnitelnou nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nabízí, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává, anebo takovou službu nabídne nebo zprostředkuje. Dále i ten, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní firmu nebo jakékoliv označení s ní zaměnitelné nebo uvede do oběhu výrobky nebo služby neoprávněně opatřené označením původu nebo zeměpisným označením anebo takovým označením s ním zaměnitelným nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nebo služby nabídne, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává. Za tyto trestné činy zákon stanoví odnětí

svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. K trestnosti neoprávněného užití ochranné známky je nutno pachateli prokázat, že věděl, že označení, které užívá, slouží k rozlišení výrobků či služeb jednoho subjektu od výrobků či služeb subjektů jiných, a že věděl, že jiný výrobce či poskytovatel služeb má toto označení zapsáno jako ochrannou známku. Podle § 269 trestního zákoníku jedná protiprávně ten, kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku. Za tento trestný čin bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Trestní zákoník v ustanovení § 248 pamatuje i na trestné činy v souvislosti s nekalosoutěžním jednáním. Za trestný čin se pokládá jednání, které je v rozporu s předpisy upravujícími soutěž v hospodářském styku nebo se zvyklosti soutěže, poškodí dobrou pověst nebo ohrozí chod nebo rozvoj podniku soutěžitele. Takové trestné činy jsou postihovány odnětími svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Stejně bude potrestán, kdo v rozporu s jiným právním předpisem na ochranu hospodářské soutěže se svým konkurentem uzavře dohodu o určení ceny, dohodu o rozdělení trhu nebo jinou dohodu narušující hospodářskou soutěž, kdo v rozporu s jiným právním předpisem o veřejných zakázkách poruší závažným způsobem závazná pravidla zadávacího řízení, nebo kdo v rozporu s jiným právním předpisem upravujícím činnost bank a jiných právnických osob oprávněných k provozování finanční činnosti, obchodování s investičními nástroji, kolektivního investování, penzijního připojištění a pojišťovnictví, poruší závažným způsobem závazná pravidla obezřetného podnikání, obhospodařování majetku, odborné péče nebo zákaz vykonávat zákonem nebo úředním rozhodnutím určené úkony, služby nebo jiné činnosti, a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům, zadavateli nebo jinému dodavateli nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody. K prokázání těchto trestných činů se vyžaduje, že jde o úmyslné jednání, které může spočívat nejen v konání, ale i v opomenutí [Zákon č. 40/2009, 2009].

Postup celních orgánů v případech porušování práva duševního vlastnictví:

Boj proti výrobkovému pirátství a obchodu se zbožím neoprávněně označeným cizí ochrannou známkou je jedním z nejzávažnějších problémů volného legitimního obchodu, má

rozměr nejen soukromoprávní, ale i kriminální a administrativní. Ratifikací Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví se Česká republika připojila k systému zásad, pravidel a předpisů, které mají rychle a účinně postihovat porušování práv k průmyslovému vlastnictví [Účast Úřadu ..., 1997]. V našich zemích dříve dosti opomíjené právo duševního vlastnictví tím získává stále více na významu, a to také díky integračním snahám v rámci Evropské unie. Proč tedy vlastně k porušování práv duševního vlastnictví dochází? Důvod je prostý a ryze ekonomický – snaha obohatit se na úkor majitele onoho nehmotného statku – např. vlastníka ochranné známky, majitele průmyslového vzoru. Předměty chráněné právy duševního vlastnictví jsou tak v rámci konkurenčního boje všemožně kopírovány, padělány a přetvářeny, a to za účelem klamání spotřebitele, který v domnění, že nakupuje originální výrobky, kupuje více či méně zdařilé napodobeniny či padělky. Tato situace je poměrně běžná. Vzpomeňme například padělky oděvů prodávané stánkaři, čínská auta svým designem kopírující renomované automobilky nebo nelegální kopie CD a DVD nosičů. Je evidentní, že nejčastěji jsou předmětem porušování práv duševního vlastnictví takové předměty, které jsou právě v módě, nebo takové, které jsou na trhu již zavedené, známé a považují se za kvalitní. Časté případy porušování práv duševního vlastnictví nastávají mimo jiné také proto, že duševní vlastnictví chrání nehmotný majetek, tedy cosi nehmotného, co vlastně není ani vidět. Pro zjednodušení se v dalším výkladu budu věnovat především průmyslovým vzorům, přičemž upozorňuji, že níže uvedený výklad lze téměř analogicky aplikovat na ochranné známky, užité vzory či na jiná práva duševního vlastnictví.

Vnitřní trh

Je pochopitelné, že majitelé průmyslových vzorů chtějí na svém průmyslovém vzoru co nejvíce profitovat, a proto ve vlastním zájmu s větší či menší úspěšností zasahují proti nejrozličnějším napodobeninám či padělkům, které se objevují na trhu. V České republice se vlastníků těchto práv, příp. nabyvatelům licence nebo organizacím na ochranu těchto práv, nabízí celá řada postupů, jak svá porušená práva vymáhat. Určité možnosti v tomto směru oprávněným osobám poskytuje zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.

Při dovozu

Poměrně efektivně se lze proti hrozícímu nebezpečí bránit již při samotném dovozu padělků či napodobenin do České republiky. Pokud je totiž zboží, které porušuje práva duševního vlastnictví, zachyceno již na hranicích (rozuměj při celní kontrole), lze zamezit jeho propuštění do volného oběhu a usnadnit si tak práci při pozdějším pracném „odchytu“ zboží na volném trhu.

Prvotní zajištění spolupráce s celním orgánem

K výše naznačenému lze úspěšně aplikovat ustanovení Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 (dále jen „Nařízení“), resp. provádějící zákon č. 191/1999 Sb. (dále jen „Zákon“), které dává celním orgánům konkrétní pravomoci a držitelům práv duševního či průmyslového vlastnictví velmi významné ochranné instituty. Zajištění spolupráce celních orgánů, ať již v jednom státě nebo v rámci celé Evropské unie (to v případě, že majitel práva je držitelem ochranné známky Společenství, průmyslového vzoru Společenství, označení původu či zeměpisného označení chráněného Společenstvím), je možné dosáhnout prostřednictvím tzv. „žádosti o přijetí opatření celních orgánů“ (upraveno v článku 5 Nařízení). V uvedené žádosti majitel práva nebo jím pověřený zástupce uvede především popis zboží, jehož se dotýká porušování práv z duševního nebo průmyslového vlastnictví společně s důkazy dokládajícími existující ochranu (např. osvědčení o zápisu průmyslového vzoru). Pokud má majitel práva současně informace o tom, kudy se zboží dováží, kdo je dovozcem, kde se zboží vyrábí, v jakých obalech je zboží dopravováno či jakékoliv další indicie usnadňující odhalení takového zboží, je samozřejmě vhodné tyto informace uvést již v žádosti a poté již kdykoli později stačí celní orgány o nových informacích uvědomit. Konečně je nezbytné uvést kontaktní údaje na osobu oprávněnou jednat jménem majitele práva, tj. osobu, která bude schopna průběžně komunikovat s celními orgány za účelem přijímání konkrétních kroků v případě identifikovaných porušení práv duševního vlastnictví. Kvůli možnosti zneužití tohoto nástroje je majitel práva současně povinen prohlásit, že přejímá odpovědnost za případnou škodu vzniklou třetím osobám postupem celních orgánů (např. pokud uvede nesprávné údaje o ochranné známce, zamlčí ukončení platnosti ochranné známky apod.). Snad jen uveďme, že vyřízení žádosti nepodléhá žádnému správnímu poplatku. Celní orgány, pokud shledají žádost jako důvodnou, rozhodnou o jejím přijetí a evidenci po dobu zpravidla jednoho roku – po tuto

dobu celní orgány při výkonu celního dozoru okamžitě přijímají nezbytná opatření, pokud zaznamenají dovoz zboží, jež je důvodně podezřelé z porušování práv duševního nebo průmyslového vlastnictví.

Zadržení zboží a další postup

Výše uvedené kroky jsou nezbytné k tomu, aby příslušné celní orgány mohly zadržovat zboží podezřelé z porušování práv duševního vlastnictví a konat další související úkony. Nyní si podrobněji popíšme, jakým způsobem postupuje celní orgán v případě, že je při kontrole zásilky zjištěno zboží, které se podobá v žádosti uvedenému průmyslovému vzoru (nebo jinému právu duševního vlastnictví popsánému v žádosti). Celní orgán uvědomí majitele práva nebo jeho zástupce uvedeného v žádosti (dále jen „oprávněnou osobu“) o skutečnosti, že při kontrole dovezené zásilky bylo zjištěno zboží, které může porušovat průmyslová práva. Celní orgán obvykle ke svému sdělení připojí také fotografie a vyzve oprávněnou osobu k zaslání posouzení. Oprávněná osoba posoudí, zda zjištěné zboží skutečně zasahuje do jeho průmyslových práv a pokud ano, zašle celnímu úřadu své stanovisko a žádost, aby předmětné zboží bylo zadrženo (dále jen „žádost o zadržení“). V praxi se může stát, že celní orgány tento administrativní krok vynechají, a aniž by čekali na stanovisko majitele práva, podezřelé zboží ihned zadrží – jedná se zejména o případy flagrantního porušování práv duševního vlastnictví. Poté, co celní úřad obdrží od oprávněné osoby výše uvedenou žádost o zadržení, vydá neprodleně „sdělení o zadržení zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví“. Tímto krokem je podezřelé zboží fakticky zadrženo a ani příjemce, odesílatel či dopravce nemohou se zbožím jakkoli disponovat. Obsahem rozhodnutí bývá také přesný počet zadrženého zboží a další poučení vyplývající z Nařízení nebo ze Zákona. Základním oprávněním vyplývajícím z Nařízení je možnost zadržené zboží za splnění určitých podmínek zničit. Aby bylo možné docílit likvidace zadrženého zboží, je třeba především od celního úřadu vyžádat informace o odesílateli a příjemci zásilky. Tímto způsobem je možné odhalit identitu deklaranta a adresovat mu k podpisu souhlasné prohlášení s likvidací zboží, jak je uvedeno dále. Oprávněná osoba, chce-li dosáhnout ve stanovené desetidenní lhůtě zničení zadrženého zboží, může požádat vlastníka (resp. deklaranta či držitele) zadrženého zboží o souhlas s likvidací. Tento souhlas je však v praxi poměrně obtížné získat, neboť s ním zpravidla vlastník nevysloví souhlas nebo nelze vlastníka vůbec zastihnout a odeslaná pošta

se vrací jako nedoručená. Oprávněné osobě tak nezbyvá obvykle nic jiného, než podat celnímu úřadu žádost o likvidaci zboží. Pokud se vlastník zadrženého zboží ve stanovené lhůtě k žádosti o likvidaci nevyjádří, nastává fikce, že souhlas s likvidací byl vlastníkem udělen a nic nebrání tomu, aby zadržené zboží bylo zlikvidováno. Vlastník zadrženého zboží ovšem může proti výše stanovenému postupu vznést námitky, popř. jej zpochybnit (jak je upraveno v čl. 11 odst. 2 Nařízení) – v takovém případě lze zničení dosáhnout pouze prostřednictvím soudního rozhodnutí nebo pozdějším získáním souhlasu vlastníka se zničením. Oprávněná osoba si v této fázi navíc musí důsledně hlídat stanovenou desetidenní lhůtu, ve které je třeba celnímu orgánu doložit, že byla k soudu podána žaloba na ochranu práv oprávněného. Nepodání žaloby ve stanovené desetidenní lhůtě může mít pro oprávněného poměrně fatální důsledky, neboť celní orgán nebude mít zákonnou možnost zboží nadále zadržovat a hrozí, že zadržené zboží bude propuštěno do volného oběhu nebo se jeho zadržení ukončí. Institut jistoty neboli kauce, je prostředkem, který slouží k ochraně vlastníka, deklaranta, dovozce nebo příjemce v případech, kdy se některá z těchto osob domnívá, že zadržené zboží je celním úřadem zadržováno neprávem. V rámci konkurenčních bojů se může stát a také se to děje, že majitel práva bude zadržovat jakýkoli výrobek, který se i vzdáleně podobá jím vlastněnému průmyslovému právu, což by v důsledku vedlo k situaci, kdy na trhu budou k prodeji pouze předměty majitele práva, zatímco konkurenční produkty budou neoprávněně zadržovány na hranicích. Nařízení ve svém článku 14 upravuje institut jistoty, který je rovněž, byť velice stručně, upraven také v § 13 odst. 2 Zákona. Účelem jistoty je možnost vlastníka, deklaranta, dovozce nebo příjemce za stanovených podmínek dosáhnout propuštění zadrženého zboží. V České republice nebyl tento institut dosud využíván, a proto dosud chybí příslušná správní praxe nebo judikatura pro určování výše jistoty – Nařízení uvádí pouze vágní formulaci, že jistota „musí být dostatečně vysoká, aby ochránila zájmy držitele práva“. Velmi stručně řečeno, jistota de facto vyjadřuje škodu, která by mohla nastat, kdyby bylo zboží propuštěno do volného oběhu, resp. kdyby nebylo celním orgánem vůbec zadrženo. Následně celní úřad vydá „rozhodnutí o určení výše jistoty“ s určením částky, která je dostatečná k tomu, aby mohlo být zboží propuštěno nebo ukončeno jeho zadržení. Jistota může být složena v hotovosti na účet celního úřadu nebo může být nahrazena bankovní zárukou. Jistota je u celního úřadu vázána až do doby, než příslušný soud rozhodne o možné náhradě škody. Proti rozhodnutí celního orgánu je přípustné ve lhůtě patnácti dnů odvolání. Pokud s likvidací nevysloví souhlas vlastník zadržené věci, jak jsme se již zmínili výše, může likvidaci zboží nařídit také soud na základě podané žaloby. Bylo-li pravomocně soudem

rozhodnuto, že předmětné zboží je zbožím, kterým jsou porušena práva k duševnímu vlastnictví, uhradí náklady spojené s udržováním zboží pod celním dohledem při dovozu dovozce, při vývozu nebo zpětném vývozu vývozce, v ostatních případech vlastník nebo držitel zboží. Zničení zboží se děje rovněž na náklady dovozce, popř. na náklady majitele práva, není-li dovozce znám. Je smutnou pravdou, že soudní řízení ve věcech průmyslového vlastnictví bývají mnohdy poměrně komplikovaná a ve většině případů jsou nutné odborné znalecké posudky. Soudní řízení tak může trvat celou řadu měsíců, zatímco zadržené zboží je uskladněno v celním skladu. Potenciálně se tak zvyšují náklady sporu té straně, která nakonec utrpí porážku [Rámeš, I., 2008].

9.2. Oceňování průmyslového vlastnictví

Oceňování průmyslového vlastnictví se vyskytuje při jeho převodu, při úvahách o poskytnutí licence nebo při dalších příležitostech jako například při vnesení nehmotného vlastnictví jako vkladu do podniku, při vkladu společníka nepeněžního vkladu do obchodní společnosti nebo při nepeněžitého vkladu do akciové společnosti, ve smyslu obchodního zákoníku aj. Pro účely vedení účetnictví platí pro oceňování průmyslového vlastnictví, které je součástí nehmotného majetku, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Při oceňování průmyslového vlastnictví jde zpravidla o ocenění hodnoty práv k jeho předmětům a již méně často o ocenění jeho předmětů jako takových. Oceňování hodnoty průmyslových práv se provádí obvykle prostřednictvím znalců a znaleckých ústavů zapsaných v rejstříku znalců, které vedou příslušné soudy a Ministerstvo spravedlnosti. V některých případech, jak jsou uvedeny shora, se musí ocenění provést prostřednictvím k tomu oprávněného nejméně jednoho znalce. Povinnost oceňování průmyslových práv byla v posledních letech předepsána zákonem č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby (zákon o velké privatizaci). Vliv na povinnost oceňovat nehmotný majetek měl i zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, který zahrnul nehmotný majetek do povinné účetní osnovy podnikatelských subjektů. V tehdejší době Federální úřad pro vynálezy přistoupil k vypracování metodiky, která se později promítla i do zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), který nabyl účinnosti 17. června 1998 [Boháček, M., 2002].

Zákon o oceňování majetku

Již zmíněný zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku upravuje způsoby oceňování věcí, práv a jiných majetkových hodnot a služeb obecně, nikoliv tedy jen oceňování nehmotného majetku. I když oceňování nehmotného majetku je podle tohoto zákona závazné jen pro některé účely, nikoliv tedy pro oblast soukromoprávní, zejména tedy pro převody tohoto majetku, jak to má na mysli například zákon patentový nebo známkový, nebo pro účely zástavy ochranné známky a nepeněžních vkladů do základního jmění obchodních společností, již poměrně krátká praxe ukazuje, že zásady v něm obsažené většina znalců bere v úvahu při oceňování průmyslového vlastnictví. Zákon o oceňování majetku stanoví, že majetek a služby se oceňují obvyklou cenou, pokud tento zákon nestanoví jiný způsob oceňování. Tento zákon jako další způsoby oceňování majetku uvádí nákladový způsob, výnosový způsob, porovnávací způsob, oceňování podle jmenovité hodnoty, oceňování podle účetní hodnoty, oceňování podle kurzovní hodnoty a oceňování sjednanou cenou. Způsob oceňování majetkových práv vyplývajících z průmyslových práv a práv na označení a výrobně technických poznatků je stanoven v hlavě třetí zákona o oceňování majetku [Boháček, M., 2002].

Oceňování práv k průmyslovému vlastnictví

Zákon o oceňování stanoví, že majetková práva, která jsou obsahem průmyslových práv a práv na označení nebo vyplývající z jejich užití a výrobně technické a obchodní poznatky (know-how), se oceňují výnosovým způsobem, a to jako součet diskontovaných budoucích ročních čistých výnosů vyplývajících z užívání těchto práv ode dne ocenění. Nelze-li průmyslové právo z různých důvodů, včetně toho, že nebylo užíváno, ocenit výnosovým způsobem nebo je-li zjištěná cena výnosovým způsobem zjištěná nepřiměřeně vyšší nebo nižší než cena obvyklá, ocení se cenou obvyklou. Nelze tedy použít výnosový způsob ocenění průmyslového vlastnictví na ocenění těch práv, která má sice dotýčný podnikatelský subjekt v držbě, ale k jejich využití před oceňováním nedošlo. Tak tomu je u patentovaných vynálezů a právně chráněných užitných vzorů a průmyslových vzorů velmi často. Proto se tento způsob ve znalecké praxi používá pouze „za použití analogie“.

Výnosový způsob oceňování

Při oceňování průmyslových práv výnosovým způsobem se jejich cena podle § 17 zákona o oceňování majetku stanoví jako součet diskontovaných budoucích ročních čistých výnosů vyplývajících z užívání těchto práv ode dne ocenění. Roční čistý výnos z užívání se zjistí ze smluv o užívání práva (například z licenční smlouvy) platných v den ocenění. Nelze-li roční čistý výnos zjistit tímto způsobem, stanoví se podle skutečnosti za poslední kalendářní rok užívání v období pěti let předcházejících roku ocenění. Cena průmyslového práva se stanoví za počet let, po která bude průmyslové právo užíváno. Počet let se zjistí ze smluv o užívání práva, nejvýše však pět let u průmyslových práv a výrobně technických a obchodních poznatků a nejvýše deset let u práv na označení. Tyto horní hranice platí i v případě, že ze smluv o užívání nelze dobu užívání průmyslového práva zjistit. Způsob diskontování budoucích ročních výnosů stanoví § 34 vyhlášky Ministerstva financí č. 279/1997 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku). Tato vyhláška, která mj. uvádí i vzorec pro výpočet ceny výnosovým způsobem, stanoví, že diskontování je dáno mírou kapitalizace, která podle její přílohy č. 34 činí 20%.

Oceňování cenou obvyklou

Jak již bylo dříve naznačeno, oceňování majetkových práv vyplývajících z průmyslového vlastnictví výnosovým způsobem bude v praxi připadat v úvahu zřídka, jednak proto, že se tento způsob oceňování vztahuje jen na případy využitých průmyslových práv, například cestou licenční smlouvy, nebo že tato metoda poskytne výsledek, který není přiměřený cenám obvyklým v dané oblasti. A zjistit, zda takto stanovená cena je přiměřená lze zpravidla jen za použití jiných způsobů. Zákon o oceňování pro takové případy uvádí cenu obvyklou. Obvyklou cenou se ve smyslu § 2 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku rozumí cena, která by byla dosažena při prodeji stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se mají vzít v úvahu všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo

kupujícího ani vliv zvláštní obliby. Mimořádnými okolnostmi trhu se rozumějí například stav tísně prodávajícího nebo kupujícího, důsledky přírodních či jiných kalamit. Osobními poměry se rozumějí zejména vztahy majetkové, rodinné nebo jiné osobní vztahy mezi prodávajícím a kupujícím.

Z jiných způsobů oceňování průmyslového vlastnictví, které by bylo možno využít za použití analogie při ocenění cenou obvyklou a které uvádí shora citovaný zákon, přichází zejména v úvahu nákladový způsob, výnosový způsob a porovnávací způsob. Nákladový způsob vychází z nákladů, které by bylo nutno vynaložit na pořízení předmětu ocenění, například vynálezu, průmyslového vzoru nebo ochranné známky. Nákladový způsob resp. jeho analogii by bylo možno použít při rozvaze o ceně za nákup licence nebo za převod průmyslového práva. Výnosový způsob, který vychází z výnosu z předmětu ocenění skutečně dosahovaného nebo z výnosu, kterého by bylo možno z předmětu ocenění za daných podmínek obvykle získat, a z kapitalizace tohoto výnosu. I tento způsob se dá vhodně využít ke shora uvedenému účelu nebo například pro stanovení poplatku za postoupení licence nebo převodu průmyslového práva. Porovnávací způsob vychází z porovnání předmětu ocenění se stejným nebo obdobným předmětem a cenou sjednanou, nebo lépe dosaženou při jeho prodeji. Je možno též vycházet z ocenění provedeného u jiné funkčně související věci.

Ocenění za použití licenční analogie

Při oceňování průmyslového vlastnictví se z důvodů, které již byly dříve uvedeny, a pro které není možno použít výnosovou metodu, je nutno ve smyslu § 17 odst. 4 provést ocenění cenou obvyklou. Ve znalecké praxi se nejčastěji používá tak zvaná metoda licenční analogie. Princip ocenění průmyslového vlastnictví za použití licenční analogie spočívá na úvaze, kolik by musel nabyvatel licence vynaložit prostředků, aby získal oceňované průmyslové vlastnictví v daném čase, pro dané období a druh výroby nebo služeb. Anebo naopak, kolik by poskytovatel licence mohl za poskytnutí licence na licenčních příjmech získat. V prvním případě této úvahy jde rovněž o analogii nákladového způsobu, ve druhém případě výnosového způsobu, jak je uvádí odstavec 3) písm. a), b) § 2 zákona o oceňování majetku. Při použití licenční analogie při ocenění průmyslového vlastnictví je však třeba mít k dispozici řadu údajů. Především druh průmyslového vlastnictví resp. průmyslového práva, tedy například zda jde o patentovaný vynález, právně chráněný užitný nebo průmyslový vzor nebo ochrannou známku. To proto, že pro různé druhy průmyslového vlastnictví při

licenčních obchodech se používají různé hodnoty licenčních poplatků. Je u nás i ve světě obvyklé, že licenční poplatky se pohybují zpravidla v rozmezí 1 až 12%. Z čisté prodejní ceny výrobků nebo služeb produkovaných na základě licence. Konkrétní hodnoty licenčních poplatků jsou odvislé od řady faktorů, jako je oblast průmyslu, v níž přichází v úvahu využití licence, množství roční produkce, podíl předmětu licence na produkovaném výrobku nebo službě, stupeň inovace dosažené využitím licence, časovost předmětu licence, rozsah poskytovaných práv aj. Pokud jde o oblast průmyslu, bývají hodnoty licenčních poplatků relativně nižší v oblasti hromadných chemických výrob a spotřebních předmětů a leží obvykle pod dolní polovinou uvedeného rozpětí. U hromadných chemických výrob a v případech, kdy se předmět ochrany nepodílí na celém výrobku, postupu či službě, klesá jejich hodnota i pod 1%. Naopak u speciálních maloobjemových výrob nebo v oblasti léčiv se lze setkat i s hodnotami licenčních poplatků nad 10% z čisté prodejní ceny. U ochranných známek se lze běžně setkat v licenčních smlouvách s rozpětím licenčních poplatků od 1 do 3-4%. Pouze u ochranných známek používaných u velmi atraktivního zboží nebo investičních produktů mimořádné kvality se toto procento pohybuje okolo šesti a nejvyšších hodnot se dosahuje u licencí na všeobecné nebo proslulé ochranné známky, kde tato hodnota může dosáhnout až 7-8%. A naopak, u běžných ochranných známek a zboží hromadné výroby se bude rozpětí pohybovat i pod hranici 1%. Důležitým hlediskem, zejména v oblasti strojírenství a elektrotechniky, je v jakém rozsahu se předmět licence podílí na výrobku nebo službě, z jehož čisté prodejní ceny se licenční poplatky vyplácejí. V některých případech se toto hledisko promítne přímo do výše procenta licenčních poplatků. V závažnějších případech se však dosažená hodnota ceny licence násobí bonifikačním koeficientem vyjadřujícím podíl předmětu licence na daném výrobku nebo výrobě. Pro stanovení podílu vynálezu, průmyslového vzoru a zlepšovacího návrhu na novém výrobku nebo službě jsou známe hodnotící metody. Mezi ně patří stanovení podílu na bázi dominantního hlediska bodovým ohodnocením, analytickou metodou, vzájemným porovnáním významu jednotlivých částí výrobku a stanovení podílu z průměrné hodnoty podílů určených podle různých hledisek. Ty je možno při stanovení podílu předmětu licence na daném výrobku, výrobě nebo službě aplikovat. Stupeň inovace se při ocenění nehmotného vlastnictví v praxi bere v úvahu zpravidla jen v případě, jde-li o tak zvanou průkopnickou inovaci v dané oblasti, například o vynález, což však nebývá obvyklé, nebo naopak častěji, že jde o inovaci nižšího řádu. Jde-li o průkopnický vynález, vynásobí se dosahovaná hodnota koeficientem vyšším než jedna, jde-li o inovaci nižšího stupně, použije se koeficientu menšího než jedna. Časovou hodnotou

předmětu licence se rozumí její významová hodnota v době stanovení ceny. U technických řešení jako u vynálezů nebo průmyslových vzorů zpravidla hodnota těchto řešení po prvních pěti letech klesá a po deseti až dvanácti letech až na výjimky téměř zaniká. S postupujícími roky tedy hodnotící koeficient klesá, po pěti letech je menší než jedna. Naopak u práv na označení jejich hodnota, zejména u ochranných známek, až na výjimky s dobou právní ochrany, narůstá a zvětšuje se i koeficient časovosti nad hodnotu jedna. Rozsah poskytnutých práv, tedy teritoriální rozsah licence nebo to, zda jde o licenci výlučnou nebo nevýlučnou nebo například tak zvanou „solo“ licenci, kdy si právo na využití předmětu licence majitel práva vedle nabyvatele licence zachovává pro sebe, se zpravidla vyjadřují v procentní sazbě licenčních poplatků. Rovněž tak i délka platnosti licence, tedy například zda se licence poskytuje na celou dobu platnosti průmyslového práva nebo jen na jeho kratší část, má podstatný vliv na hodnotu průmyslového práva [Boháček, M., 2002].

Specifické aspekty oceňování, zejména práv na označení

Většina zásad uvedených obecně pro oceňování průmyslového vlastnictví platí i pro ocenění práv na označení, tj. ochranných známek, označení původu výrobků a obchodního jména, resp. firemního nebo podnikového označení. U práv na označení se však postupuje v některých případech poněkud odlišně, než je tomu při oceňování vynálezů, užitných vzorů nebo průmyslových vzorů. Taktéž údaje, které znalec potřebuje pro ocenění ochranné známky, jsou specifické. Ochranné známky a ostatní práva na označení mají oproti jiným druhům průmyslového vlastnictví některé jiné charakteristické znaky. Jak již bylo dříve naznačeno, oproti ostatním průmyslovým právům práva na označení, pokud jsou správně užívána, časem na hodnotě neztrácejí, ale získávají (podobně je tomu u řady hodnotných autorských děl). Proto se také při stanovení hodnoty ochranné známky většinou vychází z delšího časového období, než u ostatních průmyslových práv.

U práv na označení hraje zpravidla větší roli oblast jejich využití. Na významu nabývají práva na označení v oblasti spotřebního průmyslu, potravinářství, léčiv, kosmetiky, módního zboží a sportovních potřeb a oblečení. Mezi velmi důležité charakteristiky hodnoty ochranné známky je její originalita, estetický vjem, fantazijnost, jednoduchost zapamatovatelnosti, výslovnosti, optimistický vjem pro spotřebitele, vazba na obchodní jméno a místo podnikání jejího

majitele a podobně. Tyto specifické charakteristiky, vyjadřující hodnotu práv na označení, zejména ochranných známek, se obtížně číselně vyjadřují. Při jejich zanedbání by shora uvedenými hodnotícími způsoby vypočtená cena ochranné známky nebo jiného práva na označení nevyjadřovala dostatečně výstižně jejich skutečnou hodnotu. Proto je vhodné stanovenou cenu práva na označení (popřípadě i jiného nehmotného vlastnictví) ještě vynásobit bonifikačním koeficientem. Bonifikační koeficient je možno stanovit rámcovým odborným odhadem nebo vhodněji tak zvaným bodovým hodnocením. Pro bodové ohodnocení je třeba zvolit několik kritérií charakterizujících dané označení nebo jiné průmyslové právo a jeho význam pro jeho uživatele. Tak například je možno použít těch, která jsou uvedena v předchozím odstavci. Ta je možno doplnit nebo modifikovat dalšími podle druhu označení, podle způsobu jeho užití a podobně. Mezi taková může patřit i to, zda dané právo podporuje nebo zajišťuje export, územní rozsah ochrany, zvýrazňuje kvality výrobku nebo služby a jiné [Boháček, M., 2002].

Oceňování nehmotného majetku za účelem vedení účetnictví

Způsob oceňování nehmotného majetku pro účely účetnictví stanoví závazně zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Tento zákon stanoví rozsah a způsob vedení účetnictví a jeho průkaznosti pro všechny právnické osoby a dále pro fyzické osoby, které provozují podnikatelskou nebo jinou výdělečnou činnost podle zvláštních předpisů, pokud prokazují pro daňové účely své výdaje vynaložené na dosažení, zjištění a udržení příjmů. Oceňování hmotného majetku, mezi který patří i majetková práva vyplývající z průmyslových práv a práv na označení a výrobně technických poznatků je v citovaném zákoně věnována čtvrtá část. Podle § 25 odstavce 1 písm. e) tohoto zákona o účetnictví se nehmotný majetek vytvořený vlastní činností oceňuje vlastními náklady nebo reprodukčními náklady, pokud jsou nižší. Pokud by vlastní náklady v době pořízení nehmotného majetku byly vyšší než náklady, které by bylo nutno vynaložit na pořízení téhož v době účtování, takový majetek v účetní uzávěrce se ocení nižší reprodukční cenou. To se týká nehmotného majetku, například vynálezu, který velmi rychle zastaral, tj. byl překonán prudkým technickým rozvojem nebo konkurenční produkcí. Pořizovací cenou se přitom rozumí cena, za kterou byl nehmotný majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související. U technických řešení tedy půjde jednak o náklady spojené s dosažením daného řešení a náklady na získání jeho právní ochrany, pokud jde o chráněné řešení, včetně nákladů na udržování této ochrany a popřípadě i

náklady na odměny autorům a původcům nehmotného vlastnictví Nehmotný majetek, kromě pohledávek, podléhá ve smyslu zákona o účetnictví odepisování. Odpis nehmotného majetku je nutno provést nejpozději do pěti let od jeho pořízení. Způsob odpisů nehmotného majetku je upraven v zákonu č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů ve znění pozdějších změn a doplňků, zejména zákona č. 333/1998 Sb. Pro účely odpisů se za nehmotný majetek pokládají předměty zpráv průmyslového vlastnictví, projekty a programové vybavení a jiné technické nebo jiné hospodářsky využitelné znalosti, pokud je vstupní cena jednotlivého majetku vyšší než 60 000,-Kč. Nehmotným majetkem nejsou pro účely zákona o účetnictví výsledky vývoje a výzkumu, které jsou nehmotným investičním majetkem. Z odepisování je vyloučen nehmotný majetek vložený společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva do vlastního jmění, pokud byl pořízen bezúplatně, například ochranná známka, technické nebo jiné hospodářsky využitelné znalosti. Nehmotný majetek odepisuje poplatník, který má k tomuto majetku vlastnické právo. Podle ustanovení § 28 odstavce 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu může nehmotný majetek kromě vlastníka odepisovat i poplatník, který k němu nabyt právo na užívání za úplatu, tedy i nabyvatel licence. Ve smyslu § 30 tohoto zákona je způsob odepisování některých druhů nehmotného majetku stanoven odlišně. Software se odepisuje čtyři roky, licence, užitné vzory, průmyslové vzory, ochranné známky, know-how a licence šest let, a patenty dvanáct let. [Boháček, M., 2002].

9.3. Působnost státních a jiných orgánů a organizací v oblasti průmyslového a jiného duševního vlastnictví

V oblasti průmyslového a jiného duševního vlastnictví působí vedle Úřadu průmyslového vlastnictví i jiné státní orgány, zejména Ministerstvo zemědělství a výživy, Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo kultury.

Působnost Úřadu průmyslového vlastnictví

Úřad průmyslového vlastnictví byl zřízen jako ústřední orgán státní správy zákonem č. 21/1992 Sb., kterým byly zřízeny i všechny ostatní tyto orgány. Úřad průmyslového vlastnictví plní prostřednictvím práva veřejného úkoly veřejné správy v oblasti právní ochrany průmyslového vlastnictví. Poslání a úkoly Úřadu průmyslového vlastnictví jsou

stanoveny zákonem č. 14/1992 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví. Mezi tyto základní úkoly, výslovně uvedené v tomto zákoně, patří udělování právní ochrany na předměty průmyslového vlastnictví, shromažďování, zpracování a zpřístupňování patentové literatury a plnění úkolů vyplývajících pro tento úřad ze zákona o patentových zástupcích. Úřad průmyslového vlastnictví plní v rámci takto stanoveného poslání i další úkoly spojené se zajišťováním průmyslově právní ochrany jako je plnění funkce ústřední přihlašovny průmyslových práv k právní ochraně, ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí a dalšími orgány plní úkoly vyplývající pro Českou republiku z mezinárodních smluv. V rámci mezinárodní ochrany předmětů průmyslového vlastnictví zajišťuje Úřad průmyslového vlastnictví přihlašování zahraničních ochranných známek na základě Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek a Protokolu k této dohodě a dále přihlašování označování původu na základě Lisabonské dohody na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu. V novodobé historii plní i úkoly ze Smlouvy o patentové spolupráci a z Úmluvy o udělování evropských patentů [Boháček, M., 2002].

Působnost jiných orgánů státní správy v oblasti autorskoprávní a ostatních průmyslových práv

V oblasti působnosti zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), jsou některé gesce, zejména pokud jde o přípravu legislativy, zajišťování mezinárodní činnosti a udělování oprávnění k výkonu kolektivní správy a dozoru nad touto správou, delegovány na Ministerstvo kultury České republiky. V oblasti působnosti zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin je tak zvaným gestorem Ministerstvo zemědělství a výživy České republiky, v jehož rámci tento zákon deleguje řadu pravomocí, včetně podacího místa a řízení o udělování právní ochrany a dalších úkolů na Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Ministerstvo však rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutím tohoto ústavu.

Resort Ministerstva zemědělství plní, v součinnosti s Úřadem průmyslového vlastnictví, i některé úkoly ze zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zejména pokud jde o kontrolu specifikace, která se v řízení předkládá Úřadu průmyslového vlastnictví a součinnost při projednávání námitek podávaných proti zápisu označení zemědělských výrobků a potravin. Nepominutelná úloha spočívá na Ministerstvu

zahraničních věcí v oblasti mezinárodních smluv a závazků a Ministerstva průmyslu a obchodu zejména v otázkách působnosti Světové obchodní organizace, například Smlouvy TRIPS [Boháček, M., 2002].

Obecné zásady řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví a ostatními orgány státní správy

Pro řízení o předmětech průmyslového vlastnictví před Úřadem průmyslového vlastnictví a popřípadě ostatními orgány státní správy platí správní řád, s odchylkami, které stanoví jednotlivé zákony na ochranu průmyslového vlastnictví. Tak před Úřadem průmyslového vlastnictví neplatí ustanovení správního řádu o přerušení řízení, o čestném prohlášení, o lhůtách pro rozhodnutí a o opatření proti nečinnosti. Za úkony spojené s řízením o udělování průmyslových práv, za jejich udržování a za další úkony vybírá Úřad průmyslového vlastnictví poplatky. U většiny z nich jde o správní poplatky, zatímco některé z nich, jako udržovací poplatky za evropské patenty, mají charakter zvláštních poplatků. U některých řízení jako jsou návrhy na zrušení patentu nebo výmaz užitných a průmyslových vzorů je navrhovatel povinen složit kauci 2 500,-Kč, která se mu vrátí, pokud byl jeho návrh oprávněný. Řízení o předmětech průmyslového vlastnictví se před Úřadem průmyslového vlastnictví a před ostatními orgány státní správy vede v českém jazyce. Pokud jde o tuto jazykovou otázku, je nutno uvést, že tento český Úřad je v této věci tolerantní a u některých dokladů, například u prioritních zahraničních dokladů a jednoduchých cizojazyčných dokladů, vyžaduje jejich překlad jen v případě pochybností. Popis vynálezu a užitého vzoru je však třeba předložit v podávané přihlášce v českém jazyce. Rovněž při podání návrhu na zrušení patentu nebo užitého vzoru, též s ohledem na druhého účastníka řízení, požaduje Úřad alespoň příslušnou část namítané literatury předložit s překladem. Úřad promine zmeškání lhůty stanovené k plnění některých úkonů, jestliže k němu došlo ze závažných důvodů a jestliže o to účastník řízení požádá do dvou měsíců ode dne, kdy pominul důvod zmeškání, jestliže v této době požadovaný úkon učiní a zaplatí předepsaný poplatek. Zmeškání lhůty však Úřad nemůže prominout, jestliže ode dne, kdy měl být úkon učiněn, uplynula doba delší jednoho roku. Prominutí zmeškání lhůty není v řízení o průmyslových právech přípustné při uplatnění nebo prokázání práva přednosti, při žádosti o provedení úplného průzkumu u patentové přihlášky, při nedodržení lhůty pro podání rozkladu, při nedodržení lhůty pro zaplacení udržovacích poplatků. Prominutí zmeškání lhůty není dále

přípustné při nezaplacení správního poplatku za podání přihlášky ochranné známky, při podání žádosti o obnovu ochranné známky a při nedodržení lhůty k podání žádosti o zrušení ochranné známky na základě soudního rozhodnutí. Rovněž není možno prominout zmeškání lhůty pro podání žádosti o odklad zveřejnění průmyslového vzoru a lhůty pro podání samotné žádosti o prominutí zmeškání lhůty. Nahlédnout do spisu může Úřad povolit třetím osobám, jen pokud prokáží právní zájem. Před udělením patentu, před zápisem užitého a průmyslového vzoru do rejstříku je však přípustné sdělit třetím osobám pouze údaj, kdo je původcem vynálezu nebo vzoru a kdo je jeho přihlašovatelem, údaj o právu přednosti, název přihlášky a její spisovou značku. Pokud bylo zveřejnění průmyslového vzoru na žádost přihlašovatele odloženo, může Úřad po zápisu vzoru do rejstříku povolit nahlédnout do spisu pouze osobě, kterou vlastník tohoto vzoru označil jako porušovatele práv z průmyslového vzoru. Proti všem rozhodnutím Úřadu ve věcech průmyslových práv vydaných v prvním stupni řízení, s výjimkou rozhodnutí o prominutí zmeškání lhůty, je přípustný opravný prostředek ve formě rozkladu. Rozklad lze podat do jednoho měsíce od doručení rozhodnutí účastníku řízení. O rozkladu rozhoduje předseda Úřadu průmyslového vlastnictví na návrh jím ustanovené odborné komise. Členy této komise nemohou být pracovníci, kteří se účastnili vydání rozhodnutí v prvním stupni řízení. Ve věcech poplatkových dle zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích je opravným prostředkem odvolání, které je možno uplatnit ve lhůtě 15 dnů od doručení napadeného rozhodnutí. Zákony upravující oblast právní ochrany průmyslového vlastnictví stanoví Úřadu povinnost vést patentový rejstřík, rejstřík užitého a průmyslových vzorů, topografií polovodičových výrobků, ochranných známek a označení původu a vydávat Věstník a určují i jejich obsah. Řízení před ostatními orgány státní správy probíhá podobně, pokud zákon upravující jejich působnost nestanoví jinak [Boháček, M., 2002].

Zastupování ve věcech průmyslových práv

Přihlašovatel či jiný účastník řízení o udělení právní ochrany na předměty průmyslového vlastnictví se může nechat v řízení před Úřadem zastoupit patentovým zástupcem, advokátem nebo obecným zmocněncem. Osoby, které nemají na území České republiky bydliště nebo sídlo, musí být v řízení před Úřadem zastoupeny patentovým zástupcem nebo advokátem. Zastupovat před Úřadem osoby, které nemají na území České republiky bydliště nebo sídlo,

mohou jen zástupci podle zvláštních předpisů, advokáti nebo patentoví zástupci, kteří jsou zapsáni v rejstříku Komory patentových zástupců. To platí i pro předkládání překladů u evropských patentů. Patentový zástupce poskytuje za úplatu odbornou pomoc fyzickým a právnickým osobám ve věcech týkajících se průmyslového vlastnictví (včetně ochranných známek a označení původu a zeměpisných označení), zejména tím, že za podmínek a v rozsahu stanoveném zákony o řízení před soudy je zastupuje v řízení před soudy (s výjimkou dovolání) a dále je zastupuje v řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví, popřípadě jinými správními orgány, a poskytuje jim odborné porady. Patentovým zástupcem se může stát ten, kdo je plně způsobilý k právním úkonům, je bezúhonný, má potřebné vysokoškolské vzdělání a zákonem stanovenou praxi, vykoná před komisí odbornou zkoušku a složí do rukou předsedy Komory patentových zástupců zákonem předepsaný slib [Boháček, M., 2002].

Shrnutí

- K porušení práv k předmětům průmyslového vlastnictví dojde zpravidla tehdy, jestliže je začne využívat osoba nebo osoby, kterým právo k jejich využívání jejich majitel či vlastník neposkytl, nebo na ně tato práva nepřevedl.
- Poškozený se může domáhat u soudu zejména toho, aby rušení práva bylo zakázáno, a aby následky porušení byly odstraněny. Může se též domáhat přiměřeného zadostiučinění, a to i v penězích.
- Vlastník ochranné známky může dále požadovat, aby soud nařídil porušovateli nebo ohrožovateli práva z ochranné známky stáhnout z trhu a zničit výrobky, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení tohoto práva, popřípadě zničit materiál a nástroje používané výlučně nebo převážně ke zkušebním účelům. Odstranění označení nebo padělané známky z výrobků před jejich uvedením na trh lze připustit jen ve výjimečných případech.

Opatření k zamezení porušování průmyslových práv:

- Veřejnoprávní cestou:

- nárok na zvláštní ochranu -u vynálezů udělením patentu, u průmyslových a užitných vzorů a známek jejich zápisem do rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví.
- V rámci správního řízení před ÚPV se lze domáhat zrušení udělené právní ochrany, jako například zrušení patentu nebo výmazu ochranné známky či zrušení nebo prohlášení o její neplatnosti. U vynálezů a užitných vzorů se lze domáhat u tohoto úřadu rozhodnutí o tom, zda daný výrobek či postup spadá do rozsahu ochrany daného patentu nebo zapsaného užitného vzoru.
- Soukromoprávní cestou:
 - Uplatňují se vůči třetí osobě – porušovateli (spory o původcovství, o tom, kdo má právo na ochranu, spory z licenčních smluv apod.)

Škody z porušování práv k průmyslovému vlastnictví:

- Nahrazuje se to:
 - oč se majetek poškozeného škodnou událostí zmenšil (skutečná škoda) a čeho by dosáhl, kdyby nenastala škodná událost (ušlý zisk)
 - Byla-li tímto zásahem způsobena nemajetková újma, má poškozený právo na přiměřené zadostiučinění, které může spočívat v peněžitém plnění.
 - Při posuzování otázky, jak velké snížení zisku nebo jak velké ztráty z porušování průmyslových práv nastanou, bude nutno vždy vycházet z konkrétní situace a reálných možností majitele ochranných práv, zejména pokud půjde o odhad předpokládané produkce a zisku. V praxi bude velmi obtížné odhadnout, zda byl majitel průmyslového práva schopen svoji produkci daných výrobků nebo služeb zvýšit, a pokud ano, o jaké množství. Majitel průmyslového práva zpravidla prokazuje, že bez porušení jeho práv by byl schopen zvýšit svoji produkci nejméně v rozsahu produkce porušovatele.

Trestní zákoník a průmyslová práva:

- Podle § 268 trestního zákoníku jedná protiprávně ten, kdo uvede do oběhu výrobky nebo poskytuje služby neoprávněně označené ochrannou známkou, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou s ní zaměnitelnou nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nabízí, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak

opatří nebo přechovává, anebo takovou službu nabídne nebo zprostředkuje.

- Dále i ten, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní firmu nebo jakékoliv označení s ní zaměnitelné nebo uvede do oběhu výrobky nebo služby neoprávněně opatřené označením původu nebo zeměpisným označením anebo takovým označením s ním zaměnitelným nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nebo služby nabídne, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává.
- Za tyto trestné činy zákon stanoví odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Oceňování průmyslového vlastnictví:

- Oceňování průmyslového vlastnictví se vyskytuje při jeho převodu, při úvahách o poskytnutí licence nebo při dalších příležitostech jako například při vnesení nehmotného vlastnictví jako vkladu do podniku, při vkladu společníka nepeněžního vkladu do obchodní společnosti nebo při nepeněžitého vkladu do akciové společnosti, ve smyslu obchodního zákoníku aj.
- Pro účely vedení účetnictví platí pro oceňování průmyslového vlastnictví, které je součástí nehmotného majetku, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.
- Dále platí zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), který nabyl účinnosti 17. června 1998.
- Při oceňování průmyslového vlastnictví jde zpravidla o ocenění hodnoty práv k jeho předmětům a již méně často o ocenění jeho předmětů jako takových.
- Oceňování hodnoty průmyslových práv se provádí obvykle prostřednictvím znalců a znaleckých ústavů zapsaných v rejstříku znalců, které vedou příslušné soudy a Ministerstvo spravedlnosti. V některých případech, jak jsou uvedeny shora, se musí ocenění provést prostřednictvím k tomu oprávněného nejméně jednoho znalce.

Způsoby oceňování:

- Výnosový způsob oceňování (Při oceňování průmyslových práv výnosovým způsobem se jejich cena podle § 17 zákona o oceňování majetku stanoví jako součet diskontovaných budoucích ročních čistých výnosů vyplývajících z užívání těchto práv ode dne ocenění)
- Oceňování cenou obvyklou (Obvyklou cenou se ve smyslu § 2 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, rozumí cena, která by byla dosažena při prodejkách stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v

obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se mají vzít v úvahu všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby.)

- Ocenění za použití licenční analogie (Ve znalecké praxi se nejčastěji používá tak zvaná metoda licenční analogie. Princip ocenění průmyslového vlastnictví za použití licenční analogie spočívá na úvaze, kolik by musel nabyvatel licence vynaložit prostředků, aby získal oceňované průmyslové vlastnictví v daném čase, pro dané období a druh výroby nebo služeb. Anebo naopak, kolik by poskytovatel licence mohl za poskytnutí licence na licenčních příjmech získat. V prvním případě této úvahy jde rovněž o analogii nákladového způsobu, ve druhém případě výnosového způsobu.)
- Ochranné známky a ostatní práva na označení mají oproti jiným druhům průmyslového vlastnictví některé jiné charakteristické znaky.
- Jak již bylo dříve naznačeno, oproti ostatním průmyslovým právům práva na označení, pokud jsou správně užívána, časem na hodnotě neztrácejí, ale získávají (podobně je tomu u řady hodnotných autorských děl). Proto se také při stanovení hodnoty ochranné známky většinou vychází z delšího časového období, než u ostatních průmyslových práv.

Státní a jiné orgány a organizace v oblasti průmyslových práv:

- Úřad průmyslového vlastnictví (udělování právní ochrany na předměty průmyslového vlastnictví, shromažďování, zpracování a zpřístupňování patentové literatury a plnění úkolů vyplývajících pro tento úřad ze zákona o patentových zástupcích).
- Ministerstvo kultury ČR (v oblasti autorského zákona - příprava legislativy, zajišťování mezinárodní činnosti a udělování oprávnění k výkonu kolektivní správy a dozoru nad touto správou).
- Ministerstvo zemědělství a výživy České republiky -Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (řízení o udělování právní ochrany a dalších úkolů v rámci ochrany rostlinných odrůd).
- Ministerstvo zahraničních věcí + Ministerstvo průmyslu a obchodu (mezinárodní smlouvy a závazky).

Kontrolní otázky

1. V čem spočívá porušování práv k průmyslovému vlastnictví?
2. Jakým způsobem je možné se bránit proti porušování práv k průmyslovému vlastnictví?
3. Jaké škody např. mohou vzniknout porušováním práv k průmyslovému vlastnictví?
4. Uveďte 3 základní způsoby oceňování průmyslového vlastnictví.
5. V čem spočívá nekalosoutěžní jednání?
6. Vyjmenujte orgány v ČR, které působí v oblasti průmyslových práv
- 7.

Zdroje

BOHÁČEK, M., JAKL, L. 2002. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

RÁMEŠ, I. 2008. *Postup celních orgánů vpřípadech porušování práva duševního vlastnictví* [online]. 2008 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postup-celnich-organu-v-pripadech-poruvani-pravadusevniho-vlastnictvi-54085.html>>.

Účast Úřadu průmyslového vlastnictví na potírání výrobního pirátství a obchodu s padělaným zbožím. *Ročenka ÚPV* [online]. 1997 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW:

<http://isdvapl.upv.cz/servlet/page?_pageid=191&_dad=portal30&_schema=PORTAL30&343_FOLDER_429297.p_subid=8125&343_FOLDER_429297.p_sub_siteid=72&343_FOLDE R_429297.p_edit=0>.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Praha, 2009.

Další zdroje:

Úřad průmyslového vlastnictví [online]. c2008 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.upv.cz/cs.html>>.

Klíč k řešení

1. K porušení práv k předmětům průmyslového vlastnictví dojde zpravidla tehdy, jestliže je začne využívat osoba nebo osoby, kterým právo k jejich využívání jejich majitel či vlastník neposkytl, nebo na ně tato práva nepřevodl.
2. Poškozený se může domáhat u soudu zejména toho, aby rušení práva bylo zakázáno, a aby následky porušení byly odstraněny. Může se též domáhat přiměřeného zadostiučinění, a to i v penězích.
3. Např. ztráta zisku způsobená neoprávněným prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, k nimž se daná průmyslově právní ochrana vztahuje; ztráta zisku způsobená prováděním reklamy o budoucím prodeji výrobků nebo služeb, která přinutila majitele průmyslových práv ke snížení ceny nebo objemu jeho produkce, ztráta zisku způsobená snížením prodeje náhradních dílů k výrobkům nebo prostředků, např. programů k provádění služeb, k nimž se dané průmyslové právo vztahuje.
4. Výnosový způsob oceňování, oceňování cenou obvyklou, ocenění za použití licenční analogie.
5. Jednání, které je v rozporu s předpisy upravujícími soutěž v hospodářském styku nebo se zvyklostmi soutěže, poškozující dobrou pověst nebo ohrožující chod nebo rozvoj podniku soutěžitele.
6. Úřad průmyslového vlastnictví, Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo zemědělství a výživy České republiky, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu.

10. LICENČNÍ SMLOUVA, MEZINÁRODNÍ SPRÁVA PRÁV K PRŮMYSLOVÉMU VLASTNICTVÍ

Čas ke studiu: 90 minut

Cíl: Po prostudování této kapitoly budete vědět:

- Co jsou to licence a jakým způsobem s nimi zacházet?
- Jaké mezinárodní úmluvy v oblasti průmyslového vlastnictví jsou pro ČR důležité?
- Co je to Světová organizace duševního vlastnictví?
- Co zahrnuje Pařížská úmluva a jaké další smlouvy na tuto úmluvu navazují?
- Co je to Dohoda TRIPS?

Pojmy k zapamatování

Licenční smlouva, aktivní licence, pasivní licence, výlučná licence, nevýlučná licence, nucená licence, franchising, opční smlouva, Pařížská unijní úmluva, PCT, Štrasburské dohody, Locarnská dohoda, Haagská dohoda, Světová organizace duševního vlastnictví, Madridská úmluva, Niceská dohoda, Lisabonská dohoda, Madridská dohoda, Dohoda TRIPS.

Výklad

10.1. Smlouvy o poskytování práv k průmyslovému vlastnictví

Licence je jednou z možností, jak komerčně využít průmyslová práva. Licenční smlouvou je poskytováno právo k využívání předmětu průmyslového vlastnictví. Specifickou formou licence je poskytnutí nechráněných, ale utajených výrobních a jiných poznatků -tj. know-how. Jedna licenční smlouva může kombinovat různé druhy licenčních předmětů.

Existuje několik kritérií pro rozlišení licencí. Základní rozdělení je podle toho, zda předmět licence poskytujeme - aktivní licence - nebo zda předmět licence nabýváme - pasivní licence.

Dalším kritériem je rozsah poskytovaných práv, podle kterého rozeznáváme:

- výlučnou licenci, ve které je nabyvatel ve smluvním území jediným uživatelem poskytnutých práv a poskytovatel není oprávněn uzavírat s třetími osobami další smlouvy, které by výlučnost nabyvatele narušovaly;
- nevýlučnou licenci, při které si poskytovatel vyhrazuje právo uzavírat obdobné licenční smlouvy s dalšími partnery ve smluvním území. Vedle nabyvatele licence bude využívat stejný předmět smlouvy i jiný subjekt. Nabyvateli se tak nedostává monopolní výhody jako je tomu v případě výlučné licence.

Zvláštním případem je situace, kdy poskytovatel uzavře s nabyvatelem výlučnou licenci, zároveň si však vyhradí právo výroby nebo prodeje sám pro sebe [Gottfried, J., 2008].

Podle předmětu licenční smlouvy mohou být

Patentová licence

U patentové licence je předmětem vynález chráněný patentem, přičemž do této kategorie se řadí i licence k užitému a průmyslovému vzoru.

Známková licence

U známkové licence je jejím předmětem poskytnutí užívacího práva k ochranné známce. Tyto licence jsou v převážné míře nevýlučné, neboť vedle nabyvatele je oprávněn užívat ochrannou známku i její majitel. Výlučné známkové licence jsou uzavírány např. pro určitá smluvní území. Při každém uzavření známkové licence je třeba vzít v úvahu riziko, že může dojít ke zhoršení jakosti výrobků nebo služeb touto známkou označovaných, k rozměňování ochranné známky nebo ke klamání spotřebitelů. Je vhodné, aby si majitel ochranné známky vyhradil ve smlouvě povinnost nabyvatele označovat výrobky a služby s uvedením slova "licence" [Gottfried, J., 2008].

Licence na know-how

Know-how může být i předmětem smlouvy, kterou jeho majitel poskytne třetí osobě právo na jeho využití (obecně označovaná jako licence nebo licence nepravá) nebo i toto na třetí osobu převést. Souhlas k využití know-how je v praxi udělován nejčastěji v rámci licenční smlouvy týkající se vynálezu, užitého vzoru nebo průmyslového vzoru. Někdy také v rámci smlouvy o technické a jiné pomoci. Také v rámci smlouvy o franchisingu. Předmětem smlouvy licence na know-how jsou různá technická a technologická zlepšení a výrobní zkušenosti, které nemohou být předmětem patentové ochrany. Pokud know-how zůstane utajeno, poskytuje stejný monopol jako patent, avšak v případě, že se stane známým, jeho hodnota klesá úměrně s okruhem osob, jimž se stalo známým. Smlouvy na využití know-how se uzavírají analogicky jako smlouvy licenční. Pokud jde o úhrady za poskytnutí know-how, jsou zde sazby těchto úhrad obvykle asi poloviční jako u licencí na vynálezy. Se smlouvou na know-how obvykle souvisí smlouva o technické pomoci, v níž se stanoví podmínky poskytovatele při zavádění know-how u nabyvatele [Boháček, M., 2002].

Smíšené licence

Smíšené licence jsou nejrozšířenějším typem licenční smlouvy. Předmětem těchto licencí jsou patentová práva a výrobně technické poznatky (know-how), bez jejichž znalosti by nabyvatel v mnoha případech ani nemohl patent využívat. Předmětem může být např. i právo na výrobu určitého výrobku (s tím, že nabyvatel bude moci tyto výrobky označovat ochrannou známkou poskytovatele). Mezi smíšené licence by bylo možné zařadit i franchisingové smlouvy. Licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví jsou obecně upraveny v obchodním zákoníku. Nejsou zde upraveny smlouvy o prodeji nebo poskytnutí nechráněných znalostí, ani smlouvy o převodu předmětů průmyslového vlastnictví. Je-li tedy předmětem licenční smlouvy know-how, vztahují se na tuto smlouvu ustanovení obchodního zákoníku pouze tehdy, jestliže se smluvní strany dohodnou, že jejich závazkový vztah se bude řídit obchodním zákoníkem [Gottfried, J., 2008].

Nucené licence

Na využití vynálezů, užitných vzorů a topografií polovodičových výrobků může Úřad průmyslového vlastnictví udělit nucenou licenci. Tuto nucenou licenci může uvedený Úřad udělit pouze z důvodu ohrožení důležitého veřejného zájmu. Takovým důvodem by mohly být zejména důvody obrany státu, zdravotní, ekologické a podobné důvody jen zvláštního zřetele hodné. U vynálezů a užitných vzorů též v případě, jestliže vynálezu nebo užitého vzoru jeho majitel nevyužívá vůbec, nebo jej využívá nedostatečně a neospravedlní-li svou nečinnost řádnými důvody. Nucenou licenci nelze však udělit před uplynutím čtyř let od podání přihlášky vynálezu nebo užitého vzoru nebo od uplynutí tří let od udělení patentu nebo zápisu užitého vzoru do rejstříku. Přitom platí lhůta, která uplyne později. Podmínkou pro udělení nucené licence vždy bude, že se za přijatelných podmínek nedosáhlo dohody mezi majitelem práva a případným žadatelem o poskytnutí licence. Žádosti o udělení nucené licence tedy musí prokazatelně předcházet takové jednání. Nucená licence by vždy byla povolena jen jako nevýlučná a za přesně stanovených podmínek, které odpovídají důvodům pro její poskytnutí. Rozhodnutí o poskytnutí nucené licence by podléhalo odvolacímu řízení, včetně jeho přezkoumání soudem.

Udělením nucené licence není dotčeno právo majitele na úhradu ceny licence. Pokud by se strany na úhradě za nucenou licenci nedohodly, rozhodl by o ní na návrh kteréhokoliv z účastníků soud. Udělování nucených licencí, s nimiž počítá i Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví i novější mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, je ve většině zemí zcela v rozhodovací gesci soudů. Ve všech zemích se k udělování nucených licencí přistupuje se značnou zdrženlivostí. Na území bývalého Československa i nynější České republiky dosud k udělení nucené licence nedošlo [Boháček, M., 2002].

V patentovém zákonu je uložena povinnost zapisovat licenci k vynálezu do patentového rejstříku, licence k užitému vzoru do rejstříku užitných vzorů a licence k průmyslovému vzoru se zapisuje do rejstříku průmyslových vzorů. Licence nabývá účinnosti vůči třetím osobám až tímto zápisem. Mezi poskytovatelem a nabyvatelem je licenční smlouva účinná i bez zápisu do rejstříku. Do rejstříku se zapisují jen ty licence, jejichž předmětem je využití vynálezu nebo užitého a průmyslového vzoru chráněného v České republice a pokud k využití dojde na území České republiky. U ochranných známek je účinnost licenční smlouvy

vázána na zápis této smlouvy do rejstříku ochranných známek. Na rozdíl od licence k patentu apod. je zápis známkové licence podmínkou pro vznik platnosti licenční smlouvy. Úřad průmyslového vlastnictví při zápisu licence do rejstříku nezkoumá podmínky uzavření smlouvy, její výhodnost, výši licenčního poplatku apod., ale zjišťuje, zda existuje právo (patent dosud platí, ochranná známka není zaniklá) a zda licenci uzavírá oprávněný subjekt, tj. majitel tohoto práva [Gottfried, J., 2008].

Struktura licenční smlouvy -obecná úprava

- úvod -přesná specifikace smluvních stran a cíle licenční smlouvy,
- definice pojmů a vymezení rozsahu smlouvy,
- územní rozsah,
- převod práv a závazků, sublicence,
- předání dokumentace, know-how,
- zlepšení a jejich výměna,
- zaškolení pracovníků nabyvatele,
- výše, forma a termíny licenční platby,
- povinnost utajení, záruky, účast ve sporech, náhrada škody, • označování licenčních výrobků,
- trvání smlouvy, stav po skončení smlouvy,
- řešení případných sporů, právo smlouvy,
- změny a doplňky smlouvy [Gottfried, J., 2008].

Franchising

Za franchising jsou obvykle považovány takové licenční smlouvy, podle kterých je nabyvatel licence oprávněn provozovat specifickou podnikatelskou činnost pod obchodním názvem, ochrannou známkou aj. a které náleží poskytovateli licence. Poskytovatel kontroluje, jak nabyvatel podniká, poskytuje mu průběžně pomoc a rady týkající se jeho podnikatelské činnosti. Oba podniky jsou však samostatné [Gottfried, J., 2008].

Hlavní rysy franchisingu (franšizingu)

- Jde o licenci na podnikání, po určitou dobu, v určené geografické oblasti, pod názvem poskytovatele a s použitím jeho ochranných známek.
- Předmětem franšizingové smlouvy je obvykle obchodní činnost ve formě služby, která již byla vyzkoušena a testována na trhu v tzv. pilotních projektech. Jedná se o metodu, která je za určitých podmínek proveditelná kdekoli a kýmoli.
- Franšizor (poskytovatel) poskytuje franšizantovi celkový obchodní koncept této metody. Tento koncept umožňuje provozování podnikatelské činnosti. Souhrnný koncept nebo návod musí nabyvatel přesně dodržovat. Například v oblasti rychlého občerstvení musí nabyvatel dbát na dodržování tajných receptur, specifikujících veškeré přísady a suroviny, jakož i na vzhled prostředí, kde se občerstvení podává. Koncept je obvykle obsažen v manuálu, který nabyvatel obdrží po uzavření franšizingové smlouvy.
- Poskytovatel zaškolí nabyvatele v provozování franšizingového podniku podle metody rozpracované v manuálu.
- Poskytovatel rovněž poskytuje nabyvateli “zajišťovací” služby a pomáhá mu, aby podnikal úspěšně. Tyto služby by měly zahrnovat propagační činnost a marketing týkající se obecně názvu franšizingového podniku i konkrétní provozovny v daném místě. Jejich předmětem by mělo být rovněž poradenství týkající se získání potřebných finančních prostředků na počáteční nutné investice, poradenství v oblasti průzkumu trhu, podpora při jednání o pronájmu vhodných prostor pro zřízení provozovny nabyvatele, pomoc při vyřizování administrativy, při vedení účetnictví apod., tedy všechny záležitosti spojené se zahájením podnikání.
- Za poskytnutí práv k užívání obchodního formátu a metody a za poskytování služeb se nabyvatel zavazuje provést úvodní investice do franšizingového podniku a potom platit pravidelně poskytovateli procenta (honorář) z dosaženého obrátu svého podniku. Nabyvatel navíc může být povinen odebírat vybavení, suroviny a služby pro chod podniku od dodavatelů určených poskytovatelem nebo přímo od poskytovatele.
- Účast poskytovatele na podnikatelské činnosti nabyvatele a na rozjezdu jeho podniku však neznamená, že poskytovatel tento podnik vlastní. Franšizingový podnik patří nabyvateli, který podniká na vlastní riziko a se svým podnikem nakládá podle svého. Poskytovatel však obvykle vyžaduje přednostní právo na odkoupení podniku

nabyvatele nebo na schválení jiného kupce pro tento podnik [Gottfried, J., 2008].

Úhrada za poskytnutí licence a za převod průmyslového práva

V zásadě platí princip, že výše úhrady za poskytnutí licence na využití průmyslových práv a za převod těchto práv je věcí dohody mezi poskytovatelem a nabyvatelem. Platí zde plně princip nabídky a poptávky. Uzavření licence si tudíž nelze vynutit, s výjimkou nucené licence. V licenční praxi se ustálil názor, že základním hlediskem pro stanovení odměny za poskytnutí licence je podíl poskytovatele na obchodním výsledku nabyvatele, kterého se dosáhne v příčinné souvislosti s využitím předmětu licence. Tento přínos je třeba při přípravě licenční smlouvy alespoň rámcově odhadnout v souvislosti se situací a obchodními záměry budoucího nabyvatele. Při stanovení úhrady není možno vycházet pouze z hodnoty předmětu licence a možných přínosů pro budoucího nabyvatele, ale je nutno vzít v úvahu, co je schopen a ochoten za poskytnutí licence zaplatit. Z dosažitelných údajů je možno uvést, že je obvyklé, jestliže platby za poskytnutí licence činí v průměru až 10% z čisté prodejní ceny výrobků nebo služeb produkovaných na základě licence. Tyto hodnoty jsou závislé na tom, zda se poskytuje výlučná či nevýlučná licence, na hodnotě inovace představované předmětem průmyslového práva, na množství výrobků nebo služeb produkovaných na základě licence a podobně. Při velkoobjemových produkcích, například v oblasti chemie a hutnictví, budou tyto sazby nižší. Výše procentní sazby bude rovněž záviset na tom, jak se vynález na výrobku produkovaném za pomoci licence podílí, jak vysoký je stupeň inovace, v jakém rozsahu musel nabyvatel předmět licence dokončovat apod. Jsou rovněž různé pro jednotlivá odvětví výroby a služeb. Při převodu průmyslových práv, tj. např. při prodeji patentu jako takového, jsou tyto hodnoty poněkud vyšší, zpravidla dvojnásobně a výše, a pohybují se obvykle v rozmezí 5 až 15% z odhadnuté nebo skutečné čisté prodejní ceny produkce za zbývající dobu platnosti průmyslového práva nebo za dobu pravděpodobného užívání průmyslového práva.

Druhy úhrad za licence

Úhrada za poskytnutou licenci nebo za převod se obvykle neuskutečňuje jednorázově, paušální částkou, ale je snahou obou smluvních stran ji odvíjet od přínosů skutečně dosažených vlivem licence nebo získaného práva. Proto úhrada resp. cena za licenci či převod sestává obvykle ze vstupního poplatku a z běžných, periodických poplatků.

Paušální částka (Lump sum), pokud se takovýto méně obvyklý způsob jednorázové úhrady zvolí, se buď odvodí z odhadnutého objemu produkce po předpokládané období využití předmětu licence nebo převodu, nebo se stanoví dohodou smluvních stran, nezávisle na těchto aspektech. Způsob úhrady za licenci paušální částkou je poměrně rizikový pro obě smluvní strany a proto se užívá výjimečně jen u řešení ještě ne zcela hotových k bezprostřednímu využití, při prodeji licencí poměrně zastaralých, při nejistotě platební schopnosti partnera, s ohledem na platební podmínky v zemi nabyvatele a podobně. Častěji je úhrada paušální částkou užívána při převodu průmyslového práva zcela na nabyvatele, tak říkajíc při jeho prodeji, když poskytovateli toto právo již nezůstává vůbec, nebo jen z části (u ochranných známek, kde je možný převod ochranné známky jen pro určité výrobky nebo služby).

Vstupní poplatek (Down-payment) je určitou zárukou pro poskytovatele licence, že to nabyvatel s využíváním předmětu licence míní vážně a současně poskytovatel touto formou získává přiměřenou úhradu za úsilí a podklady, které do jednání o uzavření licenční smlouvy vložil. Není neobvyklé ustanovení v licenční smlouvě, podle kterého bude vstupní poplatek započítán do budoucích plateb, pokud přínosy z licence dosáhnou určité hodnoty.

Běžné licenční poplatky (Running Royalties) jsou nejběžnější a nejznámější formou úhrady z licencí. Stanoví se zpravidla procentní sazbou z čisté prodejní ceny vyrobených resp. vyprodukovaných a prodaných výrobků či služeb. Čistou prodejní cenou se rozumí cena oproštěná o položky přesně stanovené ve smlouvě, jako je například cena obalu, dopravné, pojistné, daně a dávky a podobně, tedy takové, které nejsou závislé na poskytnuté licenci. Není neobvyklé ujednání, že hodnota těchto odpočitatelných položek nesmí překročit určitou hranici. Při stanovení procentní sazby běžných licenčních poplatků se bere v úvahu zda jde o výlučnou či nevýlučnou licenci, o stupeň připravenosti předmětu licence k co nejdřívějšímu využití, délka a platnost licenční smlouvy, rozsah průmyslově právní ochrany, rozsah předpokládaného trhu pro odbyt výrobků na základě licence, průměrný zisk dosahovaný v daném oboru, rozsah výroby nebo služeb a další hlediska. I když se běžné licenční poplatky z čisté prodejní ceny výrobku v jednotlivých průmyslových odvětvích často liší, je možno na základě praxe a literárních údajů uvést, že v odvětví elektroprůmyslu činí 0,5-5%, elektroniky 3-10%, strojírenství 0,5-7%, jemné mechaniky 2-10%, spotřebního zboží 1-5%, chemického průmyslu 0,2-3%, farmaceutik 2-10%, papírenství a textilní výroby 1-2%. U hromadných výrob se tyto licenční poplatky pohybují spíše kolem těchto dolních hranic.

V uzavíraných licenčních smlouvách se obvykle stanovují i **minimální licenční poplatky** (Minimum Royalties). Těmito poplatky se poskytovatel jistí, že v daném období obdrží určité minimální poplatky. To například pro případ, že by nabyvatel nakupoval licenci jen z blokážních nebo podobných důvodů. Za přijatelné minimální licenční poplatky se pokládá 20 až 40% běžných licenčních poplatků z výrobků či služeb, které by na příslušném trhu nabyvatel byl schopen realizovat. Tyto minimální poplatky se však většinou stanovují pro případ, že by nabyvatel z různých důvodů předmět licence nevyužíval.

Není vyloučeno ani placení licenčních poplatků výrobky nabyvatele licence vyrobenými na podkladě licence nebo i vyprodukovanými nezávisle na ní. Zcela bezplatné poskytnutí licence není vyloučeno v případě, že má poskytovatel zájem na odbytu výrobků nebo služeb, které bude nabyvatel potřebovat pro realizaci své produkce [Boháček, M., 2002].

Smlouvy související s licenčními smlouvami a smlouvami o převodu

Vedle shora uvedených druhů licenčních smluv je možno jak u nás, tak v zahraničí se setkat se smlouvami licenčním smlouvám podobnými, je předcházející nebo doprovázející. Mezi tyto smlouvy lze zahrnout tak zvanou opční smlouvu, smlouvu o právu prvního odmítnutí a dohodu o zpřístupnění a utajení údajů.

Opční smlouva se uzavírá v případech, kdy potencionální nabyvatel licence má o uzavření normální licenční smlouvy zájem, ale potřebuje znát alespoň některé informace o předmětu licence a určitý čas, aby si mohl uvážit, zda licenci takříkajíc koupí, či nikoliv. Proto se v licenční praxi vyvinul tento druh smlouvy, která se uzavírá zpravidla před uzavřením normální licenční smlouvy. Opční smlouvu je možno též uzavřít zároveň s licenční smlouvou, jako její odkládací podmínku. Opční smlouvou majitel průmyslového práva zájemci o licenci poskytne možnost volby (opce) resp. rozhodnutí do určité doby a současně se zavazuje do této doby vyčkat s jednáním, popřípadě s udělením licence jiným osobám. Tento závazek majitele může být omezen například jen na zájemce z určitého teritoria. Na druhé straně se zájemce o licenci zaváže, že bude nejen po dobu platnosti opční smlouvy utajovat veškeré skutečnosti a podklady, které mu majitel průmyslového práva v souvislosti s opcí poskytne, ale že je v případě neuzavření normální licenční smlouvy nezneužije, například k využívání předmětu ochrany pro podnikání vlastní nebo i jiných osob. Opční smlouva je úplatná. V ceně opce se

obvykle zahrne hodnota ušlého přínosu z čekání na rozhodnutí zájemce, časové znehodnocení předmětu licence, rizika spojená s poskytnutím informací a podkladů zájemci a podobně.

Opční smlouvě je podobná tak zvaná **smlouva o právu prvního rozhodnutí**. Zatímco se opční smlouva uzavírá zpravidla ve vztahu k již v podstatě vyvinutému řešení, smlouva o právu prvního rozhodnutí se používá ve vztahu k nehmotným statkům, které jsou teprve samotným poskytovatelem vyvíjeny a zkoušeny. I u těchto smluv se majitel zavazuje potenciálnímu nabyvateli, že s nabídkou dalším subjektům vyčká do určité doby. Samozřejmě za určitou úplatu nebo protiplnění.

Dohoda o zpřístupnění a utajení údajů je dalším druhem smlouvy související se smlouvami

o poskytnutí práv k využití a převodu nehmotných statků. V dohodě o zpřístupnění a o utajení údajů se poskytovatel a popřípadě i nabyvatel zaváže, že zpřístupní smluvnímu partnerovi údaje, které má v dané době a popřípadě v době trvání smlouvy k dispozici a které jsou potřebné pro optimální využití předmětu licence. Na druhé straně smluvní strany na sebe vezmou závazek mlčenlivosti, nezneužití a utajení získaných informací. Tento závazek se obvykle specifikuje i ve vztahu k zaměstnancům a jiným spolupracovníkům smluvních partnerů. Pro případ nedodržení těchto závazků se ve smlouvě nebo dohodě stanovují vzájemné sankce.

Tyto smlouvy nebo dohody budoucí licenční partneři spolu uzavírají přesto, že tuto povinnost smluvním stranám ukládají obecně závazné předpisy, jako je tomu například v našem obchodním zákoníku [Boháček, M., 2002].

10.2. Mezinárodní smlouvy v oblasti průmyslového vlastnictví

Konec devatenáctého století přinesl obrovský rozvoj vědy a techniky. Došlo i ke značnému rozšíření mezinárodní výměny zboží a technologií mezi různými zeměmi světa. Bylo to umožněno též zdokonalením lodní dopravy a uvedením do hospodářské a obchodní praxe i dopravy železniční. Systém ochrany průmyslového vlastnictví, který byl do té doby představován právními úpravami v jednotlivých zemích, jak tomu bylo například od 15.

století u Benátského zákona na ochranu patentů nebo od 17. století u anglického „Statute of Monopolies“, začal nevyhovovat. Především proto, že směna zboží začala mít mezinárodní charakter, zatímco tyto právní úpravy ochrany patentů a označování zboží měly dosah jen v rámci jednotlivého státu a v některých případech jen regionů. Rozvoj mezinárodního obchodu byl nepochybně hlavním důvodem pro aktivity vědeckých, průmyslových a obchodních kruhů, které vedly k uzavření tak významných multilaterálních mezinárodních dohod, jakými byla Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví v roce 1883, Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek a Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží v roce 1811. Tyto základní mezinárodní smlouvy z oblasti právní ochrany průmyslového vlastnictví pak byly, tak jak to vyžadoval rozvoj průmyslu a obchodních vztahů, doplněny celou řadou dalších mezinárodních smluv, jak bylo podrobněji uvedeno v předchozích částech této práce. Nicméně přes obrovský pokrok, který přineslo uzavření těchto smluv pro průmysl výměnu zboží a mezinárodní obchod zvláště, bylo nutno v souvislosti s globalizací těchto činností upravit právní vztahy v oblasti průmyslového vlastnictví i s ohledem na zájmy podnikatelských subjektů mimoevropských států, zejména Spojených států amerických, Japonska a dalších zámořských zemí, které se staly zejména v druhé polovině dvacátého století významným obchodním partnerem v oblasti mezinárodního obchodu. V Evropě došlo v padesátých a šedesátých letech k hospodářské a obchodní integraci představované zejména vytvořením Evropského hospodářského společenství, které je v současné době zastřešováno Evropskou unií. Došlo k vytvoření vnitřního trhu tohoto společenství, který vyžaduje i odpovídající ochranu pohybu zboží a služeb. Proto byla v posledních letech uzavřena celá řada mezinárodních dohod jak v rámci Evropy, tak v rámci celosvětovém. Vzhledem k významu uzavřených mezinárodních smluv z oblasti právní ochrany průmyslového vlastnictví pro mezinárodní obchod a průmysl se dále uvádí jejich základní rozbor. Mezinárodní ochranu průmyslových práv lze dělit do dvou základních kategorií. Jednak na mezinárodní ochranu průmyslových práv k výsledkům tvůrčí činnosti, týkající se především ochrany patentů, užitných vzorů, průmyslových vzorů atd., a na mezinárodní ochranu průmyslových práv na označení, kam patří zejména ochranné známky, označení původu a obchodní jména. Mezi základní úmluvy týkající se ochrany průmyslových práv k výsledkům tvůrčí činnosti patří jako hlavní pilíř všech mezinárodních úmluv v oblasti průmyslových práv Pařížská unijní úmluva, dále pak Dohoda o udělování evropských patentů, Smlouva o patentové spolupráci (PCT), Štrasburské dohody, Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů a Haagská dohoda o

mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů.

Mezi nejdůležitější úmluvy týkající se mezinárodní ochrany průmyslových práv na označení patří Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví a vedle již zmíněné Pařížské unijní úmluvy, Madridská úmluva o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek, Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek, Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu a Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů [Boháček, M., 2002].

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví

V roce 1967 byla ve Stockholmu uzavřena mezinárodní Úmluva o zřízení světové organizace duševního vlastnictví (dále též jen „Organizace“ - World Intellectual Property Organisation - WIPO). Sídlem této organizace je Ženeva. Členským státem Organizace je i Česká republika. Cílem této mezinárodní organizace, jejíž součástí je Mezinárodní úřad duševního vlastnictví, je podporovat ochranu duševního vlastnictví v celém světě spoluprací mezi státy v účelné součinnosti s ostatními mezinárodními organizacemi a zajistit správní spolupráci mezi jednotlivými uniemi vytvářenými v souvislosti s jednotlivými mezinárodními smlouvami v této oblasti. Organizace prostřednictvím svých orgánů podporuje přijetí opatření určených ke zdokonalení ochrany duševního vlastnictví v celém světě a harmonizaci národního zákonodárství v této oblasti. Dále pak zajišťovat správní služby pro Pařížskou unii, pro zvláštní unie zřízené ve spojitosti s touto unií a s Bernskou unií a může přebírat i správu, která zahrnuje uskutečnění jakéhokoli mezinárodního závazku směřujícího k podpoře ochrany duševního vlastnictví nebo se podílet na takové podpoře. Podněcuje uzavírání mezinárodních závazků směřujících k podpoře ochrany duševního vlastnictví, nabízí svou spolupráci státům požadujícím právně technickou pomoc v této oblasti, shromažďuje a rozšiřuje informace o ochraně duševního vlastnictví, provádí a podporuje studie v této oblasti a uveřejňuje jejich výsledky. Dále pak zajišťuje i služby usnadňující mezinárodní ochranu duševního vlastnictví a v případě potřeby provádí příslušné zápisy a uveřejňuje údaje týkající se těchto zápisů a provádí i veškerá ostatní vhodná opatření. Nejvyšším orgánem této Organizace je Valné shromáždění, které na návrh Koordinačního výboru jmenuje jejího generálního ředitele. Každý členský stát má ve Valném shromáždění jeden hlas. Generální ředitel řídí Mezinárodní úřad, který plní i funkci sekretariátu Organizace [Boháček, M., 2002].

Pařížská úmluva

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví‘ (dále jen Pařížská úmluva nebo PUÚ) je základní mezinárodní úmluvou pro všechna průmyslová práva, kterou je Česká republika vázána. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví je vůbec první mezinárodní úmluvou v oblasti průmyslového vlastnictví. Pařížská úmluva byla podepsána dne 20.března 1883 v Paříži. Od data svého vzniku byla několikrát revidována a doplňována -naposledy ve Stockholmu v roce 1967. Země, na které se PUÚ vztahuje, tvoří Unii na ochranu průmyslového vlastnictví. V současné době je jejími členy více než 160 států. Předmětem ochrany průmyslového vlastnictví jsou podle článku 1 PUÚ patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu. Průmyslové vlastnictví se zde chápe v nejširším pojetí a vztahuje se nejen na průmysl a obchod ve vlastním slova smyslu, ale také na průmysl zemědělský a těžařský a na všechny výrobky umělé i přirozené. Mezi patenty na vynálezy jsou v PUÚ zahrnuty různé druhy průmyslových patentů, které připouští zákonodárství unijních zemí, jako importační patenty, patenty na zdokonalení, přídatkové patenty a přídatková označení. Za největší přínos Pařížské úmluvy je třeba považovat, že již koncem předminulého století zakotvila pro oblast průmyslové právní ochrany principy, které jsou dodnes platné a které teprve až po sto letech byly pouze v některých aspektech doplněny až v roce 1994 v Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále též jen Dohoda TRIPS), s ohledem na rozšiřující se mezinárodní vztahy a obchod. Podle Pařížské úmluvy požívají příslušníci každé unijní země, pokud jde o ochranu průmyslového vlastnictví, ve všech ostatních členských zemích PUÚ (dále též jen unijních zemích) týchž výhod — princip asimilace -, které příslušné zákony poskytují nebo poskytnou příslušníkům vlastního státu, bez újmy práv zvláště stanovených touto Úmluvou. Tento princip se zpravidla v současné době označuje jako princip národního zacházení. Mohou tedy požívat téže ochrany jako vlastní státní příslušníci a týchž právních prostředků proti jakémukoliv porušování jejich práv, s výhradou, že splní podmínky a formality, které ukládají předpisy příslušníkům vlastního státu. Příslušníkům unijních zemí jsou naveně postavení ti příslušníci zemí nepatřících k Unii, kteří mají na území některé unijní země bydliště nebo skutečné podniky, a to průmyslové nebo obchodní. Pařížská úmluva je mnohostrannou úmluvou, která je založena i na principu teritoriality. To znamená, že k zajištění ochrany např. vynálezu, je třeba podat přihlášku, kterou se žádá o udělení patentu,

individuálně v každém ze států, kde má být vynález chráněn. Tento princip podávání přihlášek byl prolomen později uzavřenými mezinárodními úmluvami, které některé činnosti v oblasti ochrany průmyslových práv integrovaly. Pařížská úmluva dále upravuje právo mezinárodní priority, které je třeba uplatnit ve lhůtě touto Úmluvou stanovené. Tato lhůta je dvanáct měsíců pro vynálezy a pro užité vzory a šest měsíců pro průmyslové vzory. Tyto lhůty počínají běžet následující den po dni, kdy byla podána první přihláška, kterou se žádá o udělení ochrany. Pařížská úmluva mezi předměty ochrany průmyslového vlastnictví zařazuje vedle ochrany práv k výsledkům tvůrčí činnosti též tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu. Důležitým úkolem ochrany průmyslového vlastnictví je potlačování nekalé soutěže. Smluvní země této dohody se zavázaly, že řádně zapsanou známku v zemi původu připustí k přihlášení a k ochraně ve svých zemích. Za zemi původu se pokládá ta unijní země, kde přihlašovatel má skutečný průmyslový nebo obchodní závod, a nemá-li takový závod v Unii, ta unijní země, kde má své bydliště, a nemá-li bydliště ani v Unii, tedy země dle jeho státní příslušnosti v případě, že je příslušníkem unijní země. Pařížská úmluva zavazuje jednotlivé smluvní státy k odmítnutí nebo zrušení zápisu a též k zákazu užívání ochranné známky, která by byla s to vyvolat záměnu s jinou známkou všeobecně známou (notorickou, proslulou) v této zemi. Tato všeobecně známá ochranná známka nemusí být ani zapsaná ani užívaná, avšak musí být známa v příslušném okruhu spotřebitelské veřejnosti pro svého majitele a jeho výrobky či služby. Smluvní státy se zavazují k odmítnutí nebo zrušení zápisu ochranné známky, která napodobením, reprodukcí nebo překladem, může vyvolat záměnu s chráněnou známkou používanou v tomto státě jinou osobou pro stejné nebo podobné výrobky. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví dále zavázala všechny své členské státy ke zřízení zvláštního úřadu pro průmyslové vlastnictví a ústřední přihlašovny, aby bylo možno oznamovat veřejnosti patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely a tovární nebo obchodní známky a stanovila i minimální obsah tímto úřadem vydávaného periodického úředního listu [Boháček, M., 2002].

Mezinárodní smlouvy v oblasti práv na označení

Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek

Základy mezinárodního přihlašování ochranných známek vytvořila Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek, která byla podepsána v roce 1891 a která byla celkem 6x revidována, naposled v roce 1979. Země, na které se vztahuje tato dohoda, tvoří Zvláštní unii pro mezinárodní zápis ochranných známek, tzv. Madridskou unii. Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (dále jen „Madridská dohoda“), k níž bývalé Československo přistoupilo krátce po svém vzniku a jejímž členským státem je i nynější Česká republika, je jednou ze základních úmluv v oblasti průmyslově právní ochrany. I když se týká především mezinárodního zápisu ochranných známek, její ustanovení vytvořila adto značné míry přispěla k harmonizaci známkových zákonů a řízení před zápisnými úřady ve světě. V současné době přistoupilo k této mnohostranné mezinárodní smlouvě téměř padesát států. Aplikace některých jejich ustanovení, a tím i možnost přístupu dalších členských zemí, byla v roce 1989 upravena uzavřením Protokolu k Madridské dohodě týkající, se mezinárodní registrace ochranných známek (dále též jen „Protokol“). Madridská dohoda umožnila mezinárodní registraci ochranných známek u Mezinárodního úřadu Světové organizace duševního vlastnictví (International Bureau of WIPO) v Ženevě. Registrace ochranné známky u tohoto mezinárodního úřadu má účinky i ve vztahu k přihlašovatelem určeným členským zemím, jejichž úřady, pokud nevznesou ve stanovené lhůtě oprávněné námitky, takovou známku již bez dalšího zapíší do svých národních rejstříků ochranných známek. Lze konstatovat, že tento princip, zakotvený v Madridské dohodě, je tím, s nímž se až v nynější době setkáváme v rámci integračních tendencí v Evropě ve formě tzv. „ochranné známky společenství“, zapisované v Úřadu pro harmonizaci vnitřního trhu, v tzv. Unijním známkovém úřadu ve španělském Alicante (Office for Harmonization in the Internal Market -OHIM). Madridská dohoda vychází z principu, že přihlašovatel ochranné známky v rámci této dohody musí být příslušníkem některého členského státu nebo v něm musí mít sídlo nebo skutečně působící průmyslový nebo obchodní provozovnu. Podle Madridské dohody musí přihlašovatel nejdříve registrovat známku u svého národního nebo regionálního úřadu (např. Benelux Trade Mark

Office) a pak ji prostřednictvím tohoto národního nebo regionálního úřadu přihlásit u Mezinárodního úřadu v Ženevě. Výnosy, kterých Mezinárodní úřad z přihlášek na základě Madridské úmluvy dosáhne, se pak rozdělí podle stanoveného klíče na členské státy. Žádost o mezinárodní zápis se podává vždy prostřednictvím národního úřadu. Ten zpracuje přihlášku na předepsaném formuláři, v němž potvrdí, že údaje v přihlášce uvedené odpovídají skutečnosti. Výrobky nebo služby se zařadí dle Niceského mezinárodního třídění. Předmětem přihlášky může být jen jedna známka. Mezinárodní úřad zkoumá veškeré údaje předepsané Madridskou dohodou a Prováděcím řádem. Mezinárodní úřad neprovádí věcný průzkum. Ten je vyhrazen pouze národním úřadům jednotlivých zvolených členských států. Jednotlivé národní úřady mohou, pokud jim to národní zákonodárství umožňuje, do jednoho roku od data mezinárodního zápisu, oznámit Mezinárodnímu úřadu, že na své území mezinárodně zapsané známce ochranu nepřiznávají (Avis de Refus). Jedná se tzv. pozatímní odmítnutí ochrany, které Mezinárodní úřad zašle národnímu úřadu země původu. Nevstoupí-li majitel mezinárodně zapsané ochranné známky ve stanovené lhůtě u národního úřadu, který vznesl námitky, do řízení a nepřekoná-li tyto námitky, vydá tento úřad rozhodnutí o definitivním odmítnutí ochrany na příslušném teritoriu. Pokud námitky nebyly vůbec vzneseny, zapíše mezinárodní úřad známku do svého mezinárodního rejstříku a taková známka se pak nazývá mezinárodní ochrannou známkou a automaticky se stává platnou v designovaných zemích (pokud ji některá z nich právoplatně neodmítla). Doba ochrany dle Madridské dohody je dvacet let od data zápisu a lze ji prodlužovat.

Protokol k Madridské dohodě

V roce 1989 v Madridu přijatý Protokol k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu obsahuje další změny a doplňky Madridské dohody. Vytvoření tohoto protokolu, který se některými ustanoveními zásadně liší od Madridské unijní úmluvy, bylo iniciováno především zeměmi, které z hlediska své známkové ochrany, se nestaly původními členy Madridské unie, neboť jim systém zavedený Madridskou dohodou nevyhovoval. Patří sem např. USA, Velká Británie a Japonsko. Světová organizace duševního vlastnictví se sídlem v Ženevě se proto pokusila o zásadní změnu tohoto systému, aby jej mohlo využít více zemí než jen původní členové Madridské dohody a aby nebyla porušena kontinuita s Madridskou úmluvou.

Niceská a Vídeňská úmluva o třídění ochranných známek

Vzhledem ke značnému nárůstu přihlašovaných a registrovaných ochranných známek bylo v polovině dvacátého století nutno přistoupit k vytvoření systému, který by umožňoval rešerše a vyhledávání ochranných známek. Proto v roce 1957 byla uzavřena Niceská úmluva o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek. Systém třídění ochranných známek, zakotvený v této mezinárodní úmluvě, byl v průběhu let v souvislosti s vývojem výrobků a služeb rozvíjen, takže v současné době již Mezinárodní úřad, který tuto úmluvu spravuje, vydal na základě průběžně pracující mezinárodní expertní komise již osmé vydání tohoto třídění. Mezinárodní třídník ochranných známek v současné době obsahuje celkem 45 tříd ochranných známek, z toho 34 tříd výrobků a 11 tříd služeb. Podle tohoto třídníku nejen členské státy, ale i převážná část zemí světa opatřuje přihlášky a zaregistrované ochranné známky tímto tříděním, což umožňuje provádění celosvětových rešersí přihlašovaných a registrovaných ochranných známek. Navíc, v roce 1973 byla uzavřena Vídeňská úmluva o mezinárodním třídění obrazových prvků ochranných známek, která značně ulehčuje rešerše u obrazových ochranných známek. Přestože se jejími členy dosud stalo jen poměrně málo států (rovněž Česká republika není členem), většina zemí, včetně naší země, registrované ochranné známky tímto tříděním opatřuje.

Smlouva o známkovém právu

V roce 1994 byla v Ženevě uzavřena Smlouva o známkovém právu, která patří k nejnovějším mezinárodním úmluvám v oblasti práv na označení. Mezi státy, které ji již ratifikovaly, patří Česká republika. Přístup k této smlouvě je otevřen i pro mezivládní organizace. Účelem Smlouvy o známkovém právu je učinit přihlašování ochranných známek v členských státech jednodušším a levnějším. Toho bylo dosaženo zjednodušením, harmonizací řízení před zápisnými úřady a stanovením maximálních požadavků, které mohou zápisné úřady, resp. úřady průmyslového vlastnictví klást na přihlašovatele a na majitele již zaregistrovaných ochranných známek. Smlouva rovněž vyloučila ve většině případů legalizaci a ověřování dokladů, které jsou zápisným úřadům předkládány. Byla stanovena počáteční doba platnosti ochranné známky na dobu deseti let od podání přihlášky a taktéž pro její obnovu. Plná moc pro zástupce přihlašovatele a majitele ochranné známky může být zástupci udělena pro více přihlášek nebo ochranných známek. Uzavření Smlouvy o známkovém právu je velmi

významným krokem usnadňujícím získání zápisu ochranných známek a jejich udržování, zejména pak pro naše podnikatelské subjekty při přihlašování do zahraničí.

Lisabonská dohoda na ochranu označení původu

Mezi významné mezinárodní smlouvy v oblasti označení původu zboží patří Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu, uzavřená v roce 1958. Označením původu se podle této dohody rozumí zeměpisný název země, oblasti nebo místa sloužící k označení lokality, odkud pochází výrobek, jehož jakost nebo znaky jsou dány výlučně nebo podstatně zeměpisným prostředím, do něhož se zahrnují faktory přírodní a faktory lidské. Mezinárodní zápis označení původu se provádí prostřednictvím zápisného úřadu původu u mezinárodního úřadu v Ženevě. Způsob řízení je prakticky shodný s řízením o mezinárodní ochranné známce.

Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů

Další významnou mezinárodní smlouvou v oblasti označení původu je již v roce 1891 uzavřená Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží. Tato dohoda je rovněž zvláštní dohodou ve vztahu k Pařížské unijní úmluvě. Jejím cílem je postihnout užívání údajů o původu výrobků, které jsou buď zcela nepravdivé anebo klamavé. Postih se vztahuje na údaje, které jsou v rozporu se skutečností buď přímo nebo nepřímo označují jako zemi původu zemi nebo místo v zemi, na kterou se vztahuje dohoda [Boháček, M., 2002].

Mezinárodní úmluvy v oblasti vynálezů a vzorů

Podobně, jako u práv na označení, i v oblasti vynálezů a vzorů došlo k uzavření celé řady významných mezinárodních úmluv, které ovlivnily zejména v druhé polovině dvacátého století právní ochranu technických řešení.

Úmluva o udělování evropských patentů

Samostatné evropské úsilí o harmonizaci a integraci právní ochrany průmyslového vlastnictví započalo ve dvacátých letech tohoto století, kdy byla navrhována jednotná právní úprava patentového práva pro evropské státy a centralizace udělování patentů společných pro

evropské státy v rámci tehdejšího německého patentního úřadu. Mezi protagonisty tohoto úsilí patřili Kurt Haertel, Albrecht Krieger, Romuland Singer, Klaus Pfanner a Y. B. van Benthem. Ideály evropské harmonizace a integrace právní ochrany technických řešení formou patentů se však praktické realizace dočkaly až po druhé světové válce, kdy byla uzavřena celá řada mezinárodních dohod. Patřila mezi ně již dříve zmíněná Haagská dohoda o založení Mezinárodního patentového institutu z roku 1947, za účasti Belgie, Francie, Lucemburska a Nizozemska a dále tzv. Štrasburské dohody z let padesátých a šedesátých, které se týkaly mezinárodního patentového třídění a formálních požadavků na patentovou přihlášku. Mezi nejvýznamnější pak patřila Dohoda o unifikaci některých pojmů hmotného patentového práva z roku 1963, uzavřená za účasti Německa, Dánska, Francie, Irska, Itálie, Lichtenštejnska, Lucemburska, Nizozemska, Velké Británie, Švédska a Švýcarska. Tato posledně uvedená dohoda vytvořila předpoklad pro uzavření jak pozdější již projednané Smlouvy o patentové spolupráci v roce 1970, tak i Úmluvy o udělování evropských patentů v roce 1972. Princip Úmluvy o udělování evropských patentů spočívá v centralizaci, resp. integraci přihlašovacího a udělovacího procesu při přihlašování vynálezů se žádostí o udělení patentů ve více členských zemích. Přihlášku do více členských zemí je tak možno v jednom z pracovních jazyků (anglicky, francouzsky nebo německy) podat u Evropského patentového úřadu, který uskutečňuje centralizovaně rešerši a průzkum podmínek pro udělení patentu pro všechny přihlašovatelem stanovené státy. Pokud předmět patentové přihlášky splňuje podmínky patentovatelnosti stanovené touto úmluvou, udělí Evropský patentový úřad patent. Proti udělení evropského patentu může kdokoli podat ve lhůtě devíti měsíců od oznámení o jeho udělení odpor, o kterém ještě rozhodne Evropský patentový úřad v Mnichově. Po udělení se tento tzv. evropský patent rozpadne na svazek národních patentů těch členských států, které si sám přihlašovatel při podání patentové přihlášky stanovil (designoval). Pro účinnost patentu v jednotlivých státech je pak vedle zaplacení stanovených poplatků i dodání překladu popisu vynálezu a patentových nároků do úředního jazyka příslušného státu a zveřejnění oznámení o jeho udělení v úředním věstníku daného státu. Další osud takto již existujících národních patentů pak již závisí na legislativě a orgánech příslušného státu. To znamená, jak zrušovací řízení, tak uplatnění nároků a řešení sporů z těchto národních patentů spadá do působnosti soudů, popř. úřadů průmyslového vlastnictví jednotlivých členských států.

Smlouva o patentové spolupráci

Smlouva o patentové spolupráci, známá pod zkratkou PCT, z anglického názvu Patent Cooperation Treaty, byla podepsaná ve Washingtonu dne 19. června 1970, změněná v roce 1979 a v roce 1984. Základy Smlouvy o patentové spolupráci (dále jen PCT) byly položeny na Výkonném výboru Pařížské unie pro ochranu průmyslového vlastnictví v září 1966. S růstem počtu přihlašovaných vynálezů vzrůstal i problém zavést světový systém, který by přihlašování vynálezu zjednodušil a zhošpodárnil. Smlouva PCT je často označována za nejvýznamnější mezinárodní právní instrument v oblasti patentové spolupráce od doby sjednání Pařížské unijní úmluvy. Jedná se o mezinárodní smlouvu určenou nejen evropským státům, a nelze ji proto považovat za přímou součást vyvíjejícího se evropského patentového práva. Nicméně, její vesměs procesní ustanovení vytvářejí základ mezinárodní harmonizace a integrace v přihlašovací a průzkumové fázi udělování patentu a jsou tak úzce propojena s odpovídajícími ustanoveními Evropské patentové dohody. Státy, které jsou členy smlouvy PCT, vytvářejí Unii PCT pro spolupráci při podávání přihlášek na ochranu vynálezů, při provádění rešerší a při průzkumu, jakož i pro poskytování speciálních technických služeb. Tato Unie se nazývá Mezinárodní unie pro patentovou spolupráci. Česká republika je signatářem smlouvy PCT od roku 1991, kdy k této Smlouvě přistoupila ještě jako ČSFR. Hlavním cílem PCT je v zájmu přihlašovatelů i patentových úřadů zjednodušit, zefektivnit a zlevnit postup vedoucí k získání patentové ochrany vynálezů ve více zemích. Systém PCT spočívá v tom, že podání jediné mezinárodní přihlášky má tytéž účinky jako podání národních přihlášek ve všech smluvních státech, které si přihlašovatel zvolí. Přihlašovatel tak nemusí v rozmezí jednorocní prioritní lhůty vynaložit ve všech těchto zemích nezbytné náklady na překlady, zastoupení, poplatky a pod., jako tomu je při podávání přihlášek do jednotlivých zemí (národní cestou). Tyto výdaje bude mít až mnohem později a zejména s představou o šancích na úspěšné ukončení řízení udělením jednotlivých národních patentů.

Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém třídění

Narůstající počet podávaných přihlášek vynálezů a udělovaných patentů v celém světě si podobně jako u ochranných známek vyžádal vytvoření jednotného mezinárodního systému jejich třídění, aby bylo možno provádět účinné a rychlé rešerše v těchto důležitých informačních zdrojích o nových vynálezech. Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém

třídění z roku 1971, která tento problém řeší, navázala na Evropskou úmluvu o mezinárodním třídění patentů na vynálezy z roku 1954. Členské státy, mezi něž patří i Česká republika, které vytvořily Zvláštní unii, se zavázaly podle přijatého mezinárodního patentového třídění opatřovat a zařizovat patenty na vynálezy a ostatní ochranné dokumenty na užité vzory.

Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů

Tato Locarnská dohoda byla podepsána v Locarnu v roce 1968, doplněna v roce 1979. Smluvní státy, tj. ty státy, které podepsaly tuto úmluvu, tvoří Locarnskou unii. Patří mezi ně i Česká republika. Státy -signatáři této úmluvy, se dohodly zřídit pro průmyslové vzory a modely totéž třídění — tak zvané „mezinárodní třídění“. Mezinárodní třídění obsahuje: seznam tříd a podtříd, abecední seznam výrobků, které mohou být předmětem vzorů a modelů s údajem o třídách a podtřídách, do nichž jsou zařazeny, a vysvětlující poznámky. Zmíněný seznam tříd a podtříd je seznamem, který je připojený k této dohodě jako jeho příloha, s výhradou změn a doplňků, které v něm může provádět Výbor znalců. Mezinárodní třídění je vypracováno v anglickém jazyce a v jazyce francouzském. Každý ze států Zvláštní unie si vyhrazuje možnost používat mezinárodní třídění buď jako hlavního třídění nebo jako pomocného třídění. Hlavní význam Locarnského mezinárodního třídění průmyslových vzorů je ten, že usnadňuje rešerše průmyslových vzorů a odstraňuje nutnost reklasifikace dokumentů vyměňovaných na mezinárodní úrovni. Vyplývá z toho, že státy, které toto mezinárodní třídění používají, nepotřebují vlastní třídící systém. Státy, na které se vztahuje tato dohoda a které tvoří Zvláštní unii, jsou povinny uvádět na úředních dokumentech týkajících se přihlášky nebo zápisu vzoru, čísla tříd a podtříd mezinárodního třídění, do nichž náleží výrobky obsahující vzor. V současné verzi je 31 tříd, 223 podtříd a seznam výrobků obsahuje více než 6000 položek. Locarnské mezinárodní třídění je používáno rovněž Mezinárodním úřadem při mezinárodním zápisu průmyslových vzorů podle Haagské dohody.

Budapešťská smlouva o ukládání mikroorganismů

S ohledem na to, že při právní ochraně průmyslových produkčních mikroorganismů a biologických materiálů musí být tyto uloženy u uznávané ukládací instituce (ve veřejné sbírce) ke dni, od něhož přísluší přihlašovatelovi právo přednosti, bylo nutno tuto otázku, s

ohledem na mezinárodní přihlašování nějakým způsobem upravit. To se stalo uzavřením Budapešťské smlouvy o mezinárodním uznávání uložení mikroorganismů k účelům patentového řízení, přijaté na Budapešťské diplomatické konferenci v roce 1977. Tato mezinárodní smlouva stanoví způsob a postupy, umožní přihlašovatelům ukládat mikroorganismy a biologické materiály pro účel patentového řízení i v jiné zemi, než v té, v níž bude podávána patentová přihláška.

Smlouva o ochraně topografií

Smluvní strany se zavazují zajistit na celém svém území ochranu duševního vlastnictví u topografií integrovaných obvodů. Tuto ochranu mohou smluvní strany realizovat v rámci svých právních předpisů, ato v rámci předpisů na ochranu průmyslového vlastnictví, nebo v rámci autorsko-právní či jiné ochrany. Smlouva o ochraně duševního vlastnictví u integrovaných obvodů byla přijata ve Washingtonu v roce 1989. I když tato smlouva dosud nevstoupila v platnost, vytvořila rámec pro tvorbu legislativy v této oblasti.⁶ Pro účely této smlouvy se pod pojmem „integrovaný obvod“ rozumí produkt ve své konečné podobě nebo jako meziprodukt, ve kterém prvky, z nichž alespoň jeden je aktivní, a veškerá nebo některá vzájemná propojení jsou nedílnou součástí tělesa nebo povrchu nějakého dílu materiálu, který je určen pro vykonávání elektronické funkce. Smlouva stanovuje i závazný rozsah ochrany držitele práva k integrovanému obvodu. Za nezákonné jednání se bez souhlasu držitele práva považuje kopírování konstrukčního uspořádání topografie, dovoz, prodej nebo jiné formy obchodně orientovaného jeho rozšiřování. Na druhé straně smlouva definuje jednání, která nevyžadují souhlas držitele práva k topografii, tj. například, jestliže se kopírování provádí třetí osobou výlučně pro soukromou potřebu, pro účely vyhodnocení, analýzy, výzkumu nebo výuky a dále definuje i pojem vyčerpání práv držitele.

Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů

Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů z roku 1925, která byla několikrát revidována a doplňována, vytváří možnost poskytnout tvůrcům průmyslových vzorů a modelů možnost získat jedinou mezinárodní přihláškou účinnou ochranu ve větším počtu států. Jde o podobné řešení, jaké je známo u mezinárodního přihlašování ochranných známek na základě Madridské úmluvy. Přihlášku průmyslového vzoru k mezinárodnímu zápisu podle této dohody je možno podat u Mezinárodního úřadu v Ženevě buď přímo nebo

prostřednictvím národního úřadu smluvního státu (pokud národní zákonodárství nestanoví povinné podání jen prostřednictvím národního úřadu). Mezinárodní úřad vede mezinárodní rejstřík průmyslových vzorů a provádí zápisy mezinárodních přihlášek a uveřejňuje tyto přihlášky ve svém periodickém věstníku. Neprovádí před zápisem průzkum novosti těchto vzorů. Každá mezinárodní přihláška má ve všech zemích, které přihlašovatel označil (designoval) ve své mezinárodní přihlášce má stejné účinky jako řádně podané přihlášky národní. Každá designovaná země má právo do šesti měsíců od zveřejnění mezinárodní přihlášky odmítnout ochranu vzoru ve své zemi.

Smlouva o patentovém právu

Po mnohaletém úsilí se v roce 2000 podařilo ukončit druhou část jednání o uzavření Smlouvy o patentovém právu. Nicméně, se nepodařil původní záměr, aby tato mezinárodní smlouva sjednotila hmotné podmínky patentového práva, a to zejména pokud jde o princip práva na patent. Zatímco většina zemí přiznává právo na patent tomu přihlašovatel, který podá přihlášku dříve (first to file), Spojené státy americké trvají na svém tradičním principu, že právo na patent přísluší tomu, kdo první stanovil koncepci vynálezu, resp. prvnímu vynálezci (first to invent). Proto se nakonec zástupci zemí Pařížské unie dohodly, že se dohoda o patentovém právu omezí na formálně právní požadavky na patentové přihlášky a udělovací řízení, podobně jako se stalo u Smlouvy o známkovém právu. Smlouva o patentovém právu ve své podstatě proto sleduje cíl, aby se smluvní země zavázaly k minimalizaci požadavků na přihlašovatele a ke zjednodušení udělovacího řízení [Boháček, M., 2002].

10.3. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Trade Related Intellectual Property Rights -TRIPS) je jednou z 25 mnohostranných mezinárodních dohod týkajících se mezinárodního obchodu, které byly uzavřeny v rámci tzv. Uruguayského kola v roce 1994 v Marrakeshi při jednání konference o Všeobecné dohodě o clech a obchodu (GAYE). Tato konference, která se v průběhu let stala stálou mezinárodní organizací, byla přijetím závěru přeměněna na Světovou obchodní organizaci (World Trade Organization -WTO) [Boháček,

M., 2002]. Cílem dohody TRIPS byla mj. omezení narušení a překážek mezinárodního obchodu, propagace účinné a přiměřené ochrany práv duševního vlastnictví a zajištění toho, aby se sama opatření a postupy vymáhání práv duševního vlastnictví nestaly bariérami legitimního obchodu. Tyto cíle je třeba vnímat v souvislosti s článkem 7 dohody TRIPS, podle něhož by měla ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví přispět k propagaci a technické inovaci, k transferu a šíření technologií, k všestrannému prospěchu výrobců a uživatelů technologických znalostí a svým způsobem i být nápomocno sociálnímu a ekonomickému blahobytu a rovnováze práv a povinností. Pro účely dohody TRIPS se duševním vlastnictvím rozumějí všechny kategorie duševního vlastnictví a zahrnují copyright a související práva, obchodní značky, geografické označení, průmyslové vzory, patenty, design integrovaných obvodů a ochranu nezveřejněných informací.

Třemi hlavními rysy dohody jsou

Standardy: dohoda stanoví minimální standardy ochrany poskytované každým členem. Všechny hlavní prvky ochrany jsou definovány, zejména předmět ochrany, práva na propůjčení a přípustných výjimek z těchto práv a minimální dobu trvání ochrany. Vynucování: domácí postupy a náprava vynucování práv duševního vlastnictví. Řešení sporů: podle dohody jsou spory mezi členy WTO ohledně respektování povinností podle TRIPS předmětem postupů WTO pro řešení sporů [Dohoda o právech ..., 2002].

Dohoda se týká pěti širokých otázek

- jak by měly být uplatňovány základní principy obchodního systému a další mezinárodní dohody o duševním vlastnictví,
- jak poskytnout adekvátní ochranu práv duševního vlastnictví,
- jak by měly země přiměřeně vynucovat tato práva na svém území,
- jak řešit spory o duševním vlastnictví mezi členy WTO,
- zvláštní přechodná opatření během zavádění nového systému [Dohoda o právech ..., 2002].

Základní principy

Nediskriminace je základním principem (národní zacházení a poskytování nejvyšších výhod).

Technologický pokrok je druhým základním principem: když je vynálezci či tvůrci přiznána patentová nebo copyrightová ochrana, získá právo bránit dalším osobám v neoprávněném kopírování. Společnost jako celek vidí tuto dočasnou ochranu jako stimul k vývoji nové technologie a výtvorů, které budou nakonec dostupné všem. Dohoda TRIPS uznává potřebu rovnováhy. Říká, že ochrana duševního vlastnictví by měla přispět k technické inovaci a transferu technologie. Získat by měli výrobci i uživatelé. Zvýší se sociální i ekonomický blahobyt, praví se v dohodě [Dohoda o právech ..., 2002].

Ochrana

Účelem je zajistit přítomnost adekvátních norem ochrany ve všech členských zemích. Dohoda TRIPS vyžaduje od členů splňovat určité minimální standardy ochrany práv duševního vlastnictví, kterých se týká. Členové si však mohou vybrat, že zavedou zákony, které poskytnou lepší ochranu, než jaká je vyžadována Dohodou, pokud není tato dodatečná míra ochrany v rozporu s ustanoveními Dohody. Stanoví konečné datum 1995 pro industrializované země, 2000 pro rozvojové země a 2006 pro nejzaostalejší země [Dohoda o právech ..., 2002].

Vynucování

Možná nejvýznamnějším příspěvkem TRIPS k propagaci ochrany práv duševního vlastnictví na celém světě jsou ustanovení o vynucování, která dohoda obsahuje. Důraz je kladen na vnitřní vynucovací mechanismy, které, jsou-li účinné, dovolí zastavit nežádoucí aktivity u zdroje. Dohoda říká, že vlády musejí zajistit, aby mohla být práva duševního vlastnictví vynucována podle jejich zákonů a aby sankce za porušení zákona byly tak tvrdé, aby zamezily dalším přestupkům. Rozvojové země s nedostatečnými a chudě financovanými soudními a správními systémy mohou v tomto ohledu čelit obtížím a nemusejí si být vědomy existujícího napětí mezi ochranou a vynucováním IPRs a politikou hospodářské soutěže [Dohoda o právech ..., 2002].

Nadnárodní dohody

Když nastala účinnost dohod WTO 1. ledna 1995, dostaly vyspělé země jeden rok, aby zajistily, že jejich legislativa a praxe bude v souladu s dohodou TRIPS. Rozvojové země a (za určitých podmínek) tranzitivní ekonomiky dostaly lhůtu pět let. Nejzaostalejší země pak 11 let s možností prodloužení. Všichni členové, i ti, kteří využili delších přechodných lhůt, museli dodržet požadavek národního zacházení a poskytování nejvyšších výhod od 1. ledna 1996. Článek 31 umožňuje povinné licencování povolené vládou, ale pouze když se zájemce o patent neúspěšně pokusil sjednat rozumné podmínky a byl odmítnut. Tento požadavek vyjednávání může být prominut v případech nouze nebo "extrémní naléhavosti" a/nebo pro nekomerční vládní použití. Mezi další důvody pro přiznání povinných licencí patří ochrana veřejného zdraví a výživy a selhání činnosti patentu. Rozsah a trvání by mělo být omezeno, držitel patentu by měl obdržet autorský honorář a licence musí být obsažena v národním právu [Dohoda o právech ..., 2002].

Shrnutí

Licenční smlouva:

Licenční smlouvou je poskytováno právo k využívání předmětu průmyslového vlastnictví. Specifickou formou licence je poskytnutí nechráněných, ale utajených výrobních a jiných poznatků -tj. know-how. Jedna licenční smlouva může kombinovat různé druhy licenčních předmětů.

Dělení licencí:

aktivní licence (předmět licence poskytujeme)

pasivní licence (předmět licence nabýváme) Podle rozsahu poskytovaných práv:

- výlučná licence (nabyvatel jediný uživatel poskytnutých práv)
- nevýlučná licence (obdobné licenční smlouvy mohou být uzavírány s dalšími partnery) Podle předmětu:
 - patentová licence,
 - známková licence,
 - licence na know-how (tzv. licence nepravá),
 - smíšené licence.
- Licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví jsou obecně upraveny v obchodním zákoníku.

Nucená licence:

- nucenou licenci může ÚPV udělit pouze z důvodu ohrožení důležitého veřejného zájmu (důvody obrany státu, zdravotní, ekologické a podobné důvody jen zvláštního zřetele hodné),
- u vynálezů a užitných vzorů též v případě, jestliže vynálezu nebo užitného vzoru jeho majitel nevyužívá vůbec, nebo jej využívá nedostatečně a neospravedlní-li svou nečinnost řádnými důvody.
- Nucenou licenci nelze však udělit před uplynutím čtyř let od podání přihlášky vynálezu nebo užitného vzoru nebo od uplynutí tří let od udělení patentu nebo zápisu užitného vzoru do rejstříku. Přitom platí lhůta, která uplyne později.
- Podmínkou pro udělení nucené licence vždy bude, že se za přijatelných podmínek nedosáhlo dohody mezi majitelem práva a případným žadatelem o poskytnutí licence. Žádosti o udělení nucené licence tedy musí prokazatelně předcházet takové jednání.

V patentovém zákonu je uložena povinnost zapisovat licenci k vynálezu do patentového rejstříku, licence k užitnému vzoru do rejstříku užitných vzorů a licence k průmyslovému vzoru se zapisuje do rejstříku průmyslových vzorů. Licence nabývá účinnosti vůči třetím osobám až tímto zápisem (licenční smlouva účinná i bez zápisu do rejstříku).

U **ochranných známek** je účinnost licenční smlouvy vázána na zápis této smlouvy do rejstříku ochranných známek. Na rozdíl od licence k patentu apod. je zápis známkové licence podmínkou pro vznik platnosti licenční smlouvy.

Franchising = licenční smlouvy, podle kterých je nabyvatel licence oprávněn provozovat

specifickou podnikatelskou činnost pod obchodním názvem, ochrannou známkou aj. a které náleží poskytovateli licence.

Úhrada za poskytnutí licence: na základě dohody poskytovatele a nabyvatele (snaha úhradu odvíjet od skutečně dosažených přínosů).

Druhy úhrad za licence:

- paušální částka (odvodí se buď z odhadnutého objemu produkce po předpokládané období využití předmětu licence nebo převodu, nebo se stanoví dohodou smluvních stran, nezávisle na těchto aspektech – spíše nevýhodné pro obě strany),
- vstupní poplatek (je určitou zárukou pro poskytovatele licence, že to nabyvatel s využíváním předmětu licence míní vážně a současně poskytovatel touto formou získává přiměřenou úhradu za úsilí a podklady, které do jednání o uzavření licenční smlouvy vložil),
- běžné licenční poplatky -nejběžnější a nejznámější formou úhrady z licencí. Stanoví se zpravidla procentní sazbou z čisté prodejní ceny vyrobených resp. vyprodukovaných a prodaných výrobků či služeb.

V uzavíraných licenčních smlouvách se obvykle stanovují i **minimální licenční poplatky**. Těmito poplatky se poskytovatel jistí, že v daném období obdrží určité minimální poplatky. Není vyloučeno ani placení licenčních poplatků výrobky nabyvatele licence vyrobenými na podkladě licence nebo i vyprodukovanými nezávisle na ní.

Smlouvy související s licenčními smlouvami:

- **opční smlouvy** (potenciální nabyvatel má zájem o licence, ale potřebuje si zjistit určité informace, aby se rozhodl, zda licenci koupí či ne), je úplatná,
- **smlouva o právu prvního rozhodnutí** (používá se ve vztahu k nehmotným statkům, které jsou teprve samotným poskytovatelem vyvíjeny a zkoušeny),
- **dohoda o zpřístupnění a utajení údajů.**

Mezinárodní ochranu průmyslových práv lze dělit:

- mezinárodní ochranu průmyslových práv k výsledkům tvůrčí činnosti, týkající se především ochrany patentů, užitných vzorů, průmyslových vzorů
- mezinárodní ochranu průmyslových práv na označení, kam patří zejména ochranné známky, označení původu a obchodní jména.

Základní úmluvy (ochrana průmyslových práv k výsledkům tvůrčí činnosti):

- Pařížská unijní úmluva,

- Dohoda o udělování evropských patentů,
- Smlouva o patentové spolupráci (PCT),
- Štrasburské dohody,
- Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů,
- Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů.

Nejdůležitější úmluvy (mezinárodní ochrana průmyslových práv na označení):

- Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví
- Pařížská unijní úmluva
- Madridská úmluva o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek
- Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek
- Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu
- Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů

Dohoda TRIPS:

Dohoda se týká pěti širokých otázek:

- jak by měly být uplatňovány základní principy obchodního systému a další mezinárodní dohody o duševním vlastnictví,
- jak poskytnout adekvátní ochranu práv duševního vlastnictví,
- jak by měly země přiměřeně vynucovat tato práva na svém území,
- jak řešit spory o duševním vlastnictví mezi členy WTO,
- zvláštní přechodná opatření během zavádění nového systému.

Kontrolní otázky

1. Co je to licenční smlouva?
2. Jak se dělí smlouvy podle rozsahu poskytovaných práv?
3. Co znamená Franchising?
4. Co jeto opční smlouva?
5. Jak lze dělit mezinárodní ochranu průmyslových práv?
6. Vyjmenujte alespoň 3 základní smlouvy z oblasti ochrany průmyslových práv k výsledkům tvůrčí činnosti.
7. Co je obsahem Dohody TRIPS?

Zdroje

BOHÁČEK, M., JAKL, L. 2002. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

Dohoda o právech duševního vlastnictví souvisejících s obchodem TRIPS [online]. 2002 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredicelni-problematika/dohoda-o-pravech-dusevniho-vlastnictvi/1000487/4792/#Obsah_dohody>.

GOTTFRIED, J. a kol. 2008. *Vzdělávání pro rozvoj spolupráce pracovníků vědy a výzkumu s průmyslovými podniky*. 2008. 103 s.

Další zdroje:

MALÝ, J. *Obchod nehmotnými statky : patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2002. 257 s. ISBN 80-7179-320-5.

Úřad průmyslového vlastnictví [online]. c2008 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.upv.cz/cs.html>>.

Klíč k řešení

1. Licenční smlouvou je poskytováno právo k využívání předmětu průmyslového vlastnictví.
2. Dělí se na licence výlučné a licence nevýlučné.
3. Franchising = licenční smlouvy, podle kterých je nabyvatel licence oprávněn provozovat specifickou podnikatelskou činnost pod obchodním názvem, ochrannou známkou aj. a které náleží poskytovateli licence.
4. Smlouva se uzavírá, jestliže potenciální nabyvatel má zájem o licence, ale potřebuje si zjistit určité informace, aby se rozhodl, zda licenci koupí či ne.
5. Lze ji dělit na:
 - mezinárodní ochranu průmyslových práv k výsledkům tvůrčí činnosti, týkající se především ochrany patentů, užitných vzorů, průmyslových vzorů

- mezinárodní ochranu průmyslových práv na označení, kam patří zejména ochranné známky, označení původu a obchodní jména.
6. Např. Pařížská unijní úmluva, Dohoda o udělování evropských patentů, Smlouva o patentové spolupráci (PCT).
 7. Dohoda se týká pěti širokých otázek: jak by měly být uplatňovány základní principy obchodního systému a další mezinárodní dohody o duševním vlastnictví; jak poskytnout adekvátní ochranu práv duševního vlastnictví; jak by měly země přiměřeně vynucovat tato práva na svém území; jak řešit spory o duševním vlastnictví mezi členy WTO; zvláštní přechodná opatření během zavádění nového systému.

SEZNAM LITERATURY:

23. duben - Světový den knihy a autorských práv [online]. 2008 [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://skip.nkp.cz/akcSvetDen08.htm>>.

Autorské právo ; Průmyslová práva : autorský zákon, patenty, užitné a průmyslové vzory, vynálezy a zlepšovací návrhy, ochranné známky, označení původu topografie polovodičových prvků, biotechnologie, odrůdy rostlin, patentoví zástupci, vymáhání práv, vybraná ustanovení souvisejících předpisů : podle stavu k 11.2.2008. Ostrava : Sagit, 2008. 224 s. 978-80-7208-670-2.

BOHÁČEK, M., JAKL, L. 2002. *Právo duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2002. 324 s. ISBN 80-245-0463-4.

BÖHMOVÁ, S. 2006. *ATUTOR – e-learningová podpora výuky biologie na SŠ* [online]. [2006] [cit. 2008-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://everest.natur.cuni.cz/konference/2008/prispevek/bohmov.a.pdf>>.

Česká a evropská úprava průmyslového vlastnictví. 2008. 7 s. Dostupný z WWW: <[www.pravo.wz.cz/obc/data/prumyslove_vlastnictvi_\(ot._c._38\).doc](http://www.pravo.wz.cz/obc/data/prumyslove_vlastnictvi_(ot._c._38).doc)>.

Dohoda o právech duševního vlastnictví souvisejících s obchodem TRIPS [online]. 2002 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/dohoda-o-pravech-dusevniho-vlastnictvi/1000487/4792/#Obsah_dohody>.

DVOŘÁKOVÁ, E. 1996. Autorská práva a distanční vzdělávání. In *Distanční vzdělávání - principy a metodika : Sborník semináře konaného ve dnech 23.-24. ledna 1996*. Ostrava : Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 1996. s. 27-30. ISBN 80-7078-335-4.

ĐUROVEC, J. 2004. *České prostředí e-learningového systému ILIAS*. [s.l.], 2004. 31 s. Vedoucí bakalářské práce RNDr. Jaroslav Ráček, PhD. Dostupný z WWW: <http://www.durovec.com/files/jakub_durovec_ceske_prostredi_elearningoveho_systemu_ilias.pdf>.

GODICKÝ, P. 2003. *Základy práv k nehmotným statkům*. Ostrava : Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2003. 91 s. ISBN 80-248-0392-5.

GOTTFRIED, J. a kol. 2008. *Vzdělávání pro rozvoj spolupráce pracovníků vědy a výzkumu s průmyslovými podniky*. 2008. 103 s.

KNIHOVÁ, L. 2003. Co je to "dobrý kurz"? In SEDLÁČEK, J. *Sborník příspěvků ze semináře a soutěže e-learning 2003*. Hradec Králové, 2003. s. 189-201. ISBN 80-7041-965-2.

Kontis e-learning : iTutor [online]. [2007] [cit. 2008-12-17]. Dostupný z WWW: <http://www.elearn.cz/produkty_itutor.asp?menu=produkty&submenu=ridici&subsubmenu=itutor>.

KOŠČ, P. 2003. DV a e-learning trendy. In HUBA, M. *Čo je to e-vzdělávanie? Školenie IDEP Košice 3.4.2003*. Dostupný z WWW: <www.primakurzy.sk/slovak/kurzy/pv/20041125/huba.pdf>.

KUHNŮVÁ, I. 2007. *Jak připravit distanční text a další podklady pro výrobu elektronického kurzu* [online]. [2007] [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <www.vubp.cz/ekurz/5_autoři_manuál.doc>.

KVĚTOŇ, K. 2003. *E-learning portál : Začínáme s e-learningem* [online]. [2003] [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://vsportal.osu.cz/showCategory8ece.html?kod=85>>.

LIŠKA, V. 2008. *Zpracování a obhajoba bakalářské a diplomové práce*. 1 vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. 93 s. ISBN 80-86946-64-1.

LMS Eden [online]. [2001] [cit. 2008-12-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.rentel.cz/rentel/rentelweb.nsf/0/eden>>.

LMS Moodle [online]. [2008] [cit. 2008-12-17]. Dostupný z WWW: <<http://vzdelavani.pchelp.cz/moodle-instalace-skoleni.htm>>.

LMS Unifor Live! - nová generace e-learningového vzdělávání [online]. c2008 [cit. 2008-12-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.lmsunifor.com/>>.

NAVRÁTIL, M., DVOŘÁK, M. 2005. *Moodle*. 2005. 19 s. Manual.

NOCAR, D. a kol. 2004. *E-learning v distančním vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc : CDV UP , 2004. 77 s. ISBN 80-244-0802-3.

NOVÁK, M. 2007. *E-learning - nástroje pro tvorbu a řízení výuky*. Praha, 2007. 66 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jiří Vaněk , Ph.D. Dostupný z WWW: <http://www.volny.cz/xmichalx/bp/xnovm133_BP.pdf>.

ORZELOVÁ, L. 2006. *Moodle 1.6.x : Uživatelská příručka*. [s.l.] : [s.n.], 2006. 63 s.

Petr Pan v šarlatovém plášti : vlastnictví copyrightu [online]. c2006 [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.petrpan.cz/vlastnictvi-copyrightu.asp>>.

RÁB, L. 2005. *Přehled základních právních předpisů upravujících právo duševního vlastnictví*. 2005. 21 s. Dostupný z WWW: <<http://www.rko.zcu.cz/file/dv.doc>>.

RÁMEŠ, I. 2008. *Postup celních orgánů v případech porušování práva duševního vlastnictví* [online]. 2008 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postup-celnich-organu-v-pripadech-porusevani-prava-dusevniho-vlastnictvi-54085.html>>.

STŘÍTESKÁ, H. 2007. *Historie e-learningu v České republice* [online]. [2007] [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2003p/xstrites.htm>>.

ŠEBELOVÁ, M. 2006. *Autorské právo : zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2006. 196 s. ISBN 80-251-1090-7.

Tvorba e-kurzů [online]. c2006 [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW: <http://www.cca.cz/pls/portal/url/page/cca/CTENAR/RESENI/VZDELAVANI/TVORBA_E_KURZU>.

Účast Úřadu průmyslového vlastnictví na potírání výrobního pirátství a obchodu s padělaným zbožím . Ročenka ÚPV [online]. 1997 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <http://isdvapl.upv.cz/servlet/page?_pageid=191&_dad=portal30&_schema=PORTAL30&343_FOLDER_429297.p_subid=8125&343_FOLDER_429297.p_sub_siteid=72&343_FOLDER_429297.p_edit=0>.

Úřad průmyslového vlastnictví [online]. c2008 [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.upv.cz/cs.html>>.

Wikipedie : Autorské právo [online]. 2008 [cit. 2008-12-06]. Dostupný z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Autorsk%C3%A9_pr%C3%A1vo#Zaj.C3.ADmavosti>.

Wikipedie : internetová encyklopedie [online]. [2008] [cit. 2009-01-05]. Dostupný z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/>>.

Wikipedie : Open source software [online]. 2008 [cit. 2008-12-17]. Dostupný z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Open_source_software>.

Wikipedie : Svobodný software [online]. 2008 [cit. 2008-12-17]. Dostupný z WWW:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Svobodny_software>.

Základní popis LMS eDoceo [online]. c2002 [cit. 2008-12-17]. Dostupný z WWW:
<http://www.edoceo.cz/edoceo_basic.jsp.htm>.

ZLÁMALOVÁ, H. 2006. *Principy distanční vzdělávací technologie a možnosti jejího využití v pedagogické praxi na technických vysokých školách* [online]. Praha : Národní centrum distančního vzdělávání, [2006] [cit. 2008-12-16]. Dostupný z WWW:
<<http://icosym.cvut.cz/telel/zlamalova.html>>.

